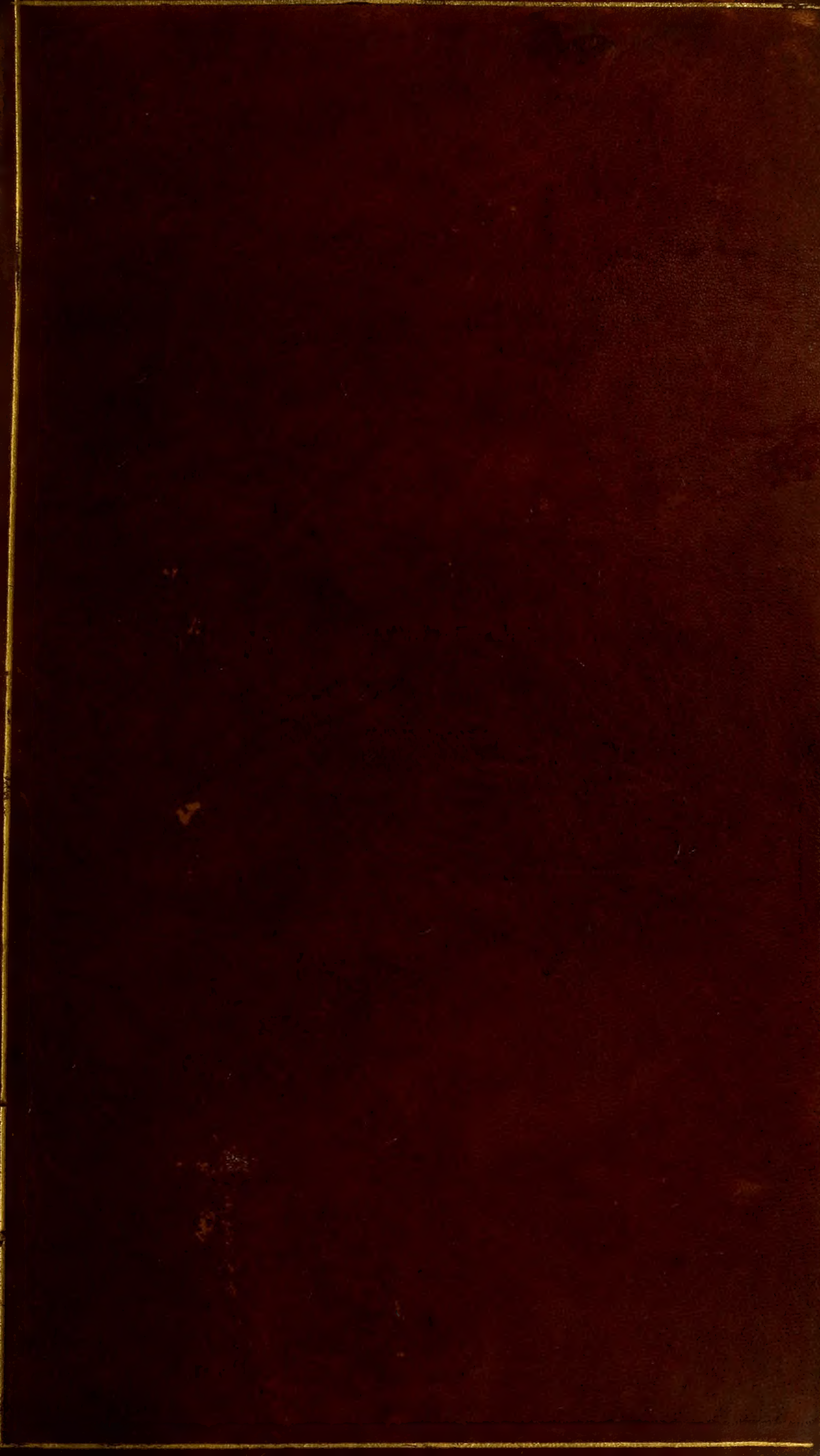
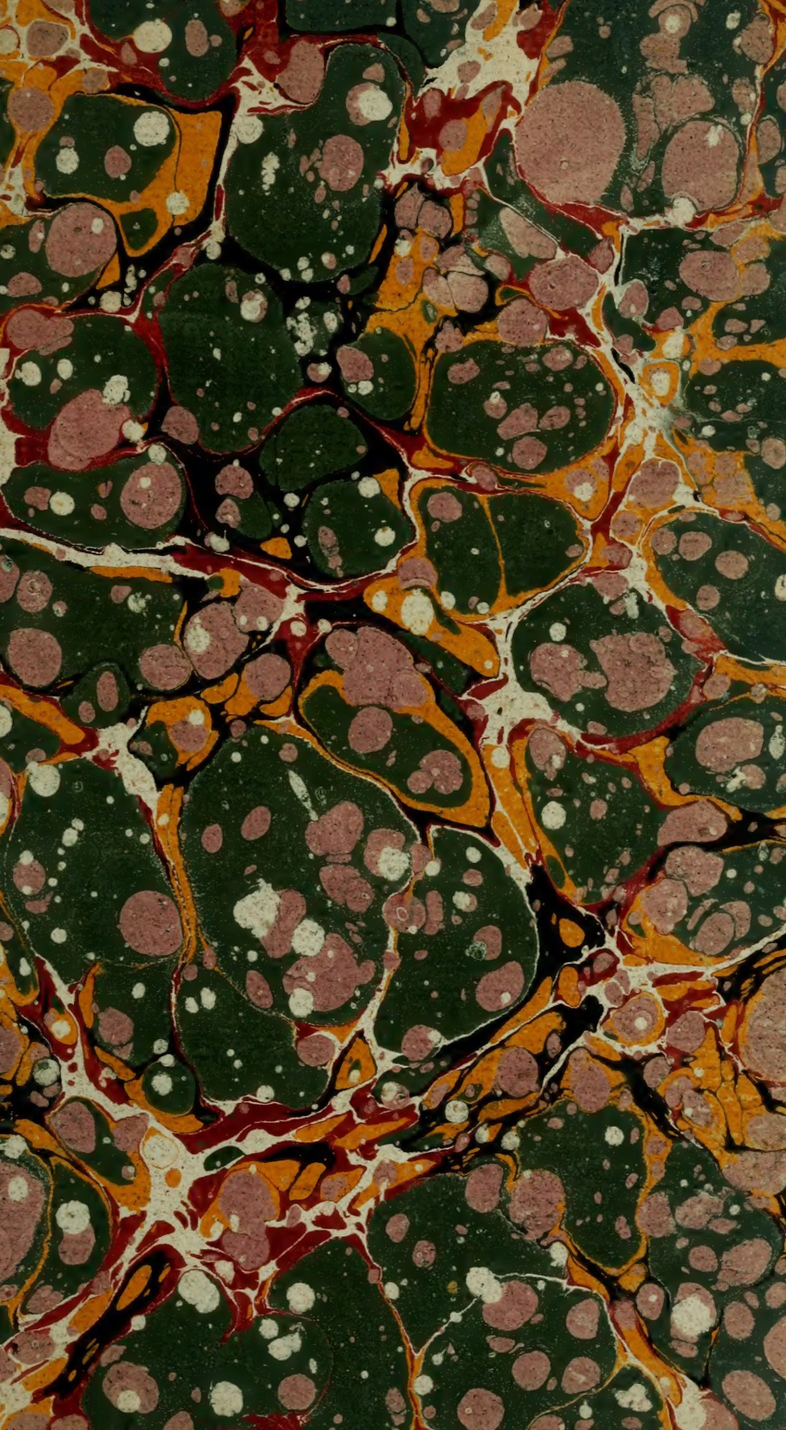

Deeble
Sculpt
DREAD GOD.
John Gordon

DE

GROOTE SCHOUBURGH

DER

Nederlantsche

KONSTSCHILDERS

EN

SCHILDERESSEN.

Waar van 'er vele met hunne Beeltenissen ten Tooneel verschynen, en welker levensgedrag en Konst-werken beschreven worden : zynde een vervolg op het Schilderboek van K. v. MANDER.

Het II. DEEL.

'T welk zyn aanvang neemt met het Jaar 1613, en vervolgt met die Konstschilders welker geboorte in dien tusschentyd tot het Jaar 1635 voorgevallen is.

DOOR

ARNOLD. HOUBRAKEN.

T'AMSTERDAM,

Gedrukt voor den Autheur, daar de zelve ook te bekomen zyn, 1719.

DEN

KONSTLIEVENDEN HEERE

den HEER M^R.

PIETER DE LA COURT

VANDER VOORT

wort dit II Deel

vanden

GROOTEN SCHOUBURGH

der

KONSTSCHILDERS

en

SCHILDERESSEN

met eerbied

OPGEDRAGEN,

door

Zijnen Onderdanigsten

Dienaar

ARNOLD HOUBRAKEN.

A·p1·

DE GROOTE SCHOUBURGH Der NEDERLANTSCHE KONSTSCHILDERS En SCHILDERESSEN.

TWEEDE DEEL.

DAt Ouders aangaande hunne Kinderen, en opzieners ontrent minderjarigen wel naar hunne beste meeninge tot nut der zelve besluiten konnen nemen van hen dit of dat tot hun beroep, 't zy konst of handwerk, te laten leeren: maar dat de natuurdrift, wanneer die in de lente van hun jaren met kracht opwelt, en de genegenheit zig een weg verkiest tot hun kostwinning, veel zekerder het wit van hun bedoelingen treft, en hun geluk bewerkt, zal dit volgende levensverhaal bevestigen.

GERRIT DOU uit Frieslant herkomstig, dog geboren tot Leyden in 't jaar 1613 op den 7 van Grasmaand, (wiens Beeltenis hier voor in de Plaat A boven die van Bartol. van der Helst staat) was de zoon van Douwe Janszoon een Glazemaker

van zyn ambacht, en zyn Moeder Marytje, Jans Dochter genaamt. Deze ziende zulk een drift en begeerte in den jongen tot de Schilderkonst, hebben hem in den jare 1622 besteed by *Bartholomeus Dolendo*, een Plaat Snyder, om de beginselen der Teekenkonst te leeren, en na 't verloop van een en een half jaar by den konstigen glasschryver *Pieter Kouwenhorn*, op dat hy die zelve konst mocht leeren, om ze daar na in zynen winkel te oeffenen. Twee jaren of wat meer was hy by dezen Pieter, en had in dien tyd zoo toegenomen, dat zyn Vader hem in zyn winkel by zich gehouden en gebruikt heeft tot het glasschryven, en glasmaken, waar door hy hem groot voordeel aanbracht. Dan ziende dat hy zoo onbesuist, en buiten eenigen schrik, in het opklimmen naar de glazen was, zoo in 't stellen van nieuwe, als stoppen van oude, was hy t'elkens niet buiten vrees, dat hem eenig ongemak daar door zoude gebeuren. Over zulks nam hy besluit (hoewel tegens zyn wil, en tot zyn schade) van hem de Schilderkonst te laten leeren, en besteedde hem nu vyftien jaren oud zynde, den 14 van Sprokkelmaant 1628 by den toen al vermaarden *Rembrant*, by welken hy gebleven is omtrent drie jaren, in welken tyd hy zoo veer gevorderd was, datmen aan de beginselen wel zien konde, dat 'er (inzonderheit in 't kleen en uitvoerige) wat goets te wagten stont, of van hem te gemoet te zien was.

Velen hebben zig verwondert dat uit de school van *Rembrant* zulk een eel konstpenceel ontsproot; doch die zyn niet bewust dat *Rembrant* in zyn eersten tyd uitvoerig geschildert heeft, gelyk wy dat in zyne levensbeschryving door verscheide stalen hebben aangeweezen. Wat

Wat nu vorder onzen GERARD DOU aanbelangt, hy schilderde alles met de grootste lydzaamheit, en gedult naar 't leven, door een met draden ruitswyze bespannen raam; een behulp voor die zig het uit de vuist tekenen, niet toebetrouwen. Doch deze kruk is (om dat men zig daar aan door traagheit van veel te teekenen, gewende) by yder verbannen; waarom ook myn meester *Hoogstraten* zelf 't gebruik van den passer (behalven daar 't noodwendig was, als in gebouwen) wraakte, zeggende: *Men moest het oog tot passen gewennen.*

JOACHIM SANDRART, schryver van de Teutsche Academie verhaalt: *dat hy met P van Laar anders Bamboods*, GER. DOU *eens ging bezoeken, die hen wel ontfing, en vertoonde, 't gene hy van zyne konstwerken zoo ten halven als ten vollen voltooit had, 't welk zy prezen, en inzonderheit zyn gedult in 't bewerken van een bezemstok; daar op hy antwoordde, dat hy noch wel drie dagen werk daar aan hadde. In dien tyd had hy geschildert het Pourtret van den Konstminnenden Heere Spiering zittende als voor of in zyn Kabinet, daar nevens aan zyn Vrouw, en zyner Vrouwen Moeder die haar een boek overreykte, 't welk zoo verwonderlyk uitvoerig geschildert was, dat men het naaulyks alles met de oogen konde zien* (waarom hy ook al van zyn 30ste jaar af vergrootglazen gebruikte) *doch was niet heel gelukkig in de gelykenis der wezens: en gemelde Huisvrou van den Heere Spiering verklaarde dat zy voor de eene hand die op den leenstoel rustte vyf dagen had gezeten. Dit benam den menschen den lust om zig van hem te laten uitschilderen; waar om hy ook wel meest eigen ordonantien gemaakt heeft, daar hy veel stilleven in te pas bragt, en 't leven 't geen*

hy daar nevens gebruikte, voor hun gedult in't lang zitten rykelyk betaalde. Gemelde Spiering gaf hem 1000 *gulden Jaarlyks* * *en betaalde daarenboven noch voor yder Konſtſtukje zoo veel gelt, als het tegens zilver geleit wegen mogt. Hy maakte zyne penceelen zelf, vreef zyn verwen op glas, en bewaarde dezelve met veel zorg voor ſtof.* Dus ver *Sandrart.* Men zou uit deze beſchryving eerder beſluiten dat dezelve tot ſpot dan tot zynen roem geboekt was.

'T is byna ongelooflyk, als wy agt geven op de uitvoerigheit zyner penceelwerken, dat een man zoo veel in zyn levenstyd kan uitwerken, 't geen ons verzekert dat hy byzonder naarſtig zyn tyd in agt moet genomen hebben. En wat zyn konſt aanbelangt die roemt zelf 't vernuft van haar bewerker. Ook is 'er geen konſt welke zoo algemeen goetgekeurt wort; waarom dezelve ook tot ſierſel van alle beruchte konſtkabinetten tot een hoogen prys wort opgekocht; en over zulks zou het te vergeefs wezen den lezer ergens heen te wyzen. Dog is dat ſtukje van velen voor het beſte van zyne konſtwerken gehouden 't geen de Heeren van de Ooſtindiſche Maatſchappy van hem kogten, voor 4000 gulden, en aan Karel den tweeden als hy van hier naar Engelant overging om de Kroon te aanvaarden, te ſchenk gaven. Anderen zeggen: dat de Heeren Staaten dit konſtſtukje aan Koning Karel in 't jaar 1660, als hy in zyn Ryk was gekomen, vereerden, 't welk zy voor een groote ſom gelts

* Dit beveſtigt ook P. Angel in zyn *Lof der Schilderkonſt*, zeggende pag. 23: *G. Dou die jaarlyks om dat hy den Heere Spiering de eerſte aanbiedinge van zyne Konſtſtukken doet*, 500 *Karolus guldens tot vergeldinge krygt.* Dogh zy verſchillen in 't begroote van den prys.

gelts gekocht hadden uit het beruchte kabinet van den Heer de Bie, zyn grooten Mecenas. In het zelve ſtont verbeelt een Vroutje met haar Kintje op den ſchoot, en een meisje dat met het zelve ſpeelt Dit ſtukje is naderhant door Koning Willem uit Engelant vervoert en op 't Loo geplaatſt, maar waar het thans is weet ik niet : maar wel dat het grootſte van zyne konſtwerken thans in Hollant bekent, tot Amſterdam by de Weduw van den konſtlievenden Jakob van Hoek hangt, zynde binnen de lyſt gemeten hoog 3 voet, en breed 2 voet 6 duim. Daar worden in verbeeld twee kamer vertrekken. In het voorſte, dat een konſtig geſchildert tapyt tot een voorhangſel heeft, vertooont zig een Vroutje dat een Kintje de borſt geeft, daar nevens een wieg en ander teenwerk, een tafel met een tapyte kleetje, en op dezelve een ſierlyk zilver verguld lampet, een kopere kerkkroon en meer ander ſtilleven. In het tweede vertrek doet zig een Barbiers winkel zien, een Boer die van de huig wort gelicht, daar een oud besje by ſtaat te huilen, met nog meer andere beeltjes. De twee opſlaande deuren vertoonen aan de eene zy een Studeerkamer en daar in een oud Man die by kaarslicht de pen verſnyt. Aan den anderen kant ziet men een ſchryf en rekenſchool met kinderen aan verſcheiden tafels, die overkonſtig door verſcheiden kaarſen, en een lantaren beſchenen worden. 't een en ander, en elk in 't byzonder, is natuurlyk konſtig, kragtig en zoo uitvoerig geſchildert als het kan bedacht worden. De buitenkant der deuren die dit konſttafereel ſluiten, is konſtig beſchildert met de beelteniſſen van de vrye konſten, in 't graau door Coxie.

'T is te beklagen dat 's mans vernuft niet op

grootse bespiegelingen toegeleit , en zyn penceel tot het verbeelden van waardiger en prysselyker voorwerpen gezet heeft : maar 't is vergeefs geklaagt, of gewenst; aangezien het zoo niet is, en geen veranderinge daar ontrent vallen kan, door dien hy al met zyne tydgenooten naar 't duister graf verhuist, niet meer in wezen is. Twee bedenkelykheden zyn 'er, die men gist dat oorzaak geweest zullen hebben, waarom hy altyd op 't verbeelden van kleynigheden heeft blyven hangen; als eerst dat hy zig zoo stip aan 't volgen van 't leven gewent had, dat hy niets buiten het zelve konde, of wilde doen, (achtervolgens het voorbeeld van Michael Angelo Caravaggio *, daar de genen welke zig tot allerhande Historische verbeeldingen in laten, by wylen in veele dingen naar hun vast denkbeeld moeten t'zeil gaan; of dat zyn geest tot die hoogte niet heeft konnen doordringen, en dus (in opzicht van de verkiezingen zyner voorwerpen) zig in de laagte gehouden. De Filosoof Bion, tytgenoot van den Macedonier Koning Antigonus zeide niet onaardig : (hoewel in een ander opzicht) *Gelyk de Vryers van Penelope, wanneer zy met haar geen spraak kosten houden, by de dienstmaagden bleven zitten; alzoo brengen ook de genen, wanneer zy de Filosofie niet konnen vatten, hunnen tyd over met beuzelen.* Maar wie kan besluiten dat het met hem dus of anders geweest is? Doch dit is zeker : dat hy door zyne wyze van doen de Waerelt ten wonder strekt, en van alle konstoeffenaars moet geprezen worden, bo-

* Caravaggio. Waar mee hy word onderscheiden van Mich. Ang. de Bonarote. Dit heb ik 'er verzuimt by te schryven, wanneer ik hem in dit zelve opzicht ten voorbeelt bracht. In 't eerste Boekdeel pag. 262.

boven alle welke in zyn tyd op uitvoerig ſchilderen hebben toegeleit; om dat hy met het penceel meer heeft geteekent, en getoetſt, als anderen die met verzachten en verdryven hun doel zochten te beſchieten. Waarom zyn penceelwerk een groote kragt heeft, zelf veer af; daar in tegendeel de penceelwerken, op eene andere wys behandelt als in een miſt verdwynen.

Hy ſtierf in goeden ouderdom, en liet veel gelt en roem na.

In dezen tyd, en al vroeger, was in vollen bloey NICOLAAS VANDER HEK, van wien *van Mander* op 't laatſte blad van zyn Schilderboek gedenkt met deze woorden: *Te Alkmaar is ook een Nicolaas vander Heck van 't geſlacht van Marten Heemskerk, en Diſcipel van Jan Nagel, een goet Schilder byzonder in Lantſchappen.* Van Mander heeft hier den ſpyker (als het ſpreekwoort zeit) op 't hooft geſlagen. Want dat hy een goed meeſter in 't ſchilderen van Beelden en Hiſtorien is geweeſt, getuigen noch verſcheiden van zyne penceelwerken: Nochtans was hy grooter meeſter in 't ſchilderen van Lantſchappen. Tot Alkmaar op 't Raathuis in Schepens Kamer, zyn van hem thans noch te zien drie ſtukken. Het eerſte verbeelt den Baljuw van Zuithollant, daar hy om zyne Koedievery door bevel van Graaf Willem, bygenaamt de Goede, het hoofd word afgeſlagen. In het tweede zietmen afgebeelt hoe Cambyſes den onrechtvaardigen Rechter levendig doet villen, en den Zoon op den Rechtſtoel gezet, met des Vaders huid omhangen, doet pryken. En in het derde ſtuk vertoont zig de Koning Salomon, daar hy het geſchil tuſſchen de twee Hoeren over het levende Kint beſlecht, en naar rechte vonniſt.

Ook is by Henderik Nolleman van hem een groot ſtuk te zien, zynde een Boerekermis, geeſtig van ſchikking en vinding van allerhande potſeryen, en agter het zelve een konſtig Lantſchap.

Tot Egmont op de Hoeve by den Heer A. le Fevre is van zyn pençeel een groot Ta ereel van Cebes, en in 't zelve de Beeltenis van den vermaarden Wiskonſtenaar Adriaan Matius, voor wien men gelooft dat hy dit geſchildert heeft. En by den Heer G. van Vladderakken, voorzittent Schepen, is een groot ſtuk van hem te zien, waar in zig op den voorgront de Beelteniſſen van eenig ſtamhuis vertoonen. Ter rechterhand dieper in 't ſtuk een vermakelyk Boſchgezicht, en daar in verbeeld Johannes de Dooper predikende, met een menigte toehoorders; ook een ſtil afloopent water willende de Jordaan verbeelden. Dit alles is naar de konſt zuiver, goet van houding en krachtig geſchildert.

Hy was een van die, welke in den Jare 1631 het Konſtgenootſchap van St. Lucas tot Alkmaar hielpen oprechten.

MARTEN HEEMSKERK VANDER HEK, Zoon van Nicolaas vander Hek, en Neef van *Marten Heemskerk* naar welken hy dezen zynen Zoon dede noemen, kwam in St. Lucas Gilt den 8 van Herfſtmaant 1653, en werd Regent van 't zelve in 't Jaar 1654.

Hy ſchilderde alleen Lantſchappen, dog zoo goet niet als zyn Vader, en maakte inzonderheit zyn werk van de aloude Hollantſche Kaſteelen en Sloten, even als R. Rogman, na te bootzen. Onder andere heeft hy dikwerf, en op verſcheiden wyzen het Slot en de Abdye van Egmont, zoo als het zig na de laatſte verwoeſting doet zien, door zyn penceel vertoont.

Om dezen tyd werd ook de Fenix der Nederlantsche Portretschilders BARTOLOMEUS VANDER HELST tot Haarlem geboren, wiens Beeltenis in de Plaat A onder de Beeltenis van Ger. Dou, en nevens het zelve twee brandende fakkels, ten teeken dat zy twee groote lichten in de Konst zyn, gezien worden.

By wien hy de konst geleert heeft weet ik niet, maar wel dat hy een uitnement Meester in 't schilderen van Pourtretten is geweest, waar van de bewysstukken noch in wezen zyn.

Onder de menichte van zyne konstig geschilderde Beeltenissen steekt uit het groote Schutters stuk, thans op des Krygsraats kamer gejaarmerkt 1648, waar in de Heer Korn. Joh. Witzen als Bevelhebber voor aan zit. In dit stuk is het naakt, zoo natuurlyk, helder en gloejent, de onderscheiden stoffen der bekleedingen onderkennelyk in haar aard waargenomen, Goude en zilvere kelken, en andere Feest- en Dissierselen zoo uitvoerig natuurlyk en konstig geschildert, dat men zig daar over moet verwonderen. Waarom ook de Schryver van *den Wechwyzer door Amsterdam* op pag. 454 heeft aangemerkt: *Dat een Groot kenner en Liefhebber van de Konst, in 't byzyn van verscheiden Heeren zig liet ontvallen: Zoo 'er Schildery aanbiddelyk is in de Waerelt, zoo hoeft men naar geen andere landen te gaan, om beter voorwerp te zoeken.*

Den grooten lof welken Godfried Kneller, Ridder Baronnet en Hofschilder van Engelant, over dit konststuk uitgesproken heeft sparen wy om elders in te lassen.

By den Heer Jan de Graaf Heer van Polsbroek hangt een klyn stukje waar in vier portretten overkonstig geschildert zyn, zynde de afbeeldsels van

de vier Doelmeesters, 't zelve dat van hem in 't groot geschildert, hangt in de Kolveniers Doele op de zaal boven den schoorsteen. Ook zietmen tot Amsterdam en elders veele enkele pourtretten die uitvoerig en konstig geschildert zyn.

Jan Vos laat zig op de Afbeelding van Juffr. KONSTANCY REINST, door VANDER HELST geschildert, aan den zelfden dus hooren:

Op, Duitsche Apelles, op, verschyn met puik van verve:
Want REINST *verwacht u om te leeven op't panneel.*
Een geestig ommetrek vereist een wis penseel.
Natuur vertoont in haar Vrou Venus en Minerve.
Zoo ziet men glans en geest, dat zelden beurt, gepaart.
Hoe! is dit leeven? neen: want REINST, *heel braaf van aart,*
Vertoont zig hier van verf. ô Loffelyk vermoogen!
Wie 't oog door verf bedriegt heeft eerelyk bedroogen.

Hy woonde in dien tyd te Amsterdam in de Doelestraat, *won veel gelt, was graag by gezelschap, had geen geneigtheit tot Italie, was vergenoegt met zyn Konst, en Stadt,* (zeit Sandrart) *en had tot Jaren gekomen* (wie is 't aller uuren even wys?) *een Jonge Vrou getrout*, by welke hy een Zoon won, die mede een Pourtretschilder werd, en zyn Vader op het loffelyke spoor wel na stapte, maar te veer agter gebleven is om aan hem te gedenken.

Dat onze nabuurige Steeden ten Noorden gelegen in vroegen tyd en voorts niet misdeelt zyn geweest van brave Konstoeffenaars, zulks zal thans en in 't vervolg blyken. Hoorn een dier oudste Ste-

Steden heeft uit zynen schoot voortgebragt den Konstschilder JAQUES WABBE. Deze was een goet Pourtret- en Historieschilder zoo wel in 't levensgroot, als kleender. Te Hoorn in 't Proveniers Hof zietmen van hem geschildert, de Historie van Josef in vier stukken konstig en kragtig naar dien tyd. De konstige Schilder in waterverf *Johannes Bronkhorst* heeft een stuk van hem gehad waar in verbeelt stont de Historie van Jefta, gejaarmerkt 1602. Wanneer hy gestorven is, weet ik niet.

Zyn Stadt- tyd- en Konstgenoot JAN ALBERTSZ. ROODTSEUS was een vermaart Schilder van levensgroote pourtretten, en daar in zoo veer gekomen dat velen dezelve zoo waardig van Konst hebben geschat als die van *Bartolom. vander Helst* waar aan wy zoo even gedacht hebben: dog dit, eer ik myn toestemming daar aan zou geven, moest eerst ter proef gebracht, en met malkander vergeleken worden, daar ik wel lust, maar geen tyd of gelegenheit toe gehad heb.

Hy was een Leerling van *Pieter Lastman.* Te Hoorn in de oude en nieuwe Doele zyn verscheiden gezelschappen van Schutters door hem geschildert, die byzonder geroemt worden, getekent 1651, 1652, en 1655, wanneer hy veertig Jaren oud was. Hy was een man zedig in zyn gedrag en byzonder naarstig in zyne oeffening; en liet een Zoon na JAKOBUS genaamt. Deze was een Leerling van den ouden *de Heem* wiens wyze van schilderen hy wonder wel wist na te bootzen, zoo dat hy in zyn tyd geld en achting aanwon; doch was van een zwaarmoedigen geest bezeten, waar uit zommigen, die aan de *Predestinatie* geen geloof slaan, besluiten dat hy zyn levensdraad verkort

kort heeft. Hy ſtierf ontrent den Jare 1681, out zynde vyftig Jaren.

Gelyk onder de Dichtkundigen, de een zig tot het trompetten van Heldendaden, en andere ernſtige gevallen, op het voorbeeld van den Mantuaanſchen Maro; anderen wederom tot vrolyke Minnedeunen en fabeldichteryen als Nazo: zommigen zig tot Bybelſtof, anderen tot klucht; deze tot blyde Huwlyksdeunen, en gene in tegendeel hunne pennen tot droeve Lyk- en Treurzangen hebben gewent, en elk in zyn verſcheiden verkiezinge te pryzen is, ook met dus te doen de Konſt, en Zangberg opbouwt en dienſt daar aan toebrengt: even dus is het ook in opzigt der Schilderkonſt, en der zelver behandelaars (daar niet min veranderingen in opzicht van 't verkiezen der voorwerpen te beſpeuren zyn) geſtelt.

BONAVENTUUR PEETERS geboren te Antwerpen in 't Jaar als boven, ſchilderde Zeeſtormen, en Schepen door velerhande droevige Zeerampen in nood van vergaan. Hoe Eoöl in grammen moede door zyne ſtormwinden de Wolken van vier oorden perſt, en tot een drukt, dat zy met een vervaarlyk geloey van Blixemen en donderen uitbarſten, met ſlag op ſlag de Zeylen, Maſten, Stengen en den romp der Zeehulken rammeyen, dat de ſplinters den Matroozen om de ooren ſtuiven, die in dien nood hun veege ſterfuur met beklemde lippen voorſpellen. Dan weer hoe Neptuin geſtoort op den trots der Zeerotzen het pekel beroert, en uit de onmeetelyke diepten tegen dezelve met zyn drietandige gaffels aandryſt, de bovenſte toppen met het ſchuim beſpat; en hoe de Schepen in die branding

ver-

vervallen, gins en herwaard geschokt, eyndelyk zig te barsten stooten: volk en goed in gevaar van omkomen gebragt wort, vertoonende zig menigten van menschen op eenig gesloopt wrak; terwyl andere weer door 't zwemmen hunne lyfsberginge zoeken. Of ook wel weer hoe de schipbreukelingen aan eenig bevolkt strandt, hun wedervaren met opgeschorte schouderen verhalen, en om bystant bidden enz. Deze en diergelyke droevige voorwerpen heeft hy in hunne vertoonselen zoo eigentlyk weten uit te beelden; als ook, Lucht, Water, Klippen, en Stranden zoo natuurlyk te schilderen, dat hy geoordeelt wierd de beste in zyn tyd, in die wyze van schilderen, te wezen. Hy stierf 1652.

Hem volgt zyn Jaar- en Konstgenoot, FRANCISCUS WOUTERS doch gans verschelig in verkiezing; want gelyk hy het droevige ten voorwerp nam, zoo was in tegendeel deze op vrolyke, aangename en oogstreelende voorwerpen gestelt. De gronden van zyn werken zyn meest Lantschappen, of Bosschen die door dichte kruinen een aangenamen lommer maken; waar in hy zomtyts een naakte Venus, met haren lieven Adoon, of eenige Minnekozery van Veldnimfen met Satyrs, of de vlugt van Siringa voor den boxvoet Pan, en diergelyke voorwerpen laat zien. Welk alles hy met zoo wonderlyke bevalligheit en Konst heeft weten te schilderen, dat hy daar door by den Keyzer Ferdinand den tweeden in groote agtinge was. Hy is in den Jare 1637 met des Keyzers Ambassadeur in Engelant geweest, daar hy by die gelegenheit zyn brave Konst mee deed zien. Van daar komende heeft hy zich te Lier zyne geboorteplaats nedergezet. Doch een wyl daar na is hy naar Antwerpen vertrokken daar

hy ook gestorven is, in den Jare 1659. Hy had de Konst geleert by den beruchten *Pet. Paul. Rubbens.*

DAVID RYKAERT geboren te Antwerpen in 't Jaar 1615. Heeft de Konst geleert by zyn Vader, van wien Korn. de Bie in zyn gulden Kabinet der Konstschilders op pag. 100 zeit:

Niet min en was vermaard Jan Wildens *in de Boomen;*
En RYKAARDT *in 't gebergte, en losse waterstroomen,*
Dat al het geen Natuur kan schenken aan den Mensch
(Byzonder in de Konst) dat deden zy naar wensch.

DAVID hield zig in den beginne ook aan die verkiezinge en wyze van schilderen: maar met zyn vyftigste Jaar veranderde hy zoo van keure als wyze van schilderen, en men zag hem als een tweeden Helschen Breugel, allerhande snakeryen by vuur en kaarslicht, ook vreemde vertoonselen van spoken, helsche gezigten, en zomtyts ook een St. Anthonis tentatie schilderen, waar in al die geestig verzonnen Duiveltjes voor het kruis van dien Heylig (dienende tot zyn schutsengel) hals over kop de vlugt nemen, en als rag voor den windt wegstuiven. En hoe schrikkelyk diergelyke voorwerpen zyn, nogtans heeft hy dezelve zoo geestig, en konstig weten te schilderen dat de Aartshertog Leopoldus, en meer andere Prinssen en Grooten, dezelve hebben gezocht om hunne Konstkabinetten daar mee op te sieren.

LUCAS FRANCOIS de Jonge, geboren te Mechelen in 't Jaar 1615, was vermaart van wegen zyn schilderen van Historien en Pourtretten. En aan zyne handeling van penceel en stout

en kragtig schilderen is wel te zien, dat hy behalven zyn Vaders leerlessen ook die van den beruchten *Pet. Paul. Rubbens* gehad heeft. Hy heeft langen tyd in Vrankryk geweest, daar hy gelegenheit hadde van verscheiden Princen, en Princessen te schilderen. Hy is altyt ongetrout gebleven. Immers was hy nog in vryen staat tot zyn vyf en veertigste Jaar 1660.

FRANS MENTON wiens geboortentyd wy niet weten, hebben wy op zyn sterfjaar willen gedenken, het welke is geweest, (volgens 't beduid van zyn Grafzerk in de groote Kerk agter den Predikstoel tot Alkmaar) in 't Jaar 1615 op den 24 van Lentemaand. Vorders weet ik van hem niet, als dat van Mander van hem melt in 't leven van *Frans Floris* op pag. 161. B. aldus: *Fransois Menten van Alkmaar of daar wonende, is een goet Meester in allen deelen van de Konst ook een goet Teekenaar en Plaatsnyder &c.*

De ervaring leert, dat, wanneer de Konstzucht in een geslachtstam ontstaat, niet zelden afzetzels van gelyken aard daar uit voortspruiten, het geen bevestigt wort door de volgende Levensbeschryving van

MATHYS VANDEN BERG, geboren in den Jare 1615.

Zyn Vader *Jan vanden Berg* geboren tot Alkmaar, van jongs tot de Konst geneigt werd by *Hend. Goltzius*, om daar in op vaste gronden onderwezen te worden, bestelt; maar dezes Vader een Schoolmeester zynde, die met 'er woon naar Brabant vertrokken was, moest Jan als onderkoning met de plak het Ryk een tyd lang helpen bestieren, en het penceel voor de pen verwisselen. Egter nam hy in zyn tusschentyd de penceeloeffening naarstig waar, te meer alzoo hy gele-

gen-

gentheit vont om by *Rubbens* te verkeeren, die het Konstvuur meer en meer in hem aanstookte, en zoo veer in deszelfs gunst te dringen, dat hem die tot Rentmeester en Opzichter over zyne Lantgoederen stelde, uit welken hoofde hy zig meest tot Yperen moest onthouden, daar onze MATHYS geboren is, dog heeft zyn meesten levenstyd in zyn Vaders geboortestadt gesleten.

MATHYS dan van natuur mee genegen tot de Konst, vond door zyn Vader gelegentheit om de zelve by den vermaarden *P. P. Rubbens* te leeren, en werd geen van zyn geringste leerlingen.

Hy was een vast teekenaar, en onophoudelyk bezig, zelf tot in zyn ouderdom, met naar 't leven en de beste Schilderyen, die hem voorkwamen, te teekenen.

Doch zyn geest door 't gestadig naarvolgen van anderen verwent, was een beletsel om iets uit zig zelf te ondernemen, of eygen vindingen te maken: immers men vint van hem wel een overvloet van brave namaaksels, maar zelden iets van zyn eigen uitvindinge.

Veelmalen teekende hy in zynen oeffentyd het afbeeltzel van zynen Vader, in allerhanden stant en kleeding, waar van nog zommige teekeningen onder de Teekenkonstminnenden berusten.

Hy kwam tot Alkmaar in St. Lucas Gilt op den eersten van Wiedemaant 1646, en overleed daar in den Jare 1687.

De Stadt Haarlem, die onder de Hollantsche Steden roemen kan, dat zy het grootste getal Konstschilders voortgebracht heeft, zag ook in den Jare 1616, binnen hare wallen den vernufteling

TOMAS WYK te voorschyn komen, die wel onder de brave Schilders van zynen tyd gestelt mag

mag worden. Van zyn penceelwerken heb ik 'er vele met vermaak beschout, waar in hy geestige Italiaansche Zeehavens, vol gewoel van Beeltjes, Koopmanschappen, Scheepen enz. verbeeld had: ook Roomsche markten waar op zig een potzige zalfverkooper met al zyn aangapers; Italiaansche postuurmakers, Konstspeelders of Guichelaars, Fruit-en Groenstallen, en agter de zelve grootze gebouwen en Palleizen deden zien, door hem zelf in Italien naar 't leven afgeteekent. Geestig wist hy ook Zeestrantjes, en daar by Vroutjes die den visch in korven op heur hoofd, of anderzins naar de markt torschen, te verbeelden; ook Laboratorien, of Goudmakeryen, met hun fornuizen, kroezen, pannen, glazen, en eene onbedenkelyke menichte van gereedschappen tot de stokery behoorende, en dergelyke voorwerpen: die alle zoo geestig van hem bedacht, konstig geschikt, vast geteekent, vet, toetzende, en gloejende geschildert zyn, dat dezelve konst een hooger prys verdient, dan zy thans gelden mag.

Zyn konstlust heeft den printlievenden eenige kleine stalen van zyn vernuft, door eigen wyze van etzen in koper, naar gelaten.

Onzen TOMAS WYK heeft een Zoon naargelaten JAN WYK genaamt, die een braaf Batljeschilder was, wiens bloeytyd zyn Vader met verheuging heeft gezien, aangezien hy zevenmaal tien jaren bereikt heeft voor dat hy kwam te sterven.

JAN WYK, die wel zyn besten levenstyd in Engelant heeft doorgebrocht, schilderde ook Jachteryen te paard, inzonderheit Hartejachten. Jan Smit heeft een van de zelve in plaat gebracht, en Hend. Careé, (die hem in den Jare 1692 en 93,

in Engelant gekent heeft) heeft my verhaalt; dat hy het levensgroote paard, waar op het Beelt van Frederik Hartog van Schomberg zit, en het plaan van de Batalje in 't verschiet ('t geen door gemelde J. Smit konstig geschraapt in print uitgaat) ten dienste van *Godf. Kneller* (die alleen 't pourtret van den Hartog gemaakt heeft) met veel roem geschildert heeft.

Hy was te Londen getrout, en is daar ook gestorven.

De bevinding heeft door menigerhande, zoo oudtydze als jongere voorbeelden doen zien, dat, menschen die tot eenige voorname oeffeningen geboren zyn, de neigingen daar toe, al vroeg met het ryzen van hunne lentezon hebben doen blyken. Dus heeft men wanneer dit driftvuur op geenderhande wyzen te stuiten was, op vasten gront met het * Maasorakel besluit gemaakt, dat zulke dan eerst recht tot die oeffeningen, daar hunne geneigtheit toe overhelde, bekwaam waren.

'T volgende voorbeeld zal dit gezegde ten overvloed bewaarheden.

GOVERT FLINK geboren te Kleef, in de Wintermaand van 't jaar 1616. vond zig van het begin zyner jeugt geneigt tot de Teekenkonst. Zyne Ouders die voornemens waren een Koopman van hem te maken, hadden hem (wyl hy nog te jong was om buiten hun opzicht tot zulk beroep te bestellen) in een voorname zyde stoffe winkel binnen Kleef besteed. Maar 't leed niet lang of zyn Patroon klaagde dat hy meerder werk van Mannetjes en Beesjes op 't papier te teekenen maakte dan

* Erasmus.

1
2
3

dan van 't geen den winkel aanging. Dus zyn Vader hem hier over met harde bejegeningen te keer ging, en zulk doen strikt verbood. Doch hy, schoon hy zyn Vader in alle andere bevelen gewoon was eerbiedig te gehoorzamen, konde nochtans in dit geval zyne geneigtheit niet bedwingen, maar dezelve groeyde in tegendeel te sterker aan, te meer wyl hy kennis hadde gemaakt met een Glasschilder, dien hy, wanneer hem vryheid van te mogen uitgaan vergund wierd, op zyn winkel ging bezoeken, zoo om hem te zien werken als ook zelfs wat te teekenen. Dit deed de zucht tot de Konst' vermeerderen, en de lust tot het geen zyn Meesters winkel aanging verminderen; zulks hem de Patroon eindelyk t'huis zond, zeggende, men zouden best doen dat men van hem een Schilder maakte.

Zyn Vader die zeedig en gemanierd leefde, en Rentmeester dier Stadt was, zeide : *Daar bewaard my God voor, dat ik myn Zoon tot een Schilder, boedanige luiden meest alle Ligtemissen zyn, en een ongebonden leven leiden, zoude opvoeden.* Dus verbood hy zyn zoon andermaal met goeden ernst, het teekenen geheel naar te laten, met belofte van hem eerstdaags te Amsterdam by een Koopman te bestellen.

GOVERT FLINK, die alzins met arentsoogen werd na gespoord, vond zig nergens vry als op zyn slaapvertrek, en wel dan wanneer die van 't huisgezin sliepen. Hy kogt voor zyn speelgelt, teikengereedschap en een vuurslag, en teekende gansche nachten naar printen, die hy van gemelden Glasschryver geleent had, tot dat zyn Vader eens in den nacht wakker geworden, eenig licht vernam, opstont, en hem in zyn doen verraste, alles aan flarden scheurde wat hy vond, en hem

voorts met ſlagen naar zyn bed dreef.

Deze onvoorziene ontdekking veroorzaakte groote droefheit in hem, wyl hy zag dat het ganſche werk, als het ſpreekwoort zeit , de bodem ingeſlagen was, en hy geen noodklager had, dan meergemelden Glasſchilder, die hem doch niet helpen konde. Maar wat gebeurt 'er na verloop van eenigen tyd tot zyn geluk? Een *Lambert Jakobze*, Mennoniſt, of Doopsgezind Leeraar te Lewaerden in Frieſlant, komt te Kleef prediken en zyne Geloofsgenooten daar omſtreeks bezoeken. Dezen beroemt om zyne welſprekenheit en ingetogen leven , gingen de Ouders van GOVERT FLINK hooren; en waren boven maten geſticht door zyne predikinge; en hoorende dat deze hier benevens een berucht Konſtſchilder was, werden van geheele andere gedachten als voorheen, en beſloten ter zelver tyd gemelden *Lambert Jakobze* te ſpreken; gelyk zy ook met hem over een kwamen, dat hy haren Zoon met hem mede naar Leewaerden, in zyn huis en onder zyn opzicht, de Konſt zoude leeren.

Gemelde FLINK heeft zedert dikwils verhaalt dat hem van al zyn leven geen blyder of aangenamer tyding ontmoet was, dan toen zy hem deze boodſchap bragten.

Te Leewaarden gekomen vond hy *Jakob Backer* een geſchikt en yverig Jongman tot zyn byſlaap en gezelſchap in de Konſt, die met hem (na dat zy nu zoo veer gevorderd waren dat zy op eygen wieken konden vliegen) naar Amſterdam vertrok, daar FLINK, wyl hy daar zeer welvarende bloedvrinden had wonen, ten eerſten gelegentheit vont om proeven van zyn Konſt te geven. Maar alzoo te dier tyd de handeling van *Rembrant*

in

in 't algemeen geprezen wierd, zoo dat alles op die leest moest geschoeit wezen, zouw het de Waerelt behagen; vond hy zig geraden een Jaar by *Rembrant* te gaan leeren; ten einde hy zig die behandeling der verwen en wyze van schilderen gewendde, welke hy in dien korten tyd zoodanig heeft weten na te bootzen dat verscheiden van zyne stukken voor echte penceelwerken van *Rembrant* wierden aangezien en verkocht. Doch hy heeft die wyze van schilderen naderhant met veele moeite en arbeid weer afgewent; naardien de Waerelt voor 't overlyden van Rembrant, de oogen al geopent wierden, op 't invoeren der Italiaansche penceelkonst, door ware Konstkenners, wanneer het helder schilderen weer op de baan kwam.

Terwyl nu zyn Konstroem alom verspreid wierd, bekroop hem de troulust; des hy het oog liet vallen op een Juffrouw van een oud en geacht geslacht, welker Vader te Rotterdam Bewinthebber der Oostindische Maatschappy was geweest, en die toen met haar Moeder, die Weduw was, te Amsterdam woonde. Deze van natuur begiftigt met verstant, een aanminnig wezen, en welgeschapen lichaam, ook niet misdeelt van geldmiddelen (beminlykheden daar men 'er vier mede zou konnen uitrusten) kreeg hy tot zyn deel. Dan gelyk 'er niets bestendig op aarden is, zoo is hy ook niet lang bezitter van dit gelukkig lot geweest. Want zy kwam aan de Waterzucht, die zy voor heuren troudag al onderhevig was, (naar dat zy hem eenen Zoon ter Waerelt gebracht had) te sterven in den jare 1649. 't geen hem in groote droefheit bragt, aangezien hy de waarde van zyn geluk uit het vermis leerde kennen, en 't zig egter als alle anderen moest getroosten. Want

Het Noodlot luisterd naar geen kermen.
De Dood en weet van geen erbarmen.

Kort naa zyn trouwen had hy een groote schilderzaal met hooge lichten gebout, op welker bovenlyst de Borstbeelden der Keyzeren geplaatst stonden, vorder vele fraje afgietsels naar de geachtste marmere Antiquen, en tusschen beide met velerhande vremde gewaden, kleederen, harnassen, schiet-en steekgeweer behangen; als ook oude kostelyke fluweele, en andere met goud geborduurde behangsels die gekomen waren uit het oude Hof van den Hartog van Kleef: want hy was bezonder in de gunst van Willem Keurvorst van Brandenburgh en Hartog van Kleef, Grootvader des tegenwoordigen Konings van Pruissen, gelyk hy ook verscheyden stukken voor hem, (als ook zyn portret buitengemeen los en geestig, egter uitgevoert en dikmaal overschildert) gemaakt heeft, die den Vorst zoo wel bevielen, dat hy zyn portret met Diamanten omzet aan hem vereerde.

Hy genoot zedert ook veel vrintschap van Prins Jan Maurits van Nassouw Stedehouder van Kleefsland, naderhand Veldmaarschalk van dezen Staat, die hem ook dikwerf, wanneer hy te Amsterdam was, kwam bezoeken, ook zelf vergasten. Hy had ook de eer van in de gunst te zyn van vele voorname Heeren tot Amsterdam; en onder deze van de Heeren Borgermeesteren Kornelis, en Andries de Graaf, komende de laatste hem dikwils te zynen huize bezoeken; en by den eerst gemelden was hy zoo gemeenzaam in den ommegang, dat hy dikwils des avonds moede van schilderen, ongenood hem ging bezoeken. Vermy-

mydende gefelfchappen daar men onmatig dronk, kwam hy ook maar zelden in de byeenkomftplaats der fchilders; en dan noch maar alleen, om dat het blyken zoude dat hy hen niet verfmaadde, uit grootsheit.

Anderzins was hy van een vrolyken aart, en fchoon hy zyn vermaak genoegzaam alleen in de Konft fchepte was hy niet wars van gezelfchap: maar ontfing de genen, die hem kwamen bezoeken, minnelyk, voornaamentlyk luiden van verftand en kenniffe, die hy gaarne (fchoon hy ongelettert was) hoorde redenvoeren.

Wanneer hy des Sondags zyn Kerkplicht waargenomen had, befteedde hy het overige van dien dag, om Konftenaren of Konftlievenden te bezoeken, en wel voornamentlyk de Heeren Ontfanger Uittenbogaart, en de Schepenen Pieter en Johan Six, die naderhand vele treffelyke Italiaanfche Schilderyen en ook uitnemende papierkonft bezaten, gelyk hy zelfs ook een goet getal van Schilderyen Teekeningen en Printen van de beruchte Italiaanfche en andere Meefters opgegadert had, welke byzondere wyze van yders behandelinge hy niet alleen met een kunftkundig oordeel menigmaal befchoude, maar ook het fchoone wift uit te keuren en tot zyn gebruik te maken. Van deze Konft, wanneer die naar zyn dood verkogt wierd, zyn wel ontrent twaalf duizent gulden voort gekomen.

In zyn Weduwenaarsftaat fchilderde hy noch twee Korporaalfchappen van Schutters, waar van het eene nu noch te zien is op de groote zaal nevens den Schoorfteen op de Kolveniers Doele tot Amfterdam. Doch zyn geeft geneigt tot grooter ondernemingen en aangefpoort door de Konft van

Rubbens en *van Dyk*, die hy te Antwerpen met veel opmerken had wezen beſchouwen, wees de genen die hem pourtretten wilden laten ſchilderen naderhand af, naar *Bartholomeus vander Helſt*; daar by voegende, dat die zoo wel als hy, hun genoegen zoude geven door zyn vleyend penceel.

Daar op maakte hy in het vertrek van Borgermeeſteren het ſtuk voor de Schoorſteen daar Marcus Curius de geſchenken der Samniten veracht, zig met een gerecht van Rapen vergenoegt houdende. En na dit in de Raadzaal een groot ſtuk, verbeeldende Salomon, Godt om wysheid biddende. Zedert ook een ander van gelyken inhoudt, maar kleinder en met minder bywerk waar mede hy zyne Geboorteſtadt Kleef vereerde, waar voor Borgermeeſteren, Schepen en Raden van gemelde Stadt hem by ſchriften op den 29 van Oogſtmaand 1659 bedankten. In deze ſtukken toonde hy niet alleen hoe zeer hy de grootsheit van ordoneren maar ook de koppelinge of ſchikkinge der beelden, voor en boven malkander verſtont, en dat hy kragt in zyne Schilderyen wiſt te brengen, zonder eenige bonte of harde koleuren tot behulp te nemen.

Door deze Konſtſtukken een grooten roem bekomen hebbende, liepen nu alle zyne gedachten alleen op het maken van groote werken, gelyk hem dan ook in Slachtmaant van 't gemelde Jaar 1659, door de Heere Borgermeeſteren der Stadt Amſterdam aanbeſteed wierden, acht ſtukken om te dienen in acht hoeken der Galery van het Raathuis, en noch vier andere wat kleinder om in de bogen geplaatſt te worden. Hier toe maakte hy reeds met veel luſt en yver de modellen. In de agt groote ſtonden in verbeeld te worden, de oorlo-

gen,

gen, die wel eer de oude Batavieren onder Klaudius Civilis gevoert hebben tegens de Romeynen. En in de vier andere ſtukken, de vier Helden, die roemwaarde zaken ten voordeel van hun Vaderland uitgevoert hebben; als onder de Hebreen David en Simſon, en onder de Romeinen M. Curtius, en Horatius Cocles.

Als nu zyn geeſt met de uitvoeringe dezer werken zwanger ging: beliefde het den Almachtigen dit voornemen te ſtuiten, door een koorts die hem overviel, waar op een braking volgde, waar door hy binnen den tyt van vyf dagen, dezer Waerelt overleed, op den 2den van Wintermaand 1660, maar even 44 Jaren oud.

Op deze ontydige dood ſpeelt de Prins der Nederduitſche Dichteren (welke een vriend van FLINK was, en hem dikwils kwam zien) in dat vaars dat onder deszelfs portret van A. Blooteling geſneden uitgaat, aldus:

Dus leefde Appelles FLINK, *te vroeg de Stadt ontrukt,*
Toen hy, behandveſt van haare edele Overheden,
Het Heerlyk Raathuis met Hiſtorien zou bekleeden,
Gelykze Tacitus van oudts heeft uitgedrukt,
Die Romen ſtryken leert voor 't recht der Batavieren.
Bekranſt dien Schilderhelt met eeuwige laurieren.

Welk printbeelt wy gevolgt hebben in de Plaat B. 1.

Dezelve dichter heeft ook verſcheide van zyne voorname Konſtſtukken door een vaars vereerd; als de verbeelding van de geſtrenge krygsrechtoeffening van Titus Manlius Torquatus op het nieuwe Raathuis ter Admiraliteit te Amſterdam.

Gestrenge MANLIUS *gebiet zyn' Zoon te rechten,*
Die tegens Vaders last den vyant heeft bestreên.
Het baat niet dat de Zoon verwinnaar blyft in 't vechten,
De strenge Vader acht geen' Zoon; noch 's volks gebeên.
Al wort de Zegekans den vyant afgekeeken,
Dat baat geen dienaar, die op 's Heeren woort niet past.
Het Kryghsrecht kent geen bloet, noch luistert naar geen smeeken.
Zoo leert een dienaar stip te volgen 's Meesters last.

Ook op dat voornaam Konststuk van hem op de Raatkamer boven den Schoorsteen ten Noorden, meer gemelt, verbeeldende Salomon daar hy God om wysheid bid enz. dit volgende vaars:

Daar Salomons gebed, en offer God behagen,
Wort hem de Wysheit 's nachts belooft uit 's hemels troon,
Met eenen Rykdom, Eer, en welgewenste dagen.
Waar wysheit raden mach, daar spant de Staat de Kroon.

Hy liet eenen Zoon ten erfgenaam na, dien hy met veel moeite de oeffening der Schilderkonst belette, om dat men bezwarelyk een groot Meester word, in een Konst daar men zoo veel moet weten en waarnemen, maar kweekte hem tot de studie, en schikte hem tot de Rechtgeleertheit. Egter werd in denzelven niet gedooft, de achting en liefde voor die Konst. Want die Heer de

de zelve van zynen Vader overgeerft hebbende, heeft by een vergaderd een Zaal met de uitgelezenste Konststukken van oude Italiaansche Meesteres, als *Titiaan*, den ouden *Palma*, *Permens*, *Carats*, *Guido*, *N. Ponzyn*, als mede van *A. van Dyk*, *Rottenhamer*, *P. Bril*, de Ridder *vander Werf* enz. En tot meerder luister heeft hy daar tusschen nog geplaatst verscheide oprechte marmere Antique statuen; wel eer gekomen uit de Konstkabinetten van den Hartog van Buckingham, de Heeren Reinst, en Borgermeester Six. In welke te beschouwen hy, (nu ontrent 70 Jaren oud geworden) zyn grootste vermaak vind. Gelyk mede in zyne met yver vergaderde Italiaansche Teekeningen, en wel de beste uit de beruchte Kabinetten van de Heeren van Bergesteyn, en Zuylichem. Gemelde Heer Nicolaas Antoni Flink heeft meermaal tegens zyne vrienden verklaart dat hy moede geworden in zyne bezigheden, omtrent zaken van meerder gewicht, nergens meer door verfrist wort, als met het doorzien van de eene of andere zyner Portefolien met teekeningen; waar naar hy zyne afgebroken bezigheden, als uitgerust, weder hervatten kan.

Achter hem verschynt de fraaje Lantschapschilder PIETER PIETERZE NEDEK, zyn Jaargenoot. Doch ik weet van den zelven niet te zeggen, als dat hy een leerling van *P. Lastman*, een Amsterdammer van geboorte, en omtrent 70 jaren oud (noch ongetrout zynde) gestorven is.

LA TOMBE geboren tot Amsterdam in den jare 1616. Was van Reislust bevangen. Des reisde hy naar Romen daar hy in 't oeffenen van de Konst een geruimen tyd doorbragt. In de Bent werd hem ten bynaam *Stoppertje* gegeven; om dat

dat zoo haaſt hy by zyne Lantsluiden de Konſtſchilders in gezelſchap kwam, hy ſtraks ſprak van een pyp toebak te ſtoppen.

Hy ſchilderde Beeltjes, en Gezelſchappen, Italiaanſche Bergwerkers en dergelyk zoort van volk, waar by hy dan eenig fraay gezicht, 't zy van overblyfſels van Roomſche gebouwen, Grotten, Graven, of dergelyk te pas bracht. Hy ſtierf (na dat hy een geruimen tyd weder in zyne geboorte Stad gewoont had) in 't Jaar 1676. Hy had ook een Broeder die een beminnaar van Schilderyen en Printkonſt was, waar om 'er ook onder de Etskonſt van *Rembrant* een printje uitgaat bekent by de naam van la Tombes printje.

Nu volgt HANS JORDAANS, geboren te Delf in de Herfſtmaand 1616.

Ik had wel gewilt dat ik van dezen wat had konnen ſchryven, aangezien hy een groot Meeſter in de Konſt geweeſt is. Hy was zoo zonderling vaardig in 't ſchilderen, datmen 't voor een ſpreekwoort in zyn tyd hielt, *dat hy zyn beelden als met een potlepel opſchepte.* Om welke reden de Roomſche Bent (by welke hy vele Jaren verkeert heeft, en dus weinig van zyne werken hier te lant gezien worden) hem doopte met den naam van *Pollepel.*

Of hy nu in zyn begin of op het eynde van zyn leven gebruik maakte van dus vaardig te ſchilderen weet ik niet. Maar tot Amſterdam is een ſtukje Schildery waar in men van hem verbeelt ziet: hoe Pharao met waagen en paarden in 't Roode Meir verdrinkt, geheel op de trant van *Rottenhaimer* geſchildert. Waar van bezitſter is, de Weduwe van den Advokaat Muis van Holy. Hy is te Voorburg geſtorven, maar in wat Jaar weet ik niet.

Zom-

Zommigen willen dat de beruchte LUCAS JORDAANS, dien men den *Napolitaan* noemt, en die in vaardigheit van penceel zyns gelyken niet gehad heeft, een Zoon van onzen HANS JORDAANS is: dien hy te Napels geteelt zou hebben; aangezien kennelyk is dat hy zyn meesten tyd te Rome, Venetien en Napels heeft gesleten.

Den Heere Jan van Beuningen tot Amsterdam heeft 9 stukken van LUCAS JORDAANS gehad vyf voeten hoog en 7 voeten breed, vol gewoel van Beelden en braaf geschilderd, verbeeldende Moses die den Steenrots met zyn staf slaat, en ook daar hy de KopereSlang oprecht, en David en Abigaal: Pharao verdrinkende in 't Roode Meir: Jakob en Rebecca: De slag van Moses tegen de Amalekiten: Het oordeel van Salomon: De slag van Josua, en Ahazuerus en Esther. Waar van de Konstlievenden Sibr. vander Schelling het beste uitgekipt en gekocht heeft. Gemelde van Beuningen heeft my betuigt, uit ontwyfelbare berichten verzekert te wezen, dat hy elk der zelve stukken in twee dagen geschildert had. Ik geef het over voor dien prys als ik 't ontfangen heb, maar het is niet te gelooven, niettegenstaande dat 'er meer stalen van zyne uitstekende vaardigheit verhaalt worden, als onder andere, dat hy van Napels door den Koning van Spanje gelokt, en voor de eerstemaal den Koning en Koningin gezien hebbende hun beider Afbeeldzels uit zyn denkbeelt geschildert, en den dach daar aan volgende, (bestemt om hem Ridder te slaan) de stukken vooruit zond aan den Koning tot groot verwonderen van 't Hofgezin. Dus was het niet buiten rede dat zy hem in Italien den naam van *Luca va presta*, dat is, *Lucas loopt ras*, gaven.

Na dat deze eenige Jaren te Madrid gewoont had, voelde hy zig weder tot Napels, en Rome geneigt. Maar de Koning hield hem van jaar tot jaar op met zeggen : *Als gy nog dit of dat Konstwerk voor my gemaakt zult hebben*; en beschonk hem, dan met een gespan schoone Muilezels, of iets anders boven de jaarlykze zomme van 5000 Ducatons, tot dat hy stierf.

Onder zyne voornaamste Konstwerken (behalven die hy in Spanje gemaakt heeft) wort getelt een stuk in Fresco te Rome in de Kerk van St. *Andreas del la Valle*, 't geen zoo uitmuntend in Kunst is, dat deze waar van wy gemelt hebben (volgens het oordeel van die het te Rome gezien hebben) maar voor snyperingen van zyn Konstpenceel moeten aangezien worden.

GILLIS SCHAGEN, Zoon van Pieter Schagen in zyn leven Raad en naderhant Schout van Alkmaar, Rekenmeester in de Generaliteits Rekenkamer, Raad van Staten en Staten Generaal enz. (die uit zig zelf zonder ander onderwyzer als zyn Konstdrift al fraai in de Konst gevordert was) is geboren te Alkmaar in 't Jaar 1616 den 24 van Wiedemaant.

Deze uit de geboorte tot de Konst geneigt en aangedreven kreeg tot onderwyzer, eerst *Salomon van Ravestein*, naderhant den Paardeschilder *Pieter Verbeek*.

Aangespoort door Reislust en zucht tot het zien van brave voorbeelden; om daar door zyn konst voort te zetten, scheepte hy in den jare 1637 te water naar Dantzik, bezoekende aldaar de Konstschilders, en vont 'er zig door eenen Heer Joost Brasser wel onthaalt. Kort daar aan naar Elbing vertrok-

ken

ken, en door *Strobel*, toen Schilder van den Keyzer, naderhant van Stanislaus Koning van Polen, wel ontfangen, schilderde hy daar tot een proef van zyne Konst de Beeltenis des Konings van Polen. Weder na Dantzik gekeert overviel hem een ziekte, daar hy van genezen zynde, eenigen tyd het penceel oeffende en toen na zyn Vaderlant vertrok, daar hy niet lang verblyf nam; want hy voer met een Oorlogschip naar Diepe, voorts naar Parys, en na een kort verblyf aldaar naar Orleans.

Zyn aanwezen duurde daar byna een Jaar, en hy maakte in dien tyd verscheiden pourtretten van de aanzienlykste luiden, tot hy ontboden zynde door den Heer Bally, Heer tot Yvry, Raad van den Koning van Vrankryk enz. van Orleans naar Parys vertrok. Dit was in Sprokkelmaand 1639.

Daar gekomen schilderde hy de Beeltenissen der Kinderen van den Heere van Yvry, en hield voorts kennis met de Plaatsnyders *van Lochum*, *Lynhoven* van Haarlem, en met den Heer *van Klootwyk* van Dordrecht.

Ook schilderden hy een stuk van *Michiel Angelo* na, verbeeldende een St. Jan komende by Kristus, voor meergemelden Heer van Yvry, en een ander voor eene la Toyliere, verbeeldende een dooden Kristus op den schoot van Maria, door *P. P. Rubbens* geschildert, waar door hy veel roem behaalde.

'T zelve Jaar in Wynmaand scheepte hy naar de Engelsche Kust, juist op dien tyd toen de Zeehelt Tromp gereed lag om tegen *Antonio de Oquendo* te slaan.

Hy den Admiraal in Duins bezoekende werd wel onthaalt, en een Zeejacht tot zyn dienst aangeboden, indien hy lust had de vloot uit te teeke-

kenen. Hy zag het Zeegevegt aan, en ſtevende naar den ſlag in de Maas.

Toen de Vrede met Spanje geſloten was nam hy, verzelt met den Admiraal van Dorp en den Heer van de Corput van Dordrecht, een reis naar Brabant aan, en in den jare 1651 in gezelſchap van de Heeren Paffenrode en den *Fiscaal* vanden Broek naar 't Lant van Luik, en Keulen.

Zeker zulke ſpeelreizen zouden den plaizierluſtigen graag maken, zoo zy verzekert waren dat Jupiter hun by wylen wat goude ſchyven, ongetelt (als hy de Oppaſter van Danaë deed) in de vuiſt zou ſtoppen, om de Waarden te betalen.

Eindelyk werd onze SCHAGEN (na dat hy viermalen *Fabrykmeeſter* of Bouheer van zyne geboorteſtad is geweeſt, en toen Weesmeeſter was) van een doodelyke ziekte beloopen, die zyn levenslamp uitbluſte op den 18 van Grasmaand 1668.

Van zyn penceelwerk is weinig hier te land te zien; aangezien hy (als het ſpreekwoort zeit) niet om den broode ſchilderde, en maar twee van zyne Bootzeerſels zyn onder zyne nabeſtaande voorhanden, waar van het een zyn eygen Afbeeltzel is.

Hoe velen door zeldzame toevallen tot de Konſt zyn gekomen, daar van heeft *van Mander* verſcheiden ſtalen geboekt. *Kwintyn Meſſys* een Smit zynde verliefde op een meisje, dog vond een medevryer die een Schilder was hem in den weg, waarom hy door nayver geſpoort, zig tot de oeffening der Konſt begaf, en een groot Meeſter geworden, door dat middel zyn oogwit bereikten. *Marten Heemskerk* een boere Zoon, dragende een emmer met melk, ſtruikelt en ſtort de melk, waar

waar door hy vreezende t'huis te komen, alzoo zyn Vader een oploopend man was, de vlucht nam, en zich tot den Schilderwinkel van *Jan Lucas* te Delf begaf, waar door zyn verborgen konstvuur allengs werd opgewakkert, en hy eindelyk een braaf Schilder is geworden.

Een dergelyk geval heeft LUDOLF DE JONG, geboren te Overschie in 't Jaar 1616, aanleyding gegeven tot de Konst.

Zyn Vader was aldaar Looyer en Schoenmaker, tot welk ambacht hy zyn Zoon opkweekte. Maar wanneer hy het eens verkerft, of zyn werk kwalyk gedaan had, behandelde zyn Vader hem wat onzacht met den spanriem, waar door hy opzet nam, van het ambacht niet voort te leeren. Van dien tyd af speelden zyn zinnen op de Konst tot dat zyn Vader tot Rotterdam kwam te wonen, en hy door voorspraak van andere menschen die een konstgeest in hem bespeurden bestelt wierd by *Kornelis Zachtleven*, een fraai Schilder van Beelden, Beesten, en Spooken, welke hem in de teekenkonst onderwees. Naderhant werd hy bestelt by *Antoni Palamedes* te Delf die een goed pourtret-Schilder was, doch weinig acht op hem gaf; waar over hy misnoegt zynde, zig, zoo ras zyn tyd uit was, naar Uitrecht begaf by *Joan Bylaart*, by wien hy zoodanig in de Konst gevordert is, dat hy van daar t'huis gekomen in 't Jaar 1635, straks ondernam met eenen Frans Bacon 19 Jaaren oud zynde een reis naar Vrankryk te doen, alwaar hy zeven agtereenvolgende jaren bleef, en licht langer zou gebleven hebben, ten waar hem zyn Vader, ter oorzaak dat zyn Moeder geduurende dien tyd ziekelyk was, had t'huis ontboden. Hy ge-

gehoorzaamde en kwam t'huis, doch was in dien tyd de Duitsche taal zoodanig ontwent en vergeten, dat zyn Ouders genootzaakt waren eenen die zig der Fransche taal verstont te halen, en dus met hem te spreken.

Zedert dien tyd heeft hy te Rotterdam vele Beeltenissen der voornaamste luiden van die Stadt gemaakt, en door zyn hups gedrag, en Konst, veel vrienden verkregen. Hy kwam naderhant te trouwen met de Dochter van Pieter Montagne die na bevrient was met verscheide Heeren van de Regering van Rotterdam en Schoonhoven, waar door hy begunstigt wierd met het Majoorschap der Stadt Rotterdam, 't geen hy tot het jaar 1664 heeft bedient. Ondertusschen bleef het konstvuur in hem levendig, zoo dat hy in dien tyd een groot pourtretstuk voor de Schuttery maakte dat heden nog in de Stadts Doele kan gezien worden, hangende op de Princekamer, welk het vermogen van zyn penceelkonst te kennen geeft.

Naderhant wisselde hy het Stadts Majoorsampt voor het Schoutsampt van Hillegersbergh het welke hy tot groot genoegen der ingelanden bedient heeft tot het Jaar 1697 wanneer hy stierf.

Behalven vele Beeltenissen van levensgrootte welke hy gemaakt heeft tusschen de belemmering van zyne bedieningen, heeft hy ook verscheiden Moderne Kamerstukken, Bataljes, Jachteryen enz. waar zyn lust op viel, uit enkel vermaak met roem geschildert.

Hem volgt PIETER DE HOOGE, die uitmuntend is geweest in 't schilderen van Kamergezichten, en daar in Gezelschapjes van Heeren en Juffrouwen. Hy heeft eenigen tyd by (den beruchten)

ten) *N. Berchem* geleert, te gelyk met *Jakob Ugtervelt*, die zig alleen genoegde dat hy natuurlyk en uitvoerig kleine gezelschappen van Juffertjes en Heeren, of een Vroutje dat zit te naajen, of te speldewerken schilderen konde, zonder veel doorzichtkunde tot zyn agterwerken te gebruiken, 't geen een maatkundig oordeel en naauwe opmerking vereist.

Tot den Jare 1604 heeft *van Mander*, van HEND. GOLTZIUS, (zynde toen een man van 46 jaren) en zyn waarde Penceel en Graveerkonst naar verdienste gesprooken.

De agting die ik s'mans werk toedraag, en de wyze van schryven die ik my heb voorgestelt, gebieden my ook de gedachtenisse van 's mans sterftyd op 't jaar 1617, door het vertoonen van zyn Grafschrift te gedenken.

EPITAPHIUM.

M. S.

HENRICO GOLTZIO, VIRO INCOMPARABILI, CHALCOGRAPHO EXCELLENTISSIMO, PICTORI CELEBERRIMO, ATEVE ADEO OMNIS ARTIS GRAPHICÆ PERITISSIMO, MARGARETA JOH. FIL. MARITO SUO CONIUNCTISSIMO, CUM QUO HARLEMI VIXIT ANNOS XXXVI. ET FRATRI SUO CARISSIMO JACOBUS GOLTZIUS MONUMENTUM HOC FIERI CURARUNT.

JACOBUS MATHAM VITRICO SUO OPTIME DE SE MERITO ÆRI INCIDIT SCULPSITQUE GRATITUDINIS ERGO. OBIIT HARLEMI AN, CIↃ. IↃ. CXVII. I. JANUARII. ÆTAT., SUÆ LIX.

J. van Vondel, doet de zark van H. GOLTZIUS, dus tot D. Mathan Spreken.

Wie helptme nu een Grafstee bouwen,
En Konstig op het marmer houwen,
Uw Grootvaârs heerlykheit en kunst,
Die naar zig trekt een yders gunst.
Ja teffens oogh en hart der Grooten
Uit hun doorluchte en hooge slooten?
Het doet van verre d'Afgunst wee
Dat BAJERVORST *en* BORROME,
Ten roem van Henriks duim en vingren
Medalje en goude ketens slingren.
Om zynen hals, enz.

Ik dacht dat zyn Stadts Schryver van zyne Konstwerken, na den jare 1604 (want hy zig daar in tot het einde van zyn leven bevlytigt heeft) iets zou hebben gemeld; maar ik sloeg dat boek te vergeefs op. De Schryver heeft verzuimt die schoone paarel aan Haarlems Stedekroon te vlechten.

Heeft Athenen oudtyts by alle andere Griekse Steden gestoft dat zy ten wieg verstrekt heeft van zoo menigen vernufteling, zoo konde Haarlem ook oulings boven andere Steden van ons Gewest roemen op het voortbrengen van Konstschilders, zoo niet door verzuim, of gebrek van agtinge voor die Konst, die luister harer Stedekroon, door haren Stads Historyschryver waar afgevaagt. Dank hebbe

be de Schryvers van Delft, Gouda, Leyden en Amsterdam, welke genoegzaam getoont hebben (het geen aan hunne wyze van schryven te zien is) dat zy byzondere agtinge voor de Konstenaaren, en hunne roemwaardige werken hadden, en dat het een eer hunner Stadt was Konstenaars te hebben voortgeteelt. Maar wat nut geeft het dat Sam. Ampzing een gansche lyst van Konstschilders met hunne enkele namen even als Aterlingen, en of zy Moer noch Vaar gehad hadden optelt? had hy ten minsten, als men in de Godshuizen noch wel doet, het jaar hunner vondelingschap aangeschreven, men had nog iets tot aanleiding van verder onderzoek gehad. Ongelukkige Lievelingen van Pictura! was het den Schryver niet eens de pyne waard, dat hy om uw eens de pen versnee? Had hy dan maar zoo veel van u, als van de Weevers en hunne Weevery gezeit, zoo had ik u by de Konstschilders een plaats konnen inschikken. Want van hun en hunne beroemde werken melt de Schryver op pag. 342 dus: *Daar werd in 't Jaar 1598 een stuk Lynwaat tot Haarlem voor* * 14 *Gulde de Vlaamsche Ell verkogt om naar Vrankryk te ver-*

 zen-

* *Voor XIV Guld.*) 't Verdient verwondering als men daar by eens bedenkt, in wat waarde dat om en ontrent dien tyd het gelt geschat wierd. Dit is aan dit eene staal te zien, namelyk

De Copie van eene Acte, aangaande eenige Wedden, Emolumenten, ofte voordeelen voor den Rectoor van 't Groote School, uit de Byscholen Ao. 1569.

Wy Borgermeesteren Schepenen en Raden der Stadt Haarlem, doen te weeten eenen iegelyken dat wy geadmitteert en toegelaten hebben, gelyk wy admitteren enz. mits dezen Hendrik Dirksz., om binnen de voorschreve Stede te mogen houden Byschole. In zulker voegen nochtans, en met konditie; dat hy de Jongens, die hy tegenwoordig heeft, en na dezen tyd meer aannemen zal, gehouden zal zyn by den Rectoor van de groote School

aan

zenden. En noch een Webbe van 75 Ell Hollantse maat is naar Spanje verzonden, welke maar 3 pond woeg Noch in den jare 1606, den 16 van Oogstmaand is 'er noch iets zeldzamer gebeurt. Een welbekende Borger dezer Stadt Jakob Janzen Smuissers genaamt, thans woonagtig op de Beek, op den hoek van de Warmoesstraat, verruilde in 't gemelde Jaar aan eenen Passchier Lamertyn een stuk Lywaat zoo fyn als ooit te voren gezien was, 50 Ellen lang, voor 45 okshoofden van den besten Wyn Court, het welke ongelyk meerder bedroeg dan het bovengemelde : en dit stuk NB. *was geweven van eenen Govert Willemzen, toenmaals wonende in de Barrevoeterzusterensteeg, en kostte 200 Guldens van Weesloon. Het garen was zoo fyn, en strekte zoo verre, dat van een loot gewigts, meer dan vyfvierendeels lakens was geweven.* Wat dunkt u, Lezer, van zoo een naaukeurig Schryver? zou men zig niet verbeelden mogen, dat men breed van de Konstenaren by zoo een Schryver zou geboekt vin-

aan te geven, en te zynen Register te doen stellen, en hem cautie en zekerheit te geven, voor zyn gewoonlyke recht, en Schoolgelde, te weten van elken Jongen vyf grooten voor elk vierendeeljaars, gedurende de zelve admissie tot onze wederzeggen, en langer niet. Des te oorkonden hebben wy 't Zegel ter zaken der voornoemde Stede van Haarlem hier beneden aanhangende den XVden July Ao. XVC negen en t'zestig.

Was geteekent : RAAT.

In den Jare 1627, hebben alle de Byschoolmeesters, zoo Duitsche, als Fransche, aan de Heeren Borgermeesteren de ontslaginge van gemelde belastinge der *Stooters* by *Requeste* verzocht, de welke hun ook by *Apostille* der Vroedschappen is vergunt en toegestaan, hebbende de Heeren Borgermeesteren tot dien einden met den *Rector* van de groote Schole over de verhoginge van zyne Jaarlykze *Wedde* ofte *gagie* ten dezen aangezien gehandelt, en verdrag gemaakt.

Zie de Beschr. van Haarl. door S. Ampzing p. 511.

vinden; die zig zoo breed over 't Wevers ambacht uitlaat? maar wat mag ik zeggen van Wevers ambacht? ik zou het Eerdicht op de Wevery gemaakt in 't jaar 1580, (en op een der hoofdpylaren van een der Kerken tot Haarlem met groote vergulde letteren geschreven) daar door te kort doen; dewyl het met aangewezen Texten uit de H. Schrift toont dat het een Konst is. Wy hebben om 't oud Referein 't der klucht waardig geacht om naa te schryven.

In Moyses tyden over menige jaren
Heeft die Konste van Wevery al gefloreerd,
1 *Bezaleel en Abaliab getrouwe dienaren*
Door Gods geest gedreven hebben 't zelfs geuseerd,
Gevorderd, benaarstigd, ook daar mede gestoffeerd
's Heeren Tabernakel (zoo staat 'er geschreven)
Alderley sydwerk Konstig gefatsoeneerd
Is eerst deur den spoel doen verheven.
En behalven deze ging ook tot het Weven
2 *Tobias Huisvrou, om haar kost te winnen*
Met haar handen, zonder haar te begeven
Tot loch of bedroch zo wy bevinnen,
En noch meer andere, die wel konden verzinnen
Dit Godlyk gebod (datmen wel mag groot heten)
3 *In 't zweet uws aanschyns suldy uw brood eten.*

Had onze Schryver noch van diergelyke Weverye en Weefwerken gesproken, waar van boven in 't rym gemelt word, 't waar eenigzins te verschoonen; schoon die behandeling maar een hantwerk, en geen konst genoemt mach worden, want de

 wel-

1 Exod: 31. vs. 35,
2 Tob: 2. vs. 19.
3 Gen: 3. vs. 19. 2 Tessal: 3. vs. 10. 11. 12.

welſtant, en goede ſchikking van een tapyt alleen afhangt van een goet patroon, dat door 't penceel voor af gemaakt moet worden.

Wy beſluiten (al lang genoeg van de Wevery) dat wy de gedachteniſſe van de Haarlemſche oudtydſche Konſtſchilders, aan niemant meerder dan aan van Mander verplicht blyven, wyl al wat de Schryver van de zelve met opmerkingen van den tyd zegt, van woort tot woort uit van Manders Schilderboek gevolgt is.

Van GONZALO COQUES geboren te Antwerpen in 't Jaar 1618. Vind ik met den grootſte roem aldus geſchreven.

Wat mag de vlugge faam, zoo op Apelles roemen,
En hem alleen den Prins van al de Schilders noemen,
*Die zyn * benyders had verraden, door zyn Konſt*
En kreeg daar voor tot loon Vorſt Alexanders gonſt.

Laat

* *Apelles* te Macedonien gekoomen, verzette zich de Hofſchilder van Alexander den grooten hier over, en beducht dat zyne Konſtfakkel de zyne mocht verdooven, bedacht een vond om *Apelles* by den Vorſt gehaat te maken, of hier door van kant te helpen. Hy veinsde zig een van des Vorſten bedienden te wezen; en gebood *Apelles* des anderen daags by den Vorſt te komen ſpyzigen. *Apelles*, niet denkende op bedrog verſcheen des anderendaags op 't Hof, zeggende dat hy daar was ter maal yd by de Vorſt genoodigt. Dit wierd Alexander aangedient, die zig verwonderde dat ymant zoo ſtout dorſt wezen, van zich iet, ('t geen niemant mocht gebeuren) te vermeten. Hy deed hem roepen, en vraagen wien zoo ſtout was van hem aan 's Vorſten tafel te noodigen. *Apelles* wel ziende dat hy bedrogen was, bad den Vorſt om vergiffenis van zyn misdaad, en vertoonde zyn onſchult. Alexander beluſt om te weten wie die pots geſpeelt had, vraagde Apelles of hy den perſoon niet zou konnen aanwyzen. Waar op hy verzogt een ſtuk zwarte kool, en teekende het wezen van hem op den muur, zoo dat de bedrieger hier door bekent wierd, en in ongena kwam.

Laat Engelant ook vry op haren Holbeen stoffen,
En Neerlant op van Dyck, die 't al schynt 't overpoffen;
Zoo als 't ook waarlyk is in 't groot. Maar in het kleen,
Daar in behoud GONZAAL *den hoogsten lof alleen.*
En waarom niet? terwyl zyn Konstpenceel het leven
Scheen aan de weezens, die hy schilderde, te geven.

Groots genoeg geprezen. Doch ik wil des mants roem niet betwisten dien hy door 't schilderen by den Aardshertog Leopoldus, by den Keurvorst van Brandenburg, aan 't Engelsche Hof, en aan 't Huis van Oranje, behaalt heeft,

Als hare Prins hem schonk een dub'le Goude Keten.

maar wy gelooven egter dat de Schryver dus met zucht voor zyn lantgenoot geschreven heeft, tot dat wy van het tegendeel zullen overtuigt zyn, en mee besluiten moeten, dat hy zyns gelyken in Konst van Pourtretschilderen niet gehad heeft in 't kleen.

Waar, of wanneer hy gestorven is weet ik niet, maar wel dat hy de Konst by David Rykaardt geleert heeft, wiens Dochter hy naderhand troude.

Nevens dezen verschynt ten tooneel de groote LELY. Engelant heeft eerst, naderhand 's Gravenhage zig de eer van zyn geboorte willen toeigenen. *S. van Hoogstraten* noemt hem den *Gelderschen Lely.* Thans hoeft 'er geen blinde twist als over Homeer aan gevangen te worden, aangezien ik eindelyk geholpen door den yver van den Konstschilder *Matteus Terwesten*, eenigen van zyne geslachtgenooten heb ontdekt, welke de goetheit

hebben gehad (ſchoon met 'er woon afgeleegen) my daar ontrent te berichten, en eene nette aanteykening van zyn geboorte en ſterftyt by geſchrift toete zenden, waar uit wy gezien hebben, Dat

PIETER VANDER FAES, genaamt LELY, is geboren tot Soeſt in Weſtfaalen op den 14 van Herfſtmaand 1618.

Zyn Vader Johan vander Faes, bygenaamt Lely (waar van wy den oorſpronk zullen aanwyzen) was een Hopman te voet, in dienſt van den Staat: dog naderhant in dienſt des Keurvorſts van Brandenburg, en zyn Moeder Abigael van Vliet was herkomſtig van Uitrecht uit een deftig en aanzienlyk geſlacht, zulks veelen van hare namaagſchap aldaar in de Vroetſchap zyn geweeſt.

'T is bedenkelyk dat zyn Vader te *Soeſt* in guarnizoen zal gelegen hebben (aangezien luiden van zulk beroep dikwils worden verplaatſt) en by die geleegenheit onze LELY daar voor de eerſtemaal ontlooken is, waarom ook de Predikant en Dichter Joh. Vollenhove (geboren te Zwol, op de grenzen van Weſtfalen) hem zyn lantsman noemt, in een zyner vaarzen, dat wy ſtraks te pas zullen brengen.

Zyn Vader ziende dat hy van der jeugt aan meer tot de Schilderkonſt dan tot de Krygsoeffening genegt was, en liever 't penceel dan den deegen hanteerde, beſtelde hem tot Haarlem by den Konſtſchilder *Piet. Fr. Grebber* daar hy twee agter een volgende Jaaren heeft gewoont, en door yver en vlyt zoodanig toenam dat zyn Meeſter voorzeide: dat hy hem in de Konſt boven 't hooft komen zoude, gelyk gebeurt is. Want hy met zyn 25ſte Jaar al zoo veer in de Konſt opgeklommen was dat de grootſten van 't lant zyn penceelkonſt be-

beminden, en dit is 'er de proef of, dat hy in den Jare 1643 als Willem de tweede, Prins van Oranje naar Engelant, ging om met de Dochter van Karel den eersten te trouwen, met hem mee overscheepte. Dezer beeltenissen maalde hy zoo konstig af dat zy yder der Hovelingen bevielen, en hy daar op straks van den Koning voor zyn Hofschilder wierd aangenoomen.

Of hy nu na de dood van Karel den eersten, of onder de Regeering van Ol. Kromwel aan 't Hof gebleven is, dan of hy in dien tyd weder in Hollant geweest is weet ik niet, maar wel dat Karel de tweede, zoo haast hy tot de Kroon gekoomen was, hem voor zyn dienst 4000 Guldens 's Jaars toeley, en hem naderhant Ridder sloeg, en Edelman van zyn Bedkamer maakte.

Verscheiden van die welke in Engelant omgang met onzen LELY gehad hebben hebben my verhaalt: dat hy hoflyk leefde, dat hy 's morgens laat opstont, en niet voor negen uuren ging schilderen, dat hy verscheiden knegts en kamerdienaars had, waar van 'er een aanteikening hield, wiens beurt het was om te komen zitten: zoo dat wanneer een Dame, of wie het ook zyn mogt, op haar beurt niet kwam, moesten de zelve daar voor zoo lang weer wagten tot dat de geheele rol afgeloopen was, om weeder een beurt te krygen. Hy schilderde van 's morgens ten negen uuren tot naarmiddags ten vier uuren, wanneer hy ging spyzen: zelden zonder bezoek; want hy altyt voor twaalf menschen liet opdissen, daar zyne kennissen of vreemden die iets met hem te verrichten hadden vrye toegang vergunt wiert, wordende onderwyl in een ander vertrek konstig gespeelt en gezongen.

Hy

Hy hielt zig by de grooten groots, en by de gemeene gemeenzaam, waar door hy oorzaak gaf dat veele hem roemden.

Waar onder ook Johannes Vollenhove, die gemeenzamen omgang met hem in Engelant gehad heeft, moet getelt worden, die ook een Lofdicht hem ter eeren heeft opgezongen geplaatst in zyne Poëzy op Pagina 490, 491, 492. waar in hy de kracht van zyn penzeelsvermoogen, zoo verstandig en volkomen, dat 'er niet meer aan rest te zeggen, aldus heeft uitgedrukt:

ANIMUM PICTURA PASCIT.

O Leli, *Londens dierbaar pant,*
En eer van ons geboortelant,
Niet ongelyk de zuivre leli,
Vorstin der bloemen, ruim zo schoon,
Als Salomon op Judaas troon,
Van God geschat in 't Evangeli:

Hoe eert myn dankdicht u, verplicht
Door al dien wellust van 't gezicht!
Hoe voer myn geest met d'ogen spelen!
Hoe weiden myn gedachten noch
In zulk een' beemt, vol zoet bedrog,
En schoonheit van uw Kunstjuwelen!

Ik zag geen verf, noch doek, ô neen,
Maar vel en zenuw, vleesch en been.
Kwam * *Vee of Vogel ooit, bedrogen*

Door

* Van een' hengst, die op het gezicht van een geschilderde merrie briesschte; van honden, door een' geschilderden hond tot bassen verwerkt; en van eenen stier, die trek tot

Door kunst, of beelt en tafereel
Toeschieten, uw beroemt penceel
*Speelt, als * Parraas, dit menschen ogen.*

Wat hangtge kunst van Holbeen, Dyk,
En Rubbens, of Itaalje, ryk
Van geesten, die geen ouden weken,
In 't kleen of levens groot, ten toon?
Of steekt uw hand dus uit, gewoon
Die meesters naar de Kroon te steken?

Door

tot een kopere koei kreeg, gewaagt Elianus in zyne velerhande Historie, II, 3, en Valerius Maximus, VIII, 11.

Niet minder opmerking verdient het geval 't geen *S. van Hoogstraten* in zyn Boek van de Schilderkonst op pag. 170 verhaalt:

Het gebeurde (zeit hy) *dat myn Vader Theodoor in een Bachanaal een Geyte naar 't leven schilderde, welke ik, nog zeer jong zynde, voor hem vast hield, met behulp van touwen en koorden, om haar in bekwamen stant te onderhouden, 't welk ik met grooten arbeit ten einde toe uithielt: maar de geschilderde Geyte nu byna geduan zynde, en myn Vader het stuk, dat al redelyk groot was, wat uit de hand zettende; om het zelve eens van verre te zien, zoo geviel 't, dat de Geyte by geval de geschilderde ook gewaar wiert, waar over zy, als in gramschap uitbarstende, uitspatte, brekende de touwen, en my ter aarde werpende, vloogze met zulken gewelt tegens de hoornen van haar geschilderde zuster aan, dat zy den doek door scheurde, en de Schildery bedorf, tot verdriet van hem die zyn vlyt daar in zoo loflyk had betoont.*

* In den schilderstryt van *Zeuxis* en *Parrhasius*, by Plinius verhaalt in zyn Natuurlyke Historie, XXXV, 10, bragt de eerste geschilderde druiven te voorschyn, daar de vogels op kwamen aanvliegen, maar de twede een linnen behangsel, zoo natuurlyk geschildert, dat *Zeuxis* dit voor een gordyn aanziende, die de schildery bedekte, en zyn misverstant met schaamte merkende, *Parrhasius* den strydt gewonnen gaf; dewyl hy wel vogels, maar zyn party hem had bedrogen.

Doorzag † Protogenes, om hoog
Verrezen, met zyn keurig oog
Dien schat van gestoffeerde zalen,
Hy riep, door LELYS *geest en gunst*
Verrukt : dit 's wis Apelles kunst :
Geen ander meester kon dit malen.

ô Kunst, van leven niet misdeelt!
Gy tart natuur met beelt by beelt,
Voor kenners altyt aangenamer.
Zo zacht, zo levendig, zo ront.
ô Schildergeest! ô eedle vont!
ô Rykdom van een Schilderkamer!

Daar blinkt de Majesteit van 't Hof:
't Gezicht des Krygsman vlamt op lof:
De schoonheit, ruim zo sterk, schiet lonken,
Bekwaam te spreken zonder taal,
Te heerschen, en met straal op straal
Een hart zo kil, als ys, t'ontvonken.

Hiel 's Hemels gunst niet milt en eêl
De hand aan 't geestig kunstpenceel,
In 't Engelsch ryk, hier nooit verovert

Door

† *Apelles*, naar Rodus gereist uit lust om *Protogenes* kunst te zien, doch hem niet t'huis vindende, maalde eenen trek op zyn tafereel zo dun en kunstig, dat *Protogenes*, t'huis gekeert, terstont zag en zeide dat het *Apelles* werk was, als van niemant anders zoo volmaakt te verwachten. Hy voegde 'er zelfs noch een dunner trek van andere kleur by, waar aan *Apelles*, als hy weder kwam, zyne hant mogt kennen; maar die door een' derden trek, in kleur wederom verschelende, van *Apelles* wiert overtroffen. Het tafereel, niet anders behelsende, als deze dry meesterlyke, naulyks zichtbare trekken, wert dusdanig bewaart, tot verwonderinge der nakomelingen : en Plinius schryft XXXV, 10, dat hy 't zelf gezien heeft, eer het door brant verongelukte.

Door 's afgronts list, elk riep, elk zwoer,
Van Withal tot voor by den Tour;
't Is niet geschildert, maar getovert.

*Gaan * Dicht- en Schilderkunst gepaart,*
Van outs als Zusters, eens van aart,
Hier sprak myn lofdicht minst verwildert,
En maalde een stomme Poëzy:
Maar hier bezwykt myn toon, en gy
Hebt ook myn dichtkunst stom geschildert.

Te Londen in Wynmaant, MDCLXXIV.

Om nu den oorspronk van den bynaam LELY (als wy belooft hebben, en waar by hy alleen in Engelant bekent is) aan te duiden, zoo moet de Lezer weten dat zyn Vader, die voor hem dien bynaam gehad heeft, gebooren is in 's Gravenhage in een Huis, daar een Lely in den gevel stont; en hierom in de wandeling Kapitein Lely genaamt wierd. Gelyk ook dus de Konstschilder *Abraham* de Zoon van *Lambert Jakobze*, om dat in de voorgevel van 't huis daar in hy tot Leiden woonde, een Tempel stont, *Abraham vanden Tempel* genoemt wert.

Ik heb in de Levensbeschryving van *Godf. Kneller*

* In Plutarchus Schriften van 't Gebruik der Poëten en de Glorie der Atheneren vint men Simonides deze spreuk toegeschreven, en van ieder een gebruikt, dat Poëzy sprekende Schildery, en Schildery stomme Poëzy is: dewyl Poëten, zoo hy zegt, de dingen, als geschiet, verhalen, die de Schilders vertonen, als warenze tegenwoordig; en de leste het zelve door beelden en kleuren uitdrukken, dat de eerste door woorden melden; in stoffe en manier van navolginge alleen verscheelende. Maar redenen van overeenkomste dezer twee edele kunsten worden bygebragt van Fr. Junius in zyn werk van de Schilderkunst der Aalouden, 1, 4.

ler aangemerkt, hoe hem inwendig ſmartte dat *Kneller* van tyd tot tyd in de gunſt van 't Hof drong, ſchoon hy zulks trachtte te ontveinzen. Zyn Doctor die gewoon was hem alle morgen (meer uit eigen Konſtliefde, als noodwendigheit om zyne onpaſſelykheit) te komen bezoeken voor hy aan 't ſchilderen ging (waar door hem geen ondienſt geſchiedde, wyl hy al dikwils uit denzelven vernam wat Kneller al maakte, en wat de Hovelingen daar van zeiden: kwam op een morgen terwyl hy bezig was met zyn palet op te zetten, dewyl een Dame had laten vragen, om te komen zitten. De Dokter voelde naar gewoonte zyn pols, en vond den zelven zoodanig ontſtelt, dat hy hem riedt zyn ruſt te nemen en Medecynen te gebruiken, liever dan te ſchilderen: maar hy antwoordde daar geen tyd toe te hebben. Wat gebeurt 'er? de Doktor is pas vertrokken, wanneer hem een flaaute overvalt, die hem, eer de zelve te rug gehaalt was, uit dit leven wegſleepte. De Dame kwam op haaren tyd en ſtont verwondert, dat zyn dienaar tot haar zeide dat 'er geen gelegenheit was om geſchildert te worden, en nog meer verzet, wanneer daar by gevoegt wiert dat L E L Y geſtorven was. Dit was in 't Jaar 1680.

Dergelyk gebeurde den Konſtſchilder *Abraham Begyn* aan 't Hof van Pruiſſen. *Auguſt. Terweſten*, verzelt met nog een ſtuk of twee Konſtenaars, komt in de zaal daar hy zat te ſchilderen, om hem tot een uitſpanning te nooden, dien hy antwoordde nog iets te moeten doen, daar hy maar een uur tyd toe noodig had, en dan by hen te zullen komen. Dit verricht hebbende treed hy af van de ſtelling, maar gevoelende eenige zwymelinge of flaaute, hout

hout zig beneden gekomen aan de trap vast, en sterft met het palet in zyn hant. Men ziet de Beeltenis van LELY in de Plaat B 2.

Hier nevens verschynt de brave Konstschilder JURIAAN JAKOBZE ten Toneel. Deze was in Zwitzerlant geboren, maar heeft zyn Konst geleert by den beruchten Jacht-, en Beesteschilder, Fransoois Snyders, en voort de zelve in de Nederlanden geoeffent. Hy volgde in 't eerst op het spoor van zyn meester in die verkiezing, maar begaf zig naderhant tot het schilderen van Beelden en Historien. De Heer Wolters Koopman tot Amsterdam, en groot beminnaar dier konst, liet hem eenige tafereelen schilderen. Drie van de zelve zyn thans in handen van den Heer Mathys du Pré. In een der grootste zietmen Adonis verbeelt, daar hy gereed staande om ter Jacht te gaan, van Venus gevleit en gebeden word, niet als op weerlooze dieren, als konynen enz. te jagen, gelyk Nazo deze Fabel dus beschryft; 't welk hy niet in acht nemende maar te stout in 't jagen, door de woede van een wilt zwyn gedood wiert. 'T is klaar genoeg te zien, inzonderheit aan de Jachtdieren dat hy den braven Fr. Snyders tot zyn Leermeester gehad heeft.

Hy had gemelden Wolters tot zyn Mecenas aangetroffen, zoo dat hem hier door de blinkende hoop van een gelukkig man te zullen worden al van na by toe scheen, maar 't beurde hem als de spreuk zeit: *Als verwonnen is de nood, dan komt de doodt.* Want hy werd door den pestbezem van 't jaar 1664 uit het lant der levendigen met zyn gansche huisgezin weggevaagt, en tot Amsterdam begraven. Dus is my bericht. Doch de Konstschilder *Hendrik Karree*, die een leerling van hem is, heeft

my verzekert dat hy een Hamburger van geboorte was, te Lewaarden in Frieslant vele Jaren heeft gewoont, aan 't Hof geschildert, ook in dienst van den Prins (zie hoe verschillig zomwyle de berichten zyn) in den 1685 is overleden. Dit laatste gezegde moet voor 't zekerste gehouden worden, om dat zoo JURIAAN JAKOBZE 1664 was gestorven, en gemelde *Karree* 1658 geboren, hy dan geen leerling van hem kon geweest hebben.

Ik was verlegen om behoorlyke plaats te geven aan ROBERT VAN HOECK, tot dat my zyn Afbeeltzel geschildert door *Gonzalo Loques* in handen kwam. Ten bewys dat hy in zyn tyd geleeft heeft.

Zyn genegenheit viel op het verbeelden van Legertogten en Bataljes, met der zelver gevolg, zoo van geschut, legerwagens tot de krygsbehoeften, als ook de ellenden die de kryg naar zig sleept; en dat zoo kleen en konstig, dat 'er tot verwonderinge getuigt wort, dat hy in een schier ongelooffelyk klyn bestek, duizende van beeltjes, elk even woelig en werkelyk, wist te malen. Hy was een Antwerpenaar, en opperste opzichter van den Vestingbouw. Zyn Jaar- en Konstgenoot

PEETER MEERT geboren te Brussel was een konstig portretschilder. De stalen van zyn pryswaardige penceelkonst zyn thans noch te zien op verscheiden Gilde,-en Ambagtskamers te Brussel.

Die tuigen dat 'er geen aards schatten, of Juweelen.
Te vinden zyn zoo schoon, als 't werk van zyn pencelen.

Op dat wy met K. de Bie spreken.

Om

Om en omtrent deezen tyd wierd geboren de Konstschilder ANTONI WATERLOO. Zommigen zeggen dat hy te Amsterdam, de meesten dat hy te Uitregt geboren is Zyn penceelkonst by de konstlievenden alom bekent doet zien, dat hy in 't schilderen zyner lantschappen, de natuur der zelve, eenvoudig zonder eenig vercierzel daar aan te voegen, gevolgt heeft. Gelyk ook een menigte van zyne teekeningen, en een goet getal van zyn zelf geetste Konstprinten klaar doen blyken dat de zelve naar 't leven gevolgt zyn, en omstreeks Uitrecht geteekent. De luchten agter zyn lantschappen zyn helder, de verschieten klaar, het groen der boomen verschillig naar den onderscheiden aart der zelve, als ook de stammen en inzonderheit de spiegelingen in 't water natuurlyk geschildert.

Den Konstschilder *Johan Weeninks* nog in leven, heeft my verhaalt, dat hy hem in het byzonder gekent, en omgang met hem gehad heeft over 45 jaren, by gelegenheit dat hy eenige van zyne stukken met beeltjes en beesjes heeft opgeziert, tot welken einde hy gemelde Weeninks verzogt op zyn woning, gelegen tusschen Maarsen en Breukelen, buiten Uitregt, te komen; daar hy vele jaren agter den anderen gewoont heeft in ongetrouden staat. De voordeelen die hem de konstoeffening aanbragt, en het geen hy van zyne Ouders bezat, was maar even genoeg om Borgerlyk van te konnen leven. Dus hy al mee een van de genen geweest is die de Fortuin van agteren zagen.

In wat jaar hy gestorven is weet ik niet: maar wel dat hy buiten Uitrecht in St. Jobs Gasthuis overleden is, en aldaar begraven.

Onder zyne tyd- en Konſtgenooten is 'er een N. KRAANEVELT geweeſt daar J. van den Vondel dit volgende Grafdigt op maakte.

Hier ruſt KRANEVELT, *wiens gunſt,*
Blaakte, uit luſt tot Schilderkunſt,
Die de hand hield braaf en eêl
Aan zyn levendig penceel,
Eert den geeſt in 't kunſtig werk.
Hout een Veltkraan op den zerk.

JAN PHILIP VAN THIELEN, Heer van *Kouwenberch*, enz. is geboren te Mechelen in 't jaar 1681. zyn penceel neigde tot al het gene Flora tot vermaak aan de Hoven ſchenkt te verbeelden, en aan zyne handelinge was genoegzaam te beſpeuren dat hy de dunne en eele behandelingen die in 't bloemſchilderen inzonderheit vereiſt worden, van zynen Leermeeſter, den beruchten *Daniel Zegers* had afgezien. Immers zyne wyze van behandelinge en verſtandige zamenſchikking, heeft het Spaanſche Hof konnen bekoren, voor het welke hy vele bloemſtukken heeft gemaakt, waar door zyn naam, en konſt is beroemt geworden. Maar het geen hier nevens nog tot zynen roem ſtrekte was, dat hy drie Dochters hadde *Maria Thereſia*, *Anna Maria*, en *Franchoiſe Catharina van Thielen*, die Schildereſſen waren, zich in bloemſchilderen oeffenden, zig een naam maakten, en deeden zien, dat hun aangeboren aart, zoo veel en meer, als het onderwys des Vaders, tot den opbouw dier konſtoeffening geholpen heeft. Zy waren 1660 nog in leven, en ſchilderden dagelyks met luſt en yver, zoo dat zy aan de Waerelt een groote verwagtinge gaven.

KA-

KAREL VAN SAVOYEN, is geboren te Antwerpen in 't jaar 1619. Hy ſchilderde meeſt klyne beeldjes, uitvoerig en zoo natuurlyk, dat K. de Bie hem onder de bloem der Brabantſche Konſtſchilders telt.

Ik vind in de Dichten van *Jan Vos* van een zyner Konſtſtukken (verbeeldende Adonis door Venus van Diana ontſchaakt, in de zaal van den Heer Willem Blaau) dus gemelt.

Diana wordt Adoon, in ſchyn van BLAAU, *ontſchaakt:*
Want Venus, vol van liſt ontziet geen ſlaapende oogen.
Op, Jaghtgodin, eer u nog grooter ramp genaakt.
De zorgelooze ſlaap wort lichtelyk bedroogen.

PHILIPS DE KONING geboren tot Amſterdam in 't Jaar 1619, op den 5 van Slagtmaant, heeft de Konſt geleert by den vermaarden Rembrant van Ryn.

J. van Vondel verſcheidenmalen door hem naar 't leven afgeſchildert, maakte op zyn eigen Afbeeltzel dit nevensgaande vaarsje:

Zoo ſchildert my een KONINGS *handt*
In 't kleen, terwyl ik 's Konings ſnaren,
En heilich Harpgezang, en trant
Vaſt volge, in top van 's levens jaren,
Een min dan ſeventigh. Wat is 't?
Noch min dan verf, een damp, een miſt.

Dus ook Jan Vos op dezelve Beeltenis:

Nu KONING *Vondel maalt, den Konink der Poeëten,*
Is hy ook Koning in het treffen van zyn beeldt.

Wie 't leven treft, betoont zig d'omtrek recht te weeten.
Hoe loont hy Koning best, die hem uit verwen teelt?
Met vaarzen die een kroon vol paarlen overhaalen.
Wie verf tot menschen vormt is kwalyk te betaalen.

Menigte Pourtretten, Historien waard te vereelden en zinryke vertoonzelen heeft zyn vermaard penceel in de Waerelt gebracht, die tot zyn roem na blyven. Meer gemelde J. van Vondel, Vader der Nederduitsche Dichtkonstoeffenaren, heeft op zommige zyner voornaamste tafereelen, als op de afbeelding der Hoogleede Maria van Outshoren, en Juffr. Marg. van Ryn; gelyk ook op de beruchte slapende Venus Lofdichten gemaakt. Het laatste dagt ons de moeite wel dubbeld waard van uit te schryven, aangezien Vondel niet alleen in het zelve als een schilder van 't schilderen spreekt; maar ook al van KONINGS Konst zeit wat 'er van gezeit kon worden, en dus my daar in heeft voor uit geloopen, en van die moeite ontlast.

Hy pryst het schoone in de konst door eigen konstwoorden en uitdrukkingen, en toont hoe hy de kracht in zyne werken door klaarheit in stee van 't naare zwart bewerkte; in welk opzicht hy zyn meester *Rembrant* van ter zyde een streek geeft, die niet tegenstaande zyne beelden op den voorgront van zyne tafereelen in klaren dach stonden, zig niet ontzag (tegens de natuur aan) de lucht van agteren in eenen duisteren nagt te verkeeren. De lezer zal den steek, in 't volgende gedicht op de slapende Venus, wel ontdekken.

Men

Men brogt, toen lust en kunst in 't renperk t'zamen liepen,
De schaduwe en het licht op doeken en paneel
'T een steekt op 't ander af. De schaduwen verdiepen.
Het licht verheft zich uit het duister. 'T eene deel
Behoeft het andere Het voorste staat in d'oogen
Heel sterk, en 't achterste verschiet voor ons gezicht.
'T gelyken van dees beide is van een groot vermogen.
De dwergh vergroot den reus, de hut een hoogh gesticht.
Dus baart de Schilderkonst ook zoons van Duisternissen,
Die gaarne in schaduwe verkeeren, als een Uil.
Wie 't leven navolgt kan verzierde schaduw missen,
En als een kint van 't licht gaat in geen scheemring schuil.
Hy schildert zonder schim en schaduw. Zoo volgt KONING
De heldere natuur: en vraaght men waar dit blykt?
Bezie dit heerlyk stuk, de levende vertooning
Van Venus, die hier slaapt, en geen Schildry gelykt,
Noch verf, maar Vleesch en bloet. Jupyn komt neêrgestegen,
Verslingert op het schoon van een volschapenheit,
Niet in zyn eigen schyn, maar als een goude regen.
Heeft Zeuxis kloek penceel de Vogels zelfs verleit,
Hier wort het hooft der Goôn door schildery bedrogen.
Zoo wort de Schilderkonst allengs in top voltogen.

Hy stierf tot Amsterdam, wanneer men schreef 1689 in Wynmaant. Zyn beeltenis gevolgt naar zyn eigen afschildering zietmen in de Plaat B 3.

In dezen tyd leefde tot Alkmaar de Konstschilder ZACHARIAS PAULUSZ. Deze schil-

derde in den jare 1620 den Adel der oude Schuttery. Als mede in den jare 1627 en 28 in een ſtuk zeven Beelteniſſen van de Hoofden der Schuttery. Dit ſtuk wert op de oude Doele, op de Hopmans Kamer voor den ſchoorſteen geplaatſt.

JAKOB DELFF, Zoon van den Konſtryken *Willem Jacobsz. Delff*, die getrout was met de Dochter van den beruchten Apelles dier Eeuw *Michiel Mierevelt*, en gelyk als uit de konſt geboren den 24 van Lentemaand 1619, heeft met geen reden konnen naarlaten zig daar in te oeffenen, hebbende het geluk van een Grootvader zoo roemrugtig tot leermeeſter, aan wiens konſtvuur hy de fakkel zyns vernufts dagelyks kon ontſteken. En ſchoon geen nootdruft hem ſpoorde, nog hy iets behoefde te doen, is hy nogtans door eigen natuurdrift en yver, zoo veer in de konſt gevordert, dat hy pourtretten heeft gemaakt, die nevens die van zyn Grootvader wel mogten geſtelt worden; gelyk te zien is te Delf op de Doele, daar hy Hopman, Vaandrig, en Rotmeeſters van het witte Vaandel ten voeten uit geſchildert heeft, zoo meeſterlyk en konſtig dat het wel verdient op een openbare plaats te hangen om van konſtminnaren gezien te worden, gelyk het ook, na dat de oude Doele door den ſlag van buskruid op Maandag den 12 van Wynmaand 1654 voor middaags ten half elf uuren was ingeſtort, is gebragt op de nieuwe Doele, en geplaatſt tuſſchen de twee ſtukken van beide zyne Grootvaders, van Vaders en Moeders kant. Hy is geweeſt Raad en Havemeeſter der Stadt, en overleden den 12 van Bloeimaand 1661. Zyn naargebleven Huisvrouw, Anna van Hoogenhouck, heeft te zyner gedachtenis door Pieter Rycks meeſter Beelthouwer, een ſier-

sierlyk uitgehouwen steenwerk boven zyn Graf doen oprechten, met dit Latynsche opschrift:

DEO OPT. MAX.
ET
Piæ Memoriæ Amplissimo Viro
D. JACOBO DELFF,
Qui Senatoria Ædilitiâque, in urbe Delfensi, Dignitate cum laude functus, prid. Id. Jun. Ano. CIↃ. IↃC. LXIo. Ætatis vero suæ XLIIo. vita cum morte commutata, desideratus beatorum resurrectionem hic expectat.
MARITO CARO ANNA AB HOOGENHOUCK
ABRAHAMI FILIA:
Hoc qualecunque Monumentum mœrens posuit.
SEQUAR TE DILECTISSIME CONIUX.

JAN BABTIST VAN DUINEN, geboren te Antwerpen in 't Jaar 1620. schilderde konstig, geestig, en uitvoerig in waterverf kleene pourtretjes, en velerhande andere voorwerpen, daar Koninklyke Hoven thans noch mee pronken. 1651 wert hy Hopman van een Borgerbende gemaakt; maar alzoo dit aan hem veel belemmeringe gaf, en hem in zyne oeffening belette, heeft hy zig daar weer van ontslagen, om zyn tyd alleen ten dienst van de Konstgodes te besteden.

Hier nevens verschynt ADRIAAN VERDOEL. Deze overmaas geboren had den grooten *Rembrant* tot zyn onderwyzer in de Konst gehad, hoewel anderen zeggen Leon. Bramer en J. de Wit. waar door hy zoodanig in de konst toenam dat men

hem met rede onder de Konstenaars tellen mag, aangezien hy doorgaans in zyne Historische verbeeldingen, op grootse voorwerpen doelde. Boven dien was hy boeklievende en een groot beminnaar van de Dichtkonst, om welke reden hy ook omgang met de braafste Dichteren, inzonderheit met Joannes Antonides hielt. Hy was een lit van de Rhetorykkamer te Vlissingen daar hy woonde, waar hem door 't Konstgenootschap in den Jare 1675, om zyn beknopt en sinryk antwoort op de voorgestelde vrage de hoogste prys wert toegewezen.

JAN DE GROOT geboren tot Vlissingen, in den jare 1650, heeft hem tot eerste onderwyzer in de Konst gehad. Naderhant in den jare 1666 Adriaan van Ostade, en eindelyk Frans de Jong van Haarlem. Hy verwisselde in zyn oude dagen het penceel voor de Koffynering; dog zyn Konstliefde verliet hy niet, maar dreef zomwyl een handeling met Schilderyen Teekeningen en Printkonst.

Nu eens een tusschenpoozing Lezer.

Wy hebben in het Iste Deel op pag. 98. 99. 100. gesproken van alle de gereedschappen welke de Heidenen tot hunne offerslachtingen gebruikten, en vorder al wat tot die wyze van Godsdienst gebruikt werd, uit oude Schryvers betoogt, en in een printverbeelding (gevolgt na de Roomsche Medaljes en andere gedenkstukken) op pag. 104 doen zien: met een aanhangsel van het zelve op pag: 143; op dat een Konstoeffenaar, dusdanige voorwerpen willende verbeelden, de ware gedaanten dier dingen gereed aan de hand hebbende, de misslagen, welke dikwils daar ontrent begaan worden, zoude konnen vermyden. Maar

Maar 't zal licht een Konstschilder lusten, om zaken van nog woeliger omslag te vertoonen, als by voorbeeld een Romeins Bevelhebber, daar hy in den drom van 't Krygsvolk op een verheven bordes van opgestapelde aardzooden in 't open velt zyn aanspraak doet; of daar een Veldoverste van de Soldaten voor Keizer word uitgeroepen.

Zulke gevallen gingen altyd verzelt met de Veltbanieren, en Legioenvaandelteekenen, welke nevens andere byvoegselen den aanschouwer van al zulke tafereel verbeeldingen straks (zoo hy wat belezen is, of in de oudheitkunde bedreven) aan de merkteekens op de Vaandels doen zien, wat gevallen de Konstschilder verbeelt heeft. Uit dien hoofde heeft ons der moeite waard geacht, de veltteekenen der oudtydsche volken na te speuren, en op een lyst dus by een te brengen:

De Egiptenaren voerden in hunne Legervaandels dry gekronkelde slangen die op yder bogt met een klimblad geteekent waren.

De Babyloniers een Duif: doch in den tyd van Semiramis drie groote kroonen daar in ieder een Olyfant stont.

De Syriers drie balken waar van de een dubbelt de ander enkelt getrapt was.

De Grieken twee platte kroonen (*Diadema*) en een doorgaanden Balk met drie neergaande sporten of anders het Vuur, of den Blixem.

De Athenienzen den * Nacht-Uil, Os, of Koe.

De

* Behalve dat de Nacht-Uil de stempel van de Atheensche Geltmunt is, zoo ziet men die ook op een penning van Domitiaan, Antonius en Nero, en wort gegist dat hy deze ter gedachtenisse van zyn Atheensche Reis heeft doen munten. Aangezien nu een Uil, of Os, de gemeene stempel van 't Atheensche gelt was, zoo is hier uit (als ie-

De Korinters Neptunus beeld, op een Eilandeken tusschen twee Zeën gezeten.

De Turken deden outtyts in hunne legervanen schilderen het zwaart van *Alis*, 't welke zy *Sulficar* noemen. Als blykt uit het geen Camerarius uit Leunclavius daar van aantrekt, die daar by verhaalt: Dat de Fabel melt, dat, als *Alis* zyn *Sulficar* uit de schee trok, de zelve zig in tween deelde, elk deel achtien ellen lang, en dat *Alis* gebruikende dit zwaart tegens de *Gauren* (dus noemen zy met verachting de Kristenen) hen ter regter en ter linker zeide wegmaayde, gelyk de mayers het gras op 't velt. Zeker de Schryver had 'er niet behoeven by te schryven dat het een fabel was; want het zou zyn werk aan hebben om het een Westphalinger Boer te doen gelooven. Wy halen 't met dat oogmerk ook niet aan; maar alleen om aan te duiden dat dit veltteeken daar uit ontsproten is.

De Lacedomiers de letter Λ of een Draak.

De Tessaloniers een Paard.

De Kappadociers een Weegschaal met zeven Kruissen daar om henen.

De Macedoniers een Pinknots tusschen twee Hoornen.

De Lybiers drie Hazen.

De Meden drie Kronen, of twee Baaren, kruiswys gelynt.

De Beotiers een Sfinxs.

De Cimbren een Wilden Os, of Stier, en de Tra-

iemant door gelt omgekocht was, om te zwygen daar hy spreken moest) deze spreekwyze ontsproten: De Ossen hebben hem de tong af gebeten, of de Uil belet hem te spreken.

Traciers den Krygsgod Mars in hunne Standertvanen.

Ten tyde van Pompejus voerden de Romeinen in hunne legervanen een Leeu, in naarvolging van de * Armeéners, 't welk ook van de eerste bewoonders van deze landen, de Gaulen en Saxen is overgenomen. Naderhand is de † Leeu met een schilt het gemeen veltteeken der Graven van Hollant geworden, het welke ‡ Broer Jan van Leiden, zeit: *Dat van Puppyn Koning van Vrankryk aan Diderik van Aquitanien den Voorzaat van Diderik den I. Graaf van Hollant, ter gebeugen van zyn afkomst, tot een wapen zou gegeven zyn.*

De Trojanen voerden in hunne Veltbanieren een Zwyn.

De oude Gotten een Beerinne.

De Alanen, toen zy Spanje overweldigden, een Kat.

De Scyten Draken en andere verschrikkelyke gedrochten, en de Romeinen onder Trajanus van gelyke. Tot al dit heb ik geen ander bewys, dan dat Fr. Junius, S. van Hoogstraten, Wilh. Goeree, en anderen my dat zoo hebben voorgezeit, zonder nader bestempeling: nochtans houde ik het daar voor; dat zy 't zelve van oudentydschryvers hebben ontleent, geenzins dat zy 't zouden hebben verdicht.

Die de oudtydsche gedenkschriften doorsnuffelt heb-

* De Armeners voerden ook by wyle een Ram in hunne Veltbanieren.

† Leeu) Rood, op een vergult schiit, Lazuurblaau getongt en geklaaut.

‡ Kron: Lib. 6. Cap. 6. Pieter Schryver in zyne Inleiding tot de Grave van Hollant, Pag: 61. en Sim. van Leeuwen, Lugdu. Batav. pag: 420.

hebben, weten dat by geen Volken de afgoden in zoo menigvuldig getal bekent waren, en geëerd wierden als onder de oude Romeinen; aangezien die met de verwinnaars uit de buitenlanden over gebracht wierden. Niemant zal aan myn zeggen twyffel ſlaan, wanneer hy ziet dat de beelteniſſen van Serapis en Iſis, niet alleen op de geldmunt van Antoninus Pius, gezeit, Karakalla, die mede in Egipten is geweeſt, geſtempelt ſtaat; maar dat ook Julianus zyn troonybeeld onder de gedaante van Serapis en Iſis, in alle Vaandels en Krygsteekenen invoerde; *om* (als *Zozomenus* zeit) *die door liſt en bedriegery onder de Borgerlyke eerbewyzing aan 't beelt des Keizers* (dat zonder ſchandaal niet mocht nagelaten worden) *de Kriſtenen, 't zy wetende of onwetende, ook Serapis, Iſis, en de andere afgoden te doen eeren, of alzoo aan een tweederleye bedraaitheit, 't zy van Afgodendienſt, of van Keizerlyke Eerverſmading in te wikkelen.* Zie de penningverbeelding met het opſchrift DEO SERAPIDI *aan den God Serapis*, by Oudaan pag. 254 in Tab. 2. vertoont.

Aangezien de Romeinen geneigt waren om zulke gebruiken van andere volken over te nemen, zoo komt het ook daar van daan datmen zoo menigerhande beelteniſſen en merken in hunne legervanen ontdekt.

De Perſianen hebben al van oude tyden den * Arent onder hunne krygsverſieringen gehad. Gelyk *Xenofon* van *Cyrus*, en *Kurtius* in 't leven van Darius te kenne geeft. Dit was onder de Romeinen het algemeen en voornaam Legerteeken. *Kajus Marius* (zeit Plinius) *heeft in zyn tweede Borger-*

mee-

* Arent) of een Boog, en Bondel pylen.

*meesterschap aan de Roomsche Legioenen den Arent opgedragen. Zy was daar te voren het voornaamste met vier andere, als de Wolf, de * Minotaurus, het Paart, en 't wilde Zwyn, die alle voor uit gingen : weinig jaren te voren plag alleen de Arent in 't legervoerend Heir gebragt, en de andere in de Legerbeschansingen gelaten te worden.*

De Konstantynen zoo Vader als Zoonen voerden in hunne Legervanen de Grieksche letteren X en P door malkander gevlogten, als in de Byprent 1. te zien, beteekenende den naam van Christus. Gelyk Oudaan dit beweert tegen de genen, die de gedaante van het Kruis van Kristus daar uit hebben willen opspeuren, in zyn *Roomsche Outheeden* pag. 506. en Lud. Smits in zyn *Graafelyke Sinnebeelden* p. 26.

Dat nu de Romeinen onder de Konstantynen, in stee van de oude Keizerlyke Veltteekenen den naam van Kristus in hunne legervanen voerden, zulks bevestigt Prudentius, daar hy zeit:

Het purp're Vaandel droeg, met blinkend goud doorweven,
Tot Teeken Kristus naam, te midden in geschreven.

Deze verandering sproot uit het gerucht van Konstantyns luchtgezicht, het geen de Spanjaarden naderhant in de Beelteniſſen van Heiligen verandert, hunne Standaarden en Vaandelen met een lieve Vrouw, een St. Joris, of ander sant bemaalt

* De Minotaurus, of 't Stierenkint van Pasifaé, dat in den Doolhof van Dedalus zyn verblyf hadde, was, zegt men, onder de Roomsche Krygsteekenen; om te kennen te geven, dat even alzoo de Raadslagen der Overſten moeſten onuitvindelyk zyn.

maalt hebben. Zie Goeree. *Waerelt en Kerk verand.* p. 344. die ook aanmerkt dat Konſtantyn de Stadt Bizantie verbetert, en naar hem Konſtantinopelen genoemt hebbende, daar den tweeden ſtoel der Ryks plantte, en den Ryksarent zedert met twee hoofden deed afmalen, wegens de twee Ryken in 't Ooſten en Weſten. Dus is de Arent het voorname Vaandel en Wapenmerk der Roomſche Keizeren en Koningen altyd in gebruik gebleven, niet alleen tot Graaf Willem den II, Zoon van Floris den IV, die 1248 tot Aken Rooms Koning gekroont wert, waar van zyn geboorteſtadt Leiden nog zyne gedagtenis bewaart in twee gedenkſteenen, op welker eenen een Leeu met een Schilt, het Graaflyke, en een dubbele Arent het Keizers Wapen op gebeelt ſtaat: maar ook tot heden toe.

Ook voerden de Romeinen niet alleen Arenden, maar ook rechterhanden, Wolven, Minotauren, Paarden, Zwynen, Draken, Maanen, en aangezichten van Keizeren en Veltheeren op hunne Veltteekenen.

De Krygsteekenen (zeit Arrianus) *zyn de Arenden, de Beelteniſſen der Vorſten, de Vaandelen, alle van Goud, geſpannen op verzilverde ſpieſſen*: en Tacitus, *dat de Teekendrager de Beeltenis van Galba afgerukt hebbende de zelve ter aarde ſmeet. Op andere wys* (zeit Oudaan, ziende op de nevensgaande Roomſche penningen 2 en 3 vertoont) *zietmen wederom deze Krygsteekenen, dat 'er boven de bovenſte dwarsſtreep, een rondte als een kloot, Laurierkrans, of Rechterhand aan uit ſteekt: de rondte boven de dwarsſtreep zou men konnen nemen voor de Beeltenis des zelven Keizers, terwyl de onderſte ronden met eenige andere beelteniſſen, van lager Krygsbevelhebber, konnen bemaalt geweeſt zyn:*

of

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
M
1
2
3
Pag 6

of door den bovensten ronden bol, heeftmen veel licht een Waereltkloot willen vertoonen tot welke gedachten deze woorden van Isidorus : Men zegt dat Augustus een Bol boven op de Krygsteekenen dede stellen, om dat de volkeren door de geheele Waerelt hem onderworpen waren, aanleyding geven. Is het een Laurierkrans, die zig op den top der spies vertoont, 't is een zinteeken tot opwekking van eer en belooning, die op de Trouw, door de Rechtehand verbeeld, volgt, gelyk ten dien einde op den penning van Makrinus, met het opschrift FIDES MILITUM, *Trouw der Krygsknechten*, de Trouw gezien wort met deze twee Krygsteekenen, de Rechterhand en den Krans, dat is, van *Getrouwheit* en *Belooning*. Zie 4.

In vroeger tyd onder Romulus eer, de Roomsche Monarchy tot zulk een grootte, en pracht was uitgedegen bond men een hand vol hooy aan een Spies, en gebruikte dat in plaats van een Vaandel of Legerteeken. Dit bevestigt *Vulturius* niet alleen, maar ook *Naso*, daar hy zeit : *Dat de Eerbied toen zoo groot voor het hooy was, als naderhant voor de Krygsteekenen der Arenden.*

Plutarchus zeit ook : Dat Romulus een meenichte volks verzamelt hebbende, de zelve verdeelde in hoopen van hondert Mannen, waar van elke hoop begeleid wierd van een voorganger, die een hand vol hooy of stroo op een Spies had opgesteken, waar na de volgers *Manipulares*, Handvolle genaamt werden, 't welk de Latynsche Puikdichter *Naso* met deze woorden bevestigt:

Pertica suspensos portabat longa maniplos,
Unde Maniplaris nomina miles habet.

Dat is:

Een lange Lance droeg de Wiſſen opgeſteken
Met handen vol, dies heet de Krygsman naar dat teeken.

Op eene Roomſche penning van Oudaan in zyn Roomſche Mog. p. 116. vinden wy het zwyn, of een zog met Biggen (gelyk hier wy 5) vertoont, nevens een penning van Veſpaſianus, waar in Judea verbeeld word, ſtaande onder een Palmboom, de armen kruiſſeling over malkander, tot uitduyding van haar magteloosheit, met het opſchrift JUDAEA DEVICTA. *Judea overwonnen.*

Dat nu de Romeinen het Zwyn in hunne Legervanen (ontleent van de Trojanen) gevoert hebben kan waar wezen. Dog my ſchynt toe dat zy het zelve toen eerſt, na dat zy het Joodſche geweſt overheerd hadden, ten ſmaat en trots dier volken in hunne Legervanen hebben doen afſchilderen. Want hoe ſmartig dit hun was, en wat afkeerigheit zy van dit teeken hadden is gebleken, wanneer Vitellius tegens de Arabiers te velde trok, toen zy hem door Gezanten hebben gebeden, dat hy doch met het Veldteeken van het zwyn door hun lant niet wilde trekken. Dus hebben de Romeynen (dat mee van een Schilder dient in opmerking genomen te worden) het zwyn maar voor een tyd in hunne Legervanen gevoert, gelyk de oude Batavieren de Kat, tot dat zy ontſlagen van 't Roomſche juk, weder in vryheit (waar van de Kat een zinnebeeld is) zaten.

Ook dient aangemerkt, dat de Romeinen gewoon waren in Vreugde-tyden, deze gemelde Standaarden, en Leegerteekenen, plechtelyk met

kranſ

kranssen te versieren; 't geen Klaudianus naar deze vertaling heeft doen zeggen:

De Leeger-Teekens bloeyen
Van Bloemen, en het Loof schynt om de Spies te groeyen.

En dus ziet men op een penning van Titus Vespasianus, dat een Overwinningbeeld, het Vaandel met een krans versiert, penning 6 vertoont. Waar omtrent Oudaan aanmerkt, dat deze plechtigheit plag aan de Legerteekenen beweezen te worden, niet alleen in vreugdetyd met Bloemkranssen; maar dat de zelve ook op hooge Feestdagen gezalft wierden, 't geen hy bevestigt met het opschrift van een ouden brok Marmersteen. (aangetrokken in zyn Roomsche Mog: p: 529) waar op te lezen staat CORONIS. INLATIS. SIGNISQUE. UNCTIS. Dat is: *Kranssen aangehangen, en Krygsteekenen gezalft* En aangezien de Konstschilders ook dikwils Bybelstoffen tot hun voorwerpen nemen, hebben wy ook de Banieren, of Veltteekenen der XII stammen Israëls (om den agtergront van ons Printtafereel te vullen; gevolgt na de afteekeningen die W. Goeree daar van vertoont in het IV Deel van de Mosaïsche Historien pag: 428) vertoont, zoo, en in die orde als de zelve onder hunne Hoofstbanieren optrokken.

1 Hoofdbanier.
B. A. C.
ZEBULON, JUDA, ISASCHAR.
2 Hoofdbanier.
E. D. F.
SIMON, RUBEN, GAD.

3 Hoofdbanier.

H. G. I.

BENYAMIN, EFRAIM, MANASSE.

4 Hoofdbanier.

L. K. M.

A S E R, D A N, N E P H T A L I.

En wilt gy de koleuren der Banieren weten, omze van den anderen te doen onderkennen; *Sam. van Hoogstraten* heeft daar onderzoek na gedaan in zyne *Zichtbare Waerelt* op pag: 156.

De dappere en strydbare Macchabeen, een Adelyk geslacht uit den stam Levi gesproten, kantte zig (na dat de gansche staat der Joden door Antiochus scheen te gront te gaan) tegen dien geweldenaar in openbaren Oorlog; om 't verval der Joodsche zaken te redden. De eerste die daar de hand aan ley was Matthatias, gesterkt met vyf dappere Zonen, van welke Juda wel de Heldhaftigste Hoofdman was. Deze voerden in hunne Krygsbanieren de letteren א M כ C ב B. I. zynde de beginletteren van de Hebreeuwsche woorden Exod. 15. vs. 11. *ô Heere, wie is als gy onder de Goden?* Gelyk zy hier door ook den naam van Macchabeen gekregen hebben. Zie W. Goeree, *Kerkelyke en Waereltlyke verander.* p. 69.

Hier mede zullen wy eindigen. Doch zoo wy komen te bemerken, dat onze vlyt dies aangaande den Konstoeffenaars genoegen geeft, zullen wy licht wat breeder op een ander plaats in het betogen van diergelyke dingen (aangezien dat dit nog maar, als het spreekwoort zeit: *Om den kant heen gepraat is*) uitweiden.

Zeker zoo een Konstschilder mocht wanen dat zulke kundigheden van geen nut zyn, en dat het

even-

evenveel is wat men de Waerelt daar voor in de vuist stopt, hy zou daar even zoo breed mee staan, als die Korintische Historyschryver die van *Luciaan* uitgelacchen wort; om dat hy die naaulyks een voet buiten Korinten gezet, en zelf geen veltslag op een muur geschildert gezien had, zonder de Wapenen of Krygstuigen te kennen, tot het beschryven van Oorlogsgeschiedenissen zig begaf, met daar toe dusdanig een voorbereiding te gebruiken: *De oogen verdienen meer geloofs dan de ooren, derhalve schryve ik, niet het gene ik gehoort, maar het gene ik gezien hebbe:* En hy had alles zoo naaukeurig doorzien, zeit gemelde Schryver, dat hy zeide, *dat de Draken der Parthers groote beesten waren, die in Persie, een weinig boven Iberie geteelt wierden; datze de zelve gewoon waren met spiessen; of lange staven, om hoog te heffen; om den aankomenden van verre een schrik aan te jagen, en datze de zelve in 't midden van den stryd op de Vyanden los lieten gaan, van welke 'er velen verslonden, en anderen van hunne beknellingen verstikt en dood gedrongen wierden.*

Wat my aangaat, ik oordeel dusdanige kundigheden (om alle bespottingen te ontgaan) den zulken welke zig in de oeffenschool van *Pictura* hebben begeven, inzonderheit om tot de verbeeldingen van Historien opgeleit te worden, van zeer grote nutbaarheit te wezen. Veragten zy mynen goeden raad, of willen zy zig niet verledigen tot dit te lezen, om het te weten, zoo mag ik my des wegen, de moeite van zoo veel nazoekens met reden beklagen.

Meermalen hebben wy geklaagt, dat de geboortetyd van zommige brave Nederlantsche

Konstschilders van ons (hoe veel navragens wy ook daar na deden) niet heeft konnen opgespeurt worden, als ook hun Beelteniſſen, hoe graag wy gezien hadden dat die nevens hunne Levenbeschryvinge in ons Boek na malkander zig in print hadden doen zien. Dit zou ons ook gebeurt hebben met den grooten Haarlemschen Konstschilder

PHILIP WOUWERMAN, zoo my zyn begravenisbrief, bestempelt 1668 niet waar in handen gekomen, daar de oude Vincent vander Vinne in dien tyd, op geschreven had, dat hy was gestorven in zyn 48 jaar.

Zyn Vader *Paulus* genaamt was een Historyschilder, doch van geringe soort, en woonde te Haarlem, gelyk my van oude Haarlemiten verhaalt is. By deze is het bedenkelyk dat PHILIP (welke de oudtste van zyn Broeders was) de beginselen van de Konst geleert heeft, ten minste de zucht tot de Konst door de geboorten over geërft. Het zy daar mee zoo 't wil, ons straalt van allen kanten toe, dat hy van zyn begin af Mecenaſſen heeft ontmoet, die hem zoo hoog boven de Nyd hebben op gebeurt, dat zy hare klaauwen aan hem niet slaan konde. Dus mach hy wel onder de gelukkige Schilders getelt worden.

Niemant moet my verdenken, als of ik beweren wilde dat het geluk der Konstschilders alleen van hunne begunstigers of 't blint geval afhangt, geheel niet; de werken moeten vasten gront hebben om den maker op te beuren; want dan is de roem bestendig die anders van korten duur is, en als rook verdwynt. Maar ik noem zulke Konstschilders gelukkig, welke in hun leven *Mecenaſſen* ontmoeten die hunne Konstwerken roemen en naar waarde beloonen, en in tegendeel zulke onge-

gelukkig , die nooit begunstigers ontmoeten of de waardy van hun Konst by hun leven betaalt krygen. Van deze zyn 'er ons al velen ontmoet wier konst eerst na hun dood, naar waarde betaalt werdt, daar zy even zoo veel van hebben als de doode zwynen, wanneer hunne hammen tot een dieren prys verkocht worden. Nu dit overgeslagen, onze WOUWERMAN was gelukkig, en hy verdiende zulks door zyn Konst waar door hy al zyne tytgenooten te boven streefde. 't Is waar dat zyn penceelkonst Jaren na zyn dood tot een veel hooger prys als by zyn leven is op gestegen, als de *Dolfyn* van Vrankryk, en de Keurvorst van Beyeren, (die ook andere Hoven gaande maakten) de zelve alzins in Hollant deden opkoopen. Maar dit betwist niet ons zeggen; dat hy in zyn leven gelukkig geweest is, want hy in zyn leven al vruchten van zyn arbeid heeft opgezamelt 't geen hier uit blykt, en my voor waarheit bericht is, dat hy met zyn Dochter, die aan den Konstschilder *H de Fromantjou* troude, 20000 Gulden mee ten Huwelyk gaf.

Doch dit alles voor by gestapt, elk moet verwondert wezen die zyn Konst kent, en ziet, zoo ten opzicht van de menigvuldige veranderingen der voorwerpen; als verbeeldingen van Jachteryen, Pleisterplaatsen, Pikeurbanen, Struikrooveryen, Bataljes, Plonderingen enz. yder in 't byzonder menigmaal door hem op paneelen afgemaalt: en nochtans zoo geheel verschillig dat het een naar het ander geene gelykheit of overeenkomen heeft, noch in de voorname als min voorname vertoonzelen; zelf niet in Lantschappen of gronden, ten bewys van zyn ryken geest, en vernuft, in 't bedenken van zoo menigerhande welstandige ver-

anderingen in zyne penceelwerken. Daar en boven heeft hy alles zoo eygen, en natuurlyk, of in zyn natuurlyken aart weten te verbeelden, dat de Beeltjes hoe klein zomwyl, met den eersten opslag beduiden wat zy verrichten. Zelf in 't verbeelden van byzondere gevallen heeft hy dingen waargenomen die byna niet te bedenken zyn, dan van die welke die gevallen hebben by gewoont.

Ik heb verbeeldingen van strooperyen en plunderingen van dorpen, en gehuchten van hem gezien, waar in de moedwil der soldaten, de schrik en bedeesdheit der overompelden, zoo natuurlyk, zelf in de wezens was waargenomen, dat de zelve schenen te spreken; dat een bewys is, dat hy alles met groote opmerkinge verricht heeft: en dat hy zyn penceel zoo gereed ter uitvoering gehad heeft, als zyne bedenkingen, blykt aan het onnoemelyk getal van konststukken, waar mee alle beruchte, zoo binnen als buitenlantsche kabinetten, en konstvertrekken pronken.

Ziet men Bataljes van hem verbeelt, men ziet het driftvuur Paard en Ruiter uit de oogen schitteren, in de vlugtigen de vrees, in de verminkten de pyn, en in de afgemaaiden de doodverf op de lippen geschildert.

Daar en boven heeft hy ook inzonderheit zyn Konst en oordeel doen blyken, in de welstandige schikkinge van zyne werken: in de konstige verdeelingen van lichte voorwerpen tegens bruine, en weder bruine tegens lichte, niet met verspreide flikkeringen die 't oog des aanschouwers dan hier dan elders na toe trekken, maar in breede partyen, waar door het oog op het voorname blyft gevestigt. En wat zyn penceelbehandeling aangaat, de zelve is smeltende, vet, en toetsende. En dus ont-

onthest van zwaarmoedigheit, en gestrekte nettigheit, schynen zyne Tafereelen al spelende geschildert. Eindelyk de Wykingen van zyn gronden, inzonderheit wel weten in acht te nemen.

'T gaat niet zelden heel ongelyk omtrent de berichten van dingen die in 't leven van sommige Konstschilders zyn voorgevallen. Van eenigen kan men naau iets ontdekken, van anderen wort 'er weer zoo veel vertelt dat het zyn werk aanheeft, om te weten, welk voor waarheit men zal te boek stellen, inzonderheit alsmen den rechten gront niet weet waar uit het verhaalde zynen oorspronk heeft. Dus is het met onzen PHILIP WOUWERMAN gelegen. Zommigen zeggen dat hy een Soon had, die zig in de Konst oeffende, en dat hy beducht zynde dat hy den luyaard na zyn dood zoude spelen, wanneer hy bezitter van alle Modellen en Teekeningen zoude wezen, besloot de selve te verbranden, om dat hy zelf yveren zoude. Anderen, dat hy in omin met zyn Broeder *Pieter* leefde, en overzulks hem niet gunde dat hy voordeel uit zyn zweet zou genieten. Anderen weer verhalen, dat het niet zyne, maar teekeningen van andere Meesters waren, die hy voor zyn dood deed verbranden. Dit is wel de waarheit, maar zy dient ontbolstert, om de reden (anders gelykt het wel dollemans werk) daar van 't ontdekken. Dit zal geschieden door 't volgende bericht, waar uit met een de ware oorzaak des ongelukkigen uitgangs van *Bamboots* te voorschyn komt.

Van dezen zeiden wy in zyne Levensbeschryving dat hy hier meer gelt voor zyn Penceelkonst kreeg, dan in Italien; maar hebben nader bericht zynde ontdekt dat hy daar zoo breed niet by stont; want in

zyn tyd wierd de Konſt van WOUWERMAN, om het lieffelyk Penceel, en aangename voorwerpen al van elk bemint;het geen dat den voortgang van zyn ſtukken (die 'er zomwyl wat droevig en donker uitzagen) vertraagde. Doch dit zou 't hem niet alleen gedaan hebben, wyl de Konſt van WOUWERMAN inzonderheit in dien tyt niet tegens de zyne konde ophalen; maar dit kwamer by. 1 Dat hy niet ſpaarzaam was wanneer hy gelt had. 2 Dat hy zyn Konſt niet tot lager prys geven wilde, dan hy gewoon was te Rome daar voor 't ontfangen. 3 Dat hy wynig voortkruyers had. 4 Dat hy voor Keelbeulen, (Konſthandelaars wil ik zeggen) niet wilde ſchilderen, of hun eenig voordeel geven, die hem gevolggelyk dan ook lieten dryven. Dit maakte hem droefgeeſtig, en mistrooſtig, doch hy bleef egter ſtyfkoppig zonder iemant ten gevalle te komen,waar door hy zich in een armoedigen ſtaat brocht; zoo dat hy zyn huiswaart, en naaſte bloedverwant, een broodbakker by wien hy 't huis lag, zakgelt moeſt afvergen, die 't hem weigerde te geven zeggende: *dat 'er* 200 *gulden voor een zyner ſtukken geboden wierd, waarom hy die niet liet glippen en zig daar van bediende?* Dit kropte hy almee op by de reſt. Maar 't geen hem wel 't meeſt aan 't hart ging, was, dat de oude *Jan de Wet* Schilder en Konſtkooper die hem die gemelde ſom gelt geboden had, hem de weigering betaalt zette. WOUWERMAN die dit gemelde ſtuk nu dikwils en met groot opmerken beſchout had, werd van *de Wet* verzogt, een ſtuk van de zelve grootte en inhoud te maken, 't geen hy volgens het vaſte denkbeelt dat hy daar van had, werkſtellig maakte. Dit gedaan zynde bracht gemelde *de Wet* alle ſoort van konſt-

be-

beminnaars by WOUWERMAN om 't selve te zien, en liet *Bamboots* mussen, zeggende: (onder schyn als of *Bamboots* dit van hem afgezien en nageaapt had) *Men wil het doch al van de zulken hebben die te Rome geweest zyn enz.* Deze spyt konde hy naar 't schynt niet versetten, maar zy vervoerde hem tot wanhoop en eindelyk tot een schandige dood.

Dit kwam *de Wet* niet zoo haast ter ooren of hy maakte zig voor WOUWERMAN Meester van zyn Koffer met Modellen, Teekeningen en Schetzen, eer iemant de Neus daar in stak, van welken kostelyken voorraad (*des eenen Dood is des anders Brood*) WOUWERMAN zig wel heeft weten te bedienen, zonder dat ymant wist hoe hy 'er aan kwam. Dit waren nu de Teekeningen waar van ik gemeld heb, die hy op zyn sterfbed leggende voor zyn oogen deed verbranden; op dat de Warelt niet weten zoude na zyn dood, met wiens kalveren hy geploegt had.

Dus heeft het den Konstschilder *Roestraten* die *Bamboots*, *Jan de Wet*, en WOUWERMAN gekent en omgang met de selve gehad heeft, aan *Michiel Carree* (in Engelant zynde) verhaalt. En ik geef het weder zuiver over, voor den zelven prys waar voor ik het ontfangen heb, zonder daar iets af, of toe te doen.

PHILIP had ook twee Broeders *Pieter* en *Jan* die nevens hem de Konst oeffenden.

PIETER verbeeldde veeltyts, Stalletjes, Pleisterplaatsen, inzonder Valkejachten te Paard met Juffertjes, dat aangenaam en voor elk bevallig is. De Paartjes en Beeltjes wel geteekent, uitvoerig en net genoeg geschildert, doch niet zoo krachtig los, en teekenagtig getoetst.

'T gaat met de Konst, als met Reyzigers die een

een oogwit hebben; zommige zullen de gemeene wegen gaan, andere toepaden inslaan, en daar door hunne makkers voorkomen, om eerder tot hun bedoelinge te geraken.

'T is bedenkelyk dat PIETER ook al zyn vlyt en yver zal hebben ingespannen, gespoort door zyn Broeder, die hem in de Konst voor uit draafde, maar is doch altyd agter gebleven. Egter moeten wy seggen: dat hy een een fraay Konstschilder geweest is, in dat deel der Konst, 't geen hy voor zig verkoren had.

JAN hun jongste Broeder was een Lantschapschilder, en oeffende die Kunst mede tot Haarlem. Maar van zyn Penceelkonst sietmen weinig, om dat jong gestorven is; te weten in 't Jaar 1666, twee Jaar voor zyn oudsten Broeder Philip, die op den 19 van Bloeimaandt 1668 zyn leven eindigde. Tot Haarlem by *L. vander Vinne* heb ik een van zyne Penceelwerken gezien, 't geen een Bergagtig Landschap verbeeldde. Voor aan was een bruine voorgrond, met ruygt en onbesnoeit geboomt beplant, waar tegen zig 't verschiet klaar en helder gedaagt als in een lage valey vertoonde. De voorgrond inzonderheid was geestig, brokkelig, en in d'eygen kleur geschildert, als men de selve van Philip in zyn vroegen tyd ziet, toen hy de gronden wat eenkleuriger schilderde, dan naderhand.

Wat roem oudtyts Athene de School der Geleertheit gehad heeft: hoe in later tyd Rome, de kweekschool der Schilderkonst geacht wiert te wezen: als ook hoe zy hare Leerlingen uit alle oorden, om hare schoone voorwerpen, heeft weten uit te lokken; ja met hoe groote drift velen hun

hun Vaderlant vaarwel zeiden, derwaarts zig wendende, om hunne zucht, en neiginge te voldoen, hebben wy meer als eens voorheen aangewezen, en ſtaat nader bekragtigt te worden, door het voorbeeld van den voornamen Konſtſchilder

JAN BABTISTA WEENINX gebynaamt de *Ratel* * geboren tot Amſterdam in 't Jaar 1621.

Zyn Vader Jan Weeninx was een vermaard en Konſtig Boumeeſter, waarom hy ook door de wandeling genoemt wierd, *Jan met de Konſt*. Deze hem te vroeg, en als hy noch maar een Jaar oud was door de dood ontrukt, geraakte hy onder het beſtier van zyn Moeder en Voogden die hem, die byzonder leesgierig was, by een Boekverkoper beſtelden, om verſtant van den Boekhandel te krygen. Maar wanneer zyn Meeſter met hem niet konde te recht raken, doordien hy in ſtee van acht op den Winkel te ſlaan, alle Papier dat hy maar bekomen konde beteekende, zoo beſtelden zy hem in een Lakenwinkel, maar het was al 't zelve, waarom hem zyn Moeder, om dat hy niet anders doen wilde, en zy hem van harte beminde, hem ten gevalle beſtelde om de gronden van het tekenen te leeren by eenen *Jan Micker*, een gemeen Schilder; naderhant by den vermaarden *Abraham Bloemaart* tot Uitrecht. Daar won hy in korten tyd veel in de Konſt aan, en beſteedde zelfs zyn buiten tyd neerſtig in 't teekenen naar 't leven, zoo wel van oude vervalle Schuuren, Huizen, als andere dingen die hem teekenagtig voorkwamen. Eindelyk leerde hy noch omtrent twee Jaren by *Nicolaas Mojert*, wiens behandeling

* Deze bynaam kreeg hy in de Roomſche Bent, om dat hy zig wat verhaaſte in 't ſpreken, en wat ſtootende ſprak, 't geen hy uit een ſoort van beroertheit gehouden had.

deling hy zoo even eens wist na te bootzen, dat men tusschen die van hem en zyn Meesters stukken geen onderscheit konde zien. Waar na hy by zig zelf de Konst voort oeffende, en veel fraje stukken in dien tyd schilderde.

Met zyn 18 Jaar troude hy met de dochter van den Lantschapschilder *Gillis Hondekoeter*, den Grootvader van *Melchior Hondekoeter*, die uitmuntende[ ] was in 't schilderen van allerhande Vogelen.

De reislust die hem van jongs af aan in 't hooft gemaalt had, en waar van hy eerst door zyn Moeder, naderhand door 't trouwen belet werd, groeide zoo sterk aan, dat hy (niettegenstaande hy vier Jaren getrout was geweest, en een Zoon had van 14 Maanden, die noch leeft) voornemens wierd, om in der stilte, en zonder daar ymant, ook niet zyn eigen Vrouw, kennisse van te geven, daar te gaan. Gelyk hy ook vervolgens deed.

Zyn Vrouw die hem miste, en nergens konde opspeuren waar dat zy ook naar hem omhoorde, werd achterdenkende, om dat hy dikwerf getoont had groote geneigtheit te hebben van Rome eens te zien. Dus maakte zy verscheiden van zyne vrienden op, om door de Steden van Hollant, nazoek naar hem te doen, die hem eindelyk te Rotterdam aantroffen,en hem zo veer bepraatten,dat hy met hun weder naar Amsterdam scheepte, onder beding dat hy maar behoorlyk afscheit wilde nemen.

Dit stuk ging aan, onder wederbeding dat hy niet langer dan vier maanden soude uitblyven: dog heel noode, en tot groote droefheit van zyn Moeder en Echtgenoot. Maar deze vier Maanden verwisselden zich in vier Jaren, aangezien hy om zyn groot ver-

C. 79

ernuft en uitftekende konft alom in Rome bemind wiert, en de handen zoo vol werk kreeg dat 'er geen eind aan fcheen te zullen wezen. Des hy na het verloop van twee Jaren (gedreven door liefde tot zyn Vrouw) aan den Kardinaal *Pamfilio*, (in wiens dienft hy toenmaals was; meermalen verzocht een reys naar Hollant te mogen doen; om zyn Vrouw en Zoon die hy daar gelaten had te mogen zien. Maar dit alles kon niet helpen by den Kardinaal, die hem by uitnementheit beminde, en om hem van zyn voornemen te verzetten hielp in dienft van den Paus *Innocentius*, voor wien hy een groot werk maakte, waar toe hy noch verfcheide anderen in zyn dienft had. De een en de ander befpeurende zyne geneigtheit, droegen hem voor, dat hy zyn Vrouw zoude tot Rome ontbieden. Dit maakte hy werkftellig door verfcheiden brieven, met betuigingen van zyn groot verlangen; met verzekeringen dat zy daar welkom wezen zoude, en hoe de Paus, en Kardinaal beloften hadden gedaan van aan zyn Zoon dienft te doen, en hem te bezorgen met een ampt. 't Een en 't ander deed haar befluiten, om te fchryven aan haar Man, dat zy op zoo een tyd, en met zulk een Schipper op Rouaan meende te varen, en van daar haar reys voort te zetten naar Rome.

Zoo haaft als deze blyde tyding kwam, werd 'er ftraks aan alle *Nunciuffen* en *Gouverneurs* van al die plaatzen die zy moeft doorreizen gefchreven, om haar buiten onkoften, goed geleide te bezorgen. Doch alles te vergeefs; want hare vrinden hadden haar onderwyl weten om te praten, haar voornemen geftuit, en daar van afgefchrikt, met te zeggen, datmen haar daar zynde in een Klooster zou zetten, dat 'er voor hem Vrouwen genoeg

noeg waren, en diergelyke voorſpellingen; want hare Vrinden die alle Gereformeerd of Mennoniſt waren, waren met een vooroordeel tegens de Roomsgezinden voor in genomen. Zy zond dan door hare Vrinden opgerokkent een brief van een geheel verſcheligen inhoud naar Rome, te weten dat zy van voornemen verandert was, en niet wilde komen in zoo een landt, enz. Wat raad? zyn liefde drong hem om haar zelf te halen, zoo, dat wanneer hy geen verlof daar toe konde bekomen, hy in der ſtilte van Rome vertrok, en liet een open brief in zyn vertrek, waar in hy te kennen gaf, dat hy voornemens was binnen den tyd van drie Maanden weder te keeren.

Hier zynde werd hy van yder aangezocht, en gebeden om iets te willen maken. Zelfs de grootſte liefhebbers van konſt lieten hem niet ongekwelt, zulks het hem niet mogelyk was zoo haaſtig weder te konnen vertrekken, ſchoon 'er geduurig Brieven van den Kardinaal *Pamfilio*, en anderen kwamen.

Zyn Vrouws Broeder, die te Uitrecht woonde, ging hy bezoeken, en bleef daar om de gezonde lucht wonen, doch wilde egter alle Jaren weder naar Italien. Maar daar kwam niet af: want zyn Vrouw en goede Vrinden, waar onder menſchen waren van den eerſten rang, verbaden hem t'elkens, en verydelden dus dat voornemen, waar door het daar na geheel is agter gebleven.

In dien tyd heeft hy veel voorname konſtſtukken gemaakt, en zou 'er meer konnen gemaakt hebben, indien hy zoo veel brave luiden niet aan zyn ſnoer gehad hadde, die hem geſtadig van zyn werk aftroonden om zyne ſpraakzaamheit en verſtant, zoo in geeſtelyke als waereltlyke zaken.

Maar

Maar als hy eyndelyk overweegden 't verlies van zyn kostelyken tyd, door den aanloop van al 't gezelschap, ging hy twee uren boven Uitrecht, by het dorp de Haar, op het oud Adelyk Huys ter Mey woonen, om aldaar zyn konst met minder verlet te oeffenen, alwaar hy in 't laatste van het derde jaar kwam te overlyden, in den ouderdom van 39 jaaren. Hy liet twee Zoonen na; waar van de oudste 16 jaar zynde, noch leeft en de Konst oeffent.

't Geen tot luister van zyn naam moet gezecht worden, is dit, dat 'er voor hem geen bekent is geweest, die zoo de Konst in 't algemeen verstaan heeft, als hy. En daarom is hy by alle Konstkenners hoog geschat geworden, om dat hy niet een deel van de Konst, als anderen, maar de selve in alle deelen volmaakt verstond. Het zy dan dat hy Beelden, Dieren, Landschap, Zee, Stilwater met Schepen, enz. maakte, elk was in zyn soort even natuurlyk en konstig, zoo dat hy alle Konstschilders te gelyk na de kroon dong, ja zelfs met *van Aalst*, vermaard in doode Vogels, en *Emanuel de Wit*, geroemt om zyn wetenschap in de Doorzichtkunde, om stryd geschildert heeft.

Het vast begryp dat hy van de verschillende voorwerpen had, en de lichte bevatting van de onderscheiden behandelingen, deed hem alles ondernemen, zelf het schilderen met duim en vingeren, daar in navolgende Kornelis Ketel, daar *van Mander* van melt, in zyn Boek op pag. 195. Hier toe nam hy ten voorwerp eenen *Orions*, opzichter van den Doms tooren, en bediende van het *Capittel*, die een beminnaar van de konst was, ook by wylen het penceel hanteerde. Dit pourtret geleek wel, en stont wat van de hand gezet, zoo

levendig en krachtig, al of 't door het pence[el] geschildert waar geweest. Ook was hy inzonder[heit] in 't groot uitnement vaardig, zoo dat zyn zoo[n] die my dit zelf mondeling betuigt heeft, he[m] op eenen dag verscheiden malen heeft zien beschil[deren], een doek van 6 a 7 voeten breed, daa[r] Gebouwen, Zee en Schepen, of een Bul en ver[scheide] Honden naar het leven geschildert, in kwa[men], met een Landschap en ander bywerk. Va[n] gelyke drie pourtretten levensgroot half lyf me[t] bywerk te schilderen op een Somersen dag, wa[s] voor hem maar speelen gaan. En schoon zyne ge[neigtheit] wel het meest naar het groot helde, nochtans verstond hy 't kleen schilderen meesterlyk. doch daar was geen grooter last voor hem als het kleen en uitvoerig schilderen, dat hy steets verwenste. Hierom ziet men dat ook maar zelden.

Het Konststukje verbeeldende een vrolyk gezelschap, zommige zeggen de Verloore Zoon, doch 't meest bekent door den naam van 't pissend Jongetje, nu door Nik. Verkolje uitvoerig in zwarte Konst gebracht, is geestig van vinding, konstig in zyn t'zamenstellingen, en met een klikkend en vet penceel geschildert. Het berust thans in 't Kabinet van den konstliefdigen David Amori.

Maar het eenigste en uitvoerigste Konststuk dat in Nederland bekent is (de rest is opgekocht en naar buitenlandsche Hoven verzonden) is by de erfgenamen van den Heer Wiltschut tot Amsterdam, het geen zodanig uitvoerig geschildert is, dat het voor de konst van *Dou* of *Mieris* niet behoeft te wyken. Dit niettegenstaande heeft men hem dikwils hooren zeggen: *dat het hem bedroefde en leet was, dat hy met zyne handen niet kon uitvoeren, 't geen*

t geen hy met zyn verstand begreep. Zyn Beelte-nis van Bartol. van der Helst geschildert, en van ons gevolgt, ziet men in de Plaat C. 1.

Zoo eenige Stat in Holland mach trots wezen, m dat zy ten wieg verstrekt heeft van doorluch-ge mannen, zoo mach het Delf wezen, om dat y buiten andere vernuftelingen ook de Waerelt oor beruchten

DAVID BECK, gebentnaamt den *Gulden Scep-r*, uit haaren schoot heeft voortgebracht. Deze eboren op den 25 van Bloeimaand des Jaars 1621 erd genoemt naar zyn Vaders broeder, die een raaf Dichter in dien tyd was, en tot Aarnhem in elderland overleden is.

Hy heeft nevens anderen ook den beroemden nt. van Dyk, Ridder en Schilder des Konings in Engeland, tot leermeester gehad. Zyn braaf nceel en wellevenskonst maakten hem by de meeste ooten van Europa geacht: gelyk hy in gunst raakte y Koning Karel den eersten, wiens zoon Karel den reden, den Hertogen van Jork en Glochester, als ook ins Robbert, hy in hunne Jeugt heeft onderwezen de Teekenkonst. Daar na quam hy in dienst van n Koning van Vrankryk, ook van Denemarken, eindelyk van Koningin Kristina van Zweden, e hem inzonderheit boven anderen beminde, ver-neide geschenken gaf, en hem haren eersten Ka-erheer maakte. *De Vrouwen* (zegt de spreuk) *bben de Mannen lief, en zy weten waarom.*

Hy nam in dien tyd voor, als haar Majesteit een eelreis na Vrankryk doen, en te Parys eenige tyd rtoeven zoude, een reys naar Holland te doen. y nam tot dien einde oorlof van haar onder orwending van zyne vrinden te willen bezoe-

ken welke hy in vele Jaren niet gezien had, en na welke hy verlangde. Maar men zeit dat zy die voorwending verdacht hielt, en geloofde dat hy zocht heen te gaan om nooit weder te keeren, gelyk ook gebeurt is; want hy op den 20 van Wintermaand 1656 binnen 's Gravenhage (niet buiten vermoeden van vergif gedronken te hebben) kwam te overlyden.

In dienst zynde van zyn Koningin heeft hy Italien, Spanjen, Vrankryk, Engelant, Denemarken, en alle Hoven van Duitslant bezocht, om alle Potentaten en Doorluchtige Persoonen voor haar uit te schilderen, dien zy dan haare Beeltenis uit glorie van bekent te willen wezen, door onzen DAVID BECK geschildert deed aanbieden. Op welk doen de groote J. van Vondel dit vaars gemaakt heeft.

De liefde tot de Konst luikt op met grooter hope
Van eer en prys, nu BECKS *de Vorsten van Europe,*
Uit last der Koningin, door zyne Konst herteelt,
En hun Christyn vereert, in haar onsterffelyk beelt.
Zoo wort Gustavus bloed, van Hof, tot Hof geboren:
Wie klaagt dat aan deês verf en wissel wort verloren?

Dit doen leide hem, als het spreekwoort zeit, geen windeyeren, maar bragt hem wel blinkende voordeelen by. Zyn vrienden getuigen dat hy door deze voordeelige gelegenheit negen goude ketenen en Medalien te schenk van Koningen en Vorsten gekregen had, en onder die een van zyn Koningin. Zeker die groote Vrou deed veel om naam te maken. Zie hier lezer (gemeene kost is by wylen zoo smakelyk als de kostbaarste) een gering staal. In de Stadt St. Gewer, in 't Graafschap Hessen, had men

men outyts voor gewoonte (en zomwyl nog) dat men den vreemdelingen een koperen Halsbant, van Keyzer Karel daar toe gegeven, wanneer zy aan den waterkant geleid worden, daar de zelve vastgehegt is, om den hals slaat, en daar op vraagt: of zy met Water of met Wyn willen gedoopt wezen? Die 't water begeren, krygen onvoorziens een emmer vol daar van over 't hooft. Doch die wyn eisschen geven daar toe een stuk gelt. De Koningin Kristina daar zynde gaf tot dit gebruik een konstig gedreven zilvere schaal of beker, waar door heur mildadigheit gemelt wort, zoo lang dat gebruik stant houd.

Maar laat ons weder tot onzen DAVID (wiens Beeltenis in de PlaatC. 2· staat) komen.

Van hem wort getuigt dat hy zoo ongemeen vaardig was in 't schilderen, dat de Koning van Engelant, boven gemelt, eens tot hem zeide: BECK, *'k geloof dat gy te Paard zittende zoud konnen schilderen.*

In den Jare 1653 te Rome zynde, werd hem door de Bentvogels, (ik wil hen liever noemen opsnappers, want hy zelf was de Bendvogel dien zy plukten) groote eer bewezen, 't geen blykt uit den staart van 't Vaars 't welk zy op zyn Doopmaal uitgalmden. Doe daar by dat zyn Bentnaam door zestig handen was ondertekent, zoo kont gy staat maken wat hem dit smulmaal kwam te kosten. Zie hier de Kopy van 't Vaars:

Uw vriendelyk ontmoet, en uw beleefde reden
Die wyzen duidelyk, dat gy zyt de Persoon,
Die menig heeft vertoont, de Koningin van Zweden;
Door uw vermaard penceel, zoo waardig by de Kroon.

Wat ſtaat ons nu te doen? dat wy u gaan erkennen,
In de Romeinſche bendt, met eenen nieuwen naam,
Die als op vleugels door de Waerelt zal gaan rennen;
Dit 's 't algemeen beſluit : Wy roepen al te ſaam.
Viva de Gulde Septer.

Den 7 van Wintermaand 1653. Hy was een ſchoon en wel gemaakt Perſoon, doch niet kloek.

Ik heb in het eerſte Boekdeel op pag. 333 gemelt van den potzigen *Adriaan Brouwer*, dat hy twee maal begraven wiert. Maar van DAVID BECK werd verhaalt dat hy tweemaal geſtorven is, en wilje weten hoe? Hy, reyzende door Duitſlant werd door een onvoorziene ziekte beloopen, die hem in dusdanig een langwylige flaaute bracht, dat 'er geen ander beſluit van te maken was, dan dat hy waar overleden. Over zulks werd hy, gelyk gewoonlyk geſchied, uitgetrokken, en uitgeſtrekt op zyn ledikant geleit. Wat gebeurt 'er? zyne twee knechts zitten in 't zelve vertrek, en ſpoelen met een glas wyns de zwarigheit van hun hart. Onder 't over en weer drinken zegt een van deze, licht wat kortswylig en wulps van aart, dat wy 't onzen Heer ook eens prezenteerden, hy heeft het in zyn leven zoo wel geluſt, en ſtaat met een op en duwt hem den roomer met wyn aan den mont. Door den reuk van den wyn (naar allen ſchyn) wat tot zig zelven gekomen, opent hy zyn lippen en ſlurpt een weinig daar van in. De knecht dit ziende verzet zig daar niet over, maar zeit tegen zynen makker, kyk, onzen Heer luſt ook wyn na zyn dood, en zet hem het glas andermaal aan den mont, waar uit hy een

een goeden teug deed, op dien zelven ſtondt bekwam; en Jaren na dien tyd leefde.

Dit zeltzaam voorval zoude ik zoo licht niet voor waarheit aannemen, ten zy 'er diergelyk iet in myn geſlacht waare voor gevallen. Myn Grootvader van Moeders kant, en waar na ik ook vernoemt ben, wonende te Uitrecht, op den Steenweg, in 't Blaau Rokje, kwam in den ouderdom van 17 Jaren (zoo 't aan yder die daar tegenwoordig waren toeſcheen) te ſterven: werd gevolgelyk uit getrokken, op ſtroo geleit, en de Vryſters in de buurt in geroepen, om het Lyk (volgens dies tyts gewoonten) met Palm, Laurier, en Bloempjes toe te maken. En men was al bezig om een krans tot zyn hooft te vlechten, wanneer zy het ſtroo hoorden ritzelen, en hem die zy meenden dat dood was, zagen de gordynen open ſchuiven, waar door zy alle van ſchrik over hoop vielen. Straks de bloemen weg, en hem warme wyn ingegeven, voorts in een gewarmd bed geleid, waar door hy bekwam; gelyk hy ook naderhant getrout is geweeſt, en zeven Zonen en drie Dochters heeft gezien.

Na de Dood van *David Beck* kwam de Londenaar JOAN COUPER (na dat hy een wyl zyn verblyf in Amſterdam gehouden had) aan 't Hof van Zweden, en voorts in dienſt van Koningin Kriſtina. Hy wert in zyn tyd voor den beſten pourtretſchilder in waterverf gehouden, hebbende de Konſt geleert by eenen Olivier een Engelsman, die voor Koning Jakob, en Karel Stuart, veel groote Hiſtorien in waterverf geſchildert heeft, welke in een galery geplaatſt, langen tyd, hun ſtant gehouden hebben.

Sandrart, meld ook in dien tyd van eenen En-

gelsman GELSDORF genaamt, die veel portretten in Engelant heeft gemaakt. Doch hy kon niet teekenen, waarom hy ook genootzaakt was door iemant anders den omtrek van 't wezen op papier te laten teekenen, 't geen hy dan met een naalt doorgeprikt, op zyn paneel doorſponſte. Diergelyke ſoort ontmoet ons nu en dan al meer. Doch wy hebben onze pen niet voor krukken en brekebeenen verſneden.

Breemen heeft ook al vroeg geheugniswaardige Konſtenaars uit zynen ſchoot zien ontſpruiten: onder deze wort een braaf Hiſtoryſchilder, door de wandeling QUANT genaamt, getelt. Deze ſchilderde in 't Jaar 1620 de zoldering der zoogenaamde Gulde Kamer van het Raathuis als ook verſcheiden groote Konſtwerken, die noch in de oudſte Stamhuizen tot Bremen gezien konnen worden. Ook een SIMON PETER TILMANS, *Schenk* gebynaamt, een braaf Lantſchapſchilder en die vele Jaren zig in Italie hadgeoeffent. Doch dees begaf zig naderhant tot het ſchilderen van pourtretten, daar hy zoo uitſtekende in werd dat hy nevens de beſten van zyn tyd mocht geſtelt worden, gelyk hy ook de eer gehad heeft dat hy de Beeltenis van Keizer Ferdinand tot Weenen geſchildert heeft.

Deze had ook een dochter die de Konſt oeffende. Ik heb Lantſchappen, Beeltjes, inzonderheit Bloemen van haar gezien, die uitvoerig naar 't leven met waterverf geſchildert waren.

Zyn Beeltenis door *Chr. Hagens* in koper geſneden 1668, toen hy 67 jaren oud was, gaat in print uit, waar onder ſtaat,

Dit

Dit 's TILMANS *beeltenis, die boogden op geslacht,*
Noch roem; maar d'eer van God: de rest als niet
geacht.

Waar van wy ons hebben bedient in de Plaat C.3.
Hendrik Bokelman Koopman tot Amsterdam is zyn Dochters Zoon.

Deze Levensbeschryving behoorde vroeger geplaatst te zyn geweest. Doch gebrek van tydig bericht is oorzaak dat 'er zomwyl een breuk tegens de wyze der schikking van ons pennewerk (buiten onze schult) begaan wort. 't Zelve moeten wy ook in opsicht van den braven Rotterdamschen Konstschilder HENDRIK MARTENSZ. bygenaamt ZORGH tot onze verschooning zeggen. Deze bynaam werd aan zyn Vader (welke naardien eenvoudigentyd MARTEN KLAASZ ROKES genaamt wert) gegeven; om dat hy Marktschipper van Rotterdam op Dort zynde, altyt zoo veel toezicht en zorg voor de ladingen bestelling droeg, dat men, wanneer ymant iet te bestellen had waar aan gelegen was, door gewoonte zeide: geef het ZORG mee: gelyk ook tot zyn roem verhaalt wort dat hy eens een zak met 1000 gulden had aangenomen waar naderhand niet naar gevraagt wierd, 't geen hy aan yder bekent maakte, en naar een lange wyl zig daar van ontsloeg, met den zelven over te geven aan de Armbezorgers van de Gereformeerde Kerk, mits zoo den eygenaar, daar van opkwam zy daar aansprakelyk voor waren, of moesten verantwoorden.

Deze goede ouden Man gestorven, kwam 't Markt schipperschap op onzen HENDRIK MARTENSZ. ZORGH, welke daar om niet afliet te schilderen, maar

met groote yver en zucht de Penceelkonſt oeffende. Waarom wy ook zyn Beeltenis uitvoerig door hem zelf geſchildert op zyn 34ſte jaar 1645, geplaatſt hebben in de Plaat C. 4.

Hy was een leerling van Dav. Teniers, als aan zyn eerſte penceelwerken klaar te zien is, en van Wilm Buitenweg die gezelſchappen van Juffrouwen Heeren en Boertjes ſchilderde. Doch hy heeft zig niet altyd by die wyze van ſchilderen gehouden. By zyn Neef HENDRIK ZORGH Makelaar en beminnaar van Schilderkonſt tot Amſterdam, heb ik verſcheiden Konſtſtukken van hem gezien, inzonderheit twee. Het eene verbeeld een Italiaanze Markt, met veel gewoel van beelden, en voor aan een vroutje dat uitſtalt met verſcheide ſoort van doode Vogels. Het ander verbeelt een Vismarkt, mee vol gewoel. De Viſch in dit, en een korf met levende Hoenders, Eenden enz. in 't ander ſtuk, zyn uitvoerig en Konſtig naar 't leven geſchildert: Vorders de beelden gronden en agterwerken, hebben een zweem van de penceelbehandeling van Tomas Wyk: gelyk daar ook noch een groot ſtuk hangt, waar in verbeelt wort een Boerevreugt, waar in de beelden grooter zyn, en veel gelykenis hebben naar de handeling van Jan Mienze Molenaar.

Hy ſtierf, het kluwen van zyn levensdraad door het tydlot ontwonden zynde in zyn eenentſestigſte jaar, 1682.

Thans verſchynt ook de Gouwenaar JAN DUIVE, leerling van Wouter Crabeth. Deze was een vaardig en goed ſchilder van pourtretten. Hy heeft in zyn tyd den Minnebroer Gregorius Simpernel na zyn dood geſchildert, 't geen welgelukte, en overzulks hem groot voordeel bybragt,

niet

niet van den genen die 't hem had doen ſchilderen; maar door dien hy 'er zoo menigte ſchilderde voor zyne vrinden en kenniſſen; uit welk inzigt hy ook het eerſte portret om niet geſchildert had, denkende dat die Doode, vele levenden verwekken zoude, gelyk ook geſchiedde. Hy ſtierf tot Gouda van een ſchielyke beroertheit in 't Jaar 1649. En zyn medeleerling JAN GOVERTSZ. VERBYL volgde hem na, op den weg naar d'Eeuwigheit, gelyk ook mede zyn yverige leergezel, AART VAN WAAS. deze had Italien en Vrankryk bezogt, en wedergekeert zynde te Gouda om de vrugten van zyn arbeid te doen zien, ſtierf weinig Maanden na den eerſtgemelden zynen medeyveraar in de Konſt. Hy ordoneerde en ſchilderde aardige Boerteryen Hy had ook by den Plaatſnyder Reynier Parzyn, 't Etzen geleert, en liet verſcheiden printen van zyn ſnakeryen uitkomen,en men ziet noch verſcheide teekeningen van hem met potloot geteekent.

Om dezen tyd, en uit de zelve School, en Stadt en Konſtgenoot van den voorgemelden, was een DIRK MEERKERK, geboren in de gewezen Brouwery van den Paſſer voor in de Keyzerſtraat. Deze reisde op zyn Konſt naar Romen, woonde daar, en by de Biſſchop van Nantes veele jaren. Onbekent en onverwagt aan zyn Ouders huis gekomen, vraagde hy hoe het met hunnen Zoon al ging, en of zy in korten tyd niet van hem gehoort hadden, of hem 't huis wagtende waren,'t geen hun noch geen agterdenken zoude gegeven hebben, ten zy de Moeders neus ontſprongen waar, en zy hem dus 't eerſt kennende wierd. Maar na hy een korten tyd t'huis gekomen was, komende van een Begraaffenis, viel hy in 't water, by de Lange Brug-

niet

niet veer van zyn Ouders huis, en verdronk. En gelyk volgens het ſpreekwoort 't eene ongeluk het ander volgt, zoo gebeurde 't ook, want hunne aller Tydt-, Stadt-, Konſtgenoot, en goed Schilder KORNELIS DE VISSCHER, (wiens werk geprezen word, ſchoon hy dikwils met 't hooft gekwelt, of als men gemeenlyk zeit, 't niet vaſt had) komende van Hamborg verdrinkt op Zee.

'T waar onverſchoonbaar, daar wy nu al verſcheidenmalen Oudtydze Goudze Schilders hebben ten toneel gevoert, nu ook aan

JAKOP REUGERS BLOK, niet te gedenken, alſchoon ons zyne geboorten en ſterftyd onbekent blyft. vermits bekent is dat de groote P. P. Rubbens (wanneer hy de Nederlantſche ſteeden doorreisde om de Konſtſchilders te bezoeken) ook inzonderheit tot Gouda by hem op zyn Schilderkamer is geweeſt, en tot zyn roem getuigde; dat hy onder al de Konſtenaren in Nederlant geen gevonden had, die hem in 't ſchilderen en teekenen van Deurzicht- en Boukunde gelyk was.

In zyn jeugt had hy Italien en Rome bezogt, en met vlyt zig in de Konſt geoeffent. En alzoo hy zig ook op de Veſtingbouwkonſt verſtont, raakte hy in dienſt van de Koning van Polen, die hem inzonderheit beminde; maar dit was ook met een deede dat de Hovelingen hem haatte, en alzins (gelyk men zeit) den voet dwars zetten, waarom hy afſcheit verzocht, en naar zyn Vaderlant vertrok; daar hy gelegenheit vond om den overſten Perſival (die by Prins Fredrik Hendrik in grootagting was) de Wiskonſt te leeren.

Naderhand quam hy in dienſt by den Hartog Leo-

Leopoldus, die hem ook byzonder bezinde en hem boven zyne gewone soldy, in 't Velt zynde, des daags noch zeven gulden toeleide. Omtrent Winoxbergen (willende hy over een plank ryden) struikelde zyn Paart, waar door hy ongelukkig ter aarde stortte. hy werd in de Stadt gebracht, en op het bevel des Hartogs alle vlyt tot zyn herstelling en genezinge aangewend, doch het was te vergeefs. Want hy reisde, naar zo veel reizens en tobbens naar d'Eeuwige rust, en werd in de Kerk der Predikheeren begraven. Zyn Weduwe Geertje Davids trok naar Brabant, bezorgt met een jaarlykze wedde, voor haar leven; en hare Zoon volgde in de plaats van zyn Vader. Doch hy werd gekwetst en stierf.

Twee Neven JAN EN PIETER DONKER gaven al vroeg blyken dat zy hunne geboortestadt Gouda door hunne Konst zouden vereert hebben, indien hun levenslicht even boven de kimmen gerezen, door een ontydige donkere Dootwolk niet waar benevelt geworden. Van JAN zietmen tot Gouda geschildert de Regenten van 't Tuchthuis.

PIETER DONKER heeft de Konst geleert t'Antwerpen by den vermaarden Jakob Jordaans, en trok naar Frankfoort om zyn konst voort te zetten onder den troep, en toeloop der vremdelingen dewelke kwamen om de Krooning van Keizer Leopoldus by te wonen. In 't volgende jaar 1659 reisde hy naar Vrankryk, en van daar onder het gevolg van den Hertog van Crequi naar Romen, daar hy met yverig teekenen en schilderen zyn tyd heeft doorgebracht. Na het verloop van zeven jaren quam hy weder terug in zyn geboortestad, en stierf 1668.

'T

'T beurt zelden dat in een geslacht zoo veel Konstschilders ontspruiten als in dat van de EVERDINGEN. Wantmen telt drie gebroeders CESAR, *Aldert*, en *Jan*; en van *Aldert* weder een trits van Zonen *Kornelis*, *Pieter* en *Jan* welke d'een min, d'ander meer de Konst gehanteert hebben.

CESAR VAN EVERDINGEN moest uit hoofde van zyn geboortejaar geplaatst zyn geweest op 't jaar 1606, maar alzoo de noodige berichten uit Alkmaar zyne geboortestadt eerst kwamen, wanneer het levensbedryf van zyn Broeder *Aldert* al ter drukpers ree lag, hebben wy hem maar voor de zelve konnen plaatsen. Hy was een braaf Beeldenschilder, en had een vleyend penceel.

Onder vele van zyne Konstwerken worden geprezen de beschilderde deuren van het groot Orgel in de Kerk tot Alkmaar, waar op hy verbeelt heeft den Triumf van David, over het nedervellen van den grooten Goliat van Gad. In wat jaar hy dit geschildert heeft weet ik niet, maar wel dat hy het model op de woning van den Bouheer Jakob van Kampen (die het Orgel geordoneert heeft) maakte in 't jaar 1648. Welk Model nu noch op het Alkmaarse Raadhuis hangt. Ook is op de Oude Doele tot Alkmaar een groot en voornaam stuk van hem te zien, verbeeldende den Adel en Krygsraad der oude Schuttery. De Beeltenissen zyn alle levensgroot en Konstig geschildert, zoo dat dit eene genoeg was om zyn roem tot na zyn dood (welk voorviel op 't Jaar 1679 als hy out was 73 Jaren) duurzaam te maken.

Hy was een leerling van *Jan van Bronkhorst* van wien wy in ons Eerste Deel op pag. 231 gemelt heb-

ebben, en onder zyne leerlingen welke hy tot
Meesters in de Konst gemaakt heeft, worden ge-
elt Hendrik Graau, van Hoorn, Adriaan War-
nenhuizen van Warmenhuizen, Adriaan Dekker,
n Laurens Oosthoorn.

Zyn Jongste Broeder JAN VAN EVERDIN-
GEN mee tot Alkmaar geboren oeffende zig in 't
childeren van stil leven, en dat meer uit Konst-
ucht als om gewin, aangezien hy een ander be-
oep had, te weten van pleitbezorger by de Reghts-
edingen.

ALDERT VAN EVERDINGEN,
weede Zoon van den geheimschryver Jan van
Everdingen, en Broeder van den Konstschilder Ce-
ar van Everdingen geboren tot Alkmaar 1621.
eeft tot leermeesters in de Konst, eerst *Roelant*
avry daar na *Pieter Molyn* van Haarlem gehad,
nder welker opzicht hy zoodanig in de Konst
oenam dat zy zich niet schaamden, hem voor hunnen
erling te groeten. Vele pryswaardige konststuk-
en zyn tot Amsterdam en elders onder de konst-
evenden verspreit, die altyt betuigen zullen dat hy
en groot meester in de konst geweest is, niet in
en enkel deel, maar genoegzaam in 't algemeen;
want men ziet Lantschappen van hem, met Bees-
s en Beeltjes zoo wonder fraay geschildert, en
icht beplante bosschen, daar het oog door hun
epte geen end aan ziet, en de getroste meyen
oo spelende en dartel geschildert: dat zy zich tegens
e lucht schynen te bewegen: en watervallen, en
eestormen, waar in de brandinge van 't Zeewater
egens de harde rotzen, en de dunne afstuivende
renkelingen zoo natuurlyk dun, en geestig zyn
aargenome dat de stukken voor meesterstukken mo-
en doorgaan, maar inzonderheit heeft hy uitgemunt
in

in 't ſchilderen van Noortſche lantgezichten, daar hy by zeker toeval gelegentheit toe vont om afteekeningen naar leven te maken; want hy zig naar eenige plaats aan de Ooſt Zee te ſcheep begeven hebbende beliep hem eene gevarelyke ſtorm, die hem willig of onwillig niet onbeſchadigt op de kuſt van Noorwegen deed belanden. Den zelven natuurlyken aard heeft hy ook in zyne gekoleurde teekeningen waargenomen, waar van 'er de konſtminnende Heer Jero. Tonneman verſcheiden in zyn Konſtkabinet heeft. Zyn Beeltenis ſtaat in de Plaat D. 1.

Hy was naarſtig in 't ſchilderen, yverig in ter Kerk te gaan, en niet misdeelt van verſtant. Hy ſtierf, zyn levensloop geeindicht zynde, in Slachtmaand 1675. en liet na drie Zonen, waar van 'er twee zig tot de oeffening der konſt begaven, van welke de middelſte Pieter genaamt noch leeft.

'T was te wenſchen dat onze EVERDINGEN zyn konſtpenceel zoo menigwerf niet had afgeſleten op groote doeken welke dikwils in den wech hangen en met ſcheef gezicht begluurt worden, nu de *Mode* Tapytzeryen en andere blinkende vodden (de peſt voor de konſt) alzins invoert. Welk droevig lot de brave penceelkonſt van

ADAM PYNAKER. (hy was geboren in 't Jaar 1621. in 't Dorp Pynaker gelegen tuſſchen Schiedam en Delf) zomwyl mee treft, zoo dat, wanneer hy eens 't hooft uit zyn grafzerk opſtak op die prullen daar men thans de kamers mee behangt zou vloeken; ziende dat zyne beſchilderde kamerdoeken worden opgerolt, om voor altyd naar de zolders te verhuizen, om dat de Mode die Zaal buitentyts heeft ingehuurt.

Hy heeft drie Jaren in Italien geweeſt, om zyn konſt naar brave voorbeelden voort te zetten, welke

tyd

J. H. Houbraken sculp.

tyd hy yverig zoo met naar het leven te tekenen, als te schilderen heeft waar genomen.

Gelukkiger zyn zyne beknoptelyk beschilderde Taferelen, dan zyn groote stukken: want dezelve op behangzels, en in Konstkabinetten geplaatst, hun achting behouden. Ik heb 'er van gezien waar in zig een bosch met dicht geboomte liet zien, Konstig, natuurlyk en vermakelyk geschildert: hier een troep boomen in de blauwe lommer: daar een invallend zonnelicht, welk de groene meyen met gloeijende tintelingen schildert, 't eene tegen 't andere zich doet redden en ruimte maken. Het was vergeefs zoo ik daar meer van zeide, wyl de brave Dichter P. Verhoek het vermogen van zyn Penceelkonst, by gelegentheit van dat hy een zyner beschilderde Zalen beschryft, naar waarde door zyn dichtpen dus heeft afgemaalt:

Dus wint het kloek penceel meer veldts, nu alle wanden
Der zaale, staan bemaald met konstige waranden,
En groene bosschen, van een morgenzon bestraalt,
Die glansryk uit de kim op wilde kruyden daalt,
Den dach schept, dat wie konst verstaat, staat opgetogen,
En waant Italien t'aanschouwen met zyn oogen.
Zoo zag Vorst Hannibal van d'Alpes neergedaald,
Door d'aardige Natuur een gouden oegst gemaald,
En hitste 't krygsvolk op, door 't zien der schoone landen,
Terwyl dat oogvermaak den lust deedt watertanden.
Men vind de schikkonst hier natuurelyk verstaan.
De voorgrond is met kruid en stammen ryk belaân
En uitgevoert, als 't eerst dat 't oog komt aan te schouwen.
Men ziet de gronden voorts al meer en meer verflouwen

En deinzen, mylen veer, tot daar het bleeke azuur
Der bergen wort geverft, met glans van 't zonnevuur.
. . . .
Hier ſtrekt de rots zyn kruin ten Hemel, woeſt bedekt
Met heggen, ruigte, en braam, van klimop los omſtrengelt.
Men let hoe aardig haar natuur door kleuren mengelt;
Hoe milt, zelfs aan den ſteen, zy haar ſieraden geeft;
Terwyl een ganſche ſtroom van boven neerwaarts ſtreeft,
Het water ruiſt, en bruiſt, en ſtuift, gelyk een reegen.
De zilv're beek bevocht de dalen, ſtroomd een zeegen
Van vrugtbaarheit hun toe: het half verwelkte groen
Schept leven, groeit, en bloeit, in 't edelſte ſaizoen.
De boomſchors ruyg van mos verbeeld hier d'eyk, die ruſtig
Drie eeuwen ſtant houd, en vertoont zig groen en luſtig,
Gelyk de Berkenboom gekent word aan zyn baſt:
Hun kruinen, bruin en dicht, met bladeren vermaſt,
Beſchaduwen den grond, en ſtuiten Phebus ſtralen.
De Harder kwinkeleert in deze groene dalen,
En ſpeelt een Veldtlied, op den drieſprong, daar 't geluit
Een dubblen weerklank kaatſt, en nabaaut zyne fluit,
Terwyl de Koeye, en Geit, en Schapen zig verzaden.
. . . .
My dunkt ik ſtap alree door dartle wilderniſſen
Der weelge kruyden, en hoor 't ruiſſ-hen van de blaân.
Al wat het oog vermaakt, lacht ons hier lieflyk aan;
PYNAKKERS *konſtpenceel braveert dus de tapyten,*
Die lam, en ſtyf, en hart, in kort haar kleuren ſlyten;
Gelyk de bittre nyd verbleekt op 's mans beſtaan.
Hier kan Heer * Backer, *als 't geboomte, ontbloot van blaân,*

En

* Kornelis. Schepen, Raadt, en Bewindhebber der Ooſt-Indiſche Maatſchappy, te Amſterdam.

En 't grazelooze Veld behyzelt staat, met duinen
Van jachtsneeu overstolpt, dees bladerryke kruynen,
Beschouwen, groen van loof, een Somer voor het oogh.
Hier kan hy afgeslooft door Staatzorg, weer den boogh
Ontspannen; zig in dees bespiegeling verlusten.

Hy is gestorven in 't Jaar 1673. maar zyn roem door 't penceel behaalt, en zyn beeltenis geplaatst in de Plaat D. 2 blyft duuren.

Hier nevens verschynt de brave Konstschilder KORNELIS DE MAN, geboren te Delf, in het Jaar 1621. De zucht om vremde landen, en de beruchte penceelkonst der grootste meesters te zien, spoorde hem al vroeg tot de reis. Parys was de eerste stadt daar hy stil hield om zyn Konst te oeffenen; maar om den trek dien hy naar Rome had, liet hy zig daar niet langer dan een jaar ophouden, wanneer hy voortreisde op Lion en van daar door Lombardyen naar Italien. Te Florence kreeg hy gelegentheit om zyn penceelkonst te oeffenen voor een groot Edelman, in wiens dienst hy twee Jaren bleef, tot dat hy naar Rome vertrok, daar hy zig verscheide jaren naar doorluchtige voorbeelden oeffende. Van daar vertrok hy naar Venetien, waar hem geen Mecenassen ontbraken, die zyne konst rykelyk beloonden.

Wanneer hy nu negen achtereenvolgende jaren op vreemde haardsteden gespyst hadde, trachtte hy weder naar zyn vaderland; en nam zyn te rug reis over de Alpische gebergten, en voorts door andere steden, tot zyn geboortestadt Delf, daar hy stalen van zyn brave konst, (na dat hem de dood zyn levensdraad afknipte in 't jaar 1706, zonder bedroefde weduw of kinderen agter te laten) ge-

laten heeft. Van het geen zyn penceel vermocht, kan getuigen inzonderheit een groot stuk op de *Anatomi*kamer, waar in de Regenten van het gilt der Wondheelers en verscheiden Stads Medicynmeesters in afgebeelt staan. In verscheiden huizen te Delf, bewysen dit ook kleine gezelschapjes van Heeren en Juffrouwen.

Achter hem volgt de brave Konstschilder GERBRANT VANDEN EEKHOUT, geboren tot Amsterdam in 't Jaar 1621 op den 19 van Oogstmaant. Hy was een leerling van Rembrant van Ryn, en bleef tot het einde van zyn leven by de zelve wyze van schilderen, welke hy van zyn meester geleert had. Alleenlyk heeft hy in velen van zyne Konststukken den achtergront wat klaarder of helderder gehouden. Hy heeft veele pourtraiten levensgroot in zyn tyd geschildert, die hy konstig en krachtig naar de konst uitgevoert heeft. Geen van de minste is zyn Vaders pourtret, die een Goutsmit in zyn tyd was. Het hangt by zyn Neef Gerbrand vanden Eekhout: maar meest heeft hy toegeleit op het schilderen van Historien.

Ik heb verscheiden Konststukken van hem, en onder deze een gezien, verbeeldende Christus, zittende in den Tempel, onder de Hebreeuse leeraren, in welker wezenstrekken de yver in 't onderwyzen, en de verwondering over de antwoorden van den Heere Christus, zoo natuurlyk verbeelt was, dat men scheen te zien wat zy tegens malkander wilden zeggen. Een waarneeming daar Rembrant zig inzonderheit door vermaart gemaakt heeft: zoo dat men Eekhout onder de besten van zyne leerlingen met reden stellen mag.

Onder zyne voornaamste Konststukken wort getelt een Tafereel, verbeeldende Jesus in de ar-

men van Simeon, by den Heer Jakob Hinloopen, daar de Dichter Jan Vos dit byschrift op gemaakt heeft.

Maria komt haar Kint, haar Godt, ten offer dragen.
Zoo wort het Tempelrecht van d'oude wet volbragt.
Wie dat de wet voldoet zal Godt in all's behaagen.
Nu zietmen daar all' d'aard zoo lang naar heeft gewacht,
't Verlangen naar een ding schynt alles te verlangen.
Zoo was't met Simon dien wy vol vreugt zien staan.
Wie't al omvangen heeft wort hier van hem omvangen.
Wat Godt zyn volk belooft wort op zyn tyd voldaan.
d'Onfeilbre waarheit komt al schyntze lang te wachten.
Hy heeft Gods zoon in d'arm; den Geest van Godt in 't hart.
Is 't wonder? neen: hy heeft Godt zelf in zyn gedachten.
't Vernuft is heilig dat van Godt bezeten werdt.
Nu dat hy 't leeven ziet, wil hy het leeven derven.
't Onsterflyk leeven krygt de mensch door deugdzaam sterven.

Hy stierf nog ongetrout zynde in 't Jaar 1674. op den 22 van Herfstmaand. Wy hebben zyn Beeltenis geplaatst by zyne Konstgenoooten in de Plaat E. 1.

JORIS VAN SON, geboren te Antwerpen in den Jaare 1622. was een konstig fruit en bloemschilder. Dat Korn. de Bie stof gaf van te zeggen:

Wanneer 't geboomt staat dor, en vruchte en bladeloos;
Dan pronkt noch zyn Tafreel met Rose en Abrikoos,

en dat hy dezelve natuurlyk door zyn Konstpenceel wist te verbeelden, beduid hy met te zeggen,

Dat de zelve machtig zyn, om het oog der ſwangere Vrouwen te bekoren, en tot luſt op te wekken.

Hier by treed EMANUEL MURANT, geboren tot Amſterdam in 't zelve Jaar, op den 22 van Wintermaand ten Tooneel. Zyn geneigtheit viel op het verbeelden van Hollandſche Dorp- en Landgezichten, en wel inzonderheit op het verbeelden van bouvallige boere keeten, en huisjes, welke hy zoodanig uitvoerig verbeelt heeft, dat men de ſteenen van 't muurwerk konde tellen; waar uit wel af te meten is, dat hy geen groot getal van Schilderyen in de waerelt gebragt heeft; aangezien dusdanige wyze van ſchilderen veel tyd met zig ſleept. Zyn Broeder David Murant, tot Amſterdam, bezit wel het meeſte getal van zyne konſtwerken die hier te land zyn, wyl hy veele Jaren in Vrankryk en elders gereiſt heeft. Inzonderheit was zyn konſt in Vriesland gewilt: daar hy met 'er woon naar toe trok. Dog hy is te Leewaarden in 't Jaar 1700 geſtorven. Hy was een leerling van *Philip Wouwerman.*

Thans verſchynen op onzen Schouburg WALLERANT, JAN, BERNARD, JAQUES, en ANDREAS VAILLANT.

WALLERANT VAILLANT, geboren tot Ryſſel in 't Jaar 1623, heeft de Schilderkonſt geleert tot Antwerpen, by *Eraſm. Quellinus*, en kwam door ongemeenen yver tot de zelve zoo ver, dat hy geroemt wert voor een braaf pourtret ſchilder en konſtig teekenaar met Crajon; doch hy leerde dit aan zyn Broeder BERNARD, nadien hy genoeg te doen had met ſchilderen op doek en paneel.

Als Leopoldus tot Frankfort tot Keizer gekroont werd, trok hy daar na toe, en vont gele-

gent-

gentheit om de Beeltenis des Keizers, nevens verscheiden Ambassadeurs, en Prinsen van 't Duitsche Ryk, welke by de krooning tegenwoordig waren, te schilderen, daar hy veel roem en gelt door won. Zyn beeltenis staat in de Plaat E. 2.

Van daar nam hem de Marschalk Grammont onder belofte die hy hem den Konink zoude doen schilderen, mee naar Vrankryk, dat ook geschiede, en om dat het stuk den Koning zoo wel beviel, schilderde hy ook *la Reine Mere*, den Hertog van Orleans, en alle voorname Heeren van 't Hof; hy bleef daar vier agtereenvolgende Jaren; waar na hy zig tot Amsterdam neerzette, daar hy een groote meenigte pourtretten gemaakt heeft, daar men 'er niet zelden noch van ziet, die konstig geschlldert zyn.

Hy was ook een groot yveraar in 't voortzetten en verbeteren van de Schraapkonst, of Swartekonst, die hy van Prins Robbert, groot Admiraal van Engeland: die het zelve uitgevonden heeft, geleert had, onder belofte van het zelve aan niemant anders voort te leeren, gelyk hy ook getrouwelyk na kwam: maar alzoo hem het gronden dier kopere platen te lastig viel, nu aan zeker arm eerlyk man veel goed deed, als ook des zelfs zoon uit medelyden tot zyn knecht gebruikte, onderwees hy deze oude man, hoe de kopere platen te bewerken. De zoon dit bemerkende dwong den oude man door bedreygingen dat hy van hem wilde wegloopen, indien hy hem zulks niet openbaarde, en liet zien, het geen den goede man (hoe noode) eindelyk deed. Zoo ras de zoon de gereedschappen gezien en een begrip van de behandelinge dier nieuwe Konst had, bediende hy zig tot zyn bederf daar van; want hy veilde deze

konſt aan elk een voor gelt, daar veelen lang na gedoeld hadden. Maar alzoo die knaap niet gewoon was veel zilvermunt te handelen, verviel hy tot dronkenſchap, verkwiſting, en eindelyk tot de uiterſte armoede, en maakte dat die konſt, daar yder zoo gretig naar was, nu de zelve gemeen werd, weynig geagt wierd. En dus gaat het omtrent alle zaken. Men heeft meerder ågting voor de zelve, terwyl men die begeert, dan wanneer men dezelve verkregen heeft. Dit doet my denken aan de ſpreuk van Koningin Elizabeth. Deze van wie gezeit wert: *Dat de maagdom de allertwyffelbaarſte was van alle hare hoedanigheden*, zeide eens aardig tegen den Hertog van Alençon, in wien zy de verbeelding van met haar te trouwen, door hem tot de voorbereidzelen daar van toe te laten, niet weynig had gevoed: *De dingen waar na men de grootſte begeerte heeft, verminderen van waarde, wanneer men de zelve verkrygt.*

JAN VAILLANT, die van zyn broeder *Wallerant*, welke in den Jare 1677 tot Amſterdam overleed, de ſchilderkonſt geleert had, reisde naar Frankfort, daar hy kwam te trouwen, waar door hy gelegentheit kreeg om koophandel te dryven, en verliet dus de oeffening van 't penceel.

BERNARD VAILLANT, die van zyn broeder *Wallerant* altyd op zyn reis verzelt was, wort inzonderheit geroemt om zyn konſtig en krachtig *Craijoneren.* Hy begaf zig met 'er woon tot Rotterdam, doch is heel onverwacht, tot Leiden zynde, geſtorven. Hy was een man die godvruchtig leefde, gelyk ook van *Wallerant* getuigt wort, en diende te Rotterdam voor Diakon van de Walſche Kerk.

JA-

JAQUES VAILLANT, die ook de konst van zyn oudsten broeder geleert had, vorderde door yver zoo veer in 't schilderen van Historien, dat de Envojé van Brandenburg, ziende eenige van zyne penceelwerken, hem mee lokte naar Berlyn, daar hy schilder van den Keurvorst werd, die groot genoegen had in zyn persoon en konst. Hy wert van den Keurvorst gezonden naar 't Keizerlyke hof, om des Keizers beeltenis te malen, die hem een goude Medalje met een keten tot een geschenk gaf. Weder te rug gekomen tot Berlyn, is hy gestorven, en liet van wegen zyn hups gedrag en konst, veel roem na.

Ik had byna vergeten te melden, dat hy door zynen reislust gespoort, twee jaren zoo te Rome, als andere Steden van Italien, om de Konstwerken der ouden berucht, in het oeffenen zyner konst heeft doorgebracht: en dat de Bent hem den *Leeuwrik* gedoopt had. Zyn beeltenis staat in de Plaat E. 3.

ANDREAS DE JONGSTE, na dat hy mede door zyn oudsten Broeder in de Teekenkonst onderwezen was, kreeg geneigtheit tot het leeren der Graveerkonst, tot welken einde hy zig twee Jaren tot Parys by een voornaam meester in die konst onderwyzen liet. Van daar is hy gereist naar Berlyn, om zyn broeder *Jaques* te bezoeken, en stierf daar in 't prilste van zyn Lenteleeven.

De brave penschryver de Bruin, tot Amsterdam, heeft ten huisvrou de zuster van dezen Konstschilders.

Nu volgt JAKOB VANDER DOES, geboren tot Amsterdam 1623 den 4 van Lentemaand.

Zyn Vader was geheimſchryver van de *Aſſurantie-Kamer*, en zyn Grootvader Geheimſchryver van de vermaarde koopſtadt Amſterdam. Zyn Vader, die een eenige Zoon was, en waar mee het ging als het ſpreekwoort zeit, *mal Moertje*, *mal Kintje*, nam naderhant weinig acht op zyn ſtaat, en ging door onbedachtzame Borgſpreking te gronde. Deze vroeg geſtorven werd beſlooten, dat men onzen JAKOB de Konſt van Schilderen (daar hy van Natuur toe geneigt was) zou laten leeren om zyn koſt daar mede te winnen, by *Nicolaas Mojaart*. En na dat hy eenige Jaren by den zelven geweeſt had, en byna op eigen wieken dryven konde, ging hy met zyn 21 Jaar naar Vrankryk, en voort te voet met gezelſchap naar Italien. Te Roome gekomen ontmoette hy ſtraks verſcheide Schilders die hy in Hollant gekent had, welke hem met veel liefde verwelkomden, en naar den naaſten drinkwinkel wilden ſlepen, dat hem verlegen maakte; aangezien zyn beurs ledig was, waarom hy 't weigerde. Zyne kenniſſen dien dit doen vremt voorkwam drongen hem al ſchoorvoetende ter Herberg in, wanneer eindelyk het harde woord, dat hy geen gelt had en voornemens was ſoldaat te worden, daar uitquam, daar wel hartelyk om gelachen wierd van de Hollanders, die gewoon zyn hunne Lantslieden niet in verlegentheit te laten. Dus ſpraken zy hem moed in 't hart, verzochten hem luſtig te willen wezen, maakten hem dien zelven avond Bendvogel, en noemden hem; om dat hy geſegt had ſoldaat te willen worden, en om dat hy kort van Perſoon was (dewyl men gewoon is de kortſten tot Tromſlagers te gebruiken) *Tamboer*. Verſcheiden jaren bracht hy te Rome met yverig teekenen en ſchilde-

de-

deren door, oeffenende zig naar de beste voorbeelden, inzonderheit van *Bamboots*. Doch hy maakte geen grooten opgang: aangezien hy zig door zyn wyze van leven niet wist bemint te maken, zynde doorgaans stil, en droefgeestig, het welk ontsproot uit naaryver dien hy had, wanneer hy zag dat anderen hem in Konst voorby streefden, waarom hy zig selven door 't Penceel zelden genoegen konde geven, ook wel de konstoeffening, als het niet na zyn zin uitviel, vervloekte. Weder in 't Vaderlant gekeert (zyn Moeder onderwyl was tot Amsterdam gestorven) zette hy zig ter neer in den Haeg met zyn zuster die het Huisbestier waarnam tot dat hy kwam te trouwen met Margarite Boorsers, daar hy veel gelt mee behuwlykte. Dese Margarite was ook zelf een liefhebster van de Schilderkonst en oeffende zig in 't teekenen. Hy kreeg by haar vier Zonen en een Dochter, waar na hy haar in 't Jaar 1661 door 't sterflot verloor. Zulks hem zyn zuster doen weer te pas kwam tot de opvoeding zyner Kinderen. Hy maakte grooten rouw over zyn Vrou, zoo om dat hy haar minde, als om dat hy een jaarlyks inkomen van 700 gulden lyfrenten met haar miste. Dit bracht hem eerst tot lusteloosheit, daar na tot traagheit, zoo dat hy in vier agtereenvolgende jaren geen een Penceelstreek op Paneel zette, ook naderhand traaglyk aan 't Schilderen was te brengen, en zoo hy 't al deed met luttel yver, waarom zyne Vrinden die hy tot Amsterdam hadde, voorsiende dat hy tot Armoede zoude geraken, hem het *Sekretaris*ampt te Sloten buiten Amsterdam bezorgden; 't geen hem den Schilderlust scheen op te wekken; want hy daar een stuk dat seven jaren onder de hand geweest had, afmaakte, 't geen

de

de beruchte Konſtminnares Juffrou Oortmans voor een goede ſom gelts van hem kocht; want dit geluk had hy, dat hy in zyn leven meer prys daar voor bedongen heeft, als de zelve nu mogen gelden. Verſcheiden andere ſtukken meer heeft hy in dien tyd gemaakt, die den maker wel altyd zullen roemen. Hy kwam ook andermaal te trouwen met een Juffrou daar hy veel geld mee had, en eenen Zoon by won, die hy noch in korter tyd als d'eerſte door de dood verloor. Hy hield in dien tyd kennis met den braven Konſtſchilder *Karel du Jardin*; doch zy waren altyt, wanneer zy over de Konſt ſpraken, met malkander in geſchil; aangezien *Karel* de heldere en hy de bruine wyze van ſchilderen voorſprak; egter altyt goede vrienden. Gelyk die ook voor zyn ſterftyd (welke voorviel op den 17 van Slachtmaant 1673) opzichter over zyne nalatenſchap gemaakt werd. Hy liet na twee Zonen en eene Dochter van zyn eerſte, en een Zoon van zyn tweede Vrouw, van welke Hy SIMON alleen tot de Konſt opgekweekt heeft dien wy op zyn jaarbeurt gedenken zulen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar een Afteekening kan men zien in de Plaat F. 2.

Wat zyne Konſtwerken aanbelangt, die zyn yder bekent, dus zeg ik alleen tot zyn roem, dat hy de verkiezing van 't licht en bruin, en de Koppeling der Dieren wonder wel verſtaan heeft, en dat niemant in 't ſchilderen van Schaapjes, zoo in natuurlyke tykening als wyze van ſchilderen, hem te boven gaat.

Na hem komt de brave Konſtſchilder THEODOOR HELMBREKER. Hy werd in 't Jaar 1624 tot Haerlem geboren, maar heeft den meeſten tyd van zyn leven in Italien geſleten, daar hy ook ge-

gestorven is in 't jaar 1694 out zynde zeventig jaren. De Romeinen hadden veel agting voor zyn Penceelwerken, en schatten de zelve in waarde nevens de Penceelkonst van *Bamboots*, daar zy veel zweem van hebben; en dit is de reden datmen van de zelve zoo zelden iets in Hollant siet.

De Konstlievende Pieter Klok heeft thans een stuk van hem 't geen hy geschildert heeft in 't jaar 1681, 13 jaar voor zyn overlyden. Het verbeelt een Klooster op de Italiaansche wyze gebout en voor het zelve menigte van Vrouwe, Mans en Kinder beelden, zommige daar onder verminkt, welke van Pelgrims gedient worden met warme spys, die hun uit een groote Ketel, met een Potlepel, door een Franciscaner Kloosterbroeder wort toe gedeelt. Hy zelf was yverig in zyn Godsdienst, en gaf veel weg aan den Armen.

Hier aan laten wy volgen zyn stadt- en jaargenoot de vermaarde Konstschilder.

NIKOLAAS BERCHEM. Deze gestorven in 't jaar 1683, als ons aan zyn begraafnisbriefje gebleken is, toen ruim 60 jaren out, wees ons het spoor tot zyn geboortejaar 1624.

Van velen wort gezeit dat zyn bynaam BERCHEM by deze gelegentheit zynen oorspronk heeft genomen. Hy al lang de konst geoeffent hebbende, en de Uchtentstralen van zyn Konstson zig al verspreidende, wierd van zin een reis ter Zee te doen, tot welken einde hy zig niet alleen had aangegeven, maar was ook al aan boord gekomen. Wanneer nu de monstering van 't Scheepsvolk gedaan zouw worden, werd hy van den Stuurman (die hem kende) gezien, welke tot hem zeide: *Wat wilt gy gaan beginnen? 't waar jammer daar gy een Jongman zyt van goede hoop en reeds*

zoo

zoo veel Konst bezit, dat de zelve hier door in hare geboorte zoude smoren. Hy ried hem vorders zyn voornemen door veel reden af, en liet hem van 't Volk in de Sloep die aan boord lach, wech stappen, om van den Monstermeester niet gezien te worden zeggende tegens het volk *Berg-hem.* Dit werd eerst van de genen, die zulks wisten, voor een spreekwoort gehouden, en naderhant in een toenaam verwisselt, dien hy tot het einde van zyn leven gehouden, en zig zelven daar mee benoemt heeft.

Anderen willen dat zulks by gelegentheit van Brant is ontsproten, ter oorzake dat 'er geroepen wierd, (hy toen noch een kint zynde) *Berg-hem.* Wat van beide nu de Waarheit is, kan ik niet zeggen. De vertellingen hebben my alleen aanleyding gegeven, om den toevalligen oorspronk van zyn Naam te wyzen. Egter zou men uit het een en andere konnen besluiten, dat hy zyn Ouders vroeg verloren heeft, of dat op hem geen naauwe toezigt is gehouden, om zyn welwezen te bezorgen. Dog de Ridder en *Karel de Moor* heeft my verzekert dat die bynaam oorspronk genomen heeft, by gelegentheit dat hy het grof verkerft hebbende, zyn Vader die een haastig Man was, hem naliep tot in 't huis van zyn Leermeester *J. van Gojen*, dreygende hem den kop in te slaan, waar op *van Gojen* tegen zyne andere leerlingen zeide: *Berg hem*, terwyl hy den Vader tegen hielt, en in zyn oploopentheit stuitte.

Hy was de zoon van Pieter Klaasze van Haarlem, die eerst Visschen, naderhant kleene stukjes schilderde, daar doorgaans een tafeltje in kwam met allerhande soort van suikerbanket, in

een

een zilvere ſchaal of porceleine ſchotel enz. Behalven zyn Vader die een gemeen Schilder was, heeft onze BERCHEM verſcheiden brave Meeſters tot zyn onderwyzers in de konſt gehadt: als *Jan van Gojen*, *Klaas Mojaart*, *Pieter Franſze Grebber*, *Jan Wils*, en eindelyk zynen Neef *Giov. Babtiſt Weeninx*; welke alle zig vereert gehouden hebben, datze zulk een helder licht in de konſt hebben ontſtoken: gelyk hy ook weer heeft konnen roemen op menigte van leerlingen die door zyn onderwys tot groote meeſters in de Konſt opgegroeit zyn.

Hy werd inzonderheit in opzicht van zyne leerwyze geroemt, als ook dat hy de jeugt byzonder wiſt tot yver aan te ſporen, waar toe hy in 't gemeen ſpreuken en vaarsjes aan de hand had, als ook dit:

Nimmer moet g' u zelf, Gezellen!
(Schoon in 't leeren moeiten ſteekt,
En g'er veeltyts 't hooft mee breekt;
'T wyl een ander leegloopt) kwellen,
Of het yv'ren laten ſtaan:
Denk: ik zal weer loon ontfangen
Voor myn moeite, en roem erlangen,
Wanneer d'andre beedlen gaan.

Daar benevens was hy minzaam, beleeft, en van een onbeſproken wandel: Ja een Man van uitſtekende naarſtigheit: dit niettegenſtaande kon zyn lieve Huisvrou de Dochter van den braven Lantſchapſchilder Jan Wils, (wanneer hy in grooten yver aan zyn werk ſtil zat te arbeyden, en zy geen geritzel van hem hoorde) zomtyts wel met den ſtok van een raagbol van onder tegen de zoldering aan

aan bonzen, om hem, zoo hy voor zyn Eze mocht in ſlaap gevallen wezen te wekken, ja zy hield hem doorgaans zoodanig ontbloot van gelt, dat hy ziende zomtyts fraje printen te koop, waar toe hy geneigt was, als zyn Vrou geen goeden wil had om 't hem te ſchieten, het gelt van zyne Diſcipelen daar toe leende; en wanneer hy een ſtuk ſchilderye verkogt, daar zy de neus niet over had, dan zoo veel van de ſom afkneep, om die ſchult buiten haar weten te betalen, om dus alle onluſten voor te komen. Ik denk ſchier dat die goeje Man het boekje wel mocht gelezen hebben, daar Doudeins in zyn *Haagſche Merkurius* van den 1 Nov. 1698 van melt, dat voor de tweedemaal onder de pers was; te weten: *De Weer-Wyzer der Vrouwen, zeer dienſtig voor de getroude Mans die haar Engelen naar de oogen zien, om te weten hoe 't hooft ſtaat.*

Hy was zoodanig geneigt tot konſtige teekeningen van Italiaanſche en andere Meeſters, dat hy niet ruſten kon, voor en al eer hy bezitter daar van was. Niet minder luſt had hy tot printkonſt, want Jan Pieterze Somer heeft my verhaalt, dat hy voor een print van *Rafael Orbyn*, 60 Gulden dorſt beſteden. Dit was de Kindermoord met den Sparreboom. Waar door ook van zyn naargelaten papierkonſt, welke kort na zyn overlyden in 't Jaar 1683 tot Amſterdam verkocht werd), een brave ſom Gelt gekomen is.

Hy was byzonder naarſtig, gelyk wy gezeit hebben, daar by vaardig in 't ſchilderen, en al 't geen hy maakte was meeſtentyt verkogt, eer hy 't gemaakt had. *Juſtus van Huiſum*, die in den jare 1665 by hem de Konſt leerde, heeft my gezegt, dat hy in dien tyd een lange wyl voor een Heer ſchil-

ſchilderde die hem 10 gulden daags gaf, en dat hy van 's morgens vroeg tot 4 uuren naa den middagh gemeenlyk voor den Ezel zat, en 't zelve met zoo veel genoegen en vermaak deed, dat hy 'er ſomwyl een deuntje onder zong. Ook getuigen die hem hebben zien ſchilderen, dat hy ſchilderde of hy 'er mee ſpeelde, 't geen ook aan de dartele penceeltoetzen overal in zyne werken te zien is.

Daar en boven is te verwonderen, dat, daar hy zig byna tot alles te ſchilderen heeft ingelaten, egter elk ding op zig zelve zoo goed in zyn ſoort is dat het 't zamengevoegt zynde, bezwaarelyk is te ſeggen tot welk van 't zelve zyn penceel bekwaamſt was. Alleen heb ik opgemerkt dat hy in zeker groot ſtuk (daar Mattheus van den tol geroepen word tot het Apoſtels ampt) tot de doode Jachtdieren en Vogelen zig van *Gio. Babtiſta Weeningx* penceel heeft bedient. Dit ſtuk is jegenwoordig in handen der erfgenamen van den Konſtlievenden Heer Lamb. van Hairen te Dordrecht, en is vol beelden woelig, en groots van ordonantie en gebouwen, als ook ſierlyk door het bywerk en verſchiet.

Maar boven al is te verwonderen, dat een Man die zoo veele ſtukken geſchildert heeft, zoo menigvuldige veranderinge van ſchikkingen en voorwerpen (zoo dat geene naar elkander gelyken) heeft weten te bedenken. De Borgermeeſter vander Hulk te Dordregt liet hem een groot ſtuk ſchilderen, verbeeldende een bergagtig Lantſchap met Oſſen, Koeyen, Schapen, Beelden enz. 't geen als nog by deſſelfs Erfgenamen hangt, en voor een van zyn beſte penceelwerken geſchat wort. Te gelyk beſtelde hy'er een aan van Jan Both, belovende aan elk 800 gulden, en een preſent daar boven voor die zig

beſt gekweten had. Wanneer zy nu die ſtukken gedaan zynde, dezelve nevens malkander vertoonden: zeide hy, *Elk van u heeft zyn vleit getoont*, en gaf aan elk een geſchenk. Dit is het rechte middel om den yver in de Konſtenaars op te wekken: maar raakt thans buiten gebruik.

Hy is in 't jaar 1683 op den 18 van Sprokkelmaant geſtorven, en op den 23 begraven in de Weſter Kerk te Haarlem.

'T zal niet onvoeglyk wezen dat wy zynen braven tydgenoot JAN BOTH, die met hem op eenen tyd om prys in 't loopperk der Konſt om de eerlaurier gedraaft heeft, met zyn Broeder ANDRIES agter hem ten tooneel brengen.

JAN en ANDRIES BOTH geboren te Uitrecht, (in wat jaar weet ik niet) hadden de beginſelen van de konſt eerſt by hunnen Vader, (die een Glasſchryver was) en daar na by *Abr. Bloemaart* geleert. *Zy trokken* (zeit Sandrart) *te zamen eerſt naar Vrankryk, en van daar naar Rome, en namen hun tyd naarſtig in acht.* JAN *zette zig tot het ſchilderen van lantſchappen, en bootſte daar in den aart van Glaude Loreine na, 't geen hem wel gelukte: want zyne agting groeyde aan, en die van Glaude nam af, doordien hy wel fraje Lantſchappen maakte, maar ſlegte Beeltjes, en Beeſten, daar ondertuſſchen* JAN *zig bediende van zyn Broeder, die een braaf Beelt- en Beeſtenſchilder was, en de handelinge van Bamboots zig had aangewent. Zy waren zonderling vaardig in 't ſchilderen, waar van daan men hunne ſtukken by menigte zoo te Romen als te Venetien* (daar zy ook een langen tyd gewoont hebben) *by Konſtminnaars, en Konſthandelaars zag: want de zelve ras geſchildert*

dert, en ras verkocht waren. De meeste die men ziet zyn groote stukken, en vele der zelve verbeelden door de boomen, boven het gebergte d'opgaande zon, stralende over de velden, die natuurlyk schynen met morgendau overspreit te wezen, wordende alles wat in afstant leit door schemeringe ontdekt. Duydelyk zyn de verdeelingen van den dach aan de verschelige temperinge der Verwen, in de zelve te bespeuren. Men ziet den morgenstond, de Velden met een blaau floers overkleeden: de klaren middag de voorwerpen duydelyk ontdekken; en den Avondstond door zynen safferaanverwigen gloed groene Velden, Boomen, en Gronden taanen

'K heb eenige jaren geleden een wonderschoon en konstig geschildert stuk van hem gezien by den Konstminner *de Jode*, toenmaals Drost van 't Haagse Hof, 't geen, om dat het by al zyn werk uitstak in helderheit, zuiverheit, uitvoerigheit, en natuurlykheit, genoemt werd het Testament van Both: dat zeggen wil, het stuk dat hy tot een staal van zyn konst, en om zyn roem op te houden, naargelaaten heeft. Dit stuk was ruim 6 voeten groot in de hoogte, en in het zelve verbeelt de Fabel van Argus en Merkuur, die redelyk groot, braaf geschildert, en geteekent waren. Voorts was het gansche lantschap, gelyk ik gezeit heb helder, en 't groen natuurlyk fris van koleur, nochte zoo gebraden of getaant als men veelyts van hem ziet.

Zy hebben vele jaren te samen in Italie gewoont, leefden in min, en deden malkander in 't schilderen veel dienst, en zouden zekerlyk langer, daar gebleven hebben, zoo niet de doodt een scheiding tusschen hen beiden gemaakt had, tot

ſmart voor de Konſtgodes, daar dit vaars op zinſpeelt:

De Konſtgodes had ſtraks haar treurkleed aangetogen:
En dekte met een floers haar nat bekreten oogen,
Als haar de droeve maar wierd door't gerucht gebracht
Dat ook de Dood de * BOTH *gevelt had onverwacht.*

JAN BOTH de Fenix der Lantſchapſchilders van zyn tyd, om ruſt te zonken, en de gedachtenis van het lant te ontvluchten, of t'ontvlieden, 't geen zyn broeder ANDRIES verſmoort hielt, als de dood hem ſtil bekropen en den draad zyns levens had afgeknipt op 't jaar 1650, trok naar zyn Vaderlant en geboorteſtadt, daar hy voor zyn konſt wel betaalt wert, en veel te doen had. Maar hy leefde niet lang na dien tyd: want

Gelyk een Tortelduif 't verlies,
Van haar gepaarden ſteeds betreurt:
Zoo treurde JAN *ook om* ANDRIES
Zyn broeder, van hem afgeſcheurt,
Door 't droevig ſterflot, dat zig niet
Bekreunt het klagen, of verdriet.

Wat toeval oorzaak heeft gegeven tot het verongelukken van ANDRIES zal ik ſtraks melden.

Sandrart zeit: *Dat hy van 't gezelſchap afgedwaalt, in den nacht verdronk.* En de Schryver van 't Boekje *Abrege de la Vie despeintres*, zeit: *Henrik was de Lantſchilder, en verdronk, of verſmoorde. lequel étant à Veniſe & ſe retirant chez lui de nuit tomba dans un Canal*, Fol. 429. Wie heeft ooit van *Henrik Both* gehoort? En by gevolge kan de Lezer zien wat ſtaat 'er kan ge-

* Andries.

maakt

maakt worden op Schryvers die buitens lants wonende geen gelegentheit hebben om de zaken te onderzoeken: 't geen ook een van de reden geweest is, waarom ik my niet heb willen inlaten tot het beschryven der Italiaanse en Franse Konstschilders, of buiten myn kreits (uitgezondert in eenige buitenweidinge) begeven, maar binnen de zelve ben gebleven, daar de gedachtenissen der overledenen nog niet geheel uitgewist zyn, en waarvan men uit het nageslagt berigt ontfangen kan. Daar men anderfins gewoon is, van dingen die lang geleden, en veer af geschiedt zyn, elkander (als het spreekwoort zeit) *Knollen voor Citroenen in de vuist te stoppen.*

Gelyk wy, zoo wy *Du Pilé* in de voorgaande levensbeschryving gevolgt hadden, eenen groven misslag zouden begaan hebben, wanneer wy van geen zekerder berichten voorzien waren geweest: 't welk ons zedert agterdenken gegeven heeft, en besluit doen nemen geen staat te maken op buitenlantse Schryvers; zoo is het ons egter in het begin van ons eerste Boekdeel gebeurt, daar nu niet anders op is te vinden, als het zelve te *reklameren* of te herroepen.

Wy hebben in ons eerste Deel pag. 137 van JOHAN TORRENTIUS, volgens de beschryving van *Du Pilé* gezeit: *Dat hy door last van 't gerecht tot Amsterdam wierd in hegtenis gebragt*, daar men *Haarlem* voorlezen moet. Gelyk ook Sandrart doet. En op pag. 138. *Hy stierf onder 't pynigen*, dat *Flor. le Comte* schynt te bevestigen met te zeggen: dat hy door schrikkelyke pynen gestorven is, 't geen my des te meer gerustheit gaf, dat die zaak naar waarheit geboekt was. Maar als my de beschryving der Stadt Haarlem door

Theod: Schrevelius in de hand kwam, en ik die doorbladerde ontdekte ik haast den beganen misslag. De meeste omstandigheden lopen op eenen weg uit, maar in twee der zelver heb ik door naarvolging misgetast, dat de Lezer haast ontdekken zal, als hy dit onderstaande leest. Dit zyn des Schryvers eigen woorden:

JOH. TORRENTIUS *is onder de Konstschilders geen van de minste geweest, maar was in 't schilderen van naakte Vroutjes, op allerhande geyle wyze, als openbare Hoeren gewoon zyn, de tweede Apelles. Hy kwam van Amsterdam tot Haarlem wonen in een huis van den ouden Coltermans, wist zig byzonder door zyn fluweele tong in de gunst der braafste Borgers in te dringen, was allemans vrient, maar inzonderheit wist hy de Vroutjes zoo wonderbaarlyk te vleyen en te believen, dat hy 'er vele aan zyn huis lokte, zelf in weerwil van hare Mannen. Hy hielt zig op straat gaande heel statelyk, altyt in zwart Fulp gekleed, en groette yder een met een minlyk en zedig wezen, zulks yder het oog op hem had: maar binnenshuis maakte hy dagelyks goedsier als een Epicurist met drinken, eeten, en andere wellusten, en geloofde aan Hemel noch Hel, met een woort, hy was onder schyn van een vroomaart een verleider van de jeugt, een bederf voor de Vrouwen; een bedrieger van 't Volk, en een verkwister van zyn eigen en anderer luiden gelt.*

Dit brak eindelyk uit, zoo dat vele Borgers, daar de vreeze Gods by huisveste, zig daar aan ergerden, die godvergete wyze van leven verfoeiden, en uitkreten hem niet waardig te wezen dat hy een bewoonder hunner Stadt was.

Dit ter ooren gekomen van de Magistraat dier Stadt

Stadt hebben zy amptshalven, op dat het gemeene best geen schade daar door leed, dit monster in de gevangenis doen brengen, en naa ernstig nazoek van zyn versoeilyke wyze van schilderen, gedrag en redenvoeringen, hem daar op ondervraagt. en wanneer hy niets van 't geen waar mede hy beticht werd, wilde bekennen, hem op de pynbank gebragt, doch hy stont de pyn styfkoppig door zonder eenige bekentenis, wanneer zy hem in 't Tuchthuis banden voor 20 jaren. Dit was in 't jaar 1630 op den 25 van Hooymaand.

Als hy daar een geruimen tyd gezeten had, is hy daar uit verlost door voorspraak van groote luiden, onder welke ook was de Ambassadeur van Engelant met welken hy overscheepten, en zich een tyd lang in Engelant onthielt, tot dat hy tot Amsterdam kwam wonen, daar hy ook gestorven is.

Zoo dan de Schilderjeugt naar goeden raad luisteren wil, zoo moet zy in stee van dusdanige walgelyke voorwerpen te verbeelden tot hare schande, veel liever tot roem door haren konstpenceel zedespiegels vertoonen.

Deze leeries is niet nieuw, maar een grage maag lust ook wel verwarmde spyze, inzonderheit als die door een versche saus verfrist wort.

'T is niet voeglyk dat men geheyme schandelykheit, geile, walghelyke en vuile bedryven, die in den duister, of uit eygen schaamte achter de gordynen gepleegt worden, bloot vertoont.

De Schilderkonst, en Dichtkonst zyn gesusters, en beyde door de kuissche Parnasnimfen opgekweekt, welker eer door zulks te doen te kort gedaan wordt. Wat meenje is de rede dat het spel van Josef van velen van den Schouburg word afgeweert?

* *A: Pels zal het zeggen :*

.... Zoo gy wilt weten, hoe men 't kwaad
Van eene geilen gloed, verdartelt, en verwildert,
Met wulpſche woorden, en verbeeld ombelzen ſchildert;
Hoor Jempſars redenen tot Jozef eens, en let
Op haar' gebaarden, en den toeſtel by het bed.
Die ritze tokkeling moog' Jozefs hette dooven;
Maar 'k durf dat wonder van den kyker niet gelooven.

En wat lager daar hy van andere ſpelen ſpreekt:

'T is wel te vreezen, dat zulk lieven, lonken, lachen,
Zoo lodderlyk, en los malkand're om lusjes prachen,
De jeugd in brand zet, en alzoo van 't Schouwtooneel
Den dwaalweg regelrecht doet inſlaan naar 't bordeel.

Met noch meerder reden hebben de Vaders van de eerſte Kriſten Kerk de Schoutooneelen gedoemt;

Dewyl geen Schouſpel ooit vertoond wierd, of 't was in
Geſtelt ter eere van een dartele Godin;
Of dronken God op hunn' verdoemlyke offerfeeſten;
Daar al die wilden, als onredelyke beeſten,
In volle vryigheid hunn' welluſt pleegden met
Gehuurde Vrouwen op het wullepſch feeſtbanket.
Tot welk een einde (ô ſchrik) die lichtekooyen zaten
In 't ſpel op 't voortooneel, om geil, en uitgelaten
Hunn' waar te veilen, en te venten na het ſpel.

'T was dan ook billik dat de Magiſtraat van Haarlem dat ergerlyk voorwerp, daar wy even van

* Gebruik en Misbruik des Tooneels, pag. 22. 23.

an gesproken hebben, dat door zyne levenswyze n konst niet als ontucht werkte, als een onnut it van de borgerlyke gemeenschap afsneed. Behalen dat ook de eedle konst door zulke ergerlyke ertoonselen meer verachting word aangedaan.

Zeker niemant, by wien de rede huisvest, en de Godvrucht inwoont, is 'er of hy zal een afkeer van ulks hebben. En zoo het beuren mocht dat het an zommigen geprezen word, zulk pryzen geeft iet anders als den bedorven aart van die het pryst e kennen. Van Parrasius was 'er te Rome een chandelyk Tafereel van Meleager en Atalanta, naar werd het daarom van elk geprezen? gewis iet. myn Meester Sam. van Hoogstraten zeit, *k schame my 't zelve te beschryven.* Met een woort: ulke vertoonselen, 't zy die op 't tooneel, of in childery verbeelt worden, zyn krabbers, daar de vortel van 't zondekruid mee boven geschoffelt vord; waarom ook gemelde Hoogstraten in zyn yfde Boek van *d'Inleyding tot de Hooge Schole ler Schilderkonst.* p. 176. *Thalia* zeit: *Wacht u dan eedle geesten, van de schandelyke onkuisheden van Tiberius in 't Eylant Kapreen in uwe Tafereelen te vertoonen. Laat ook den oudvader Noë niet schaamteloos naakt leggen, daar Sem en Japhet hunne aanzigten van afkeeren. Want die tot zulke schandelykheden geneigt zyn, verdienen den vloek zoo wel als Cham.*

My gedenkt ook noch, als ik by hem woonde om de Konst te leeren, dat toen de Minnebrieven van Nazo door A. Valentyn vertaalt, waren in druk gekomen, en ik uit leeslust, die ter leen verzocht, maar tot antwoort kreeg, *Zulks is niet dienstigh; den Dichter is 'er om gebannen geweest in Pontus, en de Vertaalder behoorde daarom voor*

H 5 *altyd*

altyd in 't Rasphuis verbannen te worden, om dat 'er dingen in zyn die nutter waren verzwegen, of verduistert, dan ontdekt, en over zulks die nooit geweten, nooit ter proef zouden zyn gestelt geweest, tot bederf van de wulpse en losse jeugt.

Eindelyk mag de Schilderjeugt dusdanig ergerlyk wellustig leven als JOH. TORRENTIUS geleit heeft, zig ten spiegel van afschrik voorstellen; want zulks zyn Sireenenzangen die het jeugdig hart vleien en streelen tot hun bederf: waarom ook de zedeschryver Seneka het oog op diergelyks hebbende zeit: *Verdryf voornamelyk de wellusten, draag een doodelyken haat tegen de zelve; want zy zyn van dien aart, als die d'Egiptenaars* PHILETAS, *dat is,* KUSSERS *noemden, die ombelsden om te verworgen.*

Theodoor Schrevelius gedenkt in zyn Boek van *Haarlems oorspronk* aan verscheiden Konstschilders en Schildereffen, welke in zyn tyd in bloey waren; Als PIETER GREBBER, de Soon van Frans Pieterze Grebber, van wien van Mander melt in zyn boek op pag. 213. en GERARD SPRONG de Zoon van Korn. Engelze, aan wien van Mander gedenkt op pag. 107. B. beide deze Zonen hebben hunnen Vader in de Konst overtroffen.

PIETER GREBBER, die behalven zyn Vader ook Hend. Goltzius tot onderwyzer gehad heeft, is een braaf beeld, en pourtretschilder geweest. Tot Haarlem waren 'er in dien tyd nog verscheiden stukken van te zien, van welke wel 't voornaamste was *Jubalinus*, tot lof van de Muzyk, gemaakt voor den Borgermeester Guldewagen, die een beminnaar van de zang-, en speelkonst was.

Onze PIETER GREBBER had ook een Suster MARIA GREBBER genaamt, die met veel roem

hem de Konst hanteerde; ook in de Bouw- en Deurzichtkunde bedreven was.

GERARD SPRONG, *die met een lugtigen* sprong (zeit de Schryver) *in de Konst te doen zyn Vader eer voor by is, heeft verscheiden Corporaalschappen van Schutters in zyn tyd geschildert, als nog in de Doelen te zien, die de Konst van hun maker pryzen.*

De Schryver meld ook op pag. 383. van eenen HENDRIK POT, die by alle om zyn Konst en minzaamheit bemint was. Hy heeft in zyn tyd de eer gehad dat hy den Brittannischen Koning met zyne gemalin naar 't leven geschildert heeft, nevens verscheiden grooten van dat Ryk. Op 't Princen Hof te Haarlem hangt van hem een groot konststuk, verbeeldende den Triumfwagen van Prins Willem van Oranje, en op de Schutters Doele een Korporaalschap: maar 't waardigste dat in dien tyd van zyn penceelkonst was te zien, was een Tafcreel waar in Judith en Holofernes afgebeelt stonden, hier in had de Meester (zeit de Schryver) zyn uiterste vermogen getoont, en 't was in 't Kabinet van den Heer Hofman te zien.

Vorders word ook van eenen KORNELIS WIERINGEN gesproken. Deze was een knaap die lang ter Zee gevaren had, dus kundig van al den toestel die tot een Schip behoort, ook van de wyze hoe de zeilen bestiert worden. Dit was hem een groot behulp, wanneer hy de Zeevaart vaar wel gezegt hebbende, stil zig in de aftekening van de zelve bezig hielt. Gelyk hy ook door byzondere konstdrift zoo veer daar in gevordert was, dat hy in 't schilderen van Zee en Schepen Hendrik Vroom, in konst heel na by kwam. In deze verkiezing van schilderen was 'er ook een KORN. VERBEEK

en

en Joh. Goderis. En onder de Lantſchap ſchilders roemt onze Schryver Kornelis Vroom, den Zoon van Hendrik Vroom, Joh. Jakobsz die lange Jaren in Italie was geweeſt, Nicol Zuyker, Ger. Bleyker, Salom Rustdael, Reyer, enz.

Zoo gy een Schilder zoekt (zeit onze Schryver) *van allerhande vruchten, hier hebt gy* Floris van Dyk, *die met zyn Konſtpenceel de beluſte vrouwen, ja 't gevogelt zou konnen lokken, en verſchalken, en in die zelve konſt* Willem Heda.

Hy meld ook van eenen Roelant van Laar, den broeder van Pieter, die hy noemt *Broeders van een bed, te Haarlem gewonnen en geboren, en van Kintsbeen af in de Schilderkonſt geoeffent. Zy hadden beide eene wyze van ſchilderen, en hebben eenige Jaren te zamen in Italie gewoont. Roelant de oudſte zynde, is in 't bloejenſt van zyn leven te Genua geſtorven. Pieter is weder t'huis gekomen, en heeft zig een wyl tot Haarlem onthouden, maar konde Italie niet vergeten, dat altyd een voeſter is geweeſt van doorluchtige geeſten; derhalven werd hy voornemens die reis op nieus aan te vangen. Hy heeft dan van zyn vrinden afſcheit genomen, dat zy nimmer zoude op zulk een wys weten waar hy vervaren was, dat ook Empedocles voor had,* zeit onze Schryver, 't geen niet duiſter te kennen geeft dat de Schryver van zyn ſlechten uitgang wel geweten heeft, maar dit onder *het zeldzaam koppig voornemen* bedekt.

Onder de Glasſchilders van dien tyd roemt hy Pet. Holstein, en Joh. Boechorst, die de Triumf van Damiaten in de glazen op de groote zaal der Vroedſchap van Haarlem geſchildert heeft, daar S. Ampſing een langdradig rym op gemaakt heeft, 't geen dus begint: Als

Als Keizer Frederik voor eenig hondert jaren
Een groot en magtig heyr te zamen deed vergaren,
Op 't ongeloovig Volk, den Turk en Zaraceen,
Rukt Floris, Hollants Graaf ook al zyn macht by een;
Met Willem zynen Zoon, byzonder uitgelezen
Van onze Borgery, en wat hier puik mocht wezen,
De bloem van onze jeugt. Dus zyn zy 't zeyl gegaan
En doen in Palestyne, eene open haven aan.
Zy zetten voet op 't lant, en hebben steên met hoopen
En sterkten, met gewelt en stormen afgeloopen.
Wat leit 'er menig Turk en Zaraceen in 't zant
Gevelt, en om gebragt, door Haarlems heldenhant?
En daar nu 't moedig heir vast alles had verkregen
Naar wens in 't Heylig lant, door Godes ryken zegen,
Begeeft het zig te scheep, en dryft met zyne vloot,
Daar Damiaten leit aan Zee in Nilus schoot.

Die meer van dit oud Haarlems heldenbedry gelust is te weten, vervolge dit rym 't geen geplaatst is, agter de beschryving van Haarlem door *Schrevelius.*

Wy hebben uit bevindingen opgemerkt, dat verscheiden van de grootste Lichten in de Konst door toevallen en anderzins, ontydig zyn uytgebluscht. Voorbeelden tot bestempeling van myn gezegde zal de Lezer, om hier geen lyst daar van op te maken, op hunne plaats ontmoeten, waar onder PAULUS POTTER, geboren te Enkhuizen, in 't jaar 1625 geen van de minste te agten is.

Hy is gesproten van overgrootmoeders kant uit het oud Adelyk geslacht en Huis van Egmont, als my by geschrifte gebleken is.

Zyn Grootvader Pieter Simonsz Potter, Penning-

ningmeester of Geheimschryver van de Hooge en Lage Swaluwe, was getrout met de Dochter van Paulus Bertius, Pensionaris of Loontrekkend Raadsheer van Enkhuyzen, die ten vrouw had Freektgen Semeins, wier moeder was Katarina van Egmont, egte dogter van dat Stamhuis.

Pieter Simonze Potter, heeft by zyn Huisvrou geteelt een zoon PIETER POTTER genaamt, die tot Enkhuizen de schilderkonst oeffende. Deze kwam te trouwen tot Enkhuizen, en uit dat huwelyk ontsprooten twee zoonen, Pieter en Paulus, als mede een dochter Maria Potter.

Pieter Potter, vader van gemelde kinderen, veranderende van plaats, kwam tot Amsterdam wonen, daar hy zyn Borgerrecht kogt op den 14 van Wynmaand 1631: die daar ook gestorven is, in 't jaar 1692.

PAULUS POTTER, daar onze pen op doelt, van natuur geneigt tot de Konst, en van zyn vader (schoon maar een gemeen schilder) daar in onderwezen, liet al vroeg sprenkelen van verborgen konstvuur, door zyn vernuftige penceeloeffening uitblinken. Hy trok van Amsterdam naar den Haag, en ging wonen op de Bierkaai, in 't huis thans bewoont van den Procureur Staal. Waar nevens aan woonde Klaas Dirkze Balkenende, die gezegent was met tien kinderen, waar van op de oudste dochter zyn oog viel, zoo dat hy dezelve ten huwelyk verzocht. Doch dit ging ten eersten zoo vlot niet: want de oude man zeide: *dat* PAULUS *noch menschen schilderde*, maar beesten, dat stont hem niet aan. Hy raadpleegde daar over met luiden van aanzien, en zyne vrinden, die hem alle daar in tegen vielen, verklaarde yder in 't byzonder, zoo hy een van hunne dochters begeert hadde,

F. 127

adde, zy zulks niet zouden geweygert hebben, ıaar dezelve gelukkig geacht. Zoo bemint had y zich reeds door zyn hups gedrag by elk gemaakt. Hier op ging het huwelyk met Adriana an Balkenende aan, op 't jaar 1650.

Balkenende die meester Timmerman en Boumeeer was, en uit dien hoofde veel omgang had met e grootste luiden in den Haag, maakte zyn nieuen zoon voort by elk bekent. Zyn Hoogheit 'rins Maurits en meer andere grooten kwamen nzen PAULUS POTTER dikwerf op zyn schilderertrek bezoeken, om zyn brave konst te zien. n dien tyd maakte hy een redelyk groot stuk, roelig en vol van werk, voor de oude Princes ..milia van Solms, 't geen geplaatst zoude woren voor een schoorsteen, op 't oude Hof: maar en die 't oor van de Princes had, zeide: *Dat et een al te vuil voorwerp was voor hare Hoogheit, n dagelyks te bespiegelen.* Dit zeggen doelde op e pissende Koe, die daar in verbeelt staat, waar y 't sink bekent is. Dus werd het afgewezen ı raakte in andere handen.

Veel jaren achter een heeft dit Konststuk in de amilie van den Heer Schepen Muçart geweest, an waar het in handen van den Konsthandelaar an Biesum kwam. De Konstlievende Jakob an Hoek heeft dit in zyn leven voor 2000 guld. an gemelden van Biesum gekocht, en geplaatst ı zyn Konstkabinet, tegen over het beruchte ..onststuk van Gerard Dou, waar in 't verschiet ig een Barbiers winkel doet zien, zynde het vooraamste Konststuk dat thans van G. Dou in Holınd bekent is.

Nevens deze twee Konstjuweelen, konnen de onstlievende hun oog daar vermaken in de beschou-

ſchouwing van twee konſttafereelen ; beſchildert door den uitmuntenden Adr. van den Velde, nevens meer andere, zoo van Wouwerman, Oſtade, J. Steen, enz.

My komt klaar voor uit verſcheide gevallen die my verhaalt zyn, dat onze POTTER al vroeg zyn verborge benyders gehad heeft, die hem onder 't masker van vriendſchap hebben gedwarsboomt. Dunkt ymant vremd hoe dit heeft konnen geſchieden; daar zyn konſt lof verdiende, en waard was duur betaald te worden? en daar zyn gedrag de deugd en vroomheid zelf verbeeldde? Ik antwoord om deze rede, voorſpoed, roem, deugt en vroomheit, zyn de voorwerpen daar de Nyt haar tanden op wet. Schynt het geluk ymant om zyn verdienſten te willen begunſtigen, ſtraks is de Nyd daar in voor. Horatius heeft al in zyn tyd gezongen:

De voorſpoed wort ſteets van ter zeiden;
Met een benydend oog begluurt.

En een ander Dichter:

d'Ondankbare Afgonſt volgt den voorſpoed op de hielen,
Gelyk de ſchaduw 't beeld, waar heen 't zig keert en wend.

En wat het het deugtzaam en vroom leven aanbelangt, men geeve maar agt op de ſpreuk van C: Manlius: die zeit: *De Nyd is blint; en daarom ſpreekt zy kwaat van de Deugt*, en P: Rabus:

Dit Noodlot volgt, altyd de vromen agter aan.

Maar

Maar] ik zal dit schadelyk monster, tot loon, ook een printje inwyen in myn Boekje van de *Zinnebeelden*, om het te doen kennen. Doch dit overgeslagen. De Heer Borgermeester Tulp, die dikwils in den Haag zynde kennis aan onzen PAULUS POTTER gekregen had, wiens loflyk gedrag en konst hem zonderling behaagde, ziende dat hy niet naar waarde van de zelve beloont wierd, lokte hem tot Amsterdam om voor hem te schilderen, met toezegging van zyn gunst: gelyk hy zig dan ook op den eersten van Bloeymaand 1652 t'Amsterdam met 'er woon begaf, en schilderde verscheyden, zoo groote als kleine konstukjes, voor gemelden Borgermeester Tulp, zoo dat die in zyn tyd wel 't meest van zyn konst bezat. Dit bevestigt Nicolaas van Reenen wonende in 's Gravenhage welke voortgesproten is uit de Weduwe van PAULUS POTTER, in een brief aan my geschreven in Wintermaand 1716. Die vorder getuigt: *Dat hy zyn Moeder dikwerf heeft hooren zeggen: Dat zy haar Man nooit ledig heeft gezien; dat hy zelf wanneer hy een uur voor haar over had om een wandeling te doen na buiten, altyd een tafelboekje in zyn zak by zig droeg; om als hy iets zag dat geestig was, en in zyn kraam konde dienen, straks dat voorwerp af te schetzen.* Zyn kopere platen (waar van de printen onder de printlievenden bekent zyn, en in waarde worden gehouden) etste hy 's avons by de kaars; om van zyn schildertyd niet te verletten. Men gelooft (ik niet) dat hy door te naarstig schilderen in een Teeringziekte verviel, en daar aan stierf in Loumaand 1654 pas 29 jaaren oud. Hy is begraven in de groote Kapel tot Amsterdam, nalatende nevens zyn konstroem een Weduw, en een Dochtertje dat 3½ jaar oud zyn-

de in 's Gravenhagen mede aan een Teringziekte gestorven is. Zyn Beeltenis staat in de Plaat F 1

Wat tuimelgeest heeft d'oogen der konstkenners zoo weten te betooveren datze de penceelkonst van P. Potter voorheen als gemeene konst aanzagen? of waren zy in dien tyd ziende, en wy nu blint, die zoo veel agting daar voor betoonen te hebben? Wat segt gy Lezer?

'T schynt dat alle ondermaansse dingen de veranderingen onderhorig zyn. Het aartryk van hoe vast gekneden grond opgeleit, neemt af en aan. Landen die voortyts bevolkt waren zyn tot een Woesteny geworden, andere weer van een niet op gekomen, tot verwonderingen op gegroeit. Dus is 't ook gelegen met de Konst, en wetenschap. Griekenlant was oulinx de hoogeschool der geleertheit en konsten: Daar ontdekte zy zig, als den aangenamen dagenraat, wanneer zy blozende door de kimmen haar luisterryk wezen doet zien. Daar rees zy, op de vleugelen van ryke, en milde belooningen op, als de Son, tot het toppunt van de middaglyn. Van daar plaatste de kunstgodes de Schilderkunst eerst in Italien, naderhant (om geen nayver te verwekken) mee in andere Landen en Koninkryken, ook de Nederlanden: daar deselve den eenen tyd meer denanderen tyd min, altyt met luister heeft gebloeit; maar nooit schooner als in den tusschentyd, van 't jaar 1560, tot 1660.

'T lust my een lyst van wakkere Mannen die gebloeit hebben binnen den Levenstyd van een dier Konstenaars op te maaken, en hier onder te stellen.

Abrah.

Abrah. Bloemaart,	*Bartol. vander Helst.*
Tobias Verhaegt.	*Nicol. de Helt, Stokade*
Mich. Mierevelt.	*Bartol. Breenberg.*
Paulus Moreelze.	*Ludolf Bakhuizen.*
Roelant Savry.	*Pieter van Laar.*
Pet. Paul. Rubbens.	*Gerard Terburg.*
Hendr. van Balen.	*Hans Jordaans.*
Jaques Jordaans.	*Nicolaas Berchem.*
Franc. Snyders.	*Tomas Wyk.*
Daniel Segers.	*Abraham Genoels.*
Jan Breugel.	*Govert Flink.*
Frans Hals.	*Pieter Lely.*
Korn. Poelenburgh.	*Hendr. Verschuuring.*
Ant. van Dyk.	*Otto Marceus.*
Jan Davidz de Heem.	*Guilh. van Aalst.*
Gerard Honthorst.	*Phil. de Koning.*
Joh. Parcelles.	*Willem Doudyns.*
Palam. Palamedesz.	*Phil. Wouwerman.*
Rembr. van Ryn.	*Jan Both.*
Emanuel de Wit.	*Adam Pynaker.*
Erasm. Quellinus.	*Melch. de Hondekoeter*
Jan Lievensz.	*Jan Babt. Weeninx.*
Ferdinand Bol.	*Frans Mieris.*
Adr. Brouwer.	*David Beck.*
Jak. Bakker.	*Gaspar Netscher.*
Herm. Zaftleven.	*Jak. vander Does.*
David Teniers.	*Jan Steen.*
Adr. van Ostade.	*Johannes Lingelbag.*
Korn. Bega.	*Willem van de Velde.*
Ger. Dou.	*Paulus Potter.*
Gabriel Metzu.	*en meer andere.*

Alle deze heeft de Son (den eenen vroeger den anderen later in 't levenstyd) op eenen dag beschenen; want Abrah. Bloemaart welke d'eerste op de Rol staat, geboren 1564. heeft noch geleeft na Paul. Potter die gestorven is in 't jaar 1654. En de konstlievenden hebben zig 't effens door 't zien van zoo menigerhande konsttafereelen konnen vermaken.

Bedenk nu eens hoe groot een getal van mindere lichten zich in dien ruimen tusschentyd aan den Nederlantschen Konsthemel hebben doen zien, en in hoe kleen getal thans de zelve bevonden worden; Ja hoe schaars die zyn welke als de volle Maan by de Starren afsteken. Zoo moet men zich over de ledige plaatzen die men in de oeffenschool van Pictura meer en meer bevint bedroeven. En met reden, daar men ziet, dat verscheiden deelen van de konst afgescheurt, met hun loffelyke bewerkers ten grave gedaalt zyn, buiten hoop dat de zelve schooner verryzen zullen. Wie is 'er in 't Zee- en Scheepschilderen naa de dood van *Parcelles*, *Bakhuizen*, *W. vanden Velde* en *Everdingen* op gestaan? wie in 't schilderen van tam Vee naa de Dood van *Berchem*, *Potter*, *A. van den Velde*, en *vander Does?* Wie in 't schilderen van Paarden naa de dood van *Wouwerman* en *van Lint*? Wie in 't malen van Boere en Soldateleven naa de Dood van *Brouwer*, *Ostade*, *Bega* en *Teniers*? Wie in 't schilderen van Kerken en Gebouwen naa de Dood van *Em. de Wit*, *vander Heyden* en de *Berkheydens*. Die hun gelyk is of hen overtreft? Brave Schilderjeugt, dit moet u een spoor zyn waar door gy geprikkelt de konstschool van Pictura met meerder yver helpt opbouwen. Missen veel deelen van de konst hun bewerkers, en is het getal der konstoeffenaars

zoo

zoo talryk niet als wel voor heen; wat raad? gy hebt 'er thans weer die op den hoogsten trap van de Konst gestegen, de vorigen overtreffen, zoo ver als die de eerste uitvinders der Konst, in kracht en schoonheit hebben overstreeft, daar dit vaars van Arn: Nachtegaal op ziet:

Thans bloeit de Schilderkonst veel schooner als voorheen:
*Dan toen een slechte * Maagt door de ommetrek alleen,*
Haar deedt den titel der onsterflykheit verwerven;
Nu ze onderssteunt wordt door een' ryken schat van verven,
Haer door Natuur verleent; die zy zelfs achterhaalt;
Zoo verre dat ze ons haest met zyn, voor schyn betaalt.

Wy hebben gezien wat een groot getal van Konstfakkels de Nederlanden hebben bescheenen, in een bestek van min als 100 Jaren, en dat het getal thans zoo kleen is, dat tot verscheiden deelen van de konst geen oeffenaars gevonden worden. Zoo my ymant vraagde, wat de reden was, 'k zou

* *Maagt.*] de Dochter van een Pottebakker Deburates genaamt. Deze verlieft op een jongeling. trok met kool den buitekant der schaduw na, welke de Kaars van zyn wezen maakte dat van ter zyde gedraait stont op den muur, om hem hier door altyts voor oogen en in gedachten te houden. Dit verhaalt Plinius in zyn 34 Boek in 't 12 kap. die vorder zeit: dat zy door dikwils dien omtrek naar te maken, zoo veer kwam dat hy zulks buiten het voorwerp by het denkbeelt konde doen, zelf ook naderhand ondernam andere wezens uit de hand door een kenbare omtrek te verbeelden, en dus de eerste beginselen der Konst geleit heeft.

zou 't hem vragen, om dat ik 't my ſchaam te zeggen.

'T ſchynt my toe dat het ten tyde van Petronius even als thans met de Konſt gelegen was; want na dat hy te kennen heeft gegeven, *dat de Schilderkonſt heeft toegenomen, zoo lang de mildtheit en de ryke belooning der grooten, de naerſtigheit der eergierigen aankweekte om eenen onſterflyken naam te verkrygen*, (wetende, dat indien zy die konden bereiken, het hun aan geen winſt ontbreken zou;) *alzoo heeft zy in tegendeel wederom begonnen af te nemen, zoo dra de geltliefde de overhant kreeg, en daar byna niemant was die de Konſt de hand boven 't hoofd hield*, zoo voert hy door een aardige wyze van ſchryven een verſtandig man in, dien hy vraagt, naar de oorzaak van het verval. Deze zal 't beantwoorden. *De geltgierigheit* (zeit hy) *heeft deze verandering ingebracht. De vrye konſten bloeiden eertyts, zoo lang de ware deugt in waarde gehouden wierd; dies zogten ook de menſchen alderhande konſten om ſtryd aan den dag te brengen, niet willende dat iets 't welk den nakomelingen voordeelig wezen mocht, verholen bleef.* En wat lager. *Wy daar en tegen in Wyn en andere welluſten verzopen leggende, hebben 't hart niet om naar kennis van voltrokken Konſten te ſtaan: en vermits het ons lichter valt de oudheit te beriſpen, dan na te volgen, gebeurt 'et dat wy de ydelheit maar alleen zoeken te leeren, en anderen in te planten. Laat u dan niet vreemt voorkomen dat wy de Schilderkonſt kwyt geworden zyn; aangezien thans een klomp gouts in 't oog van alle de goden en menſchen veel ſchooner ſchynt, dan 't gene Apelles en Phidias ooit gemaakt hebben.*

'T is wat grof geſponnen. Andries Pels in zyn ver-

vertaling van Horatius heeft de oorzaak van het verval der Dichtkonst, 't geen wy op de Schilderkonst toepassen, met een zachter borstel gedoodverft; en 't komt hier op uit dat de beminnaars aankweekers en begunstigers der konsten, *die* volgens de spreekwyze van Gratiaan *by den Wind, en de Schilders by Koorenmolens* konnen vergeleken worden, *die door de zelve aan 't malen geholpen worden*, zoo weinig in getal zyn, van tyd tot tyd sterven, en geen nieuwe worden aangekweekt: Dat den Kinderen van vermogende menschen de oeffening der konst en wetenschappen word onttrokken, de gront waar uit de liefde en zucht tot de zelve, en eindelyk de kundigheit geboren word, die nu in tegendeel daar geen weet af hebben, waarom dan gemelde Pels reden vint om te vragen:

Maar waar in wordt de jeugd in Hollant onderweezen?
In plaats van boeken vol geleertheit door te leezen,
Leert zy 't verschillen van dry vyfde, en vyf oktaaf
Persento, en die dit kan reek'nen, dat gaat braaf,
Roept luidskeels man en maagt; 't is 't liefste van myn' Kind'ren,
Zegt Vader: want hy zal het zyne niet vermind'ren;
Hy weet de rekening van Intrest, en Rabat
Net op te maken; hy verstaat zig op 't Barat.
Maar meent men, als die roest, en zorg van gelt te winnen
Eens ingevreeten, en doorkankert heeft de zinnen,
Dat iemand mooglyk, in zyn Konstwerk, menig jaar,
Of eeuw na zyne dood zou leeven? ver van daar.

Oudtyts ging het anders. Onder de Egyptenaars

naars was deze Konſt in zoodanigen aanzien, dat zelfde magſtigſten hunne Kinderen die geduurig lieten oeffenen. Van gelyken deden ook de Grieker. Zelf was 'er een wet, *dat niemant zig tot het ſchilderen begeven mocht, dan die een vrygebooren en van een eerlyk geſlacht was.* De wyze Solon, ziende dat de inwoonders van Athenen, die toenmaals in vrede zaten, meer en meer tot ledigheit vervielen, ſtelde een wet in, *dat zoodanigen Zoon niet en zoude gehouden wezen zyn Vader te onderhouden, die hem in een konſtelooze onwetentheit had opgevoed.*

Daar nu het tegendeel in gebruik komt, hoeft men zig niet te verwonderen dat het getal der genen zoo klein werd, welke de konſt en hunne bewerkers achting toedragen. *Het ſchynt*, zeit Sidonius Apollinaris, *als door een natuurlyk gebrek in de harten der menſchen ingeprint te zyn, dat die genen welke de konſten niet en verſtaan, ook van de Konſtenaars weinig werks maken.* Waarom ook W. Goeree niet onaardig met dit opzicht gezeit heeft. *Ten kan ook niet wel wezen, dat ymant, geen ſmaak in de vrucht hebbende, den boom zoude in eere houden.* Hier mee willen wy eindigen en den Lezer tot de levensbedryven der volgende Konſtſchilders leiden.

Hier aan laten wy volgen den ongelukkigen HERCULES SEGERS, wiens geboortetyd wy niet weten, maar om dat S. v. Hoogſtraten melt in zyn Calliope, dat hy bloeyde of eer verdorde, in zyn eerſte groene Jaren, dacht ons voeglyk te wezen, hem voor gemelden Hoogſtraten op het tooneel te brengen.

Hy was een man van goed begryp en oordeel, ryk van gedachten, en overvloedig in menigerhande

hande voorwerpen die hy in zyne lantſchappen te pas bracht, zoo, dat zig in de ruyme verſchieten, heele lantſtreken met dorpen en gehugten vertoonden. Ook geeſtig in verſieringe van Bergen en Rotzen, als in zyne ſchilderyen en printen te zien is. Maar 't ſcheen dat hy onder een rampſpoedige planeet geboren was; wanr ſchoon hy zig benaarſtigde met onvergelykelyken yver, zoo konde hy zyn ongeluk niet te boven komen. Hy moeſt tot zyne ſmarte zien dat anderen, die zoo veel konſt niet bezaten, hem voor uit draafden, terwyl hem de vleugelen door zyn droevig lot met zeelen van armoede gebonden werden. Hy maakte door een vernuftige vinding het drukken van lantſchappen met verf op doek werkſtellig, maar de doeken wilden niet aan den man, ſchoon hy de zelve voor een geringen prys geven konde. Waar door zyn Vrouw klaagde dat hy al het Lywaat dat 'er in huis was verdrukte, en 'er zoo veel niet van overſchoot dat zy ander kon koopen, en dus hy met zyn huisgezin in de uiterſte armoede verviel. Aan den anderen kant leed hy ſmart te zien dat zyne printen by manden vol wierden gebruikt in de Vettewariers winkels, om 'er boter en zeep in te beregten.

Eindelyk maakte hy noch een plaat, waar in hy zyn uiterſten vlyt aangewend had, en veilde die t'Amſterdam voor klein geld aan een Konſtverkooper, maar de zelve wilde daar niet aan, zeggende dat zyne werken niet gewilt waren; ja niet tegenſtaande dat hy den zelven beduid dee, dat yder druk na zyn dood meer waard zou wezen als hy voor de plaat eyſte, wilde die naau zoo veel voor de zelve geven als het koper gekoſt had. Des nam hy de zelve weder mee naar zyn huis, en na dat hy eeni-

nige afdrukken daar van gemaakt had, ſneed hy de zelve aan ſtukken. 'T een en 't ander nam de elendige Herkules zoo ter harte, dat hy mistrooſtig en buiten eenigen raad, zyn droefheid in den Wyn zocht te ſmoren, en op een avond buiten gewoonte beſchonken zynde, t'huis quam, van de trappen viel, en ſtierf.

Hoogſtraten merkt aan dat het zoo gebeurt is, als hy voorzegt had, want voor yder print zyn naderhand betaalt ſeſtien Ducaten, en noch was 't een geluk een afdruk daar van te konnen krygen. Wat zal ik zeggen? die de Fortuin tot ſtiefmoer heeft, is 'er kwalyk aan; en 't is 'er meer gebeurt die met vlyt gezaait hebben, en nooit den Oegſt geplukt.

Diergelyke gevallen, daar men treurliederen van zoude konnen dichten, te droevig om te zingen of te lezen, zyn 'er vele. Maar 't luſt ons niet de zelve op te halen. De Waerelt naar 't ſchynt heeft dog een aard naar de Varkens, die, wanneer men hen by d'ooren voorwaards zoekt te trekken, agterwaards loopen. Is het niet even eens met Petro Teſta als met gemelden HERKULES SEGERS gebeurt? zach hy niet tot zyn hartzeer, dat wanneer ymant kruideniers waren koſt, gemeenlyk zyne prenten, of een ſtuk van de zelve tot een peperhuis gemaakt wierden, om de waren daar in te doen? liep hy niet zyne prenten, onder zyn mantel geſchort, door Romen te koop veylen? De oude Lutma, bekent aan zyn pourtret door Rembrand geetſt, toenmaals te Rome zynde, kocht verſcheide werken van hem voor de waarde van een Ducaton. En ik zelf heb naderhand voor yder der groote printen een Ducaton, en voor een klyn printje, 't Darmwindertje genoemt, 2 Ducatons be-

betaalt. En wat was de rede? men wildeze hebben toenze schaars te bekomen waren, en de maker zig zelven van mistroostigheid in den Tyber verdronken had.

Fr. Heerman verhaalt in zyn *Gulde Annotatien*, dat Albert Durer met Keizer Maximiliaan in een zekere Stadt kwam,daar hem deKeizer een konstig beschildert Tafereel liet zien, en gevraagt wat hem daar van docht, zoo vergat hy uit verwonderinge over het zelve te spreken, en noch te meer als hem gezeit wierd : *De man, die dit stuk gemaakt heeft, is van armoe in 't Gasthuis gestorven.* Waar op de spreuk : Dat de konst by wyle om brood gaat bedelen, moet gepast worden.

Waarom ook diergelyk een ongelukkige Konstenaar zeide: *Wie weet, zoo ik 't hoedemaken had geleert, of de Natuur (om my overal in dwars te wezen) de Menschen dan niet zonder hooft zoude hebben geschapen?*

Hem volgt

JOHANNES VAN KESSEL, geboren te Antwerpen in 't Jaar 1625. Deze (elk volgt doch zyne natuurlyke geneigtheit) had zig gestelt op het schilderen van alle soort van Bloemen, die de mille natuur voorbrengt, ook ongepluimde dieren, en voetelooze Zee, en landschepzelen in 't kleen, zoo uitvoerig konstig en net, als *Jan Breugel* heeft konnen doen. K. de Bie, zeit tot verheffing van zyn penceelkonst, dat hy heeft

Het leven en Natuur zoo weten uit te drukken,
(Ten waar dat Konst bedriegt) men zou ze willen plukken,
Zoo geestig, schoon, en fris, staat elke bloem, by bloem,
Op 't kragtigst uitgevoert, en draagt van KESSELS *roem.*

Hoe

Hoe wyd de Konſtenaren in hunne geneigthei verſchelen, konnen wy uit vergelykinge van d voorgaande met de volgende levensbeſchryving klaar zien. VAN KESSEL verkoos tot zyn voorwerp Bloemen, die door haren aangenamen en lieffelyken reuk de geeſten verkwikken, en d oogen door bekoorlyk ſchoon met vergenoegen ſtreelen.

JOHANNES PEETERS, zyn tyd- en Stadtgenoot, verkoos in tegendeel zulke voorwerpen die op het beſchouwen ontroerenis ſchrik en vrees veroorzaken, aangezien de zelve, allerhand rampen en elenden naar zig ſleepen; namelyk ver vaarlyke ſtormen, onweer, en bloedige Zeeſlagen en dat zoo natuurlyk en konſtig dat hy voor een Hoogvlieger in de Konſt gehouden wierd. Hier zag men door hem verbeelt hoe de Zeebaren door de kracht der winden tot torenhoogte worden opgezweept; hoe de geladen kielen mede tot die hoogte opgevoert, ſtraks weder als met de ſnuit naar den afgront ſchynen te dalen. Daar ziet men den Zeeman door een woedenden orkaan beloopen van zyn Maſt- en Stengeloos Schip den bewolkten Hemel met bedroefde oogen aanzien. Of, een Vloot Schepen op bloedplengen uitgeruſt hare Vyanden van veere uit vuurſpouwende metale monden groeten, dat de ſplinters van boort den Matroozen om d'ooren ſtuiven. Of daar zy door onderlinge woede elkander (als de Agrippynſche puikdichter zeit.)

Te water boord an boord geklampt,
Hun welluſt ſcheppen in 't vernielen,

Van

Vau eyke ribben, Mast en Kielen:
En Menschebeen tot stof gestampt.

PETER BOEL geboren te Antwerpen 525. heeft zig gezet op 't schilderen van alle soort n viervoetig gedierte, gevogelte en Bloemen; geen uit het Lofdicht dat tot roem van zyn onst gemaakt is kan gezien worden, daar de ichter aanvang maakt met al de veranderingen, e hy zig tot voorwerpen van zyn Konstpenceel elt, op een Lyst te stellen:

oo als ons BOEL *doet zien in 't schilderen van Dieren*
ie als in 't Paradys door Konst op doeken zwieren,
evallig voor het oog, en daar niet aan ontbreekt:
ant 't schynt dat in dees Konst een tweede leven steekt.

1 lager.......... *Verheugt u alle dieren.*
w Meester geeft ons oog een Paradysgevoel.
at Adam wierd ontzeit, verkrygen wy door BOEL.

Onder zyne tytgenooten wort getelt)ANNES VAN HECK, een fraay meester in 't hilderen van Lantschappen, Beelden, Gedier- 1, Bloemen, Fruit, Goud, Zilver, Kristal, Porselein.

! Wat de Waerelt in hare omtrek houd besloten.
Zyn handeling is in het schild'ren algemeen:
1 nochtans schynt elk in 't byzonder 't ware leven,
Zeer geestig uitgewerkt, en groots geordoneert,
oo veel als 't Konstpenceel en verwen konnen geven,
Te Roome wel bekent, daar hy lang heeft verkeert.

Hy was geboren, tot Quaremonde buiten Ou-

de-

denaarden, en was in 't jaar 1660 noch in leve
gelyk ook de volgende

GASPAR VAN EYCK, Zeeschilder v
Antwerpen:

JAN SIBRECHTS mede van Antwerpe
wiens wyze van schilderen zweemde naar *Car*
Jardyn en *Berchem*,

NICOLAES VAN EYCK schilder
allerhande Krygsbedryven,

Gelyk Batalien, en diergelyken staat,
Optrekking, Postery, en zoo 't in 't leger gaat.

PHILIPPUS FRUYTIERS, na ik u
het Rym van Korn. de Bie kan besluiten, hee
Beeltjes in Miniatuur of Waterverf heel uitvoeri
en tot verwonderens toe net geschildert; die vo
der getuigt dat alles wat hy maakte, was:

Zeer vast geteekent en naar 't leven wel gestelt,
Vol vremde vindingen, heel geestig uitgebelt.

Toen leefde ook ANTONIUS GOEBOUW, e
FRANCISCUS DE NEVE, van wie
gezeit wort:

Dat Roome zelf getuigt, in lang verloopen tyt
En was 'er niemant, die door naarstigheit en vly
Zoo naar kwam de Natuur naar 't leven af te malen

Wat JOANNES FYT schilderde zal het vol-
gende Rym verkondigen, 't welk van zyn werk
dus zeit:

Hier

Hier en zietmen niet verschynen
Als den Haas, Hond, en Konynen,
Als den Luypaard, Leeuw, en Stier,
Als den Egel, Das, en Gier;
Als de Brakken, snelle Winden,
Als de Harten, Reên, en Hinden,
Als de Paau, en schoon Phasant,
Die daar zwieren 't allen kant:
Niet en vliegt 'er door de wolken,
Noch en duikter in d'aards kolken,
Of het komt hier al by een
Zoo gelyk 't voor Noë verscheen.

PEETER TYSENS was (zoo 'k uit den inhoud van 't Brabants rym bespeuren kan) een pourtretschilder, en 't schynt my toe dat hem dat droevig lot, 't geen de pourtretschilders in 't gemeen plaagt, namenlyk de berispinge, mee is te beurt gevallen. Of dit volgende Rym nu tot zyn vertroosting is opgestelt, of dat het maar alleen 't algemeene noodlot der Portret Schilders wil aanduiden weet ik niet, maar dit weet ik. Al schoon 't een Kreupel Refereyn is, dat het de waarheit zeit:

Als ymants geest vervalt op 't schild'ren van Pourtret,
Hoort hy van zyne Konst verscheyden oordeel geven,
Hoe aangenaam, en fraay, hoe suiver, kloek en net
Dat zy haar wezen draagt en toont gelyk het leven,
Soo weetmen noch al iet te zeggen op het belt
By die het minst verstaan van haar verholentheden,
Want schoon het op zyn maat en regel is gestelt,
Noch word al evenwel haar edelheit bestreden.

ALEX-

ALEXANDER ADRIAANSEN, ſchilderde Stilleven, Fruit, Viſſchen &c. Zoo ook FRANSOOIS en JAN EYKENS. Want ſchoon de laatſte eerſt een fraay houte Beeldſnyder was, is hy door nayver verwekt, ook tot het ſchilderen van Fruit en Bloemen gekomen. En zyn deze die wy agter een op een lyſt vervolgt hebben, Antwerpenaren. Waar aan wy ook laten volgen CAROLUS CRETEN van Praeg Deze heeft met den vermaarden *Willem Bouwer*, die zeer fraay, en geeſtig in Waterverwe ſchilderde, lang in Italien gewoont; hy ſchilderde pourtretten, en was in de Roomſe bend bekent, met den bynaam *Slagzwaart*.

En PEETER VANDER BORGHT van Bruſſel, ſchilderde eerſt Figuuren, daar naar Lantſchappen. Als mede JAN MEEL Beeldenſchilder van den Hartoog van Savojen, geboren in Vlaanderen.

PETER DE WIT van Antwerpen wort in het Rym van Korn. de Bie aldus geprezen;

Zoo maar des Winterdaags 't gevogelt zag de ſtukken
Geſchildert van DE WIT, *die het geboomte uitdrukken,*
De Konſt zou hunnen aard ontſteken met jolyt,
Zoo als in 't midden van den heeten zomertydt.

GERRIT VAN HOOCHSTADT geboren te Bruſſel, was eerſt een pourtret ſchilder, maar zyns vermogens in de Konſt bewuſt, begaf zich tot het ſchilderen van Hiſtorien, inzonderheid Paſſieſtukken, en Marteliſatien van Kerkheyligen. Verſcheide Altaarſtukken zyn van hem noch in Brabant te zien.

GYSBRECHT THYS was t'Antwerpen ge-

geboren. Hy had zich gezet tot het ſchilderen van pourtretten, die hy zoo konſtig en met een goede gelykenis, ja zoo zuiver en edel behandelde dat de zelve in andere landen voor penceelkonſt van *van Dyk* wierden aangezien. Ook was 'er in dien tyd een NICOLAAS LOYER, als mede GUILIAM GABRON Antwerpenaar, beroemt in 't ſchilderen van Goud, Zilver, Porcelyn, Bloemen en Fruit. Als ook een ARTUS WOLFFAERTS van Antwerpen, die zoo wel Zeedeſtukken als Boerteryen ſchilderde. En wort hy geprezen om zyn fraje ſchikking en kloek penceel. By hem is te ſtellen zyn Stadtgenoot E G-MONT, braaf pourtretſchilder leerling van *A. v. Dyk.* Ook komen in aanmerking de gezelſchapſchilders A. PARDANUS, VUURPYL, DUISTER, HEERSCHAP, enz.

Ik ſchey hier af, naardien dit wel naar een Brabantſe Begraafnis Ceel zou gelyken, daar men de namen der levenden met hunne eertytelen uit opleeſt om den Overledenen te verzellen tot aan hunne Grafſteden. De overige (gelyk de Aanſpreekers der Dooden t'Amſterdam gewoon zyn te zeggen) konnen malkander in goede orde volgen.

Na hen verſchynt de brave konſtſchilder JOHANNES LINGELBAG geboren te Frankfoort aan de *Mein*, in 't jaar 1625.

In wat tyd, of door welke gelegenheit hy met der woon in Hollant gekomen is, of wien hy tot zyn onderwyzer in de konſt gehad heeft weet ik niet te zeggen: maar wel dat hy geſpoort tot reisluſt, zig in den jare 1642 van Amſterdam naar Vrankryk begaf en naa verloop van twee jaren naar Roomen, daar hy zyn konſt met yver en vlyt oeffende tot het jaar 1650, wanneer hy op den 8. van

Bloeymaand, op Zondag, van Romen, zyn te rug rys door Duitslant nam, en in Wiedemaant weder in goede gezontheit tot Amſterdam aanquam.

Veel groote en kleine konſtſtukken, natuurlyk, woelig en geeſtig van vinding, ook aangenaam door zyne konſtige en vleyende penceelhandeling zyn van hem in Nederlant, inzonderheit tot Amſterdam, te zien: die van de grootheit zyns vernufts, klare kenteekenen dragen, ten bewys dat hy in Italien acht gegeven heeft op 't geen bevallig en ſchilderachtig ſtont, dat zelve zich ten gebruik gemaakt, en in zyne penceelwerken te pas gebracht.

Vele zyner konſtſtukken verbeelden d'een of d'ander Italiaanſe Zeehaven, daar men, of een grootsgeboude ſtedepoort, verciert met beeldwerk in niſſen als anderzins ziet, dat hy heel natuurlyk, zoo ten opzicht van der zelver bouvalligheid, en veranderinge van koleuren, met welke het bederf des tyds de zelve ſchildert, begroeit met moſt, en ruigte, wiſt na te bootzen, en op zyn doeken te vertoonen: of ook wel eenige opgerechte beelteniſſen, of gedenkteekenen op verheven voetſtukken, waar aan men mede (als boven gezeit is) zien kan de kentekenen door de tanden van den tyd daar in gedrukt, waar uit hunne oudheit te beſpeuren is.

Dus heeft hy ook meeſt in 't verbeelden van zyn Roomſche Markten (die hy veel, doch altyt met veranderinge, gemaakt heeft) eenig groots *Monument*, of gedenkteeken, 't zy een groep van Beelden, een Fontein, of Zegezuil, te pas gebracht, en dan vorder het tafereel geſtoffeert met allerhande ſoort van Mans en Vrouwen beelden, Ezels, Paarden enz. doende elk zyne werkingen:

d'een

d'een met dragen d'ander met slepen; hier een Groenwyf welker stal met allerhande fruit verzien is: daar een Gaarkeuken onder een overdekte tent, waar voor een Bedelaar met opgeschorte schouders staat te bedelen. Ginder een groep beelden die na 't Prediken van een Monnik staan te luisteren: en weer in een anderen hoek daar ze met open mond zoo yverig staan te gapen naar 't gezwets van een lapzalver, dat hun onderwyl de beurs gelicht word. Gelyk hy ook inzonderheit in de verbeeldingen zyner Zeehavens (boven aangeroert) den onderscheiden landaart der koophandelaars, by het laden en ontladen der Zeeschepen of Galeyen, in hunne kenbare drachten verbeeld, en onderscheid, en die vorder met een aangenaam watergezicht, blaauw verschiet, en dun bewolkte lucht bewerkt, het voorste werk kracht geeven en doen voorkomen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar 't geen hy zelf geschildert heeft staat in de Plaat G onder aan nevens het Afbeeltzel van Jan van Hoogstraten op de linker hand.

Zyn tytgenoot en byzonder goede vrint, JAN WORST, schilderde fraye Italiaansche Lantgezichten. Deze had te gelyk met hem te Rome geweest. Zyne schilderyen ziet men zelden, aangezien hy zyn meesten tyd doorbracht met teekenen op papier, Welke tekeningen onder de konstlievenden in waarde gehouden worden.

Nu kome ik tot WILLEM VAN DRILLENBURG de eerste van myne drie Leermeesters in de Konst.

Deze geboren tot Uitrecht van een deftig geslacht, had in zyn jonkheit by *Ab. Bloemaart* geleert, maar naderhant zig tot het schilderen van

Lantſchapjes, geheel van de handeling zyns Meeſters verſchelende, begeven. De ſchikking of verkiezing zyner lantſchappen ſweemde naar die van de *Both*; maar zy waren zoo dartel van penceelzwier niet, noch ook zoo natuurlyk gekoleurt. Hy was (zo lang als ik hem gekent heb) byzonder vlytig, zittende zomwylen een ganſche maand in huis, zonder eens ſchoenen aan zyn voeten te trekken; maar hy was ook van dien aart, wanneer hy tuſſchen beide eens uitbrak, dat hy ook wel een Jonasje konde maken van drie dagen en drie nachten. Hy kwam met 'er woon in 't jaar 1668 of 69 te Dordrecht, zynde toen een man van 2 of 43 jaren. Myn zalige Vader kreeg kennis aan hem in het Troebeljaar van 1672. en beſtelde my by hem om tekenen te leeren. Maar de menigvuldige veranderlyke gevallen, die dagelyks voorvielen, veroorzaakten veele beletzelen; want de jeugt doch geneigt is overal de neus by te hebben; en DRILLENBORG was ook beluſt om te weten wat 'er al in de Stadt omging en wat de Poſten 't elkens mee brachten. Des zond hy my dikwils uit om wat nieus te weten, want de Franſe Haan ſtapte in dien tyd met wyde en raſſe ſchreden naar Hollant toe, terwyl d'onluſten van binnen zoo ſterk toenamen, dat niet als zware ongelukken te vreezen waren. Een voor al blyft my noch altyd levendig in 't geheugen om zeker voorval, dat ik hier verhalen zal. D'oproeren groeiden van dag tot dag ſterker aan. Telkens zag men een hoop volk, meeſt wyfs en jongens van de ſlechtſte ſoort met groot gedruis met een Vaandel voor uit aantrekken. Het toeklappen van deuren en venſters der Huizen vermeerderde het gedruis, en my werd belaſt

in

in aller yl naar myn Ouders te ſpoeden. Aan huis komende vond ik de deur dicht geſloten, en ging daarom voor by. Ondertuſſchen was die verwoede hoop voor by die ſtraat getrokken, dien ik achter aan volgde tot voor 't Raadhuis, daar de Borgermeeſter afkomende om naar zyn huis te gaan, door ſommige hoofden der muitenaren werd aangerand en omſingelt. En 't had zyn werk aan om door ſchoone woorden den ſlag der byl; waar mede zeker Schuitevoerder hem dreigde, te ontgaan. Zoo onverſtandig yverde het gemeen voor den Prins van Oranje. Nu komt het 'er op aan waar by ik deze zaak altyt gedachtig ben. 'T huis des Borgermeeſters werd dien zelven dag geplondert, alles vernielt en in ſtuk geſmeten; de behangzels van de Kamers aan flarden gerukt, of geſneden, de ſtukken van 't goud Leer gins en herwaart over de ſtraat geſleept. Eenen, die met een arm vol voor by myner Ouderen deur liep, ontviel een ſtuk, dat ik gretig opraapte; bedenkende, als ik het dubbel toevoude, dat het voor een Porteſoelie konde dienen om myne teekeningen in te bewaren. Maar niet zoo ras werd dat van myn Vader gezien, of ik wierd willig, of onwillig gedwongen, het weder ter plaatſe te leggen daar ik het even te voren hadde opgeraapt. Maar hoe zeer ik voor myn goed oogwit pleite, ik kreeg tot antwoort dat hy niet wilde iets van dien ſchandelyken buit van my aangeroert, veel min in zyn huis gedragen hebben.

Om nu weder tot myn meeſter W. v. DRILLENBORG te komen, moet ik tot zyn lof zeggen, dat hy doorgaans neerſtig was, en zelf des Winters s'avonds by de kaars kleene lantſchapjes in

't graauw, ook wel met bruin, rood, en wit, dat zig even als een roodaardteekening vertoonde, schilderde. Hy was heel korswylig in zyn omgang, en verhaalde dikwils onder het onderwys d'eene of d'andere klucht van zyn jongen tyd; onder vele, hoe hy met andere leerlingen van Bloemaart den Backer, die by de deur woonde, een pots gespeelt had, hoe die dat had gaan overkrajen aan hun meester, en hoe zy hem andermaal betaalden op deze wyze. Gemelde Backer hield hoenderen, en om hun toeleg werkstellig te konnen maken, verzamelden zy de korsten van hunne voormiddagstukken, die zy aan kleene brokjes braken, twee aan twee aan een langen draad knoopten, en de hoenderen voor wierpen, die de zelve gretig (zommige een, andere meer) inslokten, waar naar zy tegens malkander over, slings en regts, met geschoorde pooten, en uitgerekte halzen zoodanig stonden tegens een te trekken, tot de draden aan stuk borstende zy hol over bol, onder malkander ombuitelden, na dat dit kluchtspel een geruimen tyd geduurt hadde. En dit wist hy met zoodanige geestige gebaarden te verhalen dat het niet doenlyk was zig van lachen te onthouden. Dat hy nu wel de voorname aanleyder tot dit tooneel geweest is, wil ik gelooven, om dat hy zulks scheen overgeërft te hebben van zyn Vader, die wel voor een anderen Hontschen Diogenes wist te spelen, en op een potzige wyze yder 't zyne te zeggen. 'T moet den lezer niet vervelen, dat ik eens buiten myn bestek trede, en een staal of drie verhaal.

Willem van Drillenborg, Vader van onzen schilder, was Domheer, een man van agting, en die daar en boven eenige Stads bedieningen hadde

hadde, maar zig bemoeide of vermengde in de geschillen tusschen de Gereformeerden en Remonstranten, die toen hoog liepen. Zommigen die zyn vrienden veinsden te wezen, rieden hem, dat hy best zoude doen, zig voor een tyd van kant te houden, en uit Uitrecht te vertrekken, tot dat het vuur van twist wat zouw geblust wezen, en zy dan om zyn overkomen zouden schryven. Maar dit verzuimden zy zoo lang, tot dat zy (onder een bedrieglyk voorgeven van niet te weten waar Drillenborg was, en of hy wel weder naar Utrecht zoude omzien) bezitters van die *Vacante* bedieningen geworden waren. Eyndelyk weder te Uitrecht gekomen, ontdekte hy, die een man van geslepen brein was; aanstonts het bedrog, maar dit een gedane zaak zynde die niet te herroepen was, bedacht hy andere middelen tot vergeldinge en wraakneminge, die hy haast gereed aan de hand vond. Hy huurde een Kruiers-wagen en kroo met de zelve zoo scheef hy konde gins en weer over 't plein voor 't Statshuis; en als yder het oog daar op hadde en hem vraagde wat zulks te beduiden had, kruide hy al voort, en zeide, *de wagen gaat niet recht.*

Op een anderen tyd, 't Gerecht by een zynde op het Raathuis, gink hy daar na toe, en liet door den Kamerdienaar verzoeken aan de Heeren of hy eens binnen mocht staan, dat hy iets hadde te verzoeken, dat hem werd ingewilligt. In de Zaal gekomen werd hem gevraagt wat van zyn begeren was? waar op hy antwoordde dat hy gehoort had dat 'er een Geregtsdienders plaats open was, en verzocht dat men hem daar mede wilde verzien. De Heeren verwondert over zoo een verzoek, en op elkander ziende, verzogten aan

hem dat hy wilde buiten ſtaan, om daar overleg van te nemen, 't geen hy deed. Na een weinig wagtens binnen geſchelt, zeide de voorzitter tegens hem, dat de Heeren over dusdanig verzoek grootelyks verwondert waren, eerſtelyk om dat hy een man was die niet benoodigt was; ten tweede dat het te groote oneer aan zyn geſlacht en kinderen zoude wezen, en zy over zulks niet konden denken dat zulk verzoek hem ernſt was. En als zommige Heeren die zyne vrienden waren hem wat ter zyden af alleen nemende hem vergden te weten wat reden hem tot zulks beweegde, antwoordde hy, geen andere reden daar toe te hebben dan deze, dat hy de groote Dieven kende, en die 't eerſt zoude gevangen nemen. Waar op hy een antwoort kreeg waar uit hy klaar begrypen konde, dat die den langſten degen hadden, het veerſte konden reyken. Dus bemoeide hy zig naderhand niet, als met zomtyts de rol van een anderen Diogenes te ſpelen onder 't gemeen. Dit eene ſtaal nog, en daar mee zal ik eyndigen. 'T is bekent dat de jeugt, inzonderheit onder gegoede luiden, de oude Hollantſche eenvoudigheit in dien tyd begonde te veragten en de Afgodes de Mode naar te volgen. Dit liep hem al mee in 't oog, gelyk 'er ook by na niets was of 't moeſt onder de roede van zyne beriſpinge doorgaan. Nu had ik byna vergeten dat hy ondertuſſchen was Weduwenaar geworden. Wat gebeurt 'er? hy neemt een lantaren met ontſteken kaarſen, en gaat daar mede op den helderen dag door de Stadt, daar elk over verwondert, eyndelyk vraagde wat hy zocht? dien hy tot antwoort gaf: *Borgers Dochters*. En als 'er gezegt wierd, dat 'er die genoeg waren; gaf hy tot antwoort, dat het altemaal Juffrouwen waren

ge-

geworden. Hier mede willen wy onzen klugtigen schilder met zyn Vader laten rusten.

JAKOB LAVECQ geboren te Dordrecht (maar in wat Jaar daar heb ik niet konnen agterkomen, wyl 'er niemant van zyn geslagt meer overig is.) was Jongman en hieldt huis met twee meyden, wyl hy noch een halven broeder, die blint was, hadde op te passen. Zyne Ouders hadden hem een fraai kapitaal naargelaten, maar na 't my toescheen (dewyl hy meer van gezelschap als van schilderen hield) was het met zyn reys in Vrankryk vry wat gesmolten. Hy had de Konst by Rembrant geleert, maar in zyne reyze die handeling laten varen en zedert zig geheel tot het schilderen van pourtretten, vry wel zwemende naar die van de Baan, begeven. Hy hadde noch een stuk schildery van zyn eersten tyd in zyn huis, daar de handeling van Rembrant zoo wel in was waargenomen, datmen het voor een stuk van Rembrant zouw hebben aangezien. Hy kwam (ik weet niet: by wat gelegenheit) aan myn Ouders huis in dien tyd als ik van Drillenborg af was, en by my zelven zonder onderwys teekende. Hy zag myn werk, en oordeelde dat ik in de Konst behoorde voort te varen, daar myn Vader straks zyn zegel aan hing, en verdrag maakte, om onder zyn opzigt in de Konst voort te gaan, gelyk geschiedde. Maar het ongeluk wilde dat hy na verloop van ontrent negen maanden kwam te overlyden, en ik dus voor de tweedemaal buiten onderwys was. Ik werd bevoordeelt met een derde van zyne printkonst, maar de onkunde deed my een dwaze keur doen; want in stee van fraje Italiaanse of Franse printen tot myn deel te verkiezen, viel myn oog op printjes van *Lucas van Leyden*, en *Albert Du-*

rer, daar ik geen dienſt van konde hebben; en het is alleen by zeker toeval gebeurt, dat ik noch een Franſche Konſtprint heb onder de deeling uitgekeurt, die de beſte plaats in myn Konſtboek heeft, zoo om dat zy dient tot gedachtenis van myn meeſter, als om hare deugt en zeltzaame waardy, want ik nooit liefhebber van printen heb ontmoet die de zelve meer gezien heeft, of hy heeft ze geprezen. 'T is geordoneert van *C. le Bruin*, en geſneden van *F. de Poilly*. Men ziet 'er Pallas op de Wolken, en Neptuin van zyn Schulpkoets haar toeſpreken; in 't verſchiet ziet men de Zanggodinnen; en in de ſchaduw van de Wolken de konſten &c. ze ſtont (als Lavecq te Parys was) boven een *Theſis* aangeplakt, en hy liet ze 'er door een Switzer op een donkeren avond afhalen voor een halve piſtool, die de zelve ongeſchonden aan zyn *Logement* bracht.

Weinig weet ik van hem, als ook van zyne wyze van ſchilderen te zeggen, om dat hy doorgaans ziekelyk was, en weynig of niet ſchilderde in dien tyd als ik by hem woonde. Hy was gemeenzaam met my, en heeft my verhaalt dat hy te *Sedan* in Vrankryk zynde, gelegentheit had om het pourtret van een voornaam geeſtelyk oud Heer te ſchilderen, dat die Heer hem verhaalde dat hy nog eens van een Neerlander begonnen was, maar dat het hem niet behaagt had, en het over zulks onopgemaakt was blyven ſtaan. De nieusgierigheit drong hem het zelve te zien; gevolgelyk werd het door een dienaar uit een vergeten hoek, beſchimmelt en uitgeſlagen, te voorſchyn gebragt; waar door hy verbaaſt ſtont te kyken; want hy met den eerſten opſlag zag dat het door den weergaloozen A. v. Dyk was aangeleit, doch het viel

met

iet hem beter uit dan hy by zig zelven gedacht
ad; want hy bevond het fpreekwoort bewaar-
eit; *dat alle liefhebbers geen kenders zyn.*
Hy ftierf als ik myn geheugen na ga in het be-
in van 't Jaar 1674, naar ik gis, ontrent 50 Jaa-
en oud zynde. Hy was in 't Konftgenootfchap
gekomen in 't Jaar 1655.

Zoo men door naarvolging van de voorbeelden
ler oude Schryveren, de gedachteniffe van mannen
n die iets byzonders boven het gemeen in hun le-
enstyd verricht hebben, onuitwiffelyk wil ma-
ken, en door de pen en Drukpers aan de fchakels
ler Eeuwigheit kluifteren, verdienen het in de
erfte plaats zulke, die iets ten dienfte en nut voor
t algemeen hebben uitgewerkt, door Wapenen,
Konft of Pen; onder de laatfte mach SAMUEL
VAN HOOGSTRATEN Schilder en Schry-
ver van 't Schilderboek genoemt, de *zichtbare
Waerelt* geteld worden. En zoo myn pen wat rui-
mer in des zelfs levensbefchryving, als wel in an-
dere, uitweid, men wyte het de verplichting, die
k zedert dat ik de eer van zyn onderwys in de
Konft gehad heb, in myn boezem heb gedragen;
waar van ik my nu zal ontlaften, als die my niet
fchame te zeggen, dat hy myn leermeefter ge-
weeft is, en ik den grontflag van al wat ik in de
Konft weet aan hem verfchuldigt ben.

Hy is geboren te Dordrecht in het Jaar 1627.
of hy ook noch andere leermeefters in zyn vroegen
tyd buiten zyn Vader gehad heeft weet ik niet,
maar wel dat hy ook de Konft by *Rembrant van
Ryn* (want dezen noemt hy, *na de Dood van zyn
Vader Theodoor, zyn tweeden Meefter.* In zyn Boek
van de Schilderkonft p. 257) geleert heeft, wiens
wyze

wyze van schilderen hy noch eenigen tyd aan de hand hield, en allenkskens, zig daar van weer ontwende, en eindelyk een geheele andere wyze van schilderen aannam, ook zig begaf tot het schilderen van pourtretten, daar hy eenen gelukkigen voortgang in maakte, zoo in den Haag, daar hy eenige Jaren gewoont heeft, als ook te Dordrecht. En gelyk hem Pictura met gonst en voordeel streelde, zoo vleyde hem de Dichtgodin aan den anderen kant met glory. Beide schenen zy hem even minnelyk te bejegenen, gelyk hy ook de eerste weder beminde en de tweede niet veragtte. De eerste offerde hy zyn beste uuren, de tweede zyne uitspanningen op, gelyk hy niet duisterlyk te kennen geeft aan den berisper in de voorrede van zyn Boekje de schoone ROSELYN 1650 gedrukt. *Hier breng ik Roselyn op 't tooneel, hoe wel 't gevaarlyk is hare schoonheit yders oordeel t'onderwerpen. De groote Poeët, die zyne morgezangen den ganschen dag schaafde, bleef niet onberispt; hoe zou ik, die den ganschen dag een andere Godin gedient hebbende, in 't ontkleeden eerst om Roselyn gedacht heb, vry zyn?* En wat lager: *Daarom heb ik zoo weinig tyd, als mogelyk de allerstemmigste van u tot wellust neemt, hier toe laten heenglyen. De Poëzy is een zuster van myn Godinne Pictura, dies halven heb ik wel verandering in de behandeling, maar niet in 't verstant begaan, overwegende en beschouwende de onderscheide werkingen en driften der menschen.*

Hy werd door eenen byzonder nayverenden Geest gedreven tegens de Konstenaren, niet als veeltyts (dat verfoeylik is) geschiet uit een opwellende drift van haat tegens de Persoonen en hunne blinkende voordeelen, maar uit een yver-

zugt,

...ugt, en om dat hy niet dulden konde dat ymant hem voorby streefde in de loopbaan van de Konst om de Eerlaurieren. Over zulks was 'er geen deel van de Konst, zoo anderen hem daar in schenen voor uit te willen draven, of hy volgde hen straks op de hielen. Gebouwen, Lantschappen, onstuimige Zee, stille Wateren, Dieren, Bloemen, Fruit, en stil leven (dat hy zoo natuurlyk schilderde dat hy 'er velen door bedroog) en wat het ook wezen mocht, daar wist hy zig na te zetten en 't zig eygen te maken. Ik heb daar van nog overblyfzelen aan zyn huis gezien: daar een Appel, Peer, of Limoen in een schotelrak: ginder een muil, of schoen op een uitgehakt plankje geschildert, en geplaatst in een hoek van de Kamer of onder een stoel, als mede zoute gedroogde schollen, die op een gepluimurt doek geschildert, en uitgesneden, hier of daar agter een deur aan een spyker ophingen, die zoo bedrieglyk geschildert waren, dat men zig licht daar in zou hebben vergist, en die voor eygentlyke gedroogde schollen aangezien. 'K moet den Lezer om myn gezegde te bevestigen verhalen hoe hy zig door dusdanig iets door zyn penceel te malen zich by den Keizer en 't gansche Hof berucht maakte. Als hy op den 6 van Oegstmaant 1651 aan 't Hof te Weenen stalen van zyn Konst deed zien, was de Keizer, de Keizerin, de Ongerse Koning, en Aardsbisschop daar tegenwoordig. Dit bestont in drie stukken. 'T eerste een Edelmans pourtret, het tweede een Doornekrooning van Kristus; 't geen zy alle ten hoogsten prezen; maar inzonderheit als het derde stuk (zynde een stil leven) vertoont werd, toonde zich de Keizer daar op verlieft te wezen, die het zel-

zelve lang bezag, doch echter zich bedrogen vont, en daar op zeide: *Dit ist der eerste Maler die mir betrogen heeft.* En liet hem voorts aanseggen: *Dat hy tot straf voor dat bedrog dat stuk niet zou wederom krygen, maar hy het voor altyt wilde bewaren, en in waarde houden.* En schoon 't schilderen van diergelyke dingen, in dien tyd goed voordeel aanbracht, zoo had hy te grooten geest, om zich daar mee op te houden, maar maakte voornamentlyk zyn werk van Pourtretten, Historien en Prespectiven in Kamers (waar toe dan een gat in den muur buiten het vertrek om door te zien gemaakt werd) te schilderen. Ik heb 'er verscheiden gezien, die in een kleen vertrek geschildert, een geheel paleis, met overwelfde bogen, en Galeryen, onderschraagt van marmere kolommen vertoonden. Hy had een pryſſelyke behandelinge in zyn pourtretten, en was gelukkig in het geven van een kennelyke gelykenis, als inzonderheit blykt aan het laatste stuk van de Munters binnen Dordrecht, dat in dien tyd, als ik by hem leerde, geschildert is, die ik alle gekent heb, en waar van sommige noch leven. Daar en boven had hy een manier van vet in de vert te schilderen, een wyze van doen, waar door de stukken lang hunne volkomen kracht en koleur behouden. Wat zyne Historien aanbelangt, die zyn doorgaans pryſſelyk, welstandig, en van een goede houding, en de konstkenners hebben 'er nooit iets tegen gehad, als dat de koleuren, in de kleederen inzonderheit, te enkel en onvermengt gebruikt zyn, en hy in de laatste jaren van zyn leven, om onverstandigen tot zyn voordeel te vleyen, somtyts dingen in zyn stukken gebracht heeft, die hy in zyn Boek van de

de gronden der Schilderkonst wraakt. Wie is 'er zonder gebreken? ja de beroemste Meesters, zelfs onder de eerste Italianen, hebben hun feilen gehad. Maar onze pen is reeds te veer vooruit gedraaft. Wy moeten onzen *Batavier* (dus was zyn Bentnaam) eerst met onze pen naar Rome verzellen, en van Weenen met een Keiserlyk geschenk tot luister van zyn Konst zien in 't Vaderlant komen, eer wy de schakels van zyn levens bedryf aan 't einde kluisteren; *die ten halverwegen keerd* (zeit de spreuk) *en doold niet.*

De Waerelt bestaat in gestadige veranderingen, en wy worden met de zelve zucht omgedreven; ja de bevindinge heeft ons doen zien dat de meeste Menschen by de verandering leven, en genoegen scheppen. Deze luim bekroop ook onzen *Batavier*; des nam hy voor een reis naar Rome te doen. Men zegt dat hem de liefde getroffen had; en dat hy om die drift te wederstreven, zyn reislust opvolgde. Het zy daar mee zoo 't wil, hy vervaardigde zich, en nam de reis aan, van Dort, op den 16 van Bloeimaant 1651. Zyn Dichtpen heeft de Daglyst tot Weenen in Oostenryk in Vaarzen beschreven. Doch wy willen hem maar in 't rym verzellen tot buiten 't Sticht; om niet veer van honk te weiden. Dien 't verder lust kan het rym in zyn *Thalia* of vyfde Boek van zyne *zichtbare Waerelt* op pag. 201 geboekt, volgen. Dus begint hy:

Gelyk de Kraan, in 't bloejen van den tyd,
De Zonne volgt, en roert zyn vlugge veeren,
Zoo deed ik me: 'k verliet myn Stadt, om wyd
Van kant èen wyl by vremden te verkeeren.
Ik steeg te Paart, met moed geharrenast

Niet

Niet minder, dan met Degen en Pistoolen;
En teeg op reis. tot driemaal zat ik vast
En zag te rug, ik zei : wat wil ik doolen?
Is 't Vaderland my dan niet lief geweest?
Waar kon men meer behaeglykheid betrachten?
Hoe word myn ziel dus droevig? en myn geest
Zoo zeer ontstelt? hoe wankelen myn krachten?
De Nachtegael gaf antwoort: Kom, ey kom,
En schep een lust in beemden en waeranden;
De vryheit is een waardig Koningdom,
Gae zoek haar nu in vergelege landen.
Myn Stadt, uit zucht, gaf ik de laatste groet:
Ik zwonk den toom, en noopte 't ros met spooren;
Dat briefte en pruiste, en rende, snel te voet,
Langs dyk en dal, door weyde en veld met Kooren,
Tot Uitrecht toe, in 't wyt vermaarde Sticht,
De Veluw op, in ongestaege vlaegen.
In storm op storm, verzelt met blixemlicht,
Maar haest verzoet door Meytyds schoone daagen.
Dus reed ik enz.

De zucht om Italie, het Kabinet der aloude Beeldhouwery en Schilderkonst te zien, bleef hem egter by, en de gunst van Keizer Ferdinand den 3den, noch zyn gunstpenning, noch de schakels van d'agtdubbelde goude keten, waren niet kragtig genoeg, om hem van zyn voornemen op te houden, of zyn reys naar Rome te stuiten: daar hy (my dunkt, ik zie hem) met open mond, verwondert, in de pragtigste Paleyzen van *Farneze*, *Lodowize*, *Montalto*, *Oldobrandyn*, en meer andere, voor de weergalooze marmere statuen, en schilderyen van *Rafael*, *Michael*, *Agnolo*, *Parmeziaan*, *Titiaan*, *Carats*, *Guido*, *Paulo Veronees*, en *Lanfranco*, staat te kyken, en om al 't schoon (die keur heeft, heeft

heeft angst) niet weet welk hy voor het konstigst zal verkiezen.

Naar deze heeft hy ook een Reys naar Engelant gedaan, op welken togt de zinryke Dichter Heiman Dullaart, die nevens hem, ook konstig schilderde, deze regels schreef:

Aen den Wint.

Ai voer, gezwindelyk een' kunstbelt ryk van stralen,
Gewoon by d'edlen dagh van Vorstengunst te malen,
Daar hem 't verplicht Geluk met opene armen wacht:
Opdat hy, wiens penceel een onverganklyk leven
Aan zoo veel andren gaf, aan meerdren nogh moet geven,
Niet van de Doot uit wraak door schipbreuk word verkracht.

Hem was ook gedagtig zyn vrient Abraham van Groeningen, een fraai vernuft, die hem met een geestig Klinkdicht geluk op de reis wenschte. Hy is met Eer en Voordeel, het doel der Konstenaren, weder in zyn Vaderlant gekomen, om de rest zyner dagen, wars van meerder gewoel, en met zyn lot te vrede, in de Konstoeffening en schryven door te brengen. Gelyk hy dan noch bezig was met zyne twee Boeken, de *Zichtbare* t welk gedrukt is, en * *Onzigtbare Waereldt* te voltooijen. Toen ik onder zyn opzicht bestelt was; zoude ik de eer gehad hebben, van nevens hem het plaatwerk tot het Boek van de Schilderkonst te etzen, ten zy een ander Discipel, die

 my.

* Die als nog in rollen leit opgesloten, tot ik deze buitenbezigheit geeindigt heb, zullende dan de laatste hand daar aan leenen, om ze in 't licht te brengen.

my dat voordeel betwiſtte oorzaak gaf dat het agterweeg bleef, na dat ik een print die op pag. 269 ſtaat, ten proef gemaakt had.

Hy ging in myn tyd zelden iemant bezoeken buiten de Heeren Kornelis Pompe van Meerdervoort, Ridder, Opperſchout der Stadt Dordrecht, en Wilhem van Blyenburg, Schepen, die ook dikwils by hem kwam, en om zyne wetenſchappen van hem bemind was,) ook de Munters, maar dit was *ex officio* als men zeit, want hy * Provooſt van de Hollantſe Munt was.

Zyne Leerleſſen, of Konſtregelen ſteunden op vaſte gronden, zyn onderrigtingen gingen altyt met voorbeelden verzelt, zyn onderwys met bedaartheit en ernſt, en zyne uitdrukkingen waren verſtaanbaar, en zoo zyn zeggen noch met den eerſten niet wierd begrepen, nam hy gedult om het door gebaarden te beduiden. 'T is gebeurt dat een van zyn Diſcipelen de ſchets van zyn ordonantie (gelyk ieder alle week doen moeſt) aan hem vertoonde, maar weinig acht gegeven had op de rechte werkinge der beelden, die hy zoo maar had neergeſtelt. Straks was het zeggen, *Lees den Text*; en gevraagt, *Wil dat nu het Beeld wezen dat zulks zeit*? antwoordde zy dan Ja, zoo was gemeenlyk zyn zegge: *Verbeeld u eens dat ik die andere Perſoon ben, daar gy zulks tegen moet zeggen*; *zeg het tegens my*. Als zy dan de reden volgens de let-

* *Provooſt.*] Van deze zyn 'er twee die jaar om jaar verwiſſelende het meeſte beſtier der Muntzaken hebben: voor welke ook de verſchillen tuſſchen Meeſters en Meeſters en knapen, of zoo 'er misſlagen begaan worden, als voor Schepenen worden gebracht, welke ten overzitten van den Heer Wardein, en twee Gezwoornen daar over vonniſſen.

letter van den Text, zonder aandoeninge, met de handen in de zak, of als ſtokbeelden uitſpraken, was zyn zeggen: *de zakken zyn gemaakt om dat het gelt in 't dragen niet door de vingeren zoude druipen*; en ſtond met een van zyn plaats op en liet den Diſcipel daar zitten, zeggende: *Nu zal ik het u voordoen, let op de * Gebaarden, wyze van ſtaan, of buiging des lichaams, als ik ſpreek*, en beduidde het (als het ſpreekwoort zeit) met vinger en duim. 'T gebeurde, dat ik een werkelyke ſchets, over een ſchriftuurlyk voorwerp gemaakt, aan hem vertoonde, waar by ik tot vul-

 ling

* *Gebaarden.*] Om van deze gebaarden, en roeringen die een Konſtige Redenvoeringe behoorden te verzellen, zyne Leerlingen een vaſter indruk te geven, en zig daar aan meerder te doen gewennen; koos hy de bekwaamſte van zyne Diſcipelen uit (als hy woonde in 't voorſte Huis, dat zedert aan de Brouwery van den Oranjeboom te Dordrecht getrokkeu is, daar hy op de ruime zolderingen gelegentheit had van een volkomen Tooneel op te ſlaan) en gaf hun yder een Rol van zyne, of een's anders Tooneelſtuk te ſpelen: tot het welke zy dan vermochten hunne Ouders en goede bekenden te noodigen, tot aanſchouwers, van het Spel, waar ontrent S. v. Hoogſtraten een tweede Francius verſtrekte.

Ook liet hy zyne Diſcipelen by wylen tot ververſinge hunner opgeſpannen gedachten, een ſchaduwdans vertoonen, of ſpelen: dienſtig niet alleen tot vermaak, maar inzonderheit om hen door zulk een voorwerp, de menigvuldige veranderingen en verlengingen of verkortingen der licht verwiſſelende gedaanten der ſchaduwen, (ſpruitende uit de nabyheit of afſtant van 't licht) te doen kennen en begrypen. Gelyk hy ook den toeſtel daar van beduid, nevens een vertoonprint, in Melpomene of het VII Boek van de Schilderkonſt op pag. 260.

Zulke uitſpanningen zyn vry wat pryſſelyker dan die men by Bachus zoekt. En men magh de zelve te recht met de ſpreuk, *Prodeſſe & Delectare*, benoemen.

ling van het agterwerk eenige byvoegſelen tot ſieraat verzonnen had, meenende daar door my wel degelyk te hebben uitgeſlooft. Maar myn broek was zoo nieuw niet als ik my wel verbeelt had : want hy ten eerſten (wyzende op het byvoegſel) vraagde, *wat wil dat zeggen*? Ik antwoordde, *ik heb dat kwanzuis zoo gemaakt* : waar op hy tot my zeide, *Men moet geen kwanzuizen maken; maar van alles datmen maakt redengeven, waarom men het gemaakt heeft, of anders niet maken.* Hy had ook voor gebruik, zoo wy iets deden 't geen hem mishaagde, 't zelve door omſtandigheden, ſpreuken, of eenig verhaal te beduiden. 'T gebeurde (wyl ik in dien tyd mede op een Kerkkollegie of 't Zamenkomſt ging) dat ik het onderwerp, dat den naaſtkomenden Zondag ſtont verhandelt te worden, op een papiertje geſchreven, door onvoorzichtigheit op het plankje van myn Ezel geleit had, in ſtee van het elders te bergen. Myn Meeſter kreeg het in de hand en las den inhout welke aldus was : *Of Adams zaak een gebeurlyke zaak was; dan of God die voorwiſt.* Hy lei het weer neer; maar eer hy van my weg ging zeide hy : *Toen ik jong was deed ik ook zoo, en dacht, het is tydverdryf; maar toen ik wyzer wierd, ondervond ik dat het tyd verkwiſt was.*

Doorgaans was hy van een ſtillen bezadigden geeſt; en viel 'er zomtyts onder zyne Diſcipelen iets voor, dat hem tegenſtont, of rechtten zy eenige potſen aan, gelyk de jeucht doch ſomtyds gewoon is te doen, voer hy daar over niet tegen hen uit; maar wiſt het wrang van zyne beriſpinge met het zoet van zyn bedaarde inſchikkelykheit te temperen. Een geval, Lezer laat u het

nie

niet verdrieten, moet ik hier by ten voorbeelt verhalen.

Ik was toenmaals onder zyne Discipelen de oudste Leerling, geplaatst boven zyn Schilderkamer, d'andere in een vertrek beneden over de middelplaats, daar wy, ik van boven, en zy van beneden, elkander dikwils toespraken, wanneer hy was uitgegaan. Zy vryden my ook by tyden wel eens om een tros muskadel druiven, daar ik hen aan konde helpen, wyl de Wyngaart tot boven het Zoldervenster was opgegroeit; het welk ik zoo voorzichtig niet konde doen, of het wierd door vallen van losse druiven en bladen ontdekt door de meit, en haren Meester aangebracht; die daar op by my kwam en zeide: dat hy wel konde bemerken dat wy genegen waren om by malkander te wezen, en dat ik met uit het venster hun toe te roepen, ongenoegen mocht geven aan de Buuren, als of men hun vryheit bespiedde, (zonder eens van de Druiven te melden) waarom hy geraden vond my by hen te laten zitten, gelyk geschiedde. Wat raad nu? de pas om aan druiven te geraken, waar van ons de Muskadelsmaak noch de tong kittelde, was hier door afgesneden, en de Wyngaard was te hoog van stam om 'er van den grond by te konnen reiken. Overzulks werd 'er met gemeen overleg goedgekeurt, een Pennemes boven aan den stok van een Raagbol te binden, om de trossen te bereiken en af te snyden. De vond was goed, maar de stok te kort, des was men genoodzaakt een ledig biervat te gebruiken om daar op te staan, dat my by loting te beurt viel, en twee anderen aan wederzyde te staan, om in hunne schortekleeden de trossen, die afdropen, zonder kwetzen te vangen, mitsgaders

de bladeren; op dat 'er op de plaats niets zouw vallen, 't geen ons werk verkraayde. Dit ſtuk ging op deze wyze aan; maar ik die door het geritzel der bladen zoo wel niet konde hooren als zy, welke beneden ſtonden, en gevolgelyk zig al hadden voort gepakt op het aankomen van Hoogſtraten, eer ik het gewaar wierd, wert gezien van hem, noch in dat poſtuur ſtaande, door de glazen van de Keuken, dat ik gewaar wierd, den ſtok daar liet, en my in allereil van de plaats weg maakte. Nu was die toeleg ontdekt, en elk van ons ſchrikte vaſt voor de roskam: doch het viel beter uit dan wy ons hadden voorgeſtelt. Na verloop van een half uur kwam Hoogſtraten met dien zelven ſtok eerſt by myn makkers, daar naar ook in myn vertrek, en ging met den ſtok zelven achter aan ſlepende driewert om den Ezel daar ik voor zat, zonder te ſpreken; doch riep (na dat hy een wyl tyts achter my geſtaan had) myne medemaats, vertoonde den ſtok, daar het Pennemes vooraan gebonden was, en zeide, *Waar of dit werktuig toe gedient heeft? een Pennemes haakswyze voor aan een Raagſtok gebonden?* doch niemant van ons gaf antwoort, maar wy ſtonden met d'oogen naar d'aard gewend, even als de misdadigen in de Vierſchaar. Eindelyk (naar dat hy den ſtok een reis of zes, daar het Pennemes gebonden was had gekeerd en bekeken) begon hy te zeggen, *Zie, dit is al heel vernuſtig verzonnen wie of de vinder daar van is? 't zoude waarlyk goed zyn om de Druiven, als zy wat hoog hangen, te bereiken, en was hy niet lang genoeg, men kon licht een ledig vat nemen, om 'er op te ſtaan. Maar weetje wat,* (vervolgde hy) *zulks te ondernemen is met kommer vermengt, want het Vat kon licht den*

bo-

bodem inſtorten, en die daar op ſtont been of arm breken. Overzulks heb ik (om dusdanige ongelukken voor te komen) voorgenomen een grendel aan den buitenkant van de deur te laten maken en zulks te beletten, het welk geſchiedde. Dus wy 'er gemakkelyker afkwamen als die Knaap in de Klucht van den Druivendief. Met een woort gezeit : hy beſtrafte met bedaartheit, en onderwees met wysheit.

Naar dat ik van hem af by my zelven de Konſt naar 't leven voort oeffende, heeft hy zich niet meer met het onderwyzen van Diſcipelen bemoeit zelfs ook het ſchilderen niet veel behartigt, maar alleen by luſt zommige ſtukken die onderhanden gebleven waren opgemaakt. Want hy toen ook al van langzamerhand uit het gebrek (of lichaams kwaal) dat hy hadde, leerde ſtaat maken dat hy eer lang almee den wech van alle vlees zoude moeten inſlaan naar d'Eeuwigheit. Hy ſtierf te Dordrecht den 19 van Wynmaand des jaars 1678. en zyne Huisvrouw Sara Balen volgde hem in 't zelve jaar op den 21 van Slachtmaant. Zyn Broeders zoon David van Hoogſtraten maakte t'zyner gedachteniſſe dit op zyne afbeeldinge door hem zelf geſchildert :

HOOGSTRATEN *maalde dus zich zelf naar 't leven af,*
Maer beter nogh in zulk een reex van Schilderyen
Vol Kunſt, die zynen naam van ſterff'lykheit bevryen.
Nu ſtort de Dortſche Maegt haer tranen op zyn graf.

Zyn Broeder François van Hoogſtraten vereerde hem met een Lykdicht, waar in hy hem ſprekende

invoerde, met voornemen om het op een Tafereel te doen schryven, en te hangen in de Munters Kapel, daar hy begraven leit; maar de nyd belette zulks. Men mag hem wel onder de gelukkige Schilders van zyn Eeuw tellen, wyl hy door de Fortuin begunstigt, meest voorwint gezeilt heeft.

Zyn Broeder Johan, of Hans van Hoogstraten, (want dus wilde hy genoemt zyn) jonger dan hy, was mede aan de Konst, zyn naam vind ik geboekt op de Lyst van St. Lucas Konstgezellen te Dordrecht op 't jaar 1649. Hy is met zynen Broeder te gelyk aan 't Hof te Weenen geweest daar hy ook gestorven is.

In de Mengeldichten van F. v. Hoogstraten vind ik t'zyner gedachtenisse.

Gedenkschrift op

JAN VAN HOOGSTRATEN,

In de Galery der Kruiskerke te Weenen.

Ik had de Konst op 't hoogst' gedragen,
*Toen een * Harpy my nederhiel:*
De dood, om my dien roem t' ontjagen,
Myn jeugt 't ontydig overviel.

Zeker Konstig Marmersteene Beeldhouder, vrint van S. v. Hoogstraten, vereerde zyn Grafste met een Marmersteene kintje, verbeeldende de vergankelykheit van 's Menschen leven.

'T was smartig voor myn Meester dat zulk een

* *Quaedam species morbi comitialis.*

een vruchtbelovende loot van den Konſtſtam wierd afgerukt; en te beklagen dat de jongeling daar wat goeds van te hopen ſtont, zoo ontydig (als hy zyn gebruik eerſt recht van 't leven, tot opbou van de Konſt, wiſt te maken) wierd neergevelt. 'T luſt ons een geeſtig voorval te verhalen 't geen hem uit dien hoofde gebeurde. Hy had, te Weenen zynde, aangevangen de verloochening van Petrus te ſchilderen. De vrypoſtige Dienſtmaacht was afgemaakt. Tot een bedeesden Petrus ontbrak hem een bekwaam Model; waarom hy tot dien einde naar het Marktplein ging, daar hy verſchot vond, en zeide tegens een die hy oordeelde dat hem daar toe zoude konnen dienen, dat hy hem zoude volgen. De goede man op hoop van een milde aalmoes volgde hem tot het huis; maar Jan van Hoogſtraten (hoe gebrekkelyk hy noch in de Duitze Taal was) beduidde hem echter dat hy hem volgen moeſt: gelyk hy ook deed tot op zyn ſchilderkamer. Maar zoo haaſt en zag hy niet dien ongewonen toeſtel, hier een Doodshooft, en daar een hoofdeloozen leeman, of hy begon gans ontſtelt te ſidderen en te beven. En hoe minlyk hy bejegent wierd, en wat ſchoone beloften hem gedaan wierden, van wel geloont te zullen worden, als hy maar ging zitten om zich te laten uitſchilderen, de bedelaar had daar geen ooren toe, maar keek met Arensoogen om, hoe hy beſt van daar zouw konnen ontſlippen, nam zyn ſlag waar, en ſprong van de trappen, tot aan de deur, om te ontſnappen. Gevallig komt S. v. Hoogſtraten in, die hem ſtuit, terwyl zyn Broeder Jan hem achter aan loopt. Deze niet wetende van dit voorval, onderzoekt de reden van zulken rumoer. De Bedelaar in d'uiterſte benautheit, bad dat men

 hem

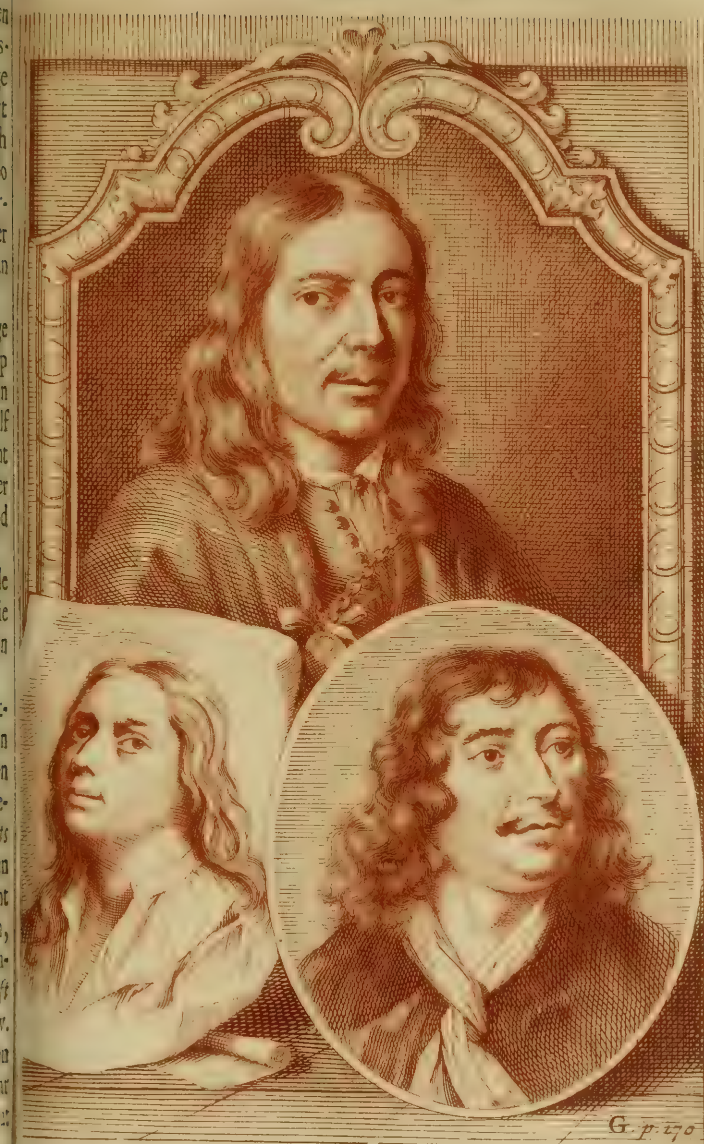
hem zyn leven doch wilde verschoonen, en hem deur laten, dewyl hy niet misdaan had. Op dit misbaar schoten zommige menschen toe, die na zy de zaak gehoort hadden, den Bedelaar hielpen belezen, tot zich te laten afschilderen, en onderrichtten hem zoo wel, dat hy 't eindelyk bewilligde, doch schoorvoetende, en traag, gelyk de veroordeelden de leer opklimmen, om Ridders gemaakt te worden van de Hennepe Koord.

Men kreeg den Bedelaar dan met veel stribbelinge tot zitten, in zulk een postuur als d'afschetzing op den doek dat vorderde: maar hy zat met zulk een vrees, en ontsteltheit, als of hy St. Pieter zelf geweest was; en wat belofte men hem naderhant deed, om andermaal te zitten, hy wilde niet weer komen, daar hy waande den Duivel en de Dood gezien te hebben.

Men kan hun beider Beeltenissen zien in de Plaat G die van S. v. Hoogstraten boven, en die van zyn Broeder onder, nevens de beeltenis van Joh. Lingelbag, op de rechte hand.

In dezen tyd leefde een Konstschilder van Rotterdam OSSENBEK genaamt. Van zyne stukken zyn schaars eenige in Hollant te zien, aangezien hy zyn meesten levenstyd in Italien heeft doorgebracht. Hy schilderde op de wyze van *Bamboots* verscheide geslachten van Beesten, en Beeltjes, en schikte de bywerken of achterwerken zoo vremt met Grotten, vervalle Roomsche gebouwen, Watervallen en dergelyke zoodanig naar den Italiaanschen aart, dat men van hem zeide. *Hy heeft Rome met zich mee gebracht.* Ook melt S. v. Hoogstraten in een Brief geschreven uit Wenen den 9 van Oegstmaant 1651 van eenen LUIX (maar

wat

G. p. 170

wat hy door zyn penceel vermocht weet ik niet) aldus: *Hier komt een donderend gerucht en nieuwe tyding. Men bootschapt my de komst van Duitslants grootsten Schilder Sandrart, die (zoo men zeit) by den Keizer eer en glorie zoekt, en den Kamermaler van zyn Majesteit Luix zoekt de Kroon van 't hooft te steken, en zig zelf ten Hoof in te wortelen enz.*

Verandering van spys (zeit het oude spreekwoort) *maakt nieuwen eetlust.* Even dus willen wy den Lezer thans met het opdisschen van een tusschenreden tot nieuwen leeslust opwakkeren.

Gelyk de enkele woorden door het byvoegsel bepaalt worden tot hun zeker beduidzel, als by voorbeeld: *Myter* beteekent een Biskops muts, of hoed, en door bepaling van 't bywoort *Kaas*, 't bederf in de zelve. *Ezel* beteekent het bekende langoorig Dier, en door 't bywoort *Schilders*, hun gereedschap dat de Tafereelen draagt. *Maant* betekent een der 12 deelen van 't jaar, en zoo 'er van *Gelt* by gemelt wort, ymant over schult aanspreken. *Nagel* is het schilt van 't voorste onzer vingeren, maar St. Josefs Gildebroeders verstaan een *Spyker* door dit woort: gelyk ook *Duimen*, *Boomen*, *Veeren*, *Pannen*, *Schyven*, *Zwaluwstaarten*, en dergelyke benamingen meer, by hen in een andere beteekenis worden opgevat, dan by 't gemeen, en dus door het byvoegsel moeten bepaalt, en onderkent werden. Even zoo geven ook de byvoegselen, bekleedingen, en eigen wezenstrekken, met den eersten opslag van 't oog de verbeelding der Tafereelen te kennen, daar men anders na zou moeten raden. Dus hebben van oude tyden af de vermaardste Konstschilders de voornaam-

naamſte beeltteniſſen in hunne werken doen ſpreken, en 't geen 'er voorts aan ontbrak, door byvoegzels opgeheldert.

Het naaſte middel om hen in dit loffelyke ſpoor der Perſoonverbeelding na te ſtappen is, dat men de perzoonen die men in een Hiſtorie verbeelden wil, in zulken geſtalten, en met zulke bekledingen, en byvoegſelen, als hun eigen is, en toebehoort, vertoont; aangezien het de bekleedingen zyn, die een Bedelaar van een Konink doen onderkennen. Des moet een Konſtoeffenaar hier acht op geven, of hy maakt zich beſpottelyk voor Konſtkenners.

De onderwyzingen die altoos met beriſpingen (als de Monniken) verzelt gaan, leeren beſt, doch ik wil den gemakkelykſten weg inſlaan en onderwyzen door voorbeelden.

Wil men den Aartsvader Abraham (om maar een gemeen voorbeelt voor te ſtellen) verbeelden, daar hy zyn dienſtmaagt Hager met haren Zoon uitleit, zoo dient voor af opgemerkt dat hy is geweeſt een Man van jaren, achtbaar van wezen en groot van vermogen, zoodanig, dat, wanneer de vremde Koningen de vyf ſteden in het dal Siddin gelegen, vyandelyk aangetaſt, de Opperbevelhebbers met den zwaarde gedood, en onder den roof ook zyn bloetvrient Lot mee gevoert hadden, hy, geſterkt met de inboorlingen van zyn huis, hen najoeg, ſloeg, en Lot met den geroofden buit uit hun handen rukte.

Ook dat de Ooſterlingen welke vermogende en hoofden der volken waren, altyd prachtig met dierbare geſteenten omhangen, en met koſtbare zyde bekleed gingen.

Denk niet, Schilderjeugt, dat het noodelooze klei-

kleinigheden zyn die ik u tot een last wil opdringen. Gy kontze met zulken naam doopen als gy wilt.

Het geeft aan uw Tafreel een ongemeen sieraad,
Als gy naau acht op all' die kleinigheden slaat.

En gy zult by d'uitkomst bevinden dat zy wezentlyk behooren tot de Persoonverbeelding die voor al in een Historische verbeelding in acht moet genomen werden. Hoor wat Horatius door zyn vertaalder omtrent dit stuk aan de Dichters belast, 't geen wy met weinig verandering op de Schilders toepassen.

Daar by is 't noodig, dat een Schilder volge, 't geen
Aan yder is bekent van Helden, in geschichten
Befaamt; en alles, dat hy daar wil by verdichten,
Wel overeenstemm' met de reden van zyn' held.
Wanneer ge op uw Paneel den Vorst Achilles stelt,
Verbeeld hem dapper, onverbidlyk, straf, verbolgen;
Hy weig'r' wetten, recht, en redenen te volgen,
En laate, al 't geen hem raakt, afsluiten op zyn kling.
Medéa toon' zig wreed van aard, door geenig ding
Omzetlyk. Ino moet tot schreyen zyn genegen;
Orestes droef te moe..........

En wat verder,

Zoo let, dat uwe Konst elk voorstelle in dien schyn,
Gelyk de menschen in natuure, en jaaren zyn.

Denk ook niet by u zelve: niemant zal op zulke dingen zoo naau acht geven: noch laat het spreekwoort: *Alle Konstminnaars zyn geen kenners,*
u

u bedriegen. Onder de Schryvers is deze ſpreuk ook in gebruik; maar 't zyn van de ſlechtſte ſoort die zig daar bedrieglyk mee vleien. Let wat voorgemelde Dichter daar af zeit, en paſt het op u zelf toe; op dat het u ten ſpoor zy tot aanprikkeling van uwen yver, in de loopbaan der Konſt.

Maar alle Leezers, zegt ge moogelyk, zyn juiſt
Altyd geen kenners. Zal ik daarom voor de vuiſt
In 't wild heen ſchryven? of van mynen leezer hoopen,
Dat hy licht over myn' misſlagen heen zal loopen,
En myne feilen, als niet hebbende om het lyf,
Zien door de ving'ren, wen ik maar gedichten ſchryf?
Heel fraay! Men zal my licht van grof, en bot te dwalen
Vrykeuren; maar wat lof, wat eer zal ik behalen?

Denk zoo, en ſpreek zoo tot u zelf, tot dat uw begeerte tot veel te weten allengs aangegroeit, gy den ſmaak daar van weg krygt, en van zelf daar naar tracht. Dit tuſſchen ingevloeit, heeft den draad van onze aanmerkingen omtrent de verbeelding van den Aardsvader afgebroken, dien wy dus weer aanknoopen: Als men dan Abraham (dien wy reeds achtbaar van wezen, en bekleding hebben afgeſchetſt) in een ſlechte bekleeding blootsbeens en met overendſtaande hairen, als de wanhoop in d'afſchetzingen der Gemoedsdriften, door C. le Brun, en achter hem een hutje van oude planken als de Dykwerkers gewoon zyn tot hun verblyf op te ſlaan, verbeeld ziet, moet ik beſluiten dat de maker zich dat deel der Konſt, 't geen zy Perſoonverbeelding noemen, niet verſtaan heeft; want ſchoon men aan andere byvoeg-

ſels

fels ziet, wat die verbeelding beduiden wil; zoo is nochtans het voornaamste, te weten de eigentlyke verbeelding van den perzoon niet waargenomen, en het gene van zich zelve geen beduidzel heeft, namentlyk Hager en Ismael, daar toe gebruikt; want schilder Hager met haar kind, torschende alleen die magere uitrusting van brood en een fles water zonder eenig ander byvoegsel in een tafereel, wie zal haar anders als voor een landloopster aanzien?

Maar licht zal iemant zeggen: men zou evenwel (schoon Abraham niet bekleed was als vereist word) zien, dat het Abraham verbeeldde door het byvoegsel van Hager en Ismael. Dat zy zoo: echter voldoet het aan den regel der Persoonverbeelding niet, die met het byvoegsel gepaart moet gaan; want zou het niet belachelyk wezen, dat men twee Vrousperzoonen met slechte, en ongeziene bekleeding afmaalde, en de zelve door het byvoegen van een Adder, en Kelk met vergif, wilde aangezien hebben voor Kleopatra en Sofonisba? Zoo dat in diergelyke voorwerpen de volkomen Perzoonverbeelding met het byvoegsel moet t'zamen gaan.

De byvoegselen, zyn, of eigen, of gezochte: de eigen zyn deze waar van wy aangeroert hebben. De gezochte zyn zulke die alleen uit nood, wanneer 'er geen andere aan de hand zyn, gebruikt worden. Een Schilder zal ook voorwerpen ontmoeten, die enkel aan het byvoegsel kenbaar zyn; om datze buiten het zelve geen bepaling hebben als in opzicht van 't geslacht. Als by voorbeelt, hy schildert een oud Mannenbeeld bitterlyk weenende, en een Vrouwenbeeld dat hare zonden met neergeslagen oogen beschreit, niemant zal

im-

immers konnen ramen dat het eene Petrus, en het andere Maria Magdalena verbeeld, zoo men by d'eerste niet twee sleutels, of den Haan, en by de tweede een Balzemfles verbeeld ziet? maar wil de Schilder den Petrus tegens andere voorbeelden verleelyken of de Magdalena vermooyen zulks werd den Konstenaar toegestaan. Gelyk ook wanneer het Penceel tegen de waarheit aan Andromeda (die een Morinne was) lelyblank vertoont, daar Perseus haar verlost van de rots, en de kaken van 't Zeemonster: om dat de Schilderyen dienen tot verlustiging der oogen, en sieraad der wanden, daar een Lelyblank naakt, by een Molswartvel veel in voor uit heeft. Met noch meerder vryheit machmen Jupiter verbeelden met den halfvoldragen Bacchus, (gered uit het vuur dat zyn Moeder Semele verteerde) in zyn arm (gelyk wy 't hier dus in print verbeelden) schoon de Fabel zeit: dat hy 't Kint in zyn Dye verborg en voedde; om dat uit het vervolg van deze Fabel blykt, dat Jupiter Bacchus heeft ter opvoedinge bestelt by de Nimfen, die zeker gedeelte van een Berg by de Stadt Nysa, in Indien bewoonden, welke in de Griekze tale *Meros* geheeten word, het welk ook een *Dye* beteekent. Zie L. Smits in zyn Kantschrift op Nasoos Hervorm. p. 79.]

Vele Historien brengen hare eigen sieraden en kenbaarheit mee, en geeven den Konstoeffenaars gelegentheit om de zelve op verscheiden wyze te konnen verbeelden, door den zwier der omstandigheit die de zelve nasleepen, en uit de menigvuldige veranderingen die zig daar in opdoen. Nochtans moet een Konstschilder de zelve vertoonen in dat tydstip, daar in de zekerste kentekenen zich opdoen, en waar door men kaan de

p. 176.
H.
IUPITER & SIMELE.

verbeelding ten eersten ziet wat het verbeelt. En zoo min als het te pas komt, dat een gemeen soldaat in den drang zyn Veldoversten niet zou kennen, zoo min voeglyk is 't ook, alsmen den Veldslag by voorbeelt tusschen Darius en Alexander vertoonde, dat men ramen moest wie Alexander was, zonder naar zynen Buchephalus om te zien. Wyl de dapperheit van wezen, en bekleedinge dit moest aanwyzen. Dog een Konstschilder mag zich van dusdanige duidelyke byvoegselen, die men by alle voorwerpen zoo voordeelig niet vind, bedienen.

'T gaat in dit geval met de Schilderkonst, als met de Tooneelspelers. Hoe natuurlyker zy de persoonen, in welker plaats zy op den Schouburg verschynen, in bekleeding en zwier weten te verbeelden, hoe meer genoegen zy d'aanschouwers daar door geven. * *Moliere*, wanneer hy den eigezinnigen natuuronderzoeker *Jakobus Rohault* wilde ten tooneel voeren, wist deszelfs hoed, op een vremde wyze geplooit, ter leen te krygen. Dien zelven hoed deed hy den speelder zoo wel gebruiken, dat al de aanschouwers meenden, dat *Rohault* zelf op het tooneel verscheen, en behaalde hier door grooten roem.

Zoo iemant zeggen mocht, datmen zulk behulp niet altyd aan de hand en gereed heeft, dien geef ik tot antwoort: Dat zulken welker beeltenissen op penningen, en in marmer afgebeelt zyn, den zwier hunner bekleedingen daar by aanwyzen.

Hulp genoeg is den Konstschilders, schoon

* J. B. Mencken, in zyne Redenvoer, *over de zotte kunsten der Geleerden.*

zy niet altyt gelegentheit hebben om zich van de marmere beelteniſſen te bedienen, aan de hand door de Graveerkonſt.

De beelteniſſen der oudſte en geachtſte Konſtſchilders Apelles, Zeuxis, Nicomachus, Phidias, Pauzias enz. helthaftige en beruchre Vrouwen als Semiramis en meer andere, ook d'aloude Filoſofen en Dichters, zoo Grieken als Latynen hebje in de boeken van Joach. Sandrart, en in de Griekze outheden van Tom. Stanley, en Kennet, met aanwyzingen in wier Konſtkabinetten de zelve voor den verſlindenden tyd geborgen zyn; als de Beelteniſſen van Ariſtoteles, Socrates, Plato, Zeno, Antiſtenes, Diogenes enz.

Ovidius, Virgilius, Horatius, Taſſo, en andere Italiaanſche en Latynſe Dichters vintmen nevens andere beruchte Mannen als Seneca, Cicero enz. gevolgt naar hun marmere borſtbeelden op de Tytels van hunne beruchte werken: de Roomſche Cezars gevolgt naar hunne Muntbeelteniſſen by Joach. Oudaan, by Bogaart in zyn *Roomſche Monarchy*, en inzonderheit de eerſte XII in de printverbeeldingen van Titiaan. Eindelyk de waardige beeltenis van onzen Heilant Jeſus, naar de geloofwaardigſte afbeelding, overeenkomende met de beſchryving die Pilatus daar van gegeven heeft in een brief, gezonden aan den Roomſchen Raad, in *de Kerkhiſtorie* van Ireneus geboekt. In de *Kerkl. en Waerelt. Hiſtorie* van W. Goeree vint men de beelteniſſen van Herodes den Kindermoorder, Herodes Antipas. met Herodiae, Eſopus en anderen meer. Zeker wanneer de eigen Beelteniſſen in d'oude Hiſtoriſche verbeeldingen wierden waargenomen, zouden de beleezen Konſtminnaars, inzonderheit de liefhebbers van Medalien, en an-

dere

dere Outheden hun welgevallen daar in vinden.

Deze voorstelling en leiding heeft tot haaren grontsteun en voorbeelt het grootste licht der Konst Rafael Sanzio van Urbyn. Deze heeft in het groote konststuk in de Zegelkamer op 't Vatikaan, verbeeldende de School van Athenen, de beeltenissen der voornaamste waereltwyzen kennelyk daar in te pas gebragt, als Aristoteles, Plato, Diogenes enz. En in zynen verbeelden Parnasheuvel, de Beeltenissen der beruchste Dichteren tot op zyn tyt toe, 't welk zyn konstwerk geen geringen luister heeft bygezet.

Hoor wat *van Mander* 't zyner roem daar van zeit, in zyn levensbeschryving op pag. 51. *Alle de beeltenissen der oudtytze beruchte Dichters, uit marmere pronkbeelden en gedenkpenningen opgegadert, heeft hy in dit werk afgemaalt, en de levendigen daar in naar 't leven afgeschildert; Virgilius, Ovidius, Ennius, Tibullus, Catullus, Propertius en Homeer, die blind met verheven hooft zyn vaarzen zingt, en aan zyne voeten een, die toeluisterende de zelve opschryft. Ook ziet men de geleerde Saffo, den fierlyken Dantes, den lustigen Petrarcha, en den verliefden Bocatius, Tibaldeus, en meer anderen, die by troepen op den zangberg onder de schaduwe der Laurieren neergezeten, of schryven, of zingen, of spelen enz.* Ook word gezeit, *dat hy de wezens der Zanggodinnen, elk in 't byzonder, gevolgt heeft naar de marmere beeltenissen.*

Rafael is d'eerste niet geweest van deze uitvinding: voorbeelden van Konstenaren in vroeger tyd hebben hem tot dit loflyk doen gespoort. Wilt gy 'er de proef af zien ten bewys van het gezegde, die sedert den ondergang van Troje, en

Karthagoos bloeityd af in geheugen bewaart is; zoo volg met my den Rymtrant van den grooten Vondel, daar hy in zyne vertaling van Virgyl op pag. 150. den inhoud der beschilderde wanden van Didoos tempel beschryft : en hoe Eneas (terwyl hy de Koningin daar wacht) zyn eigen beeltenis en die van andere Griekse helden by hunne bedryven beschouwende, de zelve aan hunne wezens, schoon met bloed en stof bemorst, kent, en hierdoor deste meer met deernis over hun ongeval bewogen, eindelyk in tranen uitborst.

Want middlerwyl hy hier de Koningin verbeide,
In deze groote Kerk den rykdom overschat;
Verbaast staat om het heil der nieuwgeboude Stadt,
De Kunst des Kunstenaars waardeert met groot verlangen,
En zo veel arrebeits, hier aan te kost gehangen;
Verneemt hy het gevecht voor Troje, na als voor
Den Oorelogh, alree de wyde Weerelt, door
Gedondert. Hy verneemt hier Atreus Zoon naar 't leven,
Vorst Priam, en Achil, op bei te zamen even
Gebeeten, en gestoort. Hy bleef met aandacht staen,
En weende, en sprak: Achaet, wat oort is niet belaên,
Wat Lant ter Weerelt waeght nu niet van onze ellende!
Zie Priam daar. Hier wordt de dapperheit in 't ende
Met eere en prys gekroont. Hier word ons leet beklaeght,
En niemant vint men, die geen' rouw hier over draeght.
Laet vaeren alle uw vrees: deez' kennis zal ten leste,
(Want elk ons onheyl weet,) noch dienen ons ten beste.
Zo spreekt hy, en verzaet zyn droefheit met de lucht
Van yd'le Schilderye, en loost 'er zucht op zucht,
Waar op de traenen langs zyn kaeken nedervallen:

Want

Want hy vernam de jeught, aan dees zy van de wallen,
Hoe zy den Griecken, die in 't Velt voor Troje slaen,
Komt vallen op den hals, en jaechtze op 't Leger aen:
Van d'and're zyde hoe Achilles, met de pluimen
Op zynen helm, den Fryx te wagen 't velt leert ruimen.
Niet wyt van hier verneemt hy, schreiende en bedrukt,
Vorst Resus witte tent, die door den slaep verrukt,
Wort overrompelt, en geplondert, en verslagen,
Van Diomedes, Zoon van Tydeus, die den wagen
En heete paerden naer het heir dryft, dat het kraekt.

En lager:

Eneas zuchtte uit al
Zyn hart, zo dra hy quam den Oorloghsroof te aan-
schouwen,
Den Wagen, en het Lyk van zynen halsgetrouwen,
En Priam, die, bedrukt en weerloos, voor de Stadt,
Den trotsen Vyant met gevouwen handen badt.
Hy vondt zich zelven ook, by al de Griekse Heeren,
En onder 't oorlogsvolk, dat Troje kwam verweeren
Uit Oosten, en vernam hier Memnon, den Moorjaan,
Met zyne standerden.

Wy door dezeze loffelyke voorbeelden gespoort, hebben tot dienst der Konstoeffenaars, dit nevenstaande Printtafereel, gevult met Kopstukken van oude Filosofen, en Muntbeeltenissen van Waereltvorsten (behandelt op de * beste bekende wyze) ingevoegt.

 Bo-

* *Beste bekende.*] Nu nog zyn de gedrukte Medaljes, die men in de Boeken ziet, niet naar hun rechten aard na de Konst verbeelt. Meest zietmen de zelve maar in eenen enkelden omtrek, als afgeschetst, gelyk by J. Oudaan en

Boven aan, op de linker zyde, vertoont zig de muntbeeltenis van ANTIOCHUS EPIPHANES, den drukker der Machabeen.

Tegens over de zelve, die van FILIPPUS VAN MACEDONIEN met een Laurierkrans om 't hooft. Deze werd gemunt ter gedachtenis dat zyn Renkoets den loopprys behaalt had; waarom de zelve ook op het ruggeſtuk verbeelt ſtaat, en zyn borſtbeelt met Laurier gehult, pronkt, dewyl men de verwinnaars gewoon was dus te bekranſen. Waar onder aan een ſnoer de muntbeeltenis van ALEXANDER den Grooten hangt.

Tegens over de zelve hangt het penningbeeld van DEMOCRIET, op den gront van de nis het marmere kopſtuk van HERACLIET boven het zelve, in het midden van de Nis het gemunte beelt [illegible] van

en meer anderen, zomwyl ook met ſchaduw aangevult; dog zoo dat het meer naar een printverbeelding, als Medaljeverbeelding gelykt; om dat men 'er zelf deurzichten op verbeelt ziet, tegens den aart der Medaljen, die by wyze van opkoming niet by inſchieting hun beſtempeling doen zien. Die Keizerlyke Muntſtukken welke men in 't Muntkabinet van den Heer Schynvoet ziet, hebben veel gelykenis naar die welk wy vertoonen: en de Franſen hebben 't thans ook veel nader aan de rechte verbeelding gebragt als voorheen, maar niemant die de zelve verbeelt heeft (ik met voordacht ook niet) als zy moeten verbeelt worden: maar waar in de rechte verbeelding beſtaat, en wat wyze van behandeling daar omtrent moet gebruikt werden blyft ongezeit, tot my de gelegentheit voorkomt van het beſtier van een groot werk, wanneer ik klaar zal konnen betogen, dat niemant op het geene tot de rechte verbeeldinge der Medaljes behoort waargenomen te werden, ooit gedacht heeft.

Een Vogelaar (zeit Gratiaan) *werpt geen meer zaad, dan noodig is om zynen Vogel te vangen.*

p. 182

van SOCRATES, en op den benedegront voor de Nis het marmere Borstbeelt van DIOGENES, zoo als het onder andere outheden te Rome in 't Vatikaan gezien wort. Wy hebben een bassenden Hont (het sinnebeelt van zyn bytenden aart; waarom hy ook met den bynaam van *Cynicus* Hontschen bekent is) daar nevens aan verbeelt, en eindelyk doen zig de gemunte Beelteniſſen van CLEOPATRA en M. ANTONIUS onder aan zien.

Menigerhande opmerkelyke gevallen leveren ons de schryvers van Philippus, en Alexanders levensbedryven, die een Konstschilder stoffe geven tot verbeeldingen: 't zy dat hy den Waereltvorst voor de tent van Darius doet verschynen, of daar hy Diogenes aandoet in zyn ton op de markt van Athenen. Om dit laatste, dat dikwerf verbeelt wort, hebben wy ook het Borstbeelt van dien Filosoof in dit tafereel ingelast.

Lust het een Konstschilder, de laakbare ontmoeting die Socrates van zyn booze Xantippe met * lydzaamheit verdroeg, te verbeelden, men doe hem buiten gemoetsdrift, terwyl hy van boven uit het venster met water begoten wort, naar om hoog zien, en bediene zig van de eygen wezenstrekken, waar door hy onder de penningkundigen bekent is.

Of lust hem treurstof, en wil hy by voorbeelt de

 mar-

* Lydzaamheit] welke daar in bestont dat hy zonder eenige drift, of weder schelden, alleen tegens haar zeyde: *ik had wel gedacht dat na een stormbuy van scheldwoorden een stortregen volgen zou.* En als iemant hier over verwondert zynde tot hem zeyde, hoe hem mogelyk was zulks te verdragen? dien gaf hy tot antwoort: *kont gy ook het gekakel van de Hoenders wel beletten die over de werf loopen?*

martelizatie van de Machabeesche Vrouwe met hare † zeven Zoonen verbeelden, hy doe dien wreedaard dit bloedig treurspel aanschouwen, en bediene zig van de eygen wezenstrekken op de medalje uitgedrukt.

Of wil een Konstoeffenaar zeedelyke voorwerpen tot zyn doel nemen, en voor leermeester der reede spelen: hy verbeelde de ¶ Rede in gedaante van een Vrouw in Amazoons gewaad, en doe haar de jeucht, door den spiegel der voorzichtigheit de waereltse dingen met opmerken beschouwen, om de waarde daar van recht te leeren kennen, en toe te passen: En de Borstbeelden van Democriet en Heracliet in een Nis, of anderzins, in den agtergront daar by geplaatst; verstrekken tot voorbeelden der twee uiterste hartstochten, tusschen welke de Rede den middelweg den besten keurt: of zy dienen tot voorbeelden om te leeren; dat de aart der waereltsche zaken, in opzicht van de toeeygening, van het begryp afhan-

† 2 Machabeen Cap. 7.

¶ Rede] Deze hebben wy vertoont in ons *Tooneel van Zinnebeelden* &c. met een Wapenrok, en Krygsmantel, in de eene hand een spies, in de ander een schilt met het hoofd van Meduza, en een Helmet gepluimt met een vuurvlam, op 't hooft. Wy vonden reden om het vuur, een zinnebeelt van zuivering en beproeving, aan de zelve toe te passen; aangezien de Rede, geen ware Rede is, ten zy de zelve van vooroordeelen en dwalingen gezuivert is. Borstpansier en speer, zinteekenen van dapperheit en macht, zyn haar toe gevoegt; om dat zy niet alleen de hartstochten van anderen, maar ook van zich zelve weet te bedwingen. 't Hooft van Meduza op den stalen schilt beduit, dat, gelyk door de vertooning van het zelve de vyanden van Perseus versteenden, zoo ook al wat tegen de Rede aandruist, verstommen, of na een weynig tegenstant, veltvluchtig den kamp moet gewonnen geven.

hangen, of dat de zaken naar de gesteltheit des gemoets verschillige uitwerkingen veroorzaken.

Wel is waar dat zulk een wyze van bespiegelinge, meer een opgespannen vernuft vereischt dan andere verbeeldingen: maar dit isser ook met een van, dat de kunstenaars met zulks te vertoonen ook meerder lof als anderen verdienen; om dat men van zulken (als Cebes de Thebaner in een ander opzicht zeide) zeggen kan: *Zulke Zedemeesters leyden de Menschen, even als men de Ossen doet, met den muil by 't water.*

De dubbele penningbeelteniſſen van M. Antonius en Kleopatra konnen een Konstschilder dienen, wanneer hy haar zittende onder een pragtig, met zyde en goud doorstikt scheepspaviljoen, geankert aan de kust van Cilicie, daar Antonius haar in den avondstont verwellekomt, wil verbeelden: of daar zy aan de tafel, die kostbare paarel (ten staal van brootdronken verkwisting) indrinkt ter eere van haren geliefden Antonius.

Menigte van Beelteniſſen zouden wy uit medaljes en oude marmere gedenkstukken konnen vertoonen, indien dit onze toeleg was: maar wy hebben alleen het spoor aangewezen waar door elk Konstenaar 't geen hem dienstig is (indien onze leydinge hem behaagt) kan opspeuren. En waarom de Beeltenis van M. Antonius hier, en Alexander Lysimachus en andere meer, gehult met Ramshoornen op hun geltmunt vertoont worden, daar van zullen wy reden geven in ons vertoog over de Feestviering van Bacchus.

Dit zy genoeg gezeit, en willen wy onze Redenvoering sluiten met den Heere D. v. Hoogstraten, die in zyn *Berecht* voor de *Aanmerkingen*

over de geslachten der zelfstandige Naamwoorden zig aldus laat hooren : *Dringers en Dommekrachten styf op hun stuk staande weet ik dat hun voorhooft zullen kreuken, noch zig op laten dringen iet daar zy niet aan gebonden willen zyn* enz. *Ider kan by zyn meening blyven, die van gedachten is, dat wy knorven in biezen zoeken, en eene angstvallige naaugezetheit willen invoeren, die van geener waarde te houden zy.*

De lezer moet niet kwalyk nemen dat ik al weer zoo breed in deze buitenweiding heb uitgespat, zonder verlof, en tegens myne belofte. Ik bind my (de zaak zulks vereissende), daar zoo vast niet aan als de Schotze Monnik Paternus, die zig in het Klooster tot Paderborn liet verbranden; om dat hy geen verlof van den *Prioor* gekregen had, om daar te mogen uitgaan.

MATHIAS WITHOOS, van wien wy nu gaan spreken, is geboren t'Amesfoort in 't Jaar 1627. de uitwerkzelen van zyne geneigtheit gaven al vroeg blyken dat hy tot een Schilder geboren was. Jakob van Kampen, Boumeester van het Stadthuis van Amsterdam, die vrindschap en ommegang met zyn Vader hield, ging hem dikwils bezoeken, wanneer hy op zyn woning op Ranbroek by Amesfoort was, en by die gelegentheit de uitwerkzelen van zyn vernuft zag. Hy bood zyn dienst uit geneigtheit tot de Konst den Jongeling aan, onderwees hem in de gronden der Konst, en bracht hem in den tyd van zes Jaren zoo veer door zyn onderricht, dat hy op eygen wieken konde dryven. Zommige jonge knapen die de reyslust in 't hooft kreegen, waar van Otto Marceus een was, spoorden ook anderen, ook onzen MATHIAS en Hendrik Grauw zyn

zyn medeleerling by van Kampen aan, om een reys naar Romen te doen. Het ſtuk ging aan onder hun zeſſen, waar van 'er een op de reys ſtierf, zommige in Italien bleven, en Otto en MATHIAS wederkwamen, na dat zy daar twee Jaren waren geweeſt, in 't Jaar 1650.

MATHIAS WITHOOS, wiens wyze van ſchilderen by die, welke een gelyke verkiezing omtrent de voorwerpen der Konſt hadden, merkelyk in zuiverheit van penceel doorſtak, raakte hier door in de gunſt van den Kardinaal de Medicis, voor wien hy wel 't meeſt, zoo lang hy te Rome was, ſchilderde. Doch niet tegenſtaande hy het 'er wonder wel hadde, dreef hem de zucht tot zyn Vaderlant weder te rug, zoo dat hy tot zyn verblyfplaats Amesfoort verkoos in ſte van die waereltſtadt, waar hy bleef tot den Jare 1672, wanneer hy met 'er woon (om de Francen die toenmaals in Uitrecht en daar omſtreeks indrongen, en hunnen moetwil t'ontgaan) vertrok naar Hoorn in Noorthollant: te meer noch om dat hy vier dochters hadde, en geen gevaar daar omtrent wilde afwagten. Hy was een man bezadigt van drift, goedaardig, en zyn Dochter, die my dit verhaal gedaan heeft, verklaarde dat zy dikwils zyn koud gebeente had beſchreyt, als zy bedacht met wat een teedere liefde hy zyne kinderen plach te beminnen. Hy ging zelden in herbergen of gezelſchappen, maar was dag aan dag, wanneer hy gezont was, vlytig en yverig aan zyn beroep: want de jicht plaagde hem zoo geweldig dat hy dikwils twee, drie, en meer maanden op een Jaar niet iets in de Konſt verrigten konde; het geen ook Jan Pieterzen Zomer, Makelaar in de Konſt tot Amſterdam, die hem tot het laatſt van zyn leven gekent

kent heeft my, heeft verhaalt, dat hem de vingers door de Jight zoo krom als Arentsklauwen aan de handen ſtonden. Hy bedong in de fleur van zyn leven drie, vier, vyf, en ook wel zes hondert gulden voor een groot ſtuk, maar het was 'er ook na geſchildert. Ik heb 'er gezien by de erven van den Heer de Moor Borgermeeſter van Hoorn, waar in op het aller uitvoerigſte ſtonden afgebeelt Diſtelen, Lakebladen, en diergelyk ſoort van kruiden, tuſſchen beyde gevult met lies, graanhalmen, korebloemen, papavers; den gront geſiert met veil, paddeſtoelen, breweegbladen, en ander ſmal kruid: hier een Kikvors, daar een bontkleurige Hagedis, ginder een Slang die onder de ſchaduw van 't loof ſchuilt, of ook wel een Muis, die aan 't een of ander kruid zit te knagen, zoo uitvoerig dat men de haartjes zoude hebben konnen tellen; vorder de kruiden doorzaait, met allerhande ſoort van Rupzen, Slakken, Flintertjes, of ook wel een Spin in haar web; tot Mieren in 't kluis, alles even natuurlyk en met grooten vlyt en gedult uitgewerkt.

Hy heeft drie Zonen gehad, welke mee de Konſt hanteerden, en vier Dochters, waar van ALIDA de tweede ook Bloemen, Fruit, en diertjes in oly en waterverf ſchilderde, en noch in leven is.

JOHANNES de oudſte had een langen tyd te Rome geweeſt, ſchilderde lantſchappen in waterverf en bracht een voorraat van ſchetzen, en teekeningen met zig uit Italien, van de vermakelykſte gezigten, zoo Lantſchappen als Luſthoven, met voornemen van in Hollant zyn leven te ſlyten; maar zeker voorval lokte hem aan 't Hof van den Vorſt van Saxen Lauwenborg, daar hy ook geſtorven is, in 't Jaar 1685. PIE-

Pieter de tweede Zoon, is tot Amsterdam gestorven in den Jare 1693. hy schilderde Bloemen, en alle soort van kleyne Diertjes, met waerverf, gelyk zyn Vader in zyn tyd ook wel gedaan heeft, die ieder byzonder op een blad, tot een Boek vergaderd werden, welke nog in handen van de beminnaars van Papierkonst bewaart worden en geacht zyn.

Frans de jongste, schilderde mede Bloempjes en Diertjes met waterverf, maar niet zoo goet als Pieter, en voer naar Indien, daar het hem egter grooten dienst deed: want hy raakte daar door in gunst van zyn Edelheit den Generaal Kamphuizen, die hem van 't werken ontsloeg, zyn gagie verhoogde, en hem voor zich liet teekenen. Wederom t'huis gekomen is hy gestorven tot Hoorn in 't Jaar 1705. 2 Jaren na zyn Vaders dood: want die is, na dat hy ses agter een volgende Jaren met groote pyn geplaagt is geworden, gestorven in den Jare 1703, oud 76 Jaren.

HENDRIK GRAAUW is geboren tot Hoorn van brave ouders; dog het Jaar van zyne geboorte heb ik niet konnen opspeuren; maar nadien hy is geweest een leerling van Jakob van Kampen 't zamen met Mathias Withoos, die ook zyn reysgenoot was, vond ik reden om hem nevens den zelven op 't Jaar 1627 ten tooneel te voeren.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst is geweest Piet. Franze Grebber van Haarlem. Daar na raakte hy by Jak. van Kampen, Boumeester van 't Raathuis te Amsterdam, daar hy ruim acht jaren by geweest is, doende in dien tyd niet anders als teekenen en allerhande voorwerpen ordineeren, tot dat Prins Maurits, toen uit West-Indien gekomen

men laſt gaf aan gemelden van Kampen, om vier groote vakken in de Coepel van de vermaarde Zaal van 't Princen Huis in 't Boſch te beſchilderen, daar hy neffens zyn ouden Meeſter Grebber en noch twee anderen aangeſtelt werd.

In den jare 1648 kreeg hy zucht om Rome te zien, daar hy niet lang op draalde, want hy vont gelegentheit te water op Livorne. Te Rome gekomen heeft hy byzonder yverig en naarſtig zig geoeffent, eerſt in 't teekenen naar de beroemde marmere Statuen, naderhant in 't ſchilderen naar de beſte voorwerpen, en maakte daar in zulken opgang, dat Nicolaas Pouzy, 'er van zyn werken ziende hem de hand op 't hooft geleid heeft, zeggende in 't Italiaans: Dat hy nooit geen Hollander had ontmoet, waar van hy groter verwagting had.

Drie agter een volgende jaren had hy te Rome geweeſt, wanneer hy alle zyne brave Tekeningen en Modellen oppakte en weder naar Hollant trok, daar hy zig by wyle t'Amſterdam, by wyle t'Uitrecht onthielt, tot dat 1672 de Franſen in Nederlant gekomen, hy bevreeſt, alzoo hy kleinhartig was, zig tot Hoorn begaf.

Meer gemelde Bronkhorſt heeft my verhaalt, dat hy hem eenige tekeningen liet maken op gegront papier, met Crion opgehoogt, als d'opvoeding van Bacchus, den Triomf van Julius Ceſar, en andere, lang 7 à 8 groote bladen papier, waar in hy zyne bekwaamheit in 't ordineren, kundigheit in het naakt, de rykheit van zyn Geeſt, en konſtige wyze van behandelingen dede zien. Buiten dit bezat hy niets om zig bemint of aangenaam te maken by de waerelt; want hy was byzonder bloo en ſtil. Ten zy hy by liefhebbers

ers van de Konst was, en gelegenheit vont om
ver het schoone, de ziel van de Konst, te spre-
en.

Hy is tot Alkmaar gestorven, ongetrout, na
at hy acht of tien jaren daar gewoont, en
veinig geschildert had.

In dit zelve Jaar 1627 werd tot Haarlem gebo-
en . . . . ROESTRATEN. Deze heeft de
Konst geleert by Frans Hals, wiens Dochter hy
ok naarmaals getrout heeft: de zelve welke den
otzigen Adriaan Brouwer, wanneer zy noch jong
vas, bescheet, en die van Brouwer weer besche-
en werd. Mic. Carreé die in den jare 1695 in
ngelant woonde, en gemeenzamen omgang met
un hield, heeft my gezegt, dat hy 't dus uit
un beider mond, dikwils om de klucht, heeft
ooren verhalen. Dat de Vrouw van F. Hals, iets
nders te doen hebbende, aan Brouwer, die toen
og jong was, en by F. Hals de konst leerde, be-
ste het kint te torschen op dat het onderwyl
iet kryten zoude. Brouwer sprong daar mee om
oo hy best kon, en droeg het dan op zyn arm,
an op zyn schouders om het zelve te stillen, en
hokte het zoo lang dat het hem eindelyk van
oven tot onderen bevuilde. Brouwer dus bestelt,
y het kind op den vloer, streek zyn broek af, en
etaalde het zelve met gelyke munt. De Vrouw
aar op inkomende ziende dit klugtig bedryf aan,
raagde wat hy dee? die hy tot Antwoort gaf:
Vy beschyten malkander.

ROESTRATEN was een braaf schilder van pour-
etten en stillevens, inzonderheit Zilverwerk,
chotels, Vazen Schalen enz. die hy zoo natuurlyk
oor 't Penceel wist na te bootzen, dat het na-
uurlyk Zilver scheen te wezen. Aan het laatste
hielt

Hielt hy zig meest; aangezien P. Lely, die niet als Pourtretten konde schilderen en zyn fortuin daar mee zocht te maken, hem het schilderen van de zelve, om dat zy elkander niet in de weeg lopen zouden, afried, onder belofte van hem anderwys dienst te doen, gelyk ook geschiedde: want hy dikwils maakte dat hy veertig of vyftig pont sterlings voor een stuk kreeg.

Hy had zig in den brant van Londen aan zyn heup bezeert, waar door hy naderhand krepel ging.

Na het overlyden van zyn eerste Vrouw, troude hy een jonger; maar het was der moeite niet waart, dat om zoo weinig koren als hy te malen had, hy een nieuwe Molen oprechtte: want hy stierf in 't jaar 1698.

De Boomen, en Bloemen zyn het sieraad van 't aartryk. De milde Natuur brengt die op den regten tyd voort. De oeffening van een yverig en naarstig Bouman zet hun schoonheit en luister by. Dus is 't ook met den Mensch; de konsten en wetenschappen zyn de versierzelen van den zelven. De natuur schept des Menschen vernuft, en geneigtheit. De oeffening brengt het verstant in zyn volkomenheit. Dit bevestigt Horatius daar hy zeit:

Natuur mach 's Menschen geest verwekken;
Maar 't ovrige de Konst voltrekken.

En dit tegenwoordige voorwerp zal 'er de proef op zyn.

HEN-

HENDRIK VERSCHUURING geboren tot Gorkom in 't Jaar 1672. was de Zoon van een Hopman in dienst van den Staat. Deze, welke een teedere geneigtheit voor zyn Kind had, te meer alzoo het zelve in zyn vroege lentejeugt zwakker en teederder dan wel anderen was, had veel bekommertheit daar over, niet wetende wat daar mede te zullen aanvangen, of waar heen te leiden; wyl de jongen voor den Wapenhandel niet geboren scheen te zyn. Maar 't leed niet lang of het middel van zyne kostwinning ontdekte zig in de geneigtheit, welke strekte tot de teekenkonst. De Vader dit bemerkende bestelde hem straks, ter ouderdom van acht jaren gekomen, by eenen Dirk Govertsz. Portretschilder, om in de beginselen der teekenkonst onderwezen te worden, by welken hy bleef tot zyn dertiende Jaar, wanneer hy besteet wierd by den beruchten Jan Bot tot Uitrecht, waar by hy noch zes agtereenvolgende Jaren bleef, naarstig en vlytig zig oeffenende in teekenen en schilderen. Toen bekroop hem de reysluft, zoo dat hy naar Rome ging; daar hy om zyn Konst voort te zetten, zig stadig bezig hield met teekenen naar de konstige marmere beelden; en het naakt op de vermaarde Roomsche teekenschool. Maar om dat zyn geest hem meer en meer leyde tot het schilderen van Paarden, Jachten, Rooveryen, Veltslagen enz. als ook tot het teekenen van oude ruinen, en gesloopte gebouwen, en Eerteekenen, vertrok hy gins en elders, om allerhande voorwerpen op te zoeken waar toe zyne genegenheit hem trok. Ook teekende hy het opmerkelykste in de voornaamste Steden waar hy gewoont heeft, als Rome, Florence en Venetien, zelf ook vele van de nieuwe gebouwen en Paleizen, waar door hy

Boukundig werd, 't geen hy uit verſcheiden ſtalen naderhant in zyne penceelwerken heeft doen blyken. Te Venetien was zyn penceelkonſt inzonderheit gewilt, en hy door de zelve, en door zyn hups gedrag by alle grooten bemint. Na dat hy dus den tyd van tien jaren in Italien had doorgebracht, ſchryft *du Pilé*, (maar zyn Zoon de Heer Willem Verſchuuring meld in een brief aan my geſchreven van vyf jaren) keerde hy te rug na zyn Vaderlant; doch volbracht toen zyn voornemen niet; want nemende zyn reis door Zwitzerlant op Vrankryk ontmoette hy tot Parys den Zoon van den Heer Borgermeeſter Maarzeveen, die een ſpeelreis naar Italien ging doen. Deze lokte hem (zonder veel moeite) van zyn voornemen af, om hem te verzelſchappen in Italien, gelyk hy deed. Hy bleef daar drie jaren, en kwam eindlyk in den Jare 1662 in zyn geboorteſtadt Gorkom gezont, en vol ſchildervuur (om aan alle Konſtminnenden te doen zien wat hy gevorderd was) met voornemen van daar zyn ruſt te nemen.

Hy zette zig zonder lang dralen tot het oeffenen van zyn Konſt, daar hy ſtraks beminnaars toe vont, dat hem den luſt meer en meer deed wakkeren, en dus geen moeiten ontzien om de byzondere voorwerpen, daar zyn Konſtzucht op doelde, na te ſporen. Dus begaf hy zich gins en herwaard in de legerplaatſen en waar ſchermuzelingen (inzonderheit onder de Ruitery) voorvielen; waar hy dan een afſchetzing maakte in een Boekje dat hy tot dien einde altyd by zig had. Inzonderheit vont hy daar toe gelegenheit aan de hant in de jaren 1671 en 72, achtgevende op de wyze van *Camperen*, orde in vechten, aftrekken, vluchten, en uitplonderingen der dooden en gekwetſten na den

Velt-

Veltslag, vorders den ganschen toestel en omslag die tot een leger behoort. Van welke geschetste voorwerpen hy zig naderhand bediende, en gebruikte voorts het leven tot de voornaamste beelden en paarden: als my gebleken is aan een groot stuk woelig vol werk en konstig geschikt, verbeeldende een stroopery van Vee, en Menschen, 't verschiet vertoont een Zeestrant, en Schepen aan den wal, waar heen een gansche dreef van slachtvee, en geplonderde goederen vervoert word. Op den voorgront word een Heerschop geweldigerhand van de roovers gegrepen, die schoorvoetende tegens de vervoering, om verlossing uitziet, terwyl zyn Vrou aan het hoofd dier bende, rustig te paard gezeeten, veelerhande Zilverwerk, met gebogen knien daar voor aanbied. Dit alles is zoo natuurlyk geschildert, en fix geteekent, dat het wel onder de braafste Konst van onze Nederlantsche Meesters getelt mag worden. Thans is de Heer Gysb. van Aalst te Dordrecht daar bezitter van.

Door zyn geboorte, verstant, en pryssely k gedrag, waar door hy by elk bemint was, werd hem het Magistraatschap van zyne geboortestadt opgedragen, 't welk hy met veel roem bekleed heeft. doch hy liet egter niet naidagelyks de Konst te oeffenen, die hem goed voordeel by bracht, zoo dat hy lustig en gelukkig leefde.

Om een kleine reis te doen (wie kan zyn noodlot voorzien?) begaf hy zig te scheep, daar een sterke onweerbuy hem deed verongelukken, zynde twee uuren van Dordrecht, op den 26 van Grasmaand 1690. in den ouderdom van 63 Jaren.

F. G. Westhovius, Rector der Latynsche Scho-

len te Gorkom, zond my dit volgende byſchrift op des zelfs afbeeltſel (geplaatſt in de Plaat H 1.) door hem zelf berymt in een Brief.

VERSCHURINGS*beeltenis word in dit beeld verbeeld,*
De paerel aan de Kroon van Gorinchems banieren;
Rechtſchapen krooſt als van Parrhaſius geteelt,
Dat op zyn' trekken trekt met onnavolgb're zwieren.
Wil iemant klaarder licht dan uit dit beeld, en vaars?
Zoek hem in lofſpraak by het puik der Konſtenaars.

Deszelfs Zoon WILHEM VERSCHURING heeft zig ook eenige agtereenvolgende Jaren in de Schilderkonſt geoeffent: eerſt in zyn jeugt by zyn Vader, naderhant by Johannes Verkolje te Delf. Zyn geneigtheit viel op het ſchilderen van Gezelſchapjes, Beeltjes, en ook wel Pourtretten. 'T geen hy door 't penceel gemaakt heeft doet ons klaarlyk zien, en beſluiten, dat, indien hy in den yver voortgevaren had met de Konſtoeffening, hy tot de hoogte van den konſtberg zoude opgekloutert hebben, maar hy heeft afgelaten van daar in voort te gaan, en nu al eenige jaren het penceel niet meer geoeffent, belet door voordeelige bezigheden die hy aan de hand heeft.

Hy is tot Gorinchem van elk bemint, en geacht, gelyk zyn Vader, welke ook in zyn tyd aldaar Regerend Borgermeeſter was, gelyk ook voor hem de vermaarde Konſtſchilder, zyn tyt- en Stadtgenoot JAKOB VANDER ULFT mede tot de waardigheit van het Borgermeeſterampt is verheven geweeſt. By wien gemelde VANDER ULFT de Konſt geleert heeft weet ik niet: maar dat hy zig door zyn Konſt een naam gemaakt heeft,

en

Jak. Houbraken sculp

H 127.

en zyn penceelwerk noch in de braafste Kabinetten plaats ingeruimt wort, is by elk bekent.

Hy schilderde meest Roomsche of Italiaansche gezigten, markten of pleinen, en daar op in 't verschiet Kolommen, Gedenknaalden, Triomfbogen, Pronkbeelden, of eenige oudtydse zeegeteekenen, en dat wel zoo (schoon hy nimmer te Rome geweest heeft) dat de genen die Italien bereist hadden, de zelve met den eersten opslag van hun oog kenden. En niemant moet dit wonder dunken, aangezien de meeste overblyfselen van oud Rome in print, of door afschetzingen bekent, licht te bekomen zyn: maar dit is te verwonderen, dat men ziet, hoe natuurlyk en konstig hy de bouvalligheid, reeten of scheuren, en de bedropenheit in de zelve heeft waargenomen; en nog meer als men ziet hoe geestig hy doorgaans zyne werken met menigte van kleyne beeltjes, en die vast geteekent, en konstig by een geschikt, fraay koppelen: ja ook zomwyle gebeurde Heidensche Historien vertoonen, heeft weten op te sieren. Een Konststukje alleen 't geen op 't Amsterdamse Raathuis hangt ende het zelve verbeeld, nevens den Dam, en daar op toont het dagelyks gewoel van allerhande soort van Menschen in hunne eygen en kennelyke dragt, is alleen genoeg om eeuwen aan hem en zyn eedle penceelkonst te gedenken. Daar beneffens was hy wel de voornaamste Glasschilder van die Eeuw: zo dat vele Kerkglazen omstreeks Gornichem, en in Gelderlant, pronken met zyn penceelkonst. Hy wendde veel yver, en moeite aan, om de kracht, schoonheit, en doorschynentheit der Glaskoleuren uit te vinden, gelyk Dirk en Wouter Crabet (die de glazen in de Kerk tot Gouda beschilderden) gehad hebben. Dog te vergeefs; want die Konst is al

te lang met de Meesters begraven geweest, om 'er op 't onzeker naar te delven. Ook zyn de toegangen tot de Elizeesche Velden thans niet bekent: Anders mocht m'er de schimmen der overledenen naar vragen, gelyk zulks outyts van den Roomschen Puikdichter Nazo is verdicht.

Wy hebben nu te spreken van JAN TEUNISZ. BLANKHOF geboren tot Alkmaar (daar zyn Moeder Stads Vroedvrouw was) in 't jaar 1628 op * Koppertjes Maandag.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst was Arent Teerling, gebynaamt *Sinceer*. Dezen vinden wy 1632, op de naamlyst van de Alkmaarsche Konstenaars als Meester geboekt; dog ik gis dat hy in dien tyd een van de geringste der Broederen zal hebben geweest, aangezien hy zig tot den kladpot begaf: om dat de de Fortuin misschien zyn Penceeloeffening niet gunstig was. Het zy daar mee

* De Kopperdag was van outs een Bacchus en Ceres-dag, waar in alle overdaad en geilheit gepleegt werd, en als of dan alles met Caracalla geoorloft was; die zyn eigen Schoonmoeder misbruikte, daar die snoode zeug nog op zeide; *zoo gy wilt, het is u geoorloft; om dat gy Keizer zyt.* Die van 't Papendom plegen op dien dag door Siam met kopere Cocorillen te loopen, op den Rommelpot te spelen, en alle overdaad te plegen, en werden dus voor yverige Papisten gehouden. Dog dit doen is door de Kristen Overheit van tyd tot tyd besnoeit. Zie Abr. Magyrus, in zyn *Historie van de Almanachs Heiligen*, pag. 31.

Onze Schilder, die wat van zyn geboortedag schynt aangeerst te hebben, was los, ongebonden van leven, woelig, en tot veranderingen geneigt, waarom hy zig ook op de laatste Vloot die tot ontzet naar Candia onder 't bestier van den Graaf van Waldek scheepte, begaf. Dit was in de Lente van 't jaar 1669, toen het in Slachtmaant van 't zelve jaar, na een twintigjarige belegering door de Turken, van de Venetianen ingenomen wiert. Zie *den Hollandsen Merkurius op 't jaar 1669.*

mee zoo 't wil, hy was de Leermeester van onzen BLANKHOF en van Johannes Bulot. Naderhant geraakte BLANKHOF by Pieter Scheyenburg, en van daar om de Konst voort te oeffenen by Cezar van Everdingen, en Gerrit de Jong, tot dat hy zig door reislust geprikkelt naar Rome begaf, daar hy tweemaal (anderen zeggen driemaal) op verscheide tyden geweest is.

In de Schilderbent werd zyn rechte naam verandert in JAN MAAT; wy zullen hem voortaan ook zoo noemen om dat hy dien zedert behouden heeft, en hy daar best by bekent is.

De eerste voorwerpen van zyn Penceel waren Lantschappen, en inlantsche Strand- en Watergezichten, die hy vaardig vlak en kwik wist te schilderen, 't welk vermoeden geeft dat zyne Reizen hem aanleiding tot het Zeeschilderen hebben gegeven. Zyn waardigst geachte stukken, zyn die, in welke hy Italiaansche Stranden, en Zeepoorten, met der zelver vremde vaartuigen, heeft afgebeelt.

Hy was los van leven, en los in 't schilderen; waarom zyn aart die woelig was zyn penceel tot vaardig schilderen gewende. En de Konstkenners hebben opgemerkt, dat, wanneer hy wat meer gedult nam, om zyn werk uitvoeriger en meer gepolyst te doen voorkomen, de zelve dan die geestige losheit, en pryssel yke fixheit misten, hoe wel ik weet, (dit niet tegenstaande) dat de net gepolyste schilderyen thans wel meest gewilt worden. By den Konstschilder Gerrit vander Steur tot Alkmaar hangt een Strantgezicht, 't geen onder zyn beste werken mag geteld worden, konstig en natuurlyk verbeelt De zwalpinge of overbuitelinge der ebbende en aan-

vloejende Zeegolven op den Oever is daar levende in vertoont. En gelyk de zelve door gestadig bewegen op en afgedreven wordende geen stant houden, kan het zelve toegepast op onzen schilder ten zinnebeelt strekken, als die t'elkens tot veranderingen geneigt, niet lang stee op eene plaats hielt, waar door Johannes Voorhout (met zyn Vrou van hier vertrokken, uit vrees dat de Franschen deze landen mochten overstroomen) hem onverwacht in den jare 1674 te Hamburg ontmoette, 't geen hy my zelf heeft verhaalt. Over zulks is zyne levensdraad van een langer bereik geweest, als my was opgegeven: namentlyk dat hy tot Amsterdam zou gestorven zyn in 't jaar 1669. Zyn leerling ARNOUT SMIT tot Amsterdam, volgde zyne wyze van schilderen na.

De bevinding heeft ons doen zien, dat menschen, die een lagen geest bezitten, 'er even aan zyn, als die aan armen en beenen geboeit, geen eenen stap konnen voortgaan. De kleenmoedigheit houd het vernuft in den doofpot van vrees en schroom tot het einde toe gekerkert. Daar en tegen beurt en wakkert een groote geest het vernuft op, en rust niet ten zy het voorgestelde wit 't geen hy beoogt, met roem verkregen wort. Hier van is een voorbeelt in

BARENT GRAAT geboren tot Amsterdam in 't jaar 1628 den 21 van Herfstmaant. Zyn moeder koesterde hem met veel zorg en liefde op tot zyn tien of elf jaren, waar naar zy hem ter schole deed tot Heusden voor den tyd van vier of vyf agtereenvolgende jaren, waar na hy weder t'huis kwam. Zyn moeder die 't goede met hem voorhad overdacht vast 't een en ander middel, waar door hy zig in tyd zoude konnen generen,

nam

nam ook overleg met zyn Oom, die een fraay Beesteschilder was, in de wandeling genoemt Meester Hans. Deze ziende een grooten geest, en natuurlyke zucht tot de Konst in hem doorsteken, werd te rade, hem aanleiding daar toe te geven, en nam hem in zyn huis. De yver tot de Konst groeide zodanig aan, inzonderheit toen hy de handeling van de teekenpen begon magtig te worden, dat hy de nachten zomwyl aan den dagh schakelde, en wanneer zyn Oom hem zulks beletten wilde, met hem het licht te onthouden, wist hy 'er straks een vond op. Hy ging na d'Oude of Nieuwe Kerk tegens dat de avondpreekdienst verricht was (noodt zoekt list) en wist met behendigheit, de overgebleven enden der kaarsen van de kandelaars te kapen, en zig daar van in der stilte by nacht te bedienen.

Dus eindelyk aan 't schilderen gekomen, liet hy egter niet na yverig in het teekenen naar 't leven voort te varen, ja was des Zomers gemeenlyk met zyne Portefoelie onder zyn arm al gereed tegens dat de Poort open gedaan wierd, om in de Velden Paarden, Ossen, Koeyen, Schapen, of Geitjes naar 't leven af te tekenen, tot acht uuren in den morgen, waar na hy zig dan weder met te meerder yver aan 't schilderen begaf. Maar alzoo de Vrouw en Dochter van Meester Hans, zich weinig der huishoudinge bekreunden, en zich meer aan 't onderzoek en spreken over geschillen den Godsdienst betreffende lieten gelegen leggen, en zyn Oom niet anders dan op krukken konde gaan, moest BARENT dikmaals voor keukenmeit spelen, 't welk met zoo veel verlet verzelt, hem weder (naar hy zes of zeven jaren by zyn Oom had gewoont) deed tot zyn moeder keeren, en

zyne konstoeffening onverhindert voortzetten. Gelyk hy ook door yver zoo veer in 't beesjes schilderen quam, dat zyne stukken voor Penceelkonst van Bamboots anders P. de Laar wierden aangezien; 't geen gebleken is aan een stuk dat in openbare opveiling werd verkocht, voor een stuk van gemelden Bamboots, en de kooper bevond naderhand dat 'er *B. Graat fecit* onder geschreven stont. Met dezen roem hield hy zig niet vernoegt, maar bevindende dat zyne schouders gewigtiger zaken konden torschen, nam 'er proef van. *Dus plachten vernuftige Konstenaars* (zeit * F. Junius) *hunne krachten voorzichtelyk t'overwegen, of zy namentlyk machtig genoeg waren, om uit te voeren 't geen zy ter hand namen, agtervolgens* den raad van Horatius, welke zeit: *Laat ook uwe schouders van langer hand beproeven, wat ze magtig zyn te dragen of niet.*

Hy ging dan over tot het zwaarste in de Konst, namentlyk tot het schilderen van Historien. En waarom niet? *Het staat een yder vry* (zeit Tullius in 't leven van Brutus) *zoodanige dingen ter hand te nemen, welke of uitnemende zyn van wegen hare grootheit, of aanmerkelyk van wegen hare nieuwigheit enz.* En schoon het in het begin moeylyk valt, nochtans gaat het daar mee (zeit de Schryver der t'zamenspraken over de welsprekentheit) *als met de vlamme, die door genoegzame brandstoffen gevoed, te heviger brant; De kracht onzes verstants groeit met de grootte der dingen.* 'T welk hy ook door zig dagelyks in waardige bespiegelingen te oeffenen ondervond.

Onderwyl beving hem de Reislust, zoo dat hy zyne Schilderyen, Papierkonst, en al 't geen hem op

* 3 B. p. 207.

o de reis niet dienen konde, verkogt, en vast oor nam naar Rome te vertrekken. Maar dit erd eerst door afrading zyner Vrinden en naderand door 't trouwen met Maria Boom, Weduwe an Jan van Bellen, belet. Waar door hy te meer bekent werd onder brave luiden, en de handen vol werk kreeg, met het schilderen, van pourtretten nzonderheit de vier Regenten van 't Oude Mannen Huis in een stuk: ook de zes Overluiden an 't Leertouwers Gilt) Solder- en Schoorsteen ukken, en graauwen in Nissen en Poortalen.)aar benevens was hy vrolyk van aart, potzig n vermakelyk in gezelschappen, ook scherp geoeg getant, om die hem aanvielen te bevechten; ntziende zig niet in alle gevallen de waarheit e zeggen, veel min zyn konstkeurig oordeel te ezwalken om *Vosse*gunst te erlangen.

Vele voorname huizen pronken noch in Amterdam met zyn geschilderde Historien, en Zinebeeldige bespiegelingen in Nissen, in Schoorteenstukken en aan Zolderingen; als by de Heeren Borgermeester Velters, den Schepen Korn. Kalkoen, Korn. Broek, Venkel, Meinderd Domp, en vele andere meer te zien is.

Vyfthien agter een volgende jaren hield hy twee maal ter week in zyn Huis een Kweekschool op de wyze der Koninklyke Academie, niet alleen voor zig zelven, maar ook voor anderen die zig geneigt vonden door dien weg tot de kundigheit van 't naakt te komen. De eerste en voornaamste der Amsterdamsche Konstschilders begaven zig in dit Konstgenootschap, waar men zoo wel naar een levendig Mannen-, als Vrouwen Model, teekende; en zyne byzondere leeryver lokte ook anderen uit om hem op dit spoor te volgen, waar door het ge-

zel-

zelſchap tot een twintigtal aangroeide.

Hy had een lichtvaardige en vaſte wys van teekenen, zoo met rood en zwart kryt als met het Penceel, en wiſt de zelve zonder veel moeyten, en vroeten, welſtandig te maken en een natuurlyken zweem daar aan te geven.

Weinig leerlingen heeft hy tot de Konſt opgekweekt, aangezien de bevinding hem had geleert, wat al zweet en moeiten het koſt de Laurieren, die op den top van den Konſtberg groeyen te bekomen: en ried dieshalven den Ouders of Opzichters van Kinderen, die zy tot de Konſt wilden optrekken, dat af, als van een onzekere onderneming en gevolg, zeggende: dat een ambagt te leeren veel wiſſer ging, van een noodwendiger gebruik was, en minder af hing van de verandering des tyds, en het wiſſelvallig lot. Egter heeft hy 'er een, te weten Joh. Hendrik Roos, van Frankfoort, door zyn leerwyze opgekweekt, tot een groot Meeſter in 't ſchilderen van allerhande Dieren. Welke hem ook ten bewys van dankbaarheit, naderhant van Frankfoort, zyn eigen afbeeltzel, neven 3 Boekjes, met Schaapjes, Bokjes en Geitjes, door hem zelf in koper geëtſt toezont. Dezen zullen wy op 't jaar 1632 gedachtig zyn, als ook deſſelfs oudſten Zoon, die al een vremde en geeſtige rol heeft geſpeelt op den Schouburg van deze Waerelt.

De zucht en yver tot de Konſt, als ook de oeffeninge in de zelve, bleef onzen Konſtſchilder (ſchoon hy tot een goeden ouderdom geraakte) tot het einde van zyn leven by: als uit dit volgende Gedicht, (dat uit de pen van D. Schelte gevloeit is, als onze Konſtenaar het Schoorſteenſtuk, verbeel-

eeldende een goede huisbestiering, voor hem gemaakt had) te zien is, het geen dus begint:

'T lieftallig aanzicht (welk by 't huisbestieren past)
Zit hier aan 't roer, en hout met nyv're handen vast
De teugelroe, die Kind, en Bood', in 't spoor doen draven.
De passer meet elks tyd, elks doen, elks foute en gaven.
D'ontbloote boezem toont, het rein en heus gemoet,
De Huiss'lykheit verbeelt hier d'ongeschoeide voet.
De Vredeolyfen, die het blonde hulsel sieren,
Die groeyen op den gront, van zulk een huisbestieren.
'T steenkleurig Kintje leert, dat, die aan 't huisstuur staat,
Door twee paar oogen gluurt, hoe 't voor, en agter gaat.
De sleutels leeren, hoe dat hart, en mond, en kassen,
Somtyts als oor, en oogh, toe, of ontsloten passen.
De vruchtb're Koornaer, en de milde Wyngardrank,
(Die 't hoofd omkranst) voorspelt daar voorspoed, spys en drank.
Dank GRAAT, *die door 't Penceel, nu viermaal achttien jaren.*
Bereikende, in dit stuk, doet Konst met Wysheit paren.

Hy heeft na dit noch verscheiden konstwerken door zyn penceel gemaalt; tot dat de draat zyns levens dus lang gesponnen afgesneden wierd in den Ouderdom van 81 jaren, 1 maand, en 13 dagen, op den 4 van Slachtmaant in 't jaar 1709, na dat hy zes weken had belegerig geweest.

Op een zyner Schoorsteenstukken, verbeeldende de Koning David en Bathzeba, versiert met eenig zinnebeeldig omwerk, maakte G. Bidlo deze Puntdichten:

De

De weelde ontſtak de liefde in Koning Davids ziel,
Toen Bathzeba hem van zyn dak zoo ſchoon beviel.

Dit baarde onkuisheit, die, terwyl zy ſtreelt, al ſtil.
Bekoorb're jongheit moord gelyk een Krokodil.

Straks zag men valsheit, en bedrogh van dubblen aart
Als twee gezuſters tot bederf der ziel gepaart.

De drift aan 't hollen, zet de deur tot doodſlag open
En acht geen prys te hoog om 't overſpel te koopen.

In 't eynd ontwaakt berouw, de ruſt vlied uit 't geweten:
Maar vint vergiff'nis by Gods Richterſtoel gezeten.

Een Engel ſtraft den Vorſt, om Gods getergden tooren:
Doch die recht boete doet, gaat niet geheel verloren.

Eindelyk luſt ons noch een zyner zinrykſte teekeningen (ſchoon wy ruim breed genoeg hebben uitgeweid) te verklaren; om de ſchilderjeugt, die op eigen vindingen toeleit, in diergelyk geval met een bekwaam denkbeelt te voorzien, alzoo by gebrek van dien de meeſte miſſlagen in de Konſt begaan worden; want het is haaſt wel gemaakt dat wel bedacht is.

Hy werd aangezocht, om van een groot ſtuk, 't geen geplaatſt zoude worden tegens den muur over de glazen van de Pleitkamer op 't Stathuis van Amſterdam, een ſchets te maken, gelyk hy deed. In het midden van de teekening zit de WAARHEIT die door den TYD ontdekt wort, nevens haar de ONNOZELHEIT door de Kindertjes, en LYDZAAMHEIT door 't juk verbeelt.

beelt. Aan hare linker zyde ſtaat een mannebeeld, gekleed op de wyze der oude Roomſche *Prætores*, verbeeldende den Hoofd Officier, of Opperdienaar van 't Waereltlyke Reght, JUSTITIA of de GERECHTIGHEIT nevens hem, en agter de zelve de Raadsheeren, mede op de wyze van de Roomſche *Prætores* of Schouten gekleed. Het Kintje aan de voeten van den *Prætor* of Schout beteekent geruſt GEWISSE. Voor de trappen daar het RECHT en de Gerechtsdienaars op ſtaan, ziet men de GEMEENTE, zommige daar van voor overgebogen, andere beladen met ſmeekſchriften, en andere papieren, verzelt met hunne *Advocaten*, of Voorſpraken, die hen naar 't Recht wyzen, of opleyden, aan dien kant waar zig de HOOP op een verheven Galery doet zien. Aan den anderen kant ziet men het BEDROGH, de MOORDERY, DIEVERY, en LEUGEN, als ook een dorren Boom omwoelt met een Serpent, of Slang, ten zinnebeeld dat deze gebreken hunnen oorſpronk uit de zonde hebben, verbeelt.

In de benedelucht zietmen Herkules, verbeeldende de DEUGT, welke deze monſters verjaagt. Een gevleugelt Kintje zwevende boven de Deught kroont de zelve met Palm, en Laurier, ten teeken van Overwinning. En in de bovenlucht ziet men de GODDELYKE WYSHEIT, RECHTVAARDIGHEIT en GENADE, om de goedkeuring der Waereltlyke machten te beveſtigen, in welk opzicht zy ook Gods Dienareſſe genaamt wort.

'T waar te wenſchen geweeſt dat hy dit door zyn Konſtpenceel hadde afgemaalt, maar zulks werd door zeker voorval geſtremt. Ook is jammer, dat wy zyn beeltenis by zyne levens-

vensbeſchryving niet mogen plaatzen: want zyn afbeeltzel is ons van zyn Schoonzoon tot dat gebruik geweigert.

Wat nu de byvoegſelen aanbelangt, die tot elk Zinnebeeld in het byzonder vereyſt worden, zullen de zelve kennelyk wezen, daar toe kan elk Konſtoeffenaar een groot behulp hebben aan het bekende Boek *d'Iconologia, of Uitbeeldinge des verſtants* door *Cezar Ripa*: of hy kan zig bedienen van myn *Tafereel der Zinnebeelden.* Door dezen weg doet men de Schilderkonſt, die anders ſtom is, ſpreken; en de Konſtſchilder weet zyn meening en oogwit hier door klaar t'ontdekken, als ook de plaats, en tyd, waar in het geen hy verbeelt voorgevallen is, aan te wyzen, op het voorbeelt van Nealies.

Deze (gelyk Plinius verhaalt) had een watergevecht tuſſchen de Egyptenaars en de Perſianen afgemaalt: maar als hy nu het Nylwater, op het welke zy elkander aan boord klampten, niet wiſt van 't Zeewater te onderſcheiden, zoo heeft hy door een vernuftigen vond zoeken te verklaren, 't geen hy anderzins door de Konſt op geenerhande wyze wiſt uit te drukken. Dat is: hy ſchilderde op den oever een drinkenden Ezel, die door een Krokodil beſprongen wort. Terwyl nu deze watergedrochten zig in den Nyl onthouden, gaf dit een klaar beduid, waar die ſcheepſtryd voorgevallen was.

Dus weet een vernuftig Schilder den inhoud van zyn Konſttafereelen, gelyk de Redenkonſtenaren den zin der enkele woorden, door het byvoegzel te verklaren.

Soort by ſoort, zeit het ſpreekwoort. Eenige Glasſchilders van dezen tyd, die wy om hun Konſt

niet

niet voorby stappen willen, voeren wy teffens ten tooneel, schoon zy in hunnen geboortetyd verscheelen, om geen vermenging te maken.

De oudste die voor aan staat is de konstige Glasschilder JOSEF OOSTFRIES, geboren tot Hoorn in 't Jaar 1628, en gestorven den 8 van Wynmaand 1661. Hy was een leerling van Jan Maartz, Engelsman. Die een konstig glasschilder was, en van wien nog verscheiden Kerkglazen op Dorpen in 't Noorderkwartier te zien zyn, als ook tot Hoorn in verscheiden huizen, die naar de Konst los en fraay behandelt zyn.

Van onzen JOSEF OOSTFRIES, die vol geest en liefde tot de Konst, en geestig in 't ordineren was, zietmen ook Konststalen zoo tot Hoorn als in de omleggende Dorpkerken die zyne gedachtenis bewaren. Hem volgt

KLAAS VANDER MEULEN geboren tot Alkmaar in het Jaar 1642 den 10 van Slachtmaand, en gestorven in 't Jaar 1694.

Hy was een yverig man; en van zyne Konstwerken zyn eenige thans tot Alkmaar, en de Dorpen omstreeks nog te zien, waardig om geroemt te worden. Hem volgt

KATARINA OOSTFRIES, Zuster van Josef Oostfries, en Huisvrou van Klaas vander Meulen geboren te Nieukoop in 't Jaar 1636, en gestorven tot Alkmaar den 13 van Slachtmaand 1708. Deze was zoo konstlievende dat zy tot in haar twee entzeventigste Jaar dagelyks noch yverde en zig naarstig oeffende, zoo in 't teekenen als Glasschilderen. Nu komt.

JAN JANZE SLOB, geboren tot Edam in 't Jaar 1643. een leerling van voorgemelden Oostfries, en de eenigste, meen ik die in dien oort

berucht is, zoo dat die Konſt thans op 't ſterven leit. Hy is tegenwoordig een man van 75 Jaren.

VINCENT VANDER VINNE, dien wy nu gedenken moeten, is geboren tot Haarlem in 't Jaar 1629. Van jongs af aan tot de Konſt geneigt, teekende en ſchilderde hy naar printen of tekeningen, zoo los en geeſtig dat duidelyk genoeg daar aan bleek, dat de natuur hem gonſtig, en hy by gevolge tot die oeffening geboren was. Deze Konſtluſt wakkerde met de jaren op, te meer toen hy dagelyks met de Zonen van Frans Hals, die in zyn buurt woonden, verkeerde: 't geen zyne Ouders beweegde om hem de Konſt te laten leeren by gemelden F. Hals;daar hy in korte Jaren zoo by toe nam, en des zelfs ſtoute behandeling zig zoo eygen maakte, dat hem dacht dat zyn wieken lang genoeg gegroeit waren, om een vlucht te ondernemen. Hy trok daar op naar Duitslant, Zwitzerlant en Vrankryk, daar hy alzins gelegentheit vont om zyn Konſt te oeffenen,en keerde in 't Jaar 1655 weer naar zyn Gebootteſtadt daar hy by alle Liefhebbers van de Konſt welkom was, en zich inzonderheit door zyn vrolyken aart en Dichtkonſt by elk bemind maakte.

Hy ſchilderde ondertuſſchen alles wat hem maar aan de hand kwam, Kamers, Zolders, Uithangborden en Konſtſtukjes, 't was hem zoodanig onverſchillig datmen niet zeggen kon wat deel der Konſt hy tot zyn voorwerp verkoos: maar wel dat hy de Natuur, in Lantſchappen, Gebouwen, Stilleven, Beesjes, Vogels, Boertjes, Hiſtorien, in 't groot of klein navolgde. Daar en boven was hy gelukkig in 't treffen van Beelteniſſen, die hy met een ſtout penceel aantoetſte, naar het voorbeeld van zyn meeſter F. Hals: die gewoon was

tot

tot zyn leerlingen te zeggen : *Gy moet maar stout toesmeeren: als gy vast in de Konst wort zal de netheit van zelf wel komen.*

Door deze stoute wyze van schilderen wist hy vaardig, en wat uit de hand gezien wort welstandig te vertoonen. En aangezien hy doorgaans toeley op 't geen 't meeste voordeel aanbracht zagmen in zyn tyd de winkelhuizen binnen Haarlem met fraje geschilderde uithangborden pronken; meer als andere Steden, zoo dat de potzige Job Berckheiden pleeg te zeggen : *vander Vinne is de Rafael in het schilderen van Uithangborden.*

Onderwyl liet hy niet na zyn Konst anders ook te oeffenen, en door Zinnebeelden, en sprekende Beeltenissen (gelyk ook Goltsius, Heemskerk en Romein de Hooge gedaan hebben) zyn vernuft en geestige vindingen te laten zien. Thans willen wy ook een staal of twee der potzige bedryven van zyn groene jaren gedenken; die bewys geven dat, wanneer hy door zulks te doen in 't naau raakte, hy zig van zyn vernuft, op zyn tyd, wel heeft weten te bedienen.

Zyn reisgezellen die van Haarlem hem verzelden naar Duitslant, waren Korn. Bega, Theodoor Helmbreker, en Willem du Bois; doch zy bleven alle niet by hem, maar dropen d'een voor en d'ander na weder naar huis, na dat zy zomwyl al geestige ontmoetingen (want onze vander Vinne tot potzeryen geneigt was) by gewoont hadden. Te Everdun in Switzerlant, maakte hy een Vlieger, dubbel beplakt, en met lichten van binnen behangen, en liet die in den nacht met een goeden wind opgaan. Waar door de Boeren, op veere na de vernuftigste niet, op de been kwamen, en elk dit met verbaastheid beschouden, zoo dat

ſtraks verſpreid wierd, dat 'er een Hemelsteeken in die landſtreek gezien was, 't geen zy te eerder beſloten, om dat dat Lant in dien tyd, door Borgerlyke onluſten, tot een bloedigen oorlog dreigde uit te ſpatten, waarom als dit uitleekte, en hy zag dat in al zulke potzeryen gevaar voor hem ſtak, hy zulks niet meer ter proef ſtelde.

Te Geneve ſchilderde hy in 't huis van den Heer *Rozet*, een der voornaamſten dier Stadt. En alzoo over tafel van Hollant, en des zelfs vermakelykheden by winterdag op 't Ys geſproken wierd, zoo gaf onze ſchilder breed op van zyn gaauheit in 't ſchaatsryden; zoo dat de gaſten uit nieusgierigheit wenſten naar een kouden winter. Hy, die maar een krabbelaar in 't ryden was, verlangde kwanzuis mee, om zyn hart eens te mogen ophalen, niet agterdenkende dat men hem daar, gelyk aan den pocher van Eſopus, zou konnen zeggen: * *Zie hier is Rhodus, en daar is de ſprong.*

Maar

* Deze ſpreuk is ontſproten uit een oude Griekſe Fabel, die melt van een Reyziger welke ſwetſte en ſnorkte over vreemde ontmoetingen, en daden die hy verricht had te Rhodus, inzonderheid over een wyden ſprong dien hy gedaan had; welken Blaaskaak men bracht aan diergelyk wyd water, zeggende: *Toon ons hier een ſprong als gy zegt te Rhodus gedaan te hebben.* Daar hy bekaaid afkwam. En ſederd is altyd, als ymant ſnoefde dat hy elders wonderen verricht had, dit voor een ſpreekwoort gehouden.

De Heer D.v. Hoogſtraten welke deze Fabel berymt heeft zeit dus tot den ſtoffer.

Wat hebt gy, goede vrient, getuigen toch van doen?
Zoo waar is 't geen gy zegt, bewys het met de zaken.
Daar mée zyn allerbeſt uw woorden goet te maken.
Hier 's Rhodus: gy moet hier niet toonen met den mont;
Maar met de zaken zelfs, hoe fraai gy ſpringen kont,

Maar gelyk zulke die 's winters op zwemmen, en des zomers op ſchaatsryden ſnoeven, meende hy ook genoeg bevryt te wezen, van dat hem een proef gevergt zou worden.

'T geviel egter dat het in den wintertyd van 't Jaar 1653 zoo ſtreng koud wierd, dat het water, zelf het Lak of Meir daar omtrent, met ys toeraakte, en ſterk genoeg wiert om een Menſch te konnen dragen. Toen maande hem de Heer, en al 't huisgezin aan om nu zyn konſt te toonen. Zyn eerſte uitvlugt was, hy had geen ſchaatſen: maar die werden hem beſchikt van een Koopmans Zoon, die in Hollant gewoont had. Nu kwam 't op 't nypen. Wat uitvlugt nu? want des anderen daags moeſt het ſpel aangaan, en de Heer had reeds verſcheiden luiden van aanzien op dit gezicht genoodigt.

Nu moeſt 'er liſt gebruikt worden, om deze luiden niet voor ſpot te houden, die hem voor een ſnorker, of zwetzer zouden aanzien. Hy bedagt 'er des nagts een daar geen agterdocht op viel, en maakte die des morgens werkſtellig. Hy ſneed een gadt in zyn ſchoen, en kwam kreupel en hinkende voor den dag Als 'er gevraagt wierd, *Meeſter wat ſcheelter aan den voet?* was 't antwoort: *ag! ik heb dien zoo deerlyk geſtooten, dat ik gaan noch ſtaan kan.* Als ſtraks gevraagt wierd: *wel zalje dan wel konnen ryden? onmogelyk niet*, was 't antwoort. De Heer *Rozet*, hier in byſter verlegen, zeide, *wat raad nu? 'k heb reeds myne vrinden verzocht, en de tyd is gekomen.* Ik weet raad antwoordde onze Schilder: *Hier in de Stadt woont een Schoenmakers gaſt van Haarlem Jooſt Baile genaamt, die by uitmuntentheit fluks te ſchaats is, laat dien halen uit mynen naam.* Deze was ſtraks ge-

O 3 reed,

reed, en bly. Hy begaf zig 's middags op 't Ys (terwyl de toekykers op den wal ſtonden) makende allerlei drayen en zwieren, buitenover, dan op 't een dan op 't ander been, 't welk van de aanſchouwers met verwondering en handgeklap geprezen werd. Van 't Ys gekomen werd Jooſt Baile van den Heer voor het vermaak dat hy hun door 't ryden gegeven had met wyn beſchonken. Deze wiſt door fynheit de rol mee uit te ſpelen en den Schilder boven hem in konſt van ſchaatsryen in 't gezelſchap op te zetten; zeggende: *dan zout gy eens verwondert ſtaan kyken!* Dit deed elk 't oog op den Schilder ſlaan, en wenſchen dat zyn voet mocht genezen eer het ys uit het water raakte. Doch dit beurde niet, maar hy hield zig kreupel tot het ys weg dooide.

Hy was een man kloek van lichaam en gezont tot 6 of 8 jaar voor zyn dood, wanneer hy een beroertheid kreeg die hem buiten ſtaat ſtelde van de Konſt langer te oeffenen. Egter deed hy zomwyle zoo veel en zoo goed als hy konde tot den 24 van Hooymaand in 't Jaar 1702, wanneer hy naarmiddags in een ſlaapziekte viel, en den volgenden dag, 73 Jaren oud geworden zynde, ſtierf. Naarlatende drie Zonen. Laurens, Jan, en Izak vander Vinne, die de een min, en de ander meer de Konſt gehanteert hebben. Zyn Beeltenis ſtaat in de Plaat I. 2.

MARIA VAN OOSTERWYK is geboren op den 20 van Oegſtmaant 1630. binnen Noodtdorp buiten Delf, alwaar haar Vader de Heer Jakobus van Ooſterwyk Predikant was geworden in plaats van zyn Vader, die te Delf was beroepen.

Zy die al vander jeugt aan blyken gaf van een groot vernuft, en drift tot de Schilderkonst, heeft dat krachtig doorstralende konstvuur door tegenstreven niet gedooft, maar in tegendeel het zelve door moedgeving opgewakkert. Waarom zy ook ziende dat hare geneigtheit tot het schilderen van Bloemen, en ander stilstaande leven helde, voor zig een geacht en bekwaam Leermeester uitkoos, namentlyk den vermaarden Bloemschilder Johan de Heem tot Uitrecht.

De zedigheit, die in haar uitblonk, duld niet dat ik de waarde van heur konst door een langdradigen letterklank uitschater, of haren roem door een bochtigen bazuintoon uitbrom;

Frustra fit per plura quod per pauciora fieri potest.

'T is vrugt'loos dat me een zaak met veel omstandigheit
Van woorden uitdrukt, die in 't kort kan zyn gezeit.

Hare wyze van schilderen was uitvoerig kragtig, zacht, en weer snel, naar de voorwerpen die zy zig voorstelde, gelyk bloemen die zulks om hare dunheit, en helderheid, zoo men de natuur in hare schoonheit wil nabootzen, vereisschen. 'T was de konstluister die hare Tafereelen zoodanig bemint maakte, dat de meeste Hoven, waar in de konstliefde huisvest, daar op verliefden. De konstkwekende Koning Ludowyk de XIV. heeft een van hare Konsttafereelen in zyn Konstkabinet geplaatst. De Keizer Leopoldus en zyne gemalinne ook een, die het zelve zoo hoog hebben gewaardeert, dat zy haar hunne pourtretten omzet met Diamanten ten prezent hebben toegezonden. Ook pronkten Koning Willem en Maria met een

van hare konſtſtukken, daar zy negen honderd gulden voor ontfing. Eindelyk maakte zy drie ſtukken voor den Koning van Polen, waar voor haar vier en twintig hondert gulden betaald werden.

Zy was, (gelyk wy al gemeld hebben) zedig en buiten gemeen godsdienſtig, nochtans vrolik, en byzonder yverig in 't voortzetten van hare Konſt, 't geen langzaam, om dat zy de netheit en uitvoerigheit betrachtte, voortging; waar om 'er ook maar een klein getal van bloemſtukken (en echter genoeg om hare gedachtenis te vereeuwigen) in de Waerelt is.

Zy is in haar 63ſte Jaar, noch ongetrout zynde, geſtorven ten huize van haar Zuſters Zoon Jakobus van Aſſendelft, Predikant tot Eutdam in Waterlant, dien zy, (van zyne Ouders vroeg berooft) als haar eigen kind had opgebracht, op den 12 van Slagtmaand 1693.

GEERTJE PIETERS, haar Dienſtmaagt, die vele jaren by haar gewoont heeft, en welke zy ook gebruikte tot het vryven van haar verven, heeft zy, ziende in haar een natuurlyke drift en geneigtheit tot de Konſt, in hare wyze van ſchilderen onderwezen. En deze is zoo veer daar in gekomen dat zy zich zelve daar mee geneert, en, zoo ik 't wel heb, noch leeft en te Delft woont. Deze heeft aan Nicol: Verkolje die haar een jaar of twee geleden te Delf ging bezoeken verhaalt een geeſtig voorval tuſſchen haar Juffrouw MAR. VAN OOSTERWYK en den Konſtſchilder * van Aalſt. MARIA die veeltyts by haar Grootvader te Delf was, en ook haar ſchilderkamer daar

* Willem van Aalſt, den neef van Evert van Aalſt daar wy op 't jaar 1602 van gemelt hebben.

daar had, wanneer 't haar gelufte zich in de Konft te oeffenen, werd nu en dan eens van Van Aalft, begeerig om haar Penceelkonft te zien, bezocht, die eindelyk ook bevallen in haar kreeg en de minnery maakte. MARIA fchoon niet trouwens gezint liet zulks echter niet blyken, veel min ftiet zy hem met eene bof (als men zeit) voor 't hooft, maar bedacht een geeftigen vond, waar door zy zyn voornemen verlydelde. Zy was van een zeedig gedrag, yverig en naarftig in 't oeffenen der Konft, hy een loffe knaap, en die dikwils aan den wint ging. Dus maakte zy met hem verding, dat hy een gansch Jaar alle dagen (uitgezondert eenige uuren, die hy voor zyne uitfpanningen uit bedong) zekere beftipte uuren moeft fchilderen: en dat zy hem dan te woord zoude ftaan om van minnery te fpreken; maar indien hy dit niet na kwam, zy dan van haar gegeven woord ontflagen was, en recht zou hebben om hem af te wyzen, gelyk ook gefchiedde. Nu fchikte het zich zoo dat het huis, daar van Aalft woonde, van achteren tegen dat, daar MARIA woonde, aanftiet, en zy van hunne fchildervertrekken elkander konden zien en toefpreken; zulks zy altyd weten konde of hy bezig was of niet, en wanneer hy voor het beftemde uur, in gevolg van het verding, als zy hem toeriep, niet antwoordde, fchreef zy met kryt een fchreef op den poft van haar glasraam. Van Aalft, die wel giffing maken konde dat hy in dat jaar meer fchuldftreepen op zyn kerfftok gekregen had, dan hy met een fchoon praatje zoude hebben konnen goedmaken, kwam 'er naderhand niet naar omzien.

Men moet (zeit de fpreuk) niet wyder trachten te fpringen als zyn ftok kan reiken. 'T zyn ver-

ſtandigen die hun vermogen kennen, en niets dat te hoog is ondernemen. Vele die alle hebben willen naſtreven, hebben hunne dwaasheit te laat beproeft, wanneer zy bevonden van alles wat te weten, en geen een ding wel te verſtaan. In tegendeel ziet men dat zulke die 't een of 't ander deel van de konſt tot hnn doel hebben uitgekipt, en hun eenig werk en toeleg maakten om daar in boven anderen uit te ſteken, hun oogwit hebben bereikt, en een onverwelkelyken roem behaalt.

Onder dezen moeten wy d'eerſte plaats geven aan WILLEM KALF, geboren tot Amſterdam, die 't Stilleven, en voornamentlyk Goud en Zilverwerk, Paarlemoer, Horens, en Agate heften van Meſſen zoo verwonderlyk uitvoerig en natuurlyk wiſt te ſchilderen, dat (ſchoon ſchilderyen van diergelyke verkiezinge thans van geringe waarde zynde, voor waardiger voorwerpen plaats ruimen moeten) zyne konſtwerken by alle konſtkenners in groote achting blyven. Zyn onderwyzer in de Konſt is geweeſt Henrik Pot.

Hy was een Man die veel gelezen, en een goed oordeel had; daar en boven zoo beſpraakt, en afgericht op allerhande vertelſelen, dat yder bevallen in zyn bywezen had. Waar door hy hen ook wel eens een nachje over in de Herberg met d'ooren aan zyn beſpraakte tong kluiſterde. Daar benevens was hy byzonder gerieffelyk om yder (ſchoon het met zyn verlet verzelt ging) dienſt te doen; zulks zyn Vrouw wel dikwils zeide, dat hy meer naar een anders voordeel dan naar zyn eigen zag. Zyn Beeltenis ſtaat in de Plaat H. 2.

Kornelis Hellemans, Konſtverkooper, heeft my verhaalt dat Kalf hem had uit verzocht om printhandel met hem te dryven; dat 'er indien tyd a-

vond-

vondbedestonden waren ingestelt; dat hy die uuren van vyven tot zeven waarnam, zyn winkel opsloot, naar hem toeging en handel met hem dreef; met beding dat Kalf des anderen daags om zyn gelt zoude komen. Maar die niet en kwam was Kalf, daar hy van dach tot dag op wachtte, tot dat hy een Begraafnisbriefje kreeg, waar aan hy zag dat hy noch dien zelven avond als hy by hem geweest had overleden was, daar Kornelis zich niet weinig over verzette.

Hy had eenigen tyd te voren wel een krankte gehad, maar was weder herstelt; had dien dag op de Verkooping van Schilderyen op 't Heeren Logement, en s'avonts ten half negen uuren noch aan 't huis van Jan Pieterſz. Zomer geweest, ging naar huis, struikelde op de Bantemer Brug, en viel voor over op zyn borst. Hy voelde zig wel bezeert; maar niet agterdenkende van zulk gevolg, ging te bed leggen, en was als de klok tien uuren geslagen had al een Lyk. Dit gebeurde op den 31 van Hooymaand 1693. Willem vander Hoeven maakte t'zyner gedachtenisse dit volgende Grafschrift:

Genaak eerbiedig dezen drempel,
O Schildergeest, op Konst belust,
Weet dat hier 't waardig lichaam rust,
*Der Schildren Vuurbaak * merk en stempel*
Des braven WILHEMS, *die den schat*
Van Kresus wonder wist te malen,
Zelf met dien schat niet te betalen
Wyl hy nooit zyns gelyken badt.
Help de gedachtenis van dezen Fenix vieren,
Doorvlecht zyn maalstok en pinceelen met Laurieren.

Ter

* Zyn goed oordeel over de Schilderkonst in 't algemeen.

Ter zelver tyd bracht de Maagt van Dordrecht, Hollants oudste Stadt, een schoone Konstbloem in 't Wintersayzoen voort, waar op de gryze Merwe, het hooft uit haar bevrozen kil van verheuging opstak, en de Ryn haar gebuurstroom haar met een bly gezicht toewenkte. Maar dit gewas ontydig uitgesproten, verging weer voor zyn schoonsten bloeytyd.

KORNELIS BISSCHOP of * BISKOP, geboren in 't jaar 1630 den 12 van Sprokkelmaant, had tot onderwyzer in de Konst Ferd. Bol. Waar na hy door vlytig en stadig zig te oeffenen in de Konst grooten voortgang maakte.

Hy is wel de eerste, zoo niet de beste, geweest, welke allerhande soort van Beelden, op hout geschildert met levende koleuren, en uitgehakt, dienende om ergens in een hoek, of poortaal te plaatsen, wel het natuurlykst gemaakt, en 't geestigst verzonnen heeft. Ik heb 'er van gezien die op hunne stantplaats gestelt het oogh misleit, en de zelve voor levende beelden zouden doen groeten hebben. Hy schilderde ook zommige der zelve gedaagt en gekleurt op de wyze van kaarslichten: welke by donker een blaker met een brandende kaars in de hand hebbende een natuurlyke vertooning deeden. Ja men verhaalt dat zoodanig een beelt om de klucht van zeker Heer, wanneer hy gasten onthaalt had, geplaatst zynde aan de deur of den uitgang van de kamer, zommige der zelven die het voor de huismeit aanzagen, voor die gerieflykheit haar met een drinkpenning beschenken wilden, dog hun hand daar tegens aanstieten, en zich bedrogen, en dit dus stof tot lachen gegeven heeft. Dusdanige verleidingen door Konst noemt Filostra-

tra-

* volgens de spelling van L. Smits.

tratus de jonge. *een genoechelyk en onschandelyk Bedrog.* Maar die tyd is voorby geloopen, en men ziet thans van dien aart niet als vodden, door krukken en brekebeenen verzonnen, of naar de voorgemelde fraye beeldschilderyen gebrekkig nageaapt.

Niemant moet denken dat ik met dit verhaal de brave konst van myn Stadtgenoot tracht te ontluisteren; want ik ben gedrongen van hem te zeggen, als F. Junius van den ouden Pyrcicus: *Dat hy bekwaamheit genoeg had om de grootste zaken in de Konst ter hand te slaan, maar dat hy zulks deed om de voordeelen die daar van kwamen.* Ja Plinius, vermyd niet te zeggen van den grooten Konstenaar Protogenes. *Dat hy tot zyn vyftigste Jaar Schepen geschildert heeft.*

Onze Bisschop hield zich ook met zulk doen niet te vrede; maar oeffende zich ondertusschen tot groote ondernemingen. *Een Edelmoedige geest* (zeit zeker Spaans Schryver) *wil liever middelmatig wezen in verheven bezigheit, dan uitmuntende in een middelmatige; want die zig vergenoegt met middelmatig te wezen in een geringe bezigheit, 't is een bewys dat die geen Edelmoedigheit kent. Men moet Konst en Geest hebben, en daar na legt het behartigen daar de laatste hand aan.* Gelyk ook zulks met hem gebeurt is, als aan menig konstig pourtret in Hollant, Zeelant, Brabant en elders te zien is. Daar benevens heeft hy ook verscheiden Historystukken gemaakt, die zyn roem in eeuwigduurent cement voor het vergaan behouden zullen. Een der zelve (bestaande in twee of drie beelden by Kaarslicht en voor een groote som gelt in Vrankryk verkocht) pronkt nu noch in 't Kabinet van Konink Lodewyk. Hy werd door den Ko-

Koning van Denemarken tot Hofſchilder aangezocht; doch de dood daar tuſſchen komende, is hy in de kracht van zyn leven en Konſt geſtorven in 't jaar 1674, oud zynde 44 jaren, en liet elf kinderen na. Dus wy met reden de fraaye ſpreuk van Gratiaan, welke zeit: *Alle de geenen die men wel noodig had dat zy leefden, zullen veeltyts vroeg ſterven; en de genen die nergens goet toe zyn, leven lang.* Daar op toepaſſen.

Onder deze waren drie Zoonen van welke 'er zig twee, als ook drie Dochters, tot de oeffeninge der Konſt begeven hebben.

JAKOBUS BISSCHOP de oudſte, was by het leven van zyn Vader al aan de Konſt, en zoo veer dat hy het beeldeſchilderen (daar van wy hebben geſproken) konde aan de hand houden en met zulks te doen grooten dienſt aan het huishouwen deed. Maar wanneer nu zyn jonger broeder, die mede tot dat werk opgekweekt werd, tot die bekwaamheit raakte, dat hy zulks kon beheeren, met behulp van zyne Zuſters, ontſloeg zig de oudſte daar van voor een tyd, om zig te oeffenen in waardiger verkiezingen en begaf zig tot het onderwys van den braven Kamer- en Zolderſchilder Auguſt Terweſten, zedert welken tyd hy zig ook aan het ſchilderen van zolders, kamers en wat daar toe behoort, gehouden heeft.

ABRAHAM de jongſte had die gelegentheit niet die zyn Broeder vond, maar moeſt zig het beeldenſchilderen (een zeker inkomen voor het huisgezin) getrooſten. Doch dit belette hem' egter niet de leydingen van zyn natuurdrift by de minſte gelegentheit die hy vond, te volgen. Hy begaf zig tot het ſchilderen van allerhande vogelen, inzonderheid Hoenderen: daar hy thans door byzonderen

vleit,

vlyt, in gestadig zig naar 't leven te oeffenen, in gevorderd is, dat men hem wel onder de bekwaamste in die oeffening stellen mach. Dus veel vermach de natuurlyke aandrift, en het onvermoeit yveren. Waarom ook Aristoteles al wist te zeggen: *Om een uitstekent man te worden in eenige oeffeningen, hoedanig die ook wezen mag, moeten drie zaken te zamenloopen, Natuur, Vlyt en Oeffening.* Reeds heeft hy verscheide groote stukken, om ruime zalen te sieren, zoo in Zeelant als elders gemaakt, daar hy allerhande soort van gevogelten in te pas gebracht heeft, elk in hun aart zo natuurlyk krachtig gekleurt, en dun, en helder geschildert dat ik my daar over heb moeten verwonderen. Ik spreek vryborstig, en weet 'er (schoon 't myn doen niet is) beter van te oordeelen, als de Bisschop van Mechelen van de Dichtkonst deed, van wien vertelt wert dat, toen J. van den Vondel zyne onverbeterlyke Altaar geheimenissen aan hem opdroeg, hy aan hem schreef, indien hy zoo voortging met rymen, dat hy dan noch een tweede Jak. Kats zou worden.

Gelyk eertyts Griekenlant inzonderheit, naderhand Italien, als de Baarmoeder der Konsten is geroemt geworden; zoo mag men ook Brabant over 't voortbrengen van zoo groot een menigte Konstenaren, die den opbouw van de Konst hebben helpen bevorderen en voortzetten, wel roemen. Onder deze mag men ook tellen PETER VAN BREDA geboren te Antwerpen 1630. Hy was een braaf Lantschapschilder, en wist de lantschappen daar en boven met Roomsche gebouwen, vermakelyke Hoven, Prieelen, Fonteinen, en kleine Beeldjes en Beesjes op te sieren. Ik ken des

des mans werk niet, maar Korn. de Bie zeit 'er van dat het is

Zoo edelzuiver, net, volmaakt gelyk het leven,
Dat ook Natuur zelf geen volmaaktheit meer kan geven.

Hier by verschynt de brave Konstschilder JANSON VAN KEULEN, wiens geboortetyd ik niet weet, maar hy woonde 1630 aan 't Hof te Withal. Hy had al voor Ant. van Dyk aan dat Hof geweest, en Koning Karel had agting voor hem. Hy leefde (niet tegenstaande hy mee een Pourtretschilder was) met van Dyk, en van Dyk wederom met hem in goede vrientschap. 'T gebeurde dat van Dyk hem eens kwam bezoeken, en vindende hem heel mistroostig, vraagde naar de reden, dien hy antwoorde : dat hy een Dame schilderde die hy geen genoegen konde geven, en die, hoe veel vlyt hy daar toe aanwendde, hem schold voor een brodder en knoejer, en hy overzulks zyns leevens moede was. Waar op van Dyk hem troostte : zeggende dat hy zulk zeggen niet agten moest. Dat hem zulks al mee overkomen was, en hy het door geduld had overwonnen. Wanneer Karel Stuart d'eerste, met het Parlement in onlust raakte, en de oproeren dagelyks vermeerderden, vertrok hy met zyn Ouders naar Hollant daar hy ook sedert gebleven is, tot dat hy in 't jaar 1665 kwam t'overlyden binnen Amsterdam. Anderen willen dat hy, na dat hy zig aan verscheyden Hoven vermaard gemaakt, doch wel zyn meesten levenstyd te Londen (daar hy uit Hollantse ouders geboren was) doorgebracht had, naderhand te Uitrecht gewoont heeft, en daar gestorven is.

Waar

waar noch verscheiden van zyne uitmuntende pourtretten te zien zyn.

In dezen tyd woonde ook de beruchte Konstschilder GERARD PIETERZE VAN ZYL, (best by zyn gemeenen naam GERARDS bekent,) te Londen.

My schynt toe dat hy tot leyding zyner konstdrift het spoor van Ant. van Dyk gevolgt heeft. Immers meent men dit de reden geweest te zyn waarom hy in Engelant, en zelf over zyn deur in Westmunster ging wonen. Hy hield groote vrintschap met van Dyk, en had de eer van hem dikwils te zien schilderen, waar door men gelooft dat hy hem de konstbehandeling (gelyk *Graasbeek* van *Brouwer*) heeft afgezien. Want als men den tyd narekent zal men bevinden dat hy toenmaals den grond zyner Konst gelegt heeft. En wel ter rechter tyd, aangezien van Dyk 1641 kwam te sterven, als wanneer GERARDS weder na zyn geboorteplaats Amsterdam overscheepte.

Van den Jare 1655 tot 58 woonde hy in de Hartestraat op een agterkamer, oeffenende de Konst by zich zelf in der stilte. En die hem doen gekent hebben, zeggen my, dat hy op dien tydt een Jongman van omtrent veertig Jaren was. Zyn konstige penceelhandeling heeft hem den bynaam van *Van Dyk, in 't kleyn*, doen hebben.

De meeste schilderyen die men van hem ziet zyn vrolyke Gezelschappen van Juffrouwen en Heeren naar dies tyds gewoonte gekleed, alles naar 't leven geschildert, en meest naar schoon leven. Inzonderheit steken de hantjes der Vroutjes, zoo in konst van schilderen, als teederheit, en schoonen omtrek uit, even als ik van *van Dyk* gezegt heb.

Onder zyne beste konststukjes word getelt dat, waar in hy verbeelt heeft den verloren Zoon, afscheid nemende van zyn Vader, in welks wezen men de bekommertheit en zorg bespeurt, terwyl hy zyn Zoon te paard gezeten vaarwel wenst. Dit stukje is konstig geteekent, natuurlyk gloejend en helder geschildert, en buiten zyne gewoonte fraay gekleed. Ik heb het vele jaren gekent, en dikwils met genoegen gezien: maar in wiens kabinet het thans is weet ik niet.

Zommigen zeggen dat hy een Amsterdammer is; anderen willen dat hy geboren is tot Leyden, daar zyn Vader een Lystemaker was, Pieter Gerretze genaamt.

Jan Vos heeft op de afbeelding van den Heere Willem Pauw door Geeraarts van Zyl geschildert dit vaarsje gemaakt:

Dus ziet men PAUW, *die met zyn kiel, in spyt der baaren,*
Dwars deur de middellyn, kwam bruizen tot in 't Oost.
Hy vreesde nooit voor 't woên der teegenvoetsche schaaren.
Wie eer en voordeel zoekt is allen ramp getroost.
Zoo pleegde hy zyn plicht tot kwyting vau zyn eeden.
Wie voor zyn meesters zorgt, verdient hun dankbaarheeden.

Dit is al wat ik by gebrek van meerder bericht, van dezen braven Konstschilder weet te zeggen. Als 'er van zommige Konstschilders geen nageslacht overig is, of kennissen meer zyn die geheugen dragen van hun levensbedryf, moeten wy het zelve getroost wezen, en het aan 't verloopen van den

den tyd wyten. Maar ik ontmoet zomwyl menschen, die hier omtrent gans onverschillig zyn, en dien 't evenveel schynt te wezen of men iets van hunne voorouders of vrinden te boek stelt, of niet, en dus agterhoudende zyn, of niet uitkomen, omtrent zaken die my dienstig zouden wezen, om te weten. Weer andere, die uit een styfkoppige ongerieflykheit niet alleen agterhoudende, maar ook ongenoegt zyn datmen van hunne voorzaten onder den rey der schilders in openbare schriften meld. Geloof my, wanneer ik aanzoek deed by luiden die door geltmiddelen en eerampten boven het gemeen uitsteken, wier voorzaten de konst geoeffent hebben, was 't even of ik voor een doofmans deur klopte: 'T schynt dat zy my dies aangaande niet willen zeggen, om dat 'er geen gedachtenis zou blyven van 't geen waar van zy zig, uit een verkeert begryp, schynen te schamen.

Oulings en in later tyd hebben Waereltvorsten, luiden van den eersten rang en geestelyke persoonen de schilderkonst geoeffent, en de gedachtenis tot luister van hun geslacht naargelaten. Onder de oude Grieken was zelf een wet (gelyk Plinius getuigt) welke gebood dat niemant de konst van schilderen vermocht te leeren, ten zy hy edel geboren was, en werd ook zulk een hooge prys voor die de zelve begeerden te leeren gestelt, dat gemeene luiden daar niet om mochten denken. Meer stalen van die koleur zouden wy uit dien winkel der outheden vertoonen, zoo wy 't elders niet gedaan hadden.

Fabius Pictor uit een oud adelyk Roomsch geslacht heeft de Schilderkonst geoeffent en in 't vierhondert vyftigste Jaar na de grondlegginge van Rome den tempel des Geluks, welke ten tyden van

Keizer Klandius verbrandde, van binnen beschildert, en zyn naam daar by geschreven, 't zedert welken tyd dat geslacht vermaart door groote eerampten en verwinningen, den bynaam *Pictor*, Schilder heeft behouden.

Quintus Pedius, de Zoon van *Quintus Pedius*, die triumferend Borgermeester is geweest, ook Erfgenaam met Augustus van Julius Gezar, heeft de schilderkonst geoeffent tot zyn doodt toe.

Hadrianus de vyftiende Roomsche Keizer heeft, behalve de meet- aard- en hemelloopkunde, speel- en Dichtkunde, beeldhouden en gietkonst, ook de schilderkonst geoeffent, volgens de getuigenis van *van Mander*. En Korn. de Bie melt van verscheiden geestelyke Persoonen als den Kardinaal Franciscus van *Verone* en zyn Broeder Hieronimus die een Predikheer was. *Innocentius* van *Imola*. *Don* Bartolomeus Abt van St. Klemens van *Aresso*, welke de schilderkonst met veel roem outyts geoeffent hebben. Dus meld ook Pater Abraham van St. Clara in zyn Boek *Iets voor allen* op pag. 380 van eenen Johannes de *Friesoe* van de Dominiknaner orden die de schilderkonst oeffende, en ten tyden van Michiel Angelo leefde, die dikwils zeide: Dat Johannes in den Hemel klom, en aldaar de Beeltenissen der Heiligen schilderde. Maar 't is zonder grontdat gemelde Pater Abraham den Heer Kristus mee onder de schilders telt, om deze rede: *Wanneer de zaligende Heilant van Capernaum naar Jeruzalem ging, en te gelyk op den weg predikte, was 'er een schilder Ananias genaamt van den Koning Abagarus van Edessa gezonden om de waarde Beeltenis van den Heilant door 't penceel na te bootzen; maar konde den zelve geenzins treffen, door de glans die*

van

van het heilig wezen afstraalde. Dus liet hem de Heer Kristus roepen, nam een doek en drukte de volkomen afbeelding van zyn wezen daar op, zoodanig dat het geen schilders penceel beter zoude hebben konnen treffen, en zont het naar gemelden Koning. Dit gelykt eer naar spotterny, schoon hy zeit: *dat die zelve doek huidendaags nog, in de Kerk van St. Salvator tot Romen bewaart wort.* Die Pater telt de waerelt al meer munt aan die niet gangbaar is. 'T gaat thans zoo niet als het plag. De meeste menschen willen zig als de hedendaagsche Israliten geen munt laten in de hand stoppen, of zy moet van goet alooy en wel gestempelt wezen.

Philips Hartog van *Orleans*, thans Regent van Vrankryk heeft in zyn jeugt de Schilderkonst geleert by den braven Konstschilder *Coupel*, en de zelve met yver en zucht geoeffent, zoo veer dat hy voor zig zelve in een der galeryen van zyn paleis verscheiden stukken geschildert heeft, daar met roem van gesproken wort.

Koningin Maria, eer zy tot de kroon quam, heeft (behalve dat zy konstig met de borduurnaald gewrogt heeft) ook in waterverf geschildert, waar toe zy zekere uuren daags bestipt had, die zy yverig en naarstig in acht nam. De Konstschilder Math. Wulfraadt heeft my verhaalt dat hy verscheiden Beeltjes en kleyne Lantschapjes van haar penceelkonst uitvoerig bewerkt gezien heeft, die de monstering van een keurig oog konden uitstaan. Zy had tot onderwyzer meester *Gibsson*, die schoon bejaart zoo kleen van persoon was, dat hy pas op een tafel kon zien.

De Prins van *Wales*, Zoon van Koning Jakobus.

bus, die door zyne ſtyfnekkigheit, en met zich tegens de wetten van Engelant te kanten, dien Prins het kroonrecht benomen heeft, heeft in zyne ballingſchap noch de Konſt geoeffent. Franciskus Roetiers van Antwerpen Zoon van den ſtempelſnyder van de munt van Brabant was zyn onderwyzer in de Konſt. Deze had een wyze van teekenen als *la Fagie* en ſchilderden Hiſtorien.

De Heer Wakkerbaart, Generaal van de Keurvorſt van Saxen, was een yverig oeffenaar van de Konſt. Als hy in den Jare 1695 te Rome was, begaf hy zig onder de Bent. Zyn Bentnaam was *Alexander Magnus*. Hy teekende naarſtig naar de antique Ruinen, en alles wat hy zyner keure waardig oordeelde te wezen. De Konſtſchilder Izak de Moucheron, die toen ook te Rome was, en omgang met hem had, heeft my verhaalt, dat hy twee afteekeningen van hem heeft gezien op groot papier, 't eene van Rome en 't ander van Venetien, konſtig naar 't leven afgeteekent. Ja zyn konſtzucht ging zoo veer, dat zyn lyfknechts by beurten zig moeſten oeffenen in de Konſt. Zoo deedt ook de Zweedtſche Krygsgeneraal Steenbok. Deze, na dat hy Altena uit order van zyn Koning in brant geſteken had, werd naderhant met zyn troepen, door de Deenen (hun Koning dit doen euvel nemende) omcingelt, en tot Krygsgevangens gemaakt, verſcheiden jaren in de gevangenis zittende vermaakte hy zig door 't penceel, ſchilderende verſcheide Lantſchapſtukken, waar van hy zommige aan zyn Koning vereerde. De Amſterdamſche *Courant*, heeft 'er in dien tyd ook van gemelt.

De Konſtſchilder Wil. Schellings melt in het *Dagregiſter* zyner vierjarige Reisbeſchryving, van

van eenen Renatus Koning van Sicilien, van wiens eigen hand een konststuk te zien is te *Avingon* in 't Koor van een der Kapellen van de Kloosterkerk *der Celestinen.* Dit was een zinnebeeld van de Dood, of sterflykheit, voorheen aan een geestelyke Dochter tot een Nieujaarsgift geschonken. Onder al de geschilderde voorwerpen in dit stuk is te verwonderen een spinwebbe aan een doodbaar, zoo konstig en natuurlyk geschildert dat men 't voor een ware spinweb zou aanzien. Onder het zelve staat een Latyns vaars: gejaarmerkt 1481. 't geen vertaalt de voorbygaanden dus toespreekt:

Aanschouwer blyf voor 't Tafereel wat staan;
Daar yder Bloem, de broosheit van uw leven
Vermeld; dewyl hoe luisterryk verheven,
Zy, eer men 't weet, zal onverwacht vergaan.

Ook gedenkt hy in zyne Reisbeschryving van Engelant aan Maria Stuart Dochter van Jakob den V Koning van Schotlant geboren 1541, en onthalst 1587 in Sprokkelmaant, na dat zy 20 jaren gevangen gezeten had op 't Kasteel *Frodigua*, om het konstig geteekent en gestikte behangsel, waar van wy in de levensbeschryving van W. Schellings zullen melden.

Wy zouden daar beneven een gansche lyst van Konstschilders in vroeger en later tyd konnen optellen welke door Keizers Koningen en Vorsten tot de waardigheit van Ridders en Baronetten zyn verheven, verscheiden ook die het Borgermeesterampt bekleed hebben, als *D. v. Delen* te Armuiden in Zeelant, *vander Lis* in s'Gravenhage, *Hendrik Verschuring* en *vander Ulft* te Gorkom, andere weer Regenten van Steden, als *Ger. Terburg* te

Deventer, die teffens ook Ridder was, en meer anderen, als ook een reeks van brave mannen die een eerlyken en godvruchtigen wandel geleit en in deugt, den waren Adeldom van een Kristen, hebben uitgeblonken. Ja daar zyn geen *Maatſchappen*, Konſtgenootſchappen, of Gildebroederſchappen welke zeer talryk zyn, of ik maak my ſterk om aan te toonen dat 'er meer ſchurfte ſchapen onder loopen, als onder St. Lucas Broederſchap. Behalven dit wort de konſt doorgaans van hun geoeffent buiten bedrog, en eerlyk behandelt, de Handelaars uitgezondert; want die gaan (als Pater Abram zeit:) *wel altyt met* WAAREN *om*, *maar niet alle*, *of altyd met de waarheit*. By gevolge vind ik geen reden dat zig ymant behoeft te ſchamen, dat 'er van zyn geſlacht onder de Konſtſchilders getelt werden; zoo min als onder de Dichters; waarom ook And. Pels, in zyn vertaalden Horatius pag. 34 met recht zeit:

Voor 't ov'rig hoeft gy u der Dichtkonſt niet te ſchaamen,
Als of zy kwalyk aan den grooten zou betaamen.
ô Neen; want Orfeus, zoo in zynen tyd geacht,
Die tolk der Goden, heeft het menſchelyk geſlacht
Door vaarzen afgeſchrikt van moord, en beeſtig leeven;
Waarom die brave naam den held is nagebleven,
Dat hy de Leeuwen, en de Tygers temmen kon.
Ja Vorſt Amfion, die oud Thebe zelf begon
Te bouwen, kreeg dien naam, dat hy de harde ſteenen
Kon leiden door zyn luit, en vleyend dicht waar heenen
Hy wilde, enz.

Dit pleit heb ik voordachtig in dit tweede Boekdeel

deel willen voorstellen, om dat zommigen, die als noch met hunne berichten (schoon ernstig daar toe verzocht) agter weeg blyven, daar door mochten overtuigt worden van hun dwaas opzet, en ik daar door gelegentheit vinden, om de levensbedryven van myne Konstgenooten, in meerder volkomenheit ten Tooneel te brengen.

Thans lust het ons met de pen te weiden tot Pruissen daar MICHIEL WILLEMANS geboren werd in 't Jaar 1630; om dat hy Amsterdam voor Rome tot de Hoogeschool van zyne Konstoeffeninge verkozen heeft, om door 't beschouwen van loflyke voorbeelden, en uit den omgang met de braafste vernuftelingen, zig in den opbouw van zyn Konst te bedienen.

Zyn Vader was een gemeen schilder, en te Lubek geboren.

Hy tot de Konst gekomen nam daar zoodanig in toe, dat hy met zyn twintigste jaar zyn tyd- en lantgenooten overtrof. Dit was hem niet genoeg, maar hy vertrok naar Hollant, daar hy om zyn beleeft gedrag en Konst, by de Konstoeffenaars en konstlievenden welkom was. Hy voegde zig in gezelschap zynde, wel meest by J. Backer en Rembrant, in wier Konst, byzyn, en Redenvoeringen hy zoo veel genoegen nam, dat hy zyn voornemen van naar Italien te reizen schortte, maar besloot een ruimen omtrek door Duitslant te doen, gelyk hy ook deed, en heeft in de meeste Hoven, inzonderheit de Keizerlyke Stadt Praag, zyn brave Konst doen zien, en kwam naar een tienjarige reis te Lubek, daar hy zyn naam van wegen zyn Konst berucht maakte.

Onder zyne veeltallige Konstwerken wort getelt de verbeelding van Vulkaan, smedende in zyn be-

rookte grot de Wapenen voor den Krygsgod Mars, 't geen hy geschildert heeft voor de Keurvorst van Brandenburg. Ook twee groote Tafereelen te Bratesslau/ verbeeldende het oordeel van Salomon, en van Kambises. De meeste Kerken en Paleizen van Duitslant (om kort te gaan) pronken met zyne penceelkonst.

De liefde tot de Konst drong hem noch in zyn zestigste jaar aan, om zyn Schoonzoon KRISTOFFEL LUCA daar in 't onderwyzen, gelyk hy zyn Dochter ANNA ELIZABET WILLEMANS gedaan had, waar van men in Duitslant vele fraje stukken ziet.

WILLEM DOUDYNS is geboren 1630, den laatsten dach van Wintermaand. s'Gravenhage mag met reden haar Oyevaars blazoen met deze Konstpaarel sieren, voortgesproten uit een Borgermeester, en Kolonel der Schutters dier plaats. Zyn eerste onderwyzer in de Konst was *Alexander Petit*.

Naderhand door reyslust aangenoopt, trok hy naar Rome om de Konst naar de oude en beste voorbeelden voort te zetten, en bleef twaalf agter een volgende jaren in Italien, dagelyks bezig met de Grieksche Statuen, en geachtste Roomsche Konststukken, af te teekenen, ook om zig eene wyze van schilderen te gewennen die hem naderhant zoo beroemt gemaakt heeft. *Jan de Biskop* heeft zig inzonderheit naar den kostelyken voorraad zyner teekeningen bedient in zyn geëtste plaatwerk.

Hy is een van de eerste, of wel de voornaamste geweest die in den jare 1661, het Konstgenootschap, en d'Academie tot opbouw van de Konst hielp oprechten in s'Gravenhage, waar van hy ook na-

naderhand verscheidenmalen *Directeur*, of Regent is geweest. Hy leende de hand daar ook aan tot het einde van zyn leven, het geen hy bereikte in 't jaar 1697, in den ouderdom van 67 jaren; de dood zig niet bekreunende het groot verlies dat de Konst-school door het missen van dezen *Diomedes* (dus was hy gebentnaamt) te duchten stont.

Hoe groots hy in zyne ordonantien was, hoe vast in het teekenen van zyne naakten, hoe breed en natuurlyk hy zyne kleederen plooide, en hoe stout en krachtig, (om het tegen de braafste Italiaansche te konnen ophalen) hy zyne Konststukken schilderde, daar omtrent zou te vergeefs zyn veel te melden, aangezien het werk, genoeg bekent, zyn maker pryst. Onder vele van zyne beruchte Konstwerken wil ik den Lezer, alleen tot een staal, na de Haagsche Vierschaar wyzen; daar hy Salomons eerste recht in drie vakken verbeelt heeft: en 't geen wy meer te zeggen hadden elders toe sparen.

Nu laten wy ARY VANDER KABEL geboren te Ryswyk buiten den Haag in 't jaar 1631 volgen.

Zyn rechte naam was *vander Touw*: maar zyn leermeester *Jan van Gojen* potzig van aart zynde, zeide: dat zulk een toenaam te gering en veracht voor hem was, aangezien men denken mocht dat hy na dat soort van Touw, daar men de halssnoeren van maakt, waar mee men zulke die door snedigheid vinden dat niet verloren was opknoopt, vernoemt was: en dat het grootzer stont datmen hem na een *Kabeltouw* benoemde. Zedert welken tyd zy hem altyd vander *Kabel* genoemt hebben. Hy is te *Lions* in Vrankryk gestorven, maar in wat jaar weet ik niet. Hy schilderde meest lantschappen en watergezichten, had ook een Broeder ENGEL genaamt die de Konst oeffende. Dog wat

hy

hy schilderde weet ik niet: maar zyn tyd en konstgenoot JAN van ASSEN geboren tot Amsterdam schilderde Lantschappen en Historien met een vaardig en kloek penceel, die, wanneer men de zelve wat in afstant bezag, een goeden welstant hadden. Hy was een man van goed oordeel, dog bediende zig om 't gemak veeltyds van de printen van *Ant. Tempeest*, inzonderheit in zyne stukken die buitenslants verzonden werden, gelyk hy ook dikwils verzendingen had naar Indien. Hy stierf 1695, ruim 60 jaren oud zynde.

Gelyk het Koorengraan, door den norschen kouden winter, die den grond met kille sneeuw bedekt, en de oppervlakte tot een yskorst doet vriezen, versmoort, of gekerkert blyft, tot dat de aangename Lentezon den grondt verwarmt, de zaden bezielt, en doet opschieten, om in hun zaayzoen vruchten voort te brengen; zoo schiet ook het Konstzaat, door andere bezigheden gedooft, wanneer de Liefde tot de Konst, met een schitterenden gouden zonnegloet gehult, de zelve met blinkende voordeelen toestraalt; en een wakkerder leven byzet, in 't prilste van den Zomertyd zyne vruchten uit. Dit zullen wy in de volgende Levensbeschryvinge van LUDOLF BAKHUIZEN bevestigt zien.

Deze was geboren te Emden in den jare 1631. op den 18 van Wintermaand. Zyn Grootvader was Predikant in Oostvrieslant, zyn Vader Gerard Bakhuizen geheimschryver, en hy Klerk op 't *Comtoir* tot zyn 18 jaar. Dan hy verliet Emden, en kwam tot Amsterdam wonen in den jare 1650, om den Koophandel te leeren. De Heer Bartelot, die zyn Patroon was, had veel dienst van hem

hem, alzoo hy het Boekhouwen, en de Schryfkonst meesterlyk verstont. Maar hy bleef daar niet lang, alzoo de Konstgodin hem tot hare oeffenschool lokte; gelyk hy zig dan met zyn 19 jaar begaf tot het teekenen van den Scheepsbouw naar 't leven, zonder dat hy ooit de wyze van tekenen, of de behandeling van de teekenpen gezien had. Het leven was zyn voorwerp; en de drift zyn onderwyster.

'T was in dien tyd de Gulde Eeuw voor de Konst, en de goude appelen (nu door akelige wegen en zweet naau te vinden) dropen den Konstenaars van zelf in den mondt. Weynig tyd had hy maar toegeleid op het teekenen van Schepen, wanneer hy zyn zweet door loon verzoet zag; want hy kreeg voor een teekening 10, 20, 30, eindelyk 100 en meer guldens; het geen zyn yver niet weinig aanzette.

In middels kreeg hy kennis aan deze en gene konstoeffenaars, die hem aanmoedigden tot de penceeloeffening, daar hy wel geneigtheit toe had, maar niet wist hoe de zelve te behandelen. *Aldert van Everdingen* was d'eerste die hem een palet met verf en pencelen in de vuist stak om 'er een proef af te nemen. Dit ging zoo 't best mocht, met maken en hermaken; evenwel het werd een stukje schildery, en hy kreeg 'er 10 gulden voor. Dan vraagde hy eens dezen, dan eens genen, aangaande de tempering of vermenginge der verwen, maakte zig door zyne leerbegerigen aart by elk bemint, en kwam hen op hunne schilderkamers, en in hunne bezigheit bezoeken, om af te zien hoe zy 't een en 't ander behandelden. Grooten toegang had hy tot den Zeeschilder *Hendrik Dubbels*, toen den oudsten onder de

bend

bend der konstenaren tot Amsterdam, door wiens openhartig bericht hem groote dienst geschiedde.

Op dien grond boude hy voort en kwam eyndelyk zoo veer dat de roem van zyn Konst een groot deel van de waerelt overklonk.

Hy was nyverig, stil, en borgerlyk van leven: deugtzaam van aard en bescheiden tegens elk. Nam hy eenige uitspannigen, 't was altyt naar den Amstel, of Y kant, daarmen verschot van Vaartuigen vint, en altyt een Mastbosch van de toppen ziet wimpelen. Bestont Eool dan eens uit zyn windkolken te brullen, of de stormriolen met zyn vuist op te rammeien; waar door de waterbaren, slag op slag schuimbekkende elkander vervolgen, den Zeeman met ingebonde reeven nootdrukkende om een goed heen komen te zoeken, naar de gereedste haven: dan gelustte 't hem (de minste zouden daar vermaak in vinden) zomwyle in een steigerboot te stappen, en zig te laten voeren tot voor den mond van de Zee, zoo om de barninge van 't Zeewater tegens 't strant, als de veranderinge van Lucht en Water in die gesteltheit af te zien. En wel inzonderheit deed hy zulks, wanneer hy voornemens was iet dergelyks te verbeelden op paneel; op dat hy daar van een levendig denkbeeld zoude meedragen, of het denkbeeld dat hy daar van had ververschen. Gelyk hy dan ook gewoon was, t'huiskomende zig op zyn schildervertrek op te sluiten, of niemant by zich te laten komen, tot dat hy zyn oogmerk in 't schilderen bereikt, en aan zyn denkbeelt voldaan had. Met een woort gezeit: hy wist de menigvuldige veranderingen in die licht veranderende Elementen wonder wel na te bootzen.

'T

'T is veel gereeder, en ook met minder gevaar vermengt, Kool, Wortelen, en Rapen, Potten, Pannen, Bezem, en diergelyk keukengereedschap, naar zyn schilderkamer te torschen, om 't zelve naar 't leven af te beelden; ten minste kan ik begrypen dat Konstschilders, die met diergelyke denkbeelden zwanger gaan, geen grooten last daar van hebben, veel min bezorgt hoeven te wezen dat hun d'indrukzelen zullen ontschieten, aangezien dat hunne voorwerpen van dien aart zyn, dat, daar men ze eens geplaatst heeft, zy daar stil blyven staan. Egter hebben velen met het schilderen van beuzelingen hun voordeel bejaagt. 't Mag my noch heugen dat de Konstschilder *Gerard Dou*, boven zyn bedongen loon, voor het schilderen van min dan 25 wormgaatjes in een oud Spinnewiel 25 guldens kreeg. Wat zal ik hier van zeggen? Als myn Meester *S. v. Hoogstraten* aan 't Keizerlyke Hof was, was er ook een die zyn werk maakte van kleine pourtretjes in waterverf te schilderen, die hy zoo bevalig voor de Hofdames, met schoone koleurtjes wist op te pronken, dat zy 'er op verzot waren. *Hoogstraten* die vryborstig genoeg was, vreef dien Schilderbaas, (wanneer hy eens met hem alleen was) onder de neus: *Dat al 't geen hy maakte geen Konst mocht genoemt worden.* Die daar op tot antwoort kreeg, na dat hy een hand vol goud uit zyn beurs gehaalt hem liet zien. *Mag dat geen Konst genoemt worden, daar zulks van komt?* Wat zal ik anders zeggen, als dat het hedendaags noch beurt, dat menschen zig aan beuzelingen, die niet om 't lyf hebben, en styve netttigheit zich vergapen; en Konstwerken die groots van vindinge,

ge, vaſt geteekent, en wakker gepenceelt zyn, over 't hooft zien?

Wy hadden van onzen BAKHUIZEN gezeit: dat hy de natuur wonder wel wiſt na te bootzen, en vervolgen; Dat zulks ook de Reden is geweeſt, waarom zyn Konſt aan de meeſte Hoven gewild was.

In den jare 1665, lieten hem de Heeren Borgermeeſteren van Amſterdam een groot ſtuk ſchilderen, vol gewoel van allerley Schepen, en Jachten en hun Koopſtadt in 't verſchiet, waar voor zy hem gaven 1300 gulden, en noch een vereering of geſchenk daar en boven. Dit ſtuk diende tot een preſent aan den Koning van Vrankryk Lodewyk den XIV, die 'er groot genoegen in nam, en het in de *Louvre*, by meer fraye penceelkonſt liet plaatſen. De Groot-Hartoog van Toskane, de Koning van Pruiſſen, de Keurvorſt van Saxen, en verſcheiden Duitze Prinſen, hebben niet alleen van zyne Konſtwerken gekocht, maar hem ook in eigen perſoon komen bezoeken tot Amſterdam, om zelf keur te doen uit het geene hy gemaakt had. Gelyk hy ook de eer gehad heeft, dat de groote *Czaar* van Moskovien, hem niet alleen (terwyl hy eenigen tyd alhier zyn verblyf nam) heeft komen bezoeken, maar ook begeerde dat onze BAKHUIZEN in zyn byzyn verſcheiden ſlag van Scheepen voor hem afteekende, en zyn Majeſteit teekende op de zelve tyden (als inzonderheit geneigt om de Scheepsboukonſt in den gront te leeren verſtaan) mee eenige op papier. Op zyne Scheepsboukunde, en op de agting, die buitenlantſche Konſtbeminnaars voor zyn Penceelwerk hebben, zinſpeelt de puikdichter D. van Hoogſtraten in dit volgende vaars, daar hy tot zyn lof dus ſpreekt:

Kunſt-

o Kunstjuweel van Amsterdam!
o Eer, o luister van uw' stam!
De late nazaet zal u kennen,
Zoo lang alom penceel en pennen
In waerde zyn en hoog geacht;
Zoo lang de Scheepvaert blyft in kracht;
De Scheepsbou, hoog in top getrokken,
'T gezicht der kenners kan verlokken.
Dan streeft uw Schepeschildery
Alle andre kunstenaers voorby,
En praelt in 't oog der Amstelaren,
Die dankbaer uwen naem bewaren;
Uw' naem, niet hier alleen verbreit,
Maer door alle oorden uitgespreit,
Tot in de Vorstelyke Hoven,
Die 't werk van uwe handen loven.
Dan helpt gy Dichteren aen stof,
Om uit te weiden in uw' lof.
Dan nooptge Apollen en Apellen,
Om u een eeuwige eer te spellen.
De Schilderkunst en Poëzy,
In onderlinge maetschappy
Getreên, vereeren u met kranssen,
En heffen u aan 's hemels transsen,
Daer uwe pen, zoo onbevlekt,
Zoo net, zoo eêl, het al voltrekt.

De yver tot de Konst bleef hem tot het einde van zyn levenstyd by: alhoewel hy toen inzonderheit veeltyts met den steen, of het graveel geplaagt was; dat hy voor een bode hield die hem zyn aftocht kwam voorspellen; waarom hy zig ook by tyts tot die groote reis zoodanig gereed maakte, en getroost vervaardigde, dat de minste schrik en veran-

deringe, toen de uure naderde om te moeten van hier vertrekken, in hem (dus wort 'er getuigt) niet kon bespeurt worden. Hy overleed in 't jaar 1709, op den 7 van Slachtmaant, oud zynde 78 jaren.

Zoo men alle de Konstwerken, die hy gemaakt heeft, eens by malkander zag, men zou zig moeten verwonderen over 's mans vlyt: en noch te meer als men daar by bedenkt; hoe veel tyd hy noch heeft moeten besteden tot het onderwys in de Schrytkonst; daar hy wiskonstige gronden of vaste leidingen toe uitgevonden had; en die hy aan verscheiden voorname Koopluiden kinderen (alzoo hy daar in beroemt was) geleert heeft; nevens een menigte uitgevoerde teekeningen, en geetste platen. Waar uit men besluiten moet dat hy naau een uur van zyn tyd ledig heeft laten deurslippen; een yver daar de Zeededichter Jer. de Dekker heel leerzaam en nadrukkelyk in dit volgende Vaarsje op zinspeelt:

Laat het kostelykst van al
U niet roekeloos ontslippen;
Dat 's de Tyd, die snel gaat glippen:
Nimmer hy weerkeeren zal.
Och! hoe weinig is 't getal,
Dat zyn uuren meet by stippen!

Een zaak die zeldzaam is, en waar van ik geen ander voorbeeld weet, staat my noch te melden. Gelyk men tot Amsterdam voor gebruik heeft, dat men de gene welke de overleden ter begravinge verzelt hebben, met een glas Wyn beschenkt, en dat door de naastbestaanden verzorgt word: zoo had hy daar omtrent die zorg en bestellinge

op

op zig genomen. Want hy had den Wyn tot zyn Begraaffenis noodig zelf by zyn Wynkooper gaan uitproeven, en den zelven verzegelt doen wegleggen. Men vond ook na zyn Dood een zakje met gelt, en daar in zoo veel guldens, als hy jaren oud was, afgepaſt voor de genen die hem ter aarde zoude dragen, nevens een geſchreve lyſt van de namen der Konſtſchilders die hy daar toe uit de Bende uitgekeurt had; met belaſting van het zelve 't zamen te verteeren.

Hier benevens, om aan te toonen dat hem de konſtluſt tot den avond van zyn leven is bygebleven, ontbrak noch te zeggen, dat hy plaatwerk onder den Tytel van den Y ſtroom, en Zeegezichten enz. in het 71 jaar zynes ouderdoms geëtſt heeft. Hy had ook altyt een zonderlinge geneigtheit tot de Dichtkonſt, en dus vriendſchap gehouden met de geachtſte Dichteren van zynen tyd, inzonderheit met de Heeren Francius, Broukhuizen, Antonides vander Goes, en D. van Hoogſtraten. Onder verſcheiden Gedichten op hem en zyne beroemde Konſt gemaakt word het Latynſche gedicht van J. Broukhuizen boven alle geprezen, waar van de zin door gemelden Hoogſtraten vertaalt hier op uitkomt:

E OOL, *van niemand na te volgen,*
Wanneer gy woedende en verbolgen
Het nat der zee ten hemel ſmyt,
Daar alles beeft en kermt en kryt,
En 't yſlyk onweêr aengeſtoven
Roert alles van den grond naer boven,
En loeit met weêrlicht, ſloot op ſloot,
En bulderenden donderkloot;
Of ſtreelt d'oplopentheid der baren,

En al den hemel op doet klaren,
En ftiert de fchepen aen de ree;
O ftomme dichter van de zee,
Wat zal ik eerft in top verheffen?
Uw arbeit, die dit net kon treffen,
Of uw weêrgadeloos verftand?
Als gy 't penceel neemt in de hand,
En maelt de holle zee naer 't leven,
Begint Leanders hart te beven,
Daer vaft het minnen hem berout.
Uliffes fchrikt voor 't woefte zout.
Het oog aen d'andre kant vaert fpelen,
En ziet den harder vrolyk quelen,
Al leggende op den oever neêr,
By 't ruifchen van 't Ionifch meer.
Wie heeft u deze kunft gegeven,
BAKHUIZEN, *om zoo hoog te ftreven?*
Wat meefter voerde u zoo ver heen?
Dat was geen menfchenwerk. o neen.
Maer gy hebt dit gefchenk genoten
Van Venus zelve, uit zee gefproten.

Zyn Beeltenis hebben wy geplaatft in de Plaat I boven aan, het Lyftfieraad met een Scheepskroon gedekt, en onder aan een fchryfpen vertoont.

Wy hebben reeds een deel wakkere mannen in de Konft ten tooneel gevoert, en zulke die uit een konftkundig begryp, de voornaamfte zaken in hunne konftwerken hebben doen fpreken, als ook hun meefte konft en vlyt daar op toegeleydt om de byvoegfelen naar de rede welftandig in te vlechten, geprezen, en tot voorbeelden (om dit loflyk fpoor te volgen) de Schilderjeugt voorgedragen. Thans

luft-

lust het ons zommige gebreken, daar omtrent begaan, om de zelve te vermyden, voor te stellen.

Philips Angels in zyn *Lof der Schilderkonst*, is van begryp dat een rechtschapen Konstschilder ervarenheit en kennis van alle Historien hebben moet, om voor te komen alle misslagen, die uit gebrek van onkunde voortspruiten. *Onder vele* (zeit hy) *is my voorgekomen een stuk van een voornaam Schilder dien ik niet melden wil. Dezes toeleg was te verbeelden de Weduw van Sarepta met haar zoontje buiten de Stadt hout sprokkelende, alwaar de Propheet Ely haar ontmoet: daar van gy lezen kont* 1 *Kon.* 17. *Omtrent deze Historie wort vereist een brandige drooge Lucht, dorre Velden en zwart verzengde Boomen, dewelke om de droogte die een gansch jaar agter een duurde, hun jonggroen verloren hadden: maar in plaats van dit in agt te nemen, had hy de lucht vol nevels en wolken en stormwind verbeeld. Dit laatste had hy willen uitdrukken door een Korenmolen dien hy op de Stadtswal geplaatst had, gezwicht aan de vier einden van de wieken: daar beneven had hy de weyden verzien met een menigte Vee, en de Boomen zoo groen verbeelt als in 't prilste van den May.* Wel aangemerkt van onzen Schryver, ten bewys dat de Konstschilder voor af de Historische beschryving niet eens zal hebben gelezen, ten minsten geen acht gegeven op dit zeggen van den Propheet: *zoo waaragtig als de Heer de God Israels leeft, voor wiens aangezicht ik sta, indien 'er Dou of Regen op 't lant vallen zal, enz.*

Hoe dat ook die Konstschilder die *Windmolen* in 't hooft gekomen is (op die wys als zy thans in gebruik zyn) weet ik niet: aangezien die daar even zoo ontydig te pas gebragt is, als de Pekelharing in een stuk van *Jan Steen*, daar hy de Fabel van

Mitra, uit *Naso* verbeelt; daar dat gebruik van Haring en anderen Vis in te zouten, pas 300 jaren geleden uitgevonden is door eenen *Willem Beukelsen* van Biervliet. Zie *Batavia Illustrata* pag. 365.

Diergelyke misslagen van schilders, nog in leven willen wy niet op de kaak zetten. Dog wie oulings den Duivel, daar hy den Heere Kristus in de Woestyn door verzoekingen aan boort klampt, met een Monnikskap verbeelt heeft, is onder de Konstoeffenaars, en Printbeminnaars bekent, als ook dat groote meesters gekapte broeders by het Kruis van Kristus en de Hemelvaart van Maria hebben geplaatst; dat even zoo veel te pas komt als of men Jonas den Boetprediker onder den boom der Niniviten verbeeldde met een bef en mantel als thans by zulke luiden in gebruik is. Dog datmen gekapte broeders by de Hemelvaart van Maria heeft verbeeld, vind noch eenigzins verschooning, als men bedenkt dat zulke tafereelen voor de Geestelyken gemaakt zyn, die het licht dus hebben gewilt, en dat zulke luiden die gewoon zyn alleen te praten, geen tegenspraak dulden willen.

De groote *Paulo Veronees* heeft meermalen de beelden, in oudtydsche Historien, naar de *Moden* van zyn tyd gekleed. Dus doet hy ze ook met geleibande kasjakken, gepikeerde broeken, en Spaansche kragen aanzitten, daar hy de Bruiloft te Kana in Galilea verbeelt. Dat ook zoo min te pas komt, als 't geen Pater Abraham in zyn Boekje van de *Ambachten* van een Schilder uit Oostenryk vertelt, die de opwekking van Lazarus had verbeelt, en daar by een Doodbaar, waar op een gekruist Kristus beeltje lag, en nevens het zelve twee brandende kaarsen, met een wywatervat.

My gedenkt ook een stuk van den grooten

REM-

REMBRANT gezien te hebben, verbeeldende daar Martha aan Kristus klachtig valt, dat Maria zig der huiszorge ontrekt en die alleen op haar laat aankomen. Hier zat Martha afgebeelt, koeken te bakken onder den schoorsteen, op de wyze als men hier te land gewoon is, in een Luikse yzere pan, in een tyd eer Luik eens Luik genaamt was.

Al zulke misslagen ontspruiten uit gebrek van History- en oudheitkunde.

Maar in deze wyze van berisping schynt my F. Junius, (menigwerf van my om zyn verstandig oordeel geprezen) versterkt met spreuken uit Horatius en anderen, tegen te streven, in zyn 3 Boek pag. 331, daar hy dus zeit: *Ten is myn meening gansch niet dat men naar de opperste volmaaktheit, tot de alderminste deelen in de voorgestelde tafereelen zoekende, elk ding door een vieze en knibbelige korzelheit aan het spitszinnigste begryp der Konstregelen zal toetsen; want men de overvliegende verstanden van groote meesters wat toe geven moet, wel verstaande dat men in klyne misgrepen beleefdelyk slap zy, zonder in grove en onduldelyke gebreken de zelve door de vingeren te zien. Het schynt in der waarheit of men zig boven andere menschen wilde stellen: of ten minsten niet gedachten dat wy mee menschen zyn die dolen konnen, als men gans geen fouten in anderen wil verschoonen.*

Maar Junius, dit raakt my niet. 'T is ook myn meening niet alles aan het spitsvinnigste begryp der Konstregelen te toetsen, en voorts alles te wraken, en te berispen wat daar tegens aanloopt, wel wetende dat groote meesters wel eens misslagen begaan. *De groote Homeer pleeg zomwyle wel eens te sluimeren* zeit Horatius, met wiens konstigen

vertaler Andr. Pels, ik van de Schilderkonst zoo spreeke, als hy van de Dichtkonst:

Niet dat ik een gedicht juist zoo volmaakt begeer,
Dat ik geen misslag in den Dichter zou verschoonen.
In 't Luitslaan geeft zomtyds een' snaar wel and're
toonen,
Als hart, en hand begeert; men grypt by avontuur,
Al denkt men in B mol te grypen, in B duur.
Ook treft de pyl niet steeds, daar oog, en boog op
mikken.
Dus weet ik eene vlek, of twee wel in te schikken,
Die uit verzuimenis, of 's menschen zwakheid spruit;
Steekt maar het grootste deel des werks voortreflyk uit.

De Konst is lang, en ons leven kort zeide Hippokraat. En Vondel zeit in opzicht van de Dichtkonst: *men klimt al hygende en zweetende, van langerhant, de steilte van Parnas op.* Deze spreuken geven te kennen, dat de Konsten langzamerhand bekomen worden, en de loop van ons leven te kort is, om tot de volmaaktheit van de Konst (die eenen langen omweg heeft) te geraken, de meesten zinken ter halver wegen zynde in 't graf, de minsten bereiken het topeinde: ja wat zegge ik. niemant heeft het zelve ooit bereikt, of de konst in haar volkomenheit bezeeten. Zommigen zyn wel tot verwonderinge daar in gevordert; maar niemant heeft daarin ooit onberispelyk volmaakt geweest, en, geloof my, 't zal ook nooit gebeuren, dat ymant bevonden zal worden volmaakt in allen deelen van de konst. Rafael, wiens penceelkonst als Goddelyk word geëerd, heeft mee zyne gebreken, doch zoo veel minder, dan hy meerder wort geroemt. Waarom hy als nog den roem hond, dat hy is de

Prins

Prins der Schilders. Over zulks zal zig niemant belgen dat ik zomwyl eens de gebreken ingeslopen in 't werk van wakkere mannen aanwyze; aangezien de zelve strekken tot bakenvieren; om zelf de onbekende klippen van gebreken, daar de konstroem schipbreuk door lyd, zorgvuldig te myden.

Ik wil my zelven zoo min verschoonen, als anderen berispen, want heb anderen op 't spoor volgende dikwils mee gedoolt. 'T is ook myn meening niet, niemant te achten voor een groot meester in de konst, ten zy hy van alle feylen vry is. 'T kan niet wezen. Immers wy hebben als noch geen voorbeeld dat ymant zoo veer in de konst gevordert is, dat men van zyn werken zeggen kan datze volmaakt zyn; want wy zyn alle menschen die de gebreken onderworpen zyn, en by gevolge de berispinge. Derft ymant te voorschyn komen, die buiten verwaantheit zeggen kan op vasten grond, en door zichtbare stalen betogen dat hy de Konst volmaakt verstaat, wy zullen hem onder den lommet dier blinkende eerekroon, met de gansche Konstschool roem offeren.

Tot meerder verschooning moeten wy ook zeggen dat wy met een goet hart van onze grootste Konstschilders zeggen, het geen Pels van de beroemste Dichters:

En 't moeit me in 't hart, als Hooft, of Vondel zomtyts missen.

De gebreken of misgrepen staan onder de berisping even als de Scholieren onder dien welke hun onderwyst; en dus is noodig dat de fouten aangewezen worden, om de zelve te verbeteren, of na-

derhant te myden. Of waar het beter, dat wy uit ſchroom van de beenderen der overledenen te ontruſten, de leerbegerige Jeugt, de werken der beruchte meeſters blindeling voor Orakelen in de vuiſt ſtopten, en lieten hun het pryſlykſte teffens met het gebrekkelyke maar dommelings volgen? zoo was 'er nooit geen verbetering in de Konſt te wachten.

Daar zyn gebreken die uit gebrek van Konſtkunde ontſtaan: daar zyn 'er die by vergiſſing of verhaaſting inſluipen: weer andere die uit gebrek van verſtant ſpruiten. De tweede ſoort zyn door opmerking licht te verhoeden. De eerſte hebben wat meerder werk aan, dewyl men om daar toe te geraken den Konſtberg met vlyt en arbeit wat hooger moet opklauteren. Maar de laatſte zyn de gebreken die voortkomen uit gebrek van verſtant, deze zyn ongeneeſlyk; want gelyk de onwetende zich zelven niet kennen, zoo hebben zy ook geen drift om te zoeken 't geen hun ontbreekt. *Hier van daan komt het* (zeit Gratiaan) *dat, hoewel de hemelſpraken zoo zeltzaam zyn, men haar niet meer van nooden heeft; aangezien niemant haar komt vragen.*

Ik wil als het ſpreekwoort zeit: *Niet hard Kinders wezen.* De gebreken, die ik thans beriſp, behooren niet zoo zeer tot het zakelyke van de Konſt, als wel tot de byvoegſelen: anders zou ik een ſcherpgetande roskam gebruiken, daar ik deze met een zachte onderwyzing zal laten deurgaan.

Immers zal yder, by wien de reden is gehuisveſt, myn doen pryzen, inzonderheit wanneer hy een recht begryp van het nut dat uit dusdanige beriſpingen geboren word kent. Let maar eens

met

net aandagt op het zeggen van den grooten Leonard da Vinci.

'T is met de Schilderkonst, zegt hy, *niet gelegen als met de Musykkonst, dewelke sterft en te onder gaat, op den zelven oogenblik alsze geboren wort, en by gevolg verdwynen de faalgrepen ook met haar te gelyk; maar de fouten in de Teeken- en Schilderkonst begaan blyven lang tot ontdekking van des meesters onverstant in 't leven overig.*

Meergemelde Philip Angels, na dat hy den inhoud van een Tafereel door JAN LIEVENS geschildert, om des zelfs geestige vindingen, en byvoegselen byzonder geroemt heeft, en gezeit dat zulke ongemeene eygentlykheden geoorloft zyn, en ten hoogsten pryslelyk wanneer een Schilder die betracht, zoo vervolgt hy dus: *Ook heeft deze geest zyn wonderbare nagedachten te kennen gegeven in de Historie van Bathseba uit te beelden, waar van wy lezen* 2 *Sam.* 11. *Dat David, na dat hy Bathseba van zyn dack zich had zien wasschen, hy straks boden zond om haar te halen, en geen omstandigheden meer. Zoo heeft deze wydvermaarde geest tot versieringe van zyn werk, treffelyke nagedachten gehad: Eerstelyk dat ongetwyffelt deze bode zal geweest zyn, een oude Koppelaresse die tot zulks in 't gemeen worden gebruikt, en die boodschap niet alleen met den mond, maar ook door een brief zal hebben te kennen gegeven. Waar in hy wederom zyn zoete bedenkingen die hy hier over heeft gehad te kennen geeft, door dien hy een blos van eerbare schaamte op de wangen van Bathseba doet ontsteken op 't lezen van dien Minnebrief. Vorders had hy boven in de lucht Kupido afgemaalt, niet met een stale flits, maar met een vlammende pyl waar van een dunne rook opging, waar door men zyn poesle leden zag we-*

me-

melen, mikkende op die naakte ſchoonheit om haar boezem tot wedermin te ontſteken.

Deze byvoegſelen zyn geeſtig genoeg bedacht, en drukken de wyze, of den middelyken toeleg van een Geilaard om tot zyn oogwit te geraken duidelyk genoeg uit, door een Koppelares, als ook door 't Zinnebeeld van de gewiekte Liefde den brand der hardstochten.

Onze ſchryver pryſt zulks, en hangt 'er zyn zegel aan; doch die vriend *ſlaat den bal* (als het ſpreekwoort zeit) *mis*; in opzicht dat het een Bybelſche Hiſtory is, waar omtrent den Schilders zoo veel vryheit niet wort toegeſtaan, als wel in waereltze Hiſtorien, en Fabelen. Buiten dat is 'er geen voetſpoor, om te konnen beſluiten dat Koning *David*, door een oude Koppelaarſter zyn brandende geneigtheit aan *Bathſeba* zou te kennen gegeven hebben; aangezien het dan in haar keur geſtaan zoude hebben, of zy zulks doen, of niet doen wilde. 't Stryd ook met de grootheit der Vorſten, de gemeene wegen te gaan, die gebieden maar, en het geſchiet: boven dien is niet denkelyk dat de Koning het oogwit van zyn zending aan eenigen Hofbode, veel min aan een oud wyf (die alles wel zwygen konnen dat zy niet weten) zoude hebben ontdekt. Ook willen wy ten beſte van dat gezalfde Hoofd denken, dat 'er in opzicht van die zaak zoo veel tuſſchentyd niet verloopen is, als anders zou geweeſt hebben: maar dat hy haar ſtraks heeft doen halen, en zy hem van na by zoo wel bevallende als van veere, hy in die hitte van zyn drift door overyling zig vergrepen heeft tegens de Goddelyke wet. De byvoegſels zyn een een nootwendig ſieraat, en dienen, om het voorname, of hoofdſtuk van een

Ta-

tafereel op te helderen, en begrypbaar te maken voor den aanschouwer. Want gelyk door 't wel plaatsen der *kommaas* en *punten* de woorden tot het recht beduit der zaken bepaalt worden; zulks zoo haast men een boek leest weet en verstaat wat het beduit en zeggen wil dat men leest: zoo geven de zelve in tegendeel, door verzuim van agtgeving of onkunde niet recht geplaatst, niet alleen verduistering en verwarring in de zinduiding, maar maken zelf de zaken heel verkeerd en onbevattelyk, zoo dat wy niet weten wat wy daar van zullen maken, of ramen konnen wat de Schryver daar mee voor heeft. By voorbeelt, ik lees naar waarheit en in een goeden zin: *De meeste Menschen deugen niet, goed is God.* Zoo nu de (,) alleen niet wel geplaatst, in stee van agter *niet*, agter *deugen* staat, zoo is het niet alleen tegens de waarheit, maar godslasterlyk gezeit. En weet ik niet wat ik denken zal van 't geen ik lees. Dus is het ook in opzicht van de Konst met de byvoegzelen gelegen, zoo die niet tot de zaak passen, of wel ingevoegt zyn.

Nog eens. De byvoegsels zyn een nootwendige versiering, als de zelve eigen zyn aan het verbeelde. Gelyk het kantschrift dient, om de zaaklykheden in den text gestelt met den eersten opslag te weten, of de zelve op te helderen: overzulks dienen de sieraden of byvoegzelen om het verbeelde te eerder, en straks te kennen, in stee van 't zelve door 't byvoegsel te verduisteren, als wy in 't laatste voorbeeld gezien hebben.

Alle, welke de spreuk: *Een Schip op 't Zand, is een baken in Zee*, te recht kennen, zullen onze berisping niet laken, maar pryzen; bespeurende dat onze Redenvoering de Schilderjeugt hier door

ten

ten lootsverstrekt, om dusdanige klippen zorgvuldig te vermyden.

De oude wyzen hebben een opmerkelyke zinspreuk ingevoert die zeit: *'T is beter een zaak niet te doen, dan kwalyk te doen.* En hier op ziet dit volgende verhaal. Myn Meester *Sam. van Hoogstraten* had voor gewoonte, dat hy zyne leerlingen wekelyks, in hun buitentyd een schets van eenig Historisch geval (waar toe hy ons het voorwerp aan de hand gaf) deed maken. 'T gebeurde dat ik een werkelyke schets, over een Schriftuurlyk voorwerp gemaakt, aan hem vertoonde, daar by ik tot vulling van het werk eenige omstandigheit tot sieraad verzonnen had; meenende daar door my wel degelyk te hebben uitgesloost; maar myn broek was zoo nieuw niet als ik my wel verbeeldde: want hy ten eersten (wyzende op dat byvoegsel) vraagde, *wat wil dat zeggen?* Ik antwoordde, *'k heb dat kwanzuis zoo gemaakt*: waar op hy tot my zeide, *men moet geen kwanzuizen maken; maar van alles dat men maakt reden geven, waarom men het gemaakt heeft, of anders niet maken.* Dus kreeg ik in plaats van *Bon*, een meesterlyke schram.

Even de zelve grondles geeft meergemelde Pels ook aan de Tooneeldichters in zyn *Gebruik en Misbruik des Tooneels* op pag. 47. dat wy op de Schilders toepassen 't geen wy voortaan zullen doen, daar het te pas komt in stee van op 't einde onzes Boeks, gelyk wy beloo t hebben. Hy zeit:

't Zy ver dan, dat ik geen sieraden zou begeeren;
'k Bemin die, maar voor al bemin ik, door de gunst
Door Zanggodinnen, stof, en schikking na de Kunst.

Voor

Voor 't overig, indien ze 'er voegen, kuntge u dienen
Van Kleed'ren, van Tooneel, Vliegwerken, en Machienen
Op 't vremdst, en kostlykst; maar ik raad u, zoo 't feraad
Zou strydenmet de Konst, dat gy het achterlaat.

Om voort te gaan. Hoogstraten was een uitnemend bekwaam man om het wezentlyke van de Konst zyne Leerlingen in te prenten; maar gedoogde gansch geen de minste vryheit, die afweek van de vaste regelen der Konst. Gebeurde 't dat d'een of ander tegens den text der Historie voordachtelyk iets daar by invoegde', wanende zyn vernuft daar door te doen blyken, kreeg die straks tot een les: *Dat men zig altydt moest bevlytigen om waarheden te vertoonen; of dat men anders de valsche Denkbeelden hielp styven, en voortplanten.* Hy zag op iets waar in zy *Rembrant* en *Laires* hadden naargevolgt. En wilje weten wat Lezer, 't was de verbeelding van de Paradysslang, welk de eerst gemelde tegens de letter van den text aan in een print verbeeld had, van stal, als de verzierde Draken in de *Metamorphosis* van *Ovidius*: de tweede door een wanschepsel met een Vrouwenaangezicht. Wat Reden *Laires* daar voor mocht gehad hebben, ontschuldigt niet; ja my verwondert dat zulk een groot licht in de Konst zulk een breuk voordachtelyk tegen de letter begaan heeft; immers meer als over *Rembrant*, van wien bekent is, dat hy zig naar geen regelen van de Konst (hoe algemeen goed gekeurt) verbond, maar eigen zinlykheit voor zyn regel hield; waarom de brave Dichter *Andr. Pels*, in zyn *Tooneelwetten*, van hem zegt:

Wat

Wat is't een ſchade voor de Konſt, dat zig zoo braaf
Een hand, niet beter van haar ingeſtorte gaaf
Bedient heeft! wie had hem voor by geſtreeft in't ſchil-d'ren?
Maar ach! hoe eed'ler geeſt, hoe meer hy zal verwil-d'ren,
Als hy zig aan geen Wet, of ſnoer van Regels bind;
Maar alles uit zig zelf te weten onderwind.

Die geen beproefde leiding volgen wil kan licht dolen; en die door een ſtyfnekkige verwaantheit de zelve veracht, raakt nooit tot volkomenheit. Daarom heeft Gratiaan, (hier wel ter ſnee) gezeit: *ſommigen zouden wys werden, indien zy dat niet geloofden te zyn.* Dus wil ik de ſchilderjeugt toe-ſpreken met de woorden van den Prediker daar hy zeit: *Indien gy het oor leent gy zult leeringen ont-fangen, en indien gy vermaak neemt in toehooren, zoo zult gy wys werden.*

Al wie toeleg maakt tot het verbeelden van Hi-ſtorien doet beſt zulke te verkiezen, die hy oor-deelt dat elk die wat belezen is ſtraks kan kennen, en met den eerſten opſlag zien wat zy verbeelden, zonder dat men angſtig daar na ramen moet, of de aanſchouwer der Tafereelen lang in den dut gehouden wort: het geen in opzicht van zulke alleen veroorzaakt word, wanneer zy in de duidelyke kenteekenen vermenging of verandering maaken, en dus oorzaak tot duiſterheit geeven. By voorbeeld: Ik zie een troep menſchen met eenige huis-dieren als vluchtende verbeeld, wat zal ik daar van maken: of waar op toepaſſen? maar zie ik ver-beeld een troep yzerſmeden, welke nevens een deel Hanen ter Stadts poort uitgedreven worden, ſtraks

zal

zal my op het zien van 't zelve in gedachten komen dat de Sybariten een volk tot alle weelden en luyheit overgegeven, de Hanen nevens de Smeden ter Stadt uitdreven; om in hunnen wellustigen slaap niet ontrust of gestoort te werden, en nevens my allen, die Pet. Francius *Lofreden van den Haan* gelezen hebben. Even dus, wanneer men een Griekse oeffenschool verbeeld ziet, en daar inkomen een man met een geplukten Haan, zal elk die het kluchtig levensspel van Diogenes gelezen heeft, straks zien dat die man met den Haan Diogenes verbeeld, die daar door de redenvoering van Plato beschimpte.

Het zy dan dat de Historien, die men verkiest om te verbeelden, hare eigen kennelyke teekenen en byvoegselen met zig brengen, het zy men die van elders daar by toevoegt; zy moeten altyd eigen zyn aan de zaak, gelyk de Heer Ger. van Loon hier van heel verstandig in zyne *Inleiding tot de Penningkunde* dus zeit: *Dat 'er niets tot bysieraden moet geplaatst worden, dan 't geen op het bedoelde oogwit zyne betrekking heeft, en aan het zelve eigen is. Even gelyk op het tooneel geen Persoonagien worden geleden, welke niet tot het ten einde brengen van het spel wezentlyk mede werken; en word dat Tooneelspel voor het volmaakste in dat deel gehouden, daar alleen zoodanige Perzoonagien worden ten Tooneel gevoert, die alle mede haar wezentlyk belang hebben; in het ontknoopen van de vertoonde zaak; en dus zyn alle byvoegselen welke in plaats van luister by te zetten, de eenvoudige grootsheit, en 't wezentlyke komen te verdooven* &c. p. 101. eindelyk, *De bysieraden moeten de hoofdpersoonadien zoo kennelyk maken, dat men niet genootzaakt is daar boven te schryven, dit is die*, &c.

Even gelyk de kladschilder *van den Brande* deedt, van wien de Brabanders noch opzingen:

Miester Guiliam van den Brande,
Groit van persoin, mair klain van verstande,
Schilderde op een en den zelven stond,
Eenen 'aas en 'aazene wind 'ont;
En om te toinen dat 'y was eenen baaze,
Schreef 'y dair boiven, dit is den 'onte, en dit is den 'aaze.

Meer voorbeelden van dien aard zouden wy konnen bybrengen, zoo wy de langheit van onze redenvoeringen niet vermyden wilden. Die opmerkende is zal aan de stalen wel konnen zien van wat aart dat het weefzel zou zyn.

Nu krygt zyn beurt BENJAMIN BLOK geboren te Lubek 1631. Hy was de Zoon van *Daniel Blok*, waar van wy op 't jaar 1580 vermelt hebben. De reden die wy daar toe hadden, te weten om dat des zelfs Vader in 't Sticht Uitrecht geboren was, eist ook dat we den Zoon gedenken, te meer wyl de zelve als een andere Eneas zyn Vader en Moeder uit den brant, door het woeste Krygsvolk gestigt te **Schwerin** / gered had.

Daniel Blok door dien brand 't effens van alles wat hy bezat berooft, liet in zyn armoede 4 Zonen na, waar van 'er 3 hun toevlugt tot de Konst namen te weten Emanuel, Adolf, en onze BENJAMIN.

Het schynt my toe dat Frederik Adolf Hartog van Mekelenburg medelydig over dit ongeval, het huisgezin dienst gedaan, en onzen BENJA-

MIN onder zyn opzigt of bezorginge genomen heeft.

Het eerste proefstuk van zyn Konst en vernuft dat hy maakte was het pourtret van den Hartoog, ten voeten uit met de pen, waar over yder die het zag zig verwonderde. Dit was in 't jaar 1647 en kort daar aan schilderde hy met levendige koleuren het gansche Hofgezin van Saxen. Daar na heeft hy in Hongaryen voor den Graaf Franciscus verscheiden Tafereelen en Altaarstukken geschildert, welke byzonder geroemt worden.

In den jare 1659 is hy met voorschryven van gemelden graaf naar Italien gereist, waar door hy toegang kreeg tot de beste Konstkabinetten. Na dat hy nu te Venetien, Florencen, en Romen eenige jaren had in de Konstoeffening doorgebragt, en vele voorname luiden, onder anderen ook de Beeltenis van den beruchten *Pater Athanazius Kircherus* geschildert had, is hy wedergekeert in Duitslant, en troude 1664 met *Anna Katrina* Dochter van den vermaarden *Johannes Tomas Fischer* van Norenburg.

Deze ANNA KATRINA stak uit in 't schilderen van Bloemen zoo in Oly- als Waterverf, en had voor heur trouwen altyt haar werk gemaakt van de Vorstin met hare Dochters daar in te onderwyzen.

Sandrart getuigt: dat hy 't geluk gehad heeft dat zy tweemaal van hem geschildert is geweest: en, dat zy wanneer hy zyn Boek van de Schilders schreef, noch in leven was.

De steile konstberg, die velen zoo zwaar in 't beklimmen valt dat hun het zweet uitbreekt eer zy ter halver wegen zyn (*per aspera ad ardua*;

langs ſtielten klimt men naar boven) heeft weer anderen licht gevallen als blyken zal in de volgende levensbeſchryving van KRISTOFFEL PIERSON geboren in 's Gravenhage den 19 van Bloeimaand 1631.

Deze voortgeſproten uit een geacht geſlacht heeft zyne lentejaren zoo met het leeren van de Latynſe en Franſe talen, en Teekenkonſt, als ook naderhant met het ſchryven op een Comtoir doorgebragt. Maar van jongs af tot de Schilderkonſt geneigt, en door omgang met * BARTHOLEMEUS MEYBURG, (die maar een een jaar of drie ouder als hy, en na zyne jongheit een braaf Schilder was) aangeſpoort, nam beſluit om tot de Schilderkonſt over te gaan. Waarom hy zig dan op zyn 20 of 21ſte Jaar by gemelden MEYBURG begaf. En zig maar een jaar by hem geoeffent hebbende ondernam hy ſtoutmoedig Pourtretten en Hiſtorien te ſchilderen, nemende zyn woonplaats tot Schiedam. Dog zyn oude Meeſter en goed vriend ſpoorde hem in den jare 1653 aan om een reis met hem te doen naar Duitslant, gelyk geſchiedde.

In het te rugreizen (het Zweedze Leger op dien tyd omtrent Bremerveurde leggende) maakten zy kennis met den Veltmarſchalk Wrangel wiens beeltenis zy nevens meer andere Generaalsperſoonen door hun Konſtpenceel afmaalden, waar voor zy rykelyk beloont werden. Gemelden Veltmarſchalk was daar mee zoo wel voldaan, dat hy hun op alle wyzen trachtte te bewegen, om te trekken naar het Hof van de konſtminnende Koningin Chriſ-

* Deze was te Mazelantſluis geboren, een braaf Pourtret- en Hiſtory Schilder. Hy heeft naderhand aan verſcheiden Duitze Hooven geſchildert, en leefde noch in 't jaar 1661.

Christina; hun aanbiedende brieven van voorschryving om haar Hofschilder te worden; waar toe MEYBERG geen genegenheid had, en PIERSON daar toe niet kon besluiten, om dat hy ruim een half jaar te voren getrout was: dus zy dien roemruchtigen Veltheer voor zyne aangeboden gunst bedankten, beleeft hun afscheit namen, en hun reis naar Hollant bevorderden.

Van Schiedam vertrok PIERSON in den jare 1654 met zyn huishouden naar Gouda, en heeft daar veel Pourtretten, en Historystukken zoo kleen als groot met een stout penceel, en goeden welstant geschildert, welke zoo in die Stadt als elders by Konstminners gevonden werden. Ziende ook dat het Jaghttuig, Vogelkouwen, en Schietgeweer geschildert door *Leemans* toen in byzondere agting was en wel betaalt werd, begon hy deze wyze van schilderen mee ter hand te nemen, 't geen hem zoo toeviel, dat nooit iemant hem daar in gelyk geweest is, als by de stukken in handen van vele Konstkenners blykt, die zoo natuurlyk geschildert zyn dat yder ding in 't byzonder schynt van den wand af te hangen, waar door menigte van menschen bedrogen zyn geworden.

Door hem zyn ook alle de glazen in de St. Jans Kerk tot Gouda, door de beruchte *Crabetten* en anderen Konstig beschildert, in 't kleen op perkament afgeteekent. Welke tekeningen onder de Heere Borgermeesteren berusten.

Van Gouda begaf hy zig wederom in 't jaar 1679 met ter woon tot Schiedam op 't verzoek van zyn tweede Vrouw, die daar woonachtig was en heur vrinden had. Hier bleef hy tot den jare 1691, wanneer hy zig voor de tweedemaal tot Gouda nederzette, daar hy tot het uiteinde

van zyn leven met veel luſt en yver Penceel en Pen gevoert hebbende op den 11 van Oegſtmaand 1714 is geſtorven, oud zynde 83 jaren en 3 maanden min 8 dagen.

'sMans naam is door het maken en uitgeven van vele geeſtryke Gedichten, zoo wel als door zyn Schilderkunſt, berucht.

Wy zouden zyn Beeltenis by zyne levensbeſchryving geplaatſt hebben, zoo zy ons niet te laat was toegezonden: doch de konſtlievende Arn. van Halen heeft zig van de zelve bedient, en ze in zyn Kabinet onder de beelteniſſen der Nederlantſe Puikdichtersen geplaatſt. Welk getal reeds tot over de hondert is aangegroeit.

De gryze bevinding heeft dikwerf doen zien dat het vernuft den Vrouwen, wanneer het zig tot eenig Konſtwerk zet, dat der mannen niet hoeft te wyken, waarom ook de Dichter van 't *Vrouwenlof*, (na dat hy eenige ſtalen daar van heeft aangewezen, zeit:

Want Vrouwen zyn heel ſneêg, begrypende en verſtandig,
Gezwint van oordeel, en ook moedig en knaphandig
Om groote zaken, met een mannelyk beſtaan
Snel uit te voeren, na 't wel wikken en beraân.

Om een voorbeeld aan te wyzen brengen wy Juffrou .... ROZEE op 't Tooneel onder de Schildereſſen.

Deze geboren tot Leyden in 't Jaar 1632, heeft, (ik weet niet door wat wyze van doen, of wat voor werktuigen zy daar toe gebruikt heeft) van allerhande koleur van uitgepluisde zyde op paneel weten

ten te verbeelden Lantschappen, Bloemen, Gedierten, Pourtretten enz. zoodanig dat men in een weinig afstant niet anders kon zien dan dat de zelve dingen, met verf, door een welbedreven penceel geschildert waren.

Een van hare Konstwerken, waar in een oude stam van een boom kwam, een spin in haar web, en voort een Lantschap, werd voor 500 guldens verkogt, de stam was zoo natuurlyk met zyn schors, kwasten, en most bewassen, als ook de spin met haar fyne weeffel, naar 't leven afgebeelt, dat het werk elk tot verwondering strekte, te meer alzoo men de wyze hoe het zelve gemaakt was, niet konde begrypen, waarom het gemeene volk van haar zeide: dat zy tooveren konde. *M. Carre* die verscheiden van hare Konstwerken gezien heeft, zeit: *dat zy een pourtret gemaakt had, dat wel geleek, zynde de koleuren van 't naakt zoo zacht in een gedommelt en smeltende even of het met olyverf geschildert waar geweest.*

Een stuk van haar beste werk is by den groot-Hartooge van Florenzen, en andere elders, daar zy veel gelt voor gekregen heeft.

Zy stierf ongetrout in 't Jaar 1682, in den ouderdom van 50 Jaren

Haar volgt de brave Amsterdamsche Konstschilder WILLEM SCHELLINKS. Deze wanneer hy de Konst meesterlyk verstont en tot reizen geneigt was, vond daar toe een schoone gelegentheit, wyl den Heere Jakob Thierry de Jonge een zucht bekroop om vreemde landen te bezien met wien hy tot gezelschap mee ging. Deze reis nam aanvang op den 14 van Hooimaand 1661 en duurde tot den 24 van Oegstmaand 1665. binnen welken tyd zy *Engelant*, *Vrankryk*, *Italien*,

Sicilien, *Malta*, *Duitslant*, *Zwitzerlant* enz. bezien hebben: *niet ter loops* als het ſpreekwoort zeit; maar met naauwe achtgeving op alles wat opmerkenswaardig is, zoo ten opzicht van de gelegentheit der plaatſen, als van de gewoonte der volken, oude gedenkteekenen, grafſchriften, konſtwerken enz. waar van SCHELLINKS niet alleen een naaukeurige aanteekening gehouden heeft, maar zelf een menigte van afteekeningen van Steden, Kaſteelen, Bergen, Schepen enz. naar 't leven gemaakt.

De teekeningen zyn verſtrooit onder de liefhebbers maar de memorien zyn bewaart; want zynde hy van de reis weder tot Amſterdam gekomen zyn dezelve, met aanmerkingen van de beſte Schryvers in drie boeken verzamelt, waar van thans meergemelde Arn. van Halen bezitter is. Wy deze geſchreve boeken doorbladerende hebben hier en daar van 't geen wy oordeelden dat den lezer zoude behagen (buiten 't geen de Konſt raakt) een kort uittrekzel gemaakt.

Onze reizigers te London gekomen gingen eerſt den *Towr* en alle de geweerkamers bezien, alwaar ook de harnaſſen en ſteek- en ſchietgeweer van verſcheiden Koningen vertoont worden, daar SCHELLINKS zoo naauwe aantykening van gehouden heeft, dat hy de *Zwanshoeſelyn* van Koning Henrik den VIIIſten die daar mee vertoont werd, en hoe alle Vrouperſoonen gewoon zyn een ſpelt daar op te ſteken, en daar een weer van af te trekken, om de kittelachtige gedachtenis daar by te vernieuwen, heeft beſchreven.

Wy volgen onzen reiziger tot de Beurs van Londen, daar hy een naamlyſt op maakte van der Koningen en Koninginnen beelden die rond om in niſſen ſtaan, van den jare 1060 tot den jare 1660. Hy

merkt

merkt ook aan, wanneer de Beeltenisse van Karel den Isten voor de tweedemaal werd opgezet; dat Olivier Kromwel het eerste beeld de handen had doen afsmyten, en boven het zelve met goude letteren schryven CAROLUS PRIMUS TIRANUS EST; en naderhant het zelve geheel doen verbreken. Van daar quam hy tot *Westmunster* om de groote Hal, 't Hof van *Justitie* te zien, door Koning Eduard den tweeden gebout; die 19 jaaren 7 maanden en 5 dagen geregeert hebbende stierf 1327. of zoo anderen willen door Richard den IIden die 1399 stierf, na dat hy 22 jaren 3 maanden en 14 dagen het ryk bestiert had. Voort zag hy ook de zitplaats van 't Hoogerhuis om de heerlyke tapytzeryen, waar mee de wanden bekleed zyn, en waar in alle de Zeeslagen onder de Koningin Elizabet en Eduard konstig afgebeelt zyn, neffens de beeltenissen der Zeeoversten, die in lysten ophangen, inzonderheit het konstig * geborduurde behangsel, agter de zitplaats des Konings te zien. Als ook de verscheiden Konstkamers met de keurlykste oude en nieutydze Italiaansche en Nederlantsche penceelkonst behangen. Dus melt hy ook van een lange groote zaal rondom tegens den muur behangen met de pourtretten der Professoren, en afbeeltzels der aloude Artzen, in de Universiteit te *Oxfort*. Aanmerkelyk is de Beeltenis van

 Ka-

* Hier in staat in 't midden een Vrouwenbeeld verbeeldende de Lente zeer fraay en konstig van teekening en zwier, dit is met allerhande levende koleuren en goud en zilverdraad met de naald gewrocht, door de Koningin Maria Dochter van Jakob den V Koning van Schotlant en Moeder van Jakob den I Koning van Engelant die na Elizabeth op den troon kwam, als zy op het Kasteel *Frodigua* gevangen zat.

Karel den Isten zoo 't schynt konstig met de pen geteekent, maar van na by bezien, zyn de arceeringen en de omtrek van het wezen en de kant van de kraag, leesbare geschreven letteren, en kan men de Psalmen van David, en noch andete texten uit de H. Schrift daar uit lezen. Dus melt hy ook van eenige oude Konststukken die hy gezien heeft te Cambridge in St. Jans Kollegie gesticht 1508 door Margareta, *Comtesse* van *Richemond* de Moeder van Koning Henrik den VIIden. Namentlyk haar beeltenis knielende voor een tafel daar een boek op leit. De beeltenissen van Johan Williams Bisschop van *Lincoln* en andere begunstigers van dit *Collegie* zyn 'er meer.

Van hier stappen wy met hun over in Vrankryk tot *St. Cloud* door menig konstig pourtret der voorname Edelen van Vrankryk opgeciert. Van daar in 't Paleis van Lutzenburgh daar een menigte van konstige schilderyen, ook in verscheiden heerlyke stukken in de groote galery het leven en bedryf van Maria de Medicis, door Rubbens geschildert, te zien zyn, van welke wy in 't leven van Rubbens gemelt hebben, waarom wy den inhout der zelve overslaan. Hier ontmoette hun de Konstschilder W. Valliant, waar van Jak. Thierry zyn pourtret liet schilderen.

Te *Fontaine Bleau*, waar van onze schilder een breede beschryving doed, melt hy van een kamer met konstige kleene tafereelen met goude lysten, ook de beschilderde *Voliere* of 't Vogelhuis.

De groote zaal waar in konstig verbeelt staat de aankomst van Maria de *Medicis* tot *Marseillien*, nevens alle de Veltslagen of verwinningen van Koning Henrik den IV. De Hartengalery waar men in zeven groote vakken, gemelden Koning Henrik

kon-

konstig afgebeelt ziet, jagende een wilt zwyn, of hart, of eenig ander wild na. In 't verschiet *Fontaine Bleau*, *St. Germain*, of eenig ander aangenaam gezicht, enz. *La Chambre Neufe*, in welke voor den schoorsteen *Madame Gabriele*, *Matres*, van Koning Henrik den IV, in de gedaante van Diana verbeelt, konstig afgeschildert staat.

Te *Florencen* gedenkt hy de konstige Grieksche schilderyen in fresco op de muur van een galery in St. Marco, en noch een andere galery eer men in de Kerk komt door *Andrea del Sarto* geschildert. Ook melt hy van verscheiden zalen en kamers in het Paleis met heerlyke konst van oude en nieuwe meesters, welke onschatbaar zyn.

Te *Siena* gedenkt hy aan de beruchte Boekkamer in de Domkerk welker wanden konstig in fresco met beelden en Historien beschildert zyn, en met goud gesiert.

1664 op den 1 van Grasmaand kwam hy te Rome daar hy van den braven dichter Reynier Anslo verwelkomt werd; en op Palmzondag was hy in *Monte Cavallo*, daar hy de eer had van de pantoffel van Paus Alexander den VII te kussen, van wien hy ook een gewyden palmtak ontfing. De Heer Hontom van Amsterdam was met hem. Hy melt in 't byzonder dat hy in de Kerk *Madonna della Scala*, of L. V. der Trappen een konstig stuk gezien heeft van Honthorst, zynde Kaarslicht, verbeeldende de onthoofding van Johannes, verscheiden van Rubbens, en boven 't hoog autaar een konstig stuk van *P. Cortone*.

Te *Napels* zynde gedenkt hy aan het overkostelyk Konstkabinet van *Caracciolo*, *Prior* van Malta, en aan het gewelf en de muuren van de Kerk *St. Severino* konstig in *Fresco* geschildert door *Bellisa-*

rius

rius, die van de ſteygering dood viel. Hy ſchryft vervolgen dat hy in het *Convent* der *Cathuizer* Monniken van St. Martyn een ſtervenden Kriſtus heeft gezien door *Spanjolet* verwonderlyk konſtig en krachtig geſchildert. In verſcheiden vakken het lyden van Kriſtus verbeeld door *Lucas Canſtagie* en *Cavallier Joſepin*. Het welfzel van *Lanfranco*. Tuſſchen het welfzel en de *Kolommen* de Propheten door *Spanjolet*. Zeker ik moet van dezen zeggen, dat hy voor een der grootſte meeſters in de ſchilderkonſt mag geacht werden: want ik een naaktenProteus van hem gezien heb teLondon in de Konſtzaal des Hartoogs van *Grafthon* zoo ſchoon en vaſt geteekent, en zoo natuurlyk en krachtig geſchildert, dat 'er geen penceelwerken tegen konden ophalen. In 't gemelde Klooſter was boven het hoogaltaar geſchildert de geboorte van Kriſtus door *Guido Reni*. In een der Klooſterzalen het laatſte avondmaal van Kriſtus, door *P. Veronees*, en weer in andere niet min konſtige penceelwerken van *Michiel Angelo Caravagio*, van *Mico*, of *Dominicino*, en *Luca Jordaans*.

Met veel roem ſpreekt onze ſchilder ook van een groot Altaarſtuk in 6 perken afgedeelt door *Polydoor* geſchildert in 't *Capuciner* Klooſter te *Meſſina*.

Het menigvuldig getal van uitnemende Konſtwerken van onzen reyziger op zyn daglyſt geboekt als hy te *Rome* was, zullen wy voorby ſtappen, alzoo die van ons elders aangeroert zyn, en over zulks maar eenige byzonderheden aanmerken, namelyk dat hy van *Napels* naar *Rome*, reisde in 't gezelſchap der Heeren F. Kerſſeboom, en *G. Sabé*, en de Konſtſchilders *N. Donkers* en *Alex. Petit*, en dat hy te Rome vond den Konſtlievenden Heer Beereſtein van Delft, *Jaques Valliant*, *vander*

Ca-

Zabel, en *Rammelman*, met de welke verzelt hy de Kamer in de herberg, waar de Bentvogels gewoon zyn te komen, ging zien, daar de muuren in 't rond beteekent zyn met de pourtretten der Nederlantsche Konstschilders, als ook van andere geweſten: doch de beeltenissen der Francen waren op dien tyd uitgeveegt, of daar was schram over gegeven, zoo dat van de zelve niets te zien was.

Met dit zelve gezeltschap verzelt heeft hy het Kasteel *St. Angelo* wezen bezien; en spreekt hy met grooten lof van verscheiden Konstzalen door *Peryn del Vago*, en *Daruel de Volterra* in *Fresco* geschildert. Den zelven dag zag hy de *Academie* van St. Lucas, zynde achter het *Capitool*, by *Campo Vaccino*, daar een menigte van boodteerzels, modellen en teekeningen ophing, door de Jonge Konstoeffenaars om stryd, of om de prys gemaakt. In deze zaal in 't rond behangen met de pourtretten der beroemste oude en nieutydsche meesters, is ook te zien het ware doodshoofd van *Rafael d'Urbyn*, staande op een pedestal, met een Latynsch byschrift: waar van de zin aldus is:

Dit is die RAFAEL. natuur begon te beven
Als overmant van hem, en stiet hem uit het leven.

Naderhant ging hy met R. Anslo meergemelt, het beruchte kabinet van Pater Kircherus te *Chiesa Novo* bezien vol van wondere en zeldzame Rariteyten.

Te *Malta* zynde heeft hy (geneigt zynde om alles na te sporen) de Ruynen, of overblyfselen van het oude *Melite*, op en dicht by het zelve op nieus herbout, en Malta genaamt, gaan bezien en verscheiden afteekeningen daar van gemaakt, waar

van ik 'er twee heb gezien, waar van de verbeelding vremd en geeftig is, en doet zig daar in zien 1 een uitgeholde rots als een portaal waar in (zoo men zeit) de Apoftel Paulus na zyn fchipbreuk zou geflapen hebben. Hier in werd in 't jaar 1624 een deurgang gevonden tot een onderaardfe Kapel, of eer een begraafplaats, want men in de zelve alzins dootsbeenderen en bekkeneelen ontdekte. 2. de verheven plaats van waar de Apoftel den Meliters het Evangelium gepredikt heeft, daar een gedenkteeken opgerecht is. 3. De overblyffelen van St. Paulus Kerk, door de eerfte Kriftenen gebout op de plaats waar de Kruisgezant de adder van zyn hand affiingerde in 't vuur. 1616 is hier nevens aan een Kerkje gefticht door de Grootmeefter *Alofi de Wignacourt*, wiens beeltenis konftig gefchildert, zig boven 't Altaar doet zien in het tafereel waar in Paulus verbeeld ftaat, zig warmende by het vuur, als hy uit de Zee ontkomen was, nevens een deel vrouwen en mannen op zyn oud Maltezers gekleed, en onder het zelve dit Latyns fchrift:

Vipera ignis acta calore fruftra Pauli manum invadit: is infulae benedicens anguibus & herbis adimit omne virus.

Dat is:

Een adder door de warmte gaende geworden vat de hant van Paulus, die het eilant zegenende den Slangen en Kruiden al hun vergif beneemt.

Te *Lorette* zynde heeft hy alles naaukeurig bezien en aanteekening daar van gehouden, maar niets

niets van het zelve dient in onze kraam dan 't geen hy in de *Apothecary* gezien heeft, te weten 300 zoo groote als kleene Vazen of Potten konstig beschildert met Bybelsche en Romeinsche Historien door *Rafael van Urbyn.* Koningin Kristina van Zweden, in bedevaart daar zynde, had groot bevallen in de zelve, en hiel daar om sterk aan by den Paus, waar door zy 'er een verkreeg. Men zeit dat yder der zelve 700 *Scudien*, waard geschat worden. Het is eerder te gelooven dat deze Potten dus door hem geschildert zyn, dan dat Maria in dat houte huisje zou geboren wezen, en gewoont hebben, 't geen wel het voornaamste is dat te Lorette mee vertoont word, omdat vele willen dat *Rafaels* Vader een Potte- en Schotelschilder geweest is, en hy in zyn jeugt hem daar mee in geholpen heeft. De Heer Jan van Beuningen heeft een beschilderde Schotel gehad, die men zeide dat van hem geschildert was. Deze had, in opzicht van teekenen en ordonantie, veel gelykheit, naar zyne Bybelsche Tafereelen die in print uitgaan.

Te *Venetie* liet hy zig met gezelschap voeren na St. Georgio zynde een overheerlyk *Convent* der *Benedictiner* Orde, gelykende eer Koninklyk als Geestelyk. Hier pryst hy ongemeen twee stukken in het Koor door *Tintoret* geschildert, het laatste Avondmaal van Kristus, en 't verzamelen van 't Manna in de Woestyn. Noch de Martelizatie van *Cosmo* en *Damiaans* : de steeniging van Stefanus de hemelvaart van Maria, en andere stukken van den ouden *Bassan.* Ook een Kersnacht, en Martelizatie van St. Lucia. En in de Boekkamer 5 stukken, Zinnebeelden van een leerling van *P. de Courtone.* Hy roemt ook het Pa-

leis

leis, de Konſtvertrekken en groote Eetzaal van den *Doge*, om de heerlyke konſt van *Tintoret*, *Baſſan* en anderen; ook het wonderkonſtig ſtuk van *Titiaan* verbeeldende de Hiſtorie van *P. Martyr*, in *St. Salvator*. Welke Kerk ook met pragtige begraafplaatſen, van Mannen die voor die *Republyk* geſtreden hebben is opgeſiert, als van *Marco Antonio Paragadino*, welke 1570 op *Cyprus*, door de Turken belegert zynde aan de opeiſchers dier Stadt antwoordde: dat hy zig liever wilde laten villen, 't geen hem ook te beurt viel; want de Turken dezelve veroverende, als hy in hun handen viel, werd hem keur gegeven, of zyn geloof af te zweren of zig levendig te laten villen. Hy verkoos het laatſte; en alzoo geen Turk dit doen wilde, gebruikte hier toe een Jood, dog het vel hem ten halven lyf afgeſtroopt zynde, ſtierf hy. Met menigte van diergelyke vremde gevallen heeft hy zyne Reisbeſchryving doorweven. Dog zy behooren niet tot onze kraam. Dus willen wy hem ſpoedig volgen van *Venetien* tot *Padoa*, over *Verona*, *Mantua*, *Trenten*, *Munchen*, daar hy alle de Zalen van het Paleis des Hertoogs van Beyeren, met konſtige Schilderyen en Marmere *Statuen* beſchryft, dat wy overſtappen; alzoo wy elders daar toe gelegenheit vinden. Dus ſpoeden wy met onzen Schilder door *Augsburgh*, *Regensburgh*, *Noremburg*, *Hanauw*, *Frankfoort*, *Worms*, *Frankendaal*, *Heydelbergh*, *Spiers*, *Straatsburgh*, *Brizack*, *Bazel*, *Zurich*, *Baden*, *Bern*, *Mentz*, *Keulen*, *Mulheim*, *Duldorf*, *Kleef*, *Nimwegen* en *Uitrecht*, van daar hy quam den 23 van Oegſtmaant 1665, tot zyn geboorteſtadt Amſterdam, zynde toen 31 jaren oud, als ons gebleken is aan de onderteekende Gezontheits Brief, naa onderzoek van het *Collegie* der

Art-

Artzen te *Messina*, op zyn 30 jaar, 1664. om te *Napels* te vertoonen. Overzulks hebben wy hem geplaatst by zyne Konst- en Jaargenooten op 't jaar 1631.

Wat nu zyne Schilderkonst aanbelangt, daar in is hy een geroemd Meester geweest, en zyn penceelkonst waardig geschat in de beste Konstkabinetten geplaatst te worden. De Konstlievende Heer Jonas Witzen had in zyn leven een voornaam stuk van hem, 't geen dikwils myn oog naar zig lokte; om de fraje teekening, welstant, en houding die konstig daar in waargenomen was. De verbeelding was het te scheep gaan van Karel den tweeden op 't Hollants strant, om met de Vloot, die zig in 't verschiet vertoonde te Zeilen naar Engelant. Hier in deden zig honderden van beeltjes by troepen verdeelt op 't Duin en Strant, en menigte van Koetzen zien, die elk in 't byzonder konstig geteekent en geschildert waren. Zyne wyze van schilderen in opzicht van de koleur had veel gelykheit naar die van *Karel de Jardyn*, en de verschieten als met een blaau floers overtrokken veel overeenkomst met de behandeling van *Joh. Lingelbag*, dog doorgaans uitvoeriger. Ook heb ik elders een stukje met Paarden en Beeltjes van hem gezien 't geen veel gelykheit had na *P. Wouwerman*; zulks men hem onder de brave schilders van Nederlant wel mag tellen.

Hy stierf t'Amsterdam op den 11 van Wynmaand 1678, en zyn Broeder DANIEL SCHELLINKS, die een braaf Lantschapschilder was, op den 18 van Herfstmaand 1701.

NICOLAAS MAAS, geboren te Dordrecht in 't jaar 1632. had de teekenkonst in zyn jeugt by een gemeen Meester, de Schilderkonst by

Rembrant geleert, maar verliet vroeg die wyze van ſchilderen, te meer toen hy zig tot het ſchilderen van pourtretten begaf, en wel zag dat inzonderheit de jonge Juffrouwen meer behagen namen in het wit dan in 't bruin.

Hy had een vaardig en vleyend penceel 't geen hem wonder wel diende in 't ſchilderen van pourtretten, daar hy zig geheel toe begaf, en 't geen hem ook zoodanig toegevallen is, dat ik niet weet dat 'er een Schilder voor of na hem is geweeſt, die gelukkiger is geweeſt in 't wel treffen der gelykeniſſen van der menſchen weezens.

Terwyl ik ſpreek van wel gelyken, komt my in gedachten dat de potzige K. v. Ryſſen daar op zinſpelende een geeſtig puntdicht gemaakt heeft, waar in hy zulke ſchilders met de Doodgravers in zeker opzicht gelyk ſtelt. Denk niet, Lezer, dat ik dit tot verkleining van dat deel der Konſt te pas breng; maar om de geeſtigheid: en om dat men van de braafſte pourtretten niet, als van Hiſtorien, zoo ten opzigt van de welvoegelyke ſchikking, verdeelinge van Groepen, Houding, enz. kan ſpreken; maar daar alleen van kan zeggen: dat dezelve konſtig geſchilderd zyn en wel gelyken; daar de Dichter aldus op zinſpeelt:

Die der Doodgravers, en der Schilders doen bemerkt:
Kan zien, hoe dat den een' den andren tegenwerkt.
Deez' zoekt door leven, die door Dood zyn gelt te ſtryken;
Maar hier in zyn zy 't eens, zy houden bei van Lyken.

Maas trok met 'er woon van Dordrecht naar Amſterdam in den jare 1678, daar hy ook geſtorven

ven is, in de Wintermaand van 't jaar 1693 oud 61 jaren.

Hy zig met zyn huisgezin tot Amsterdam neergeslagen hebbende kreeg de handen zoo vol werk dat het voor een gunst gerekent wierd, als den eenen voor den anderen, gelegentheit wierd ingeschikt van te konnen voor hun pourtret zitten, en dit bleef zoo duuren tot het einde van zyn leven, waarom 'er ook een groot getal pourtretten onafgedaan zyn na gebleven.

Wat zyn wyze van leven aangaat, die was stil, beleeft, borgerlyk, vergenoegt, en vrolyk; uitgezondert in zyn laatste levensjaren, waar in hy deerlyk met de Jicht geplaagt werd. Hy was by uitnementheit yverig in 't voortzetten van zyn Konst, kwam zelden of nooit by gezelschap, en had een zonderlingen afkeer van de kroegen, en zulken die zig daar aan verslingeren. Egter nam hy (wanneer hy een geruimen tyd zonder tusschenpoozen geblokt had) wel eens een uitspanning, om zyn geest wat te vermaken. Gelyk hy tot dien eynde eens een spcelreys naar Antwerpen gedaan heeft, om de overheerlyke penceelkonst van *Rubbens*, *van Dyk*, en andere hoogvliegers te zien, als ook de Konstenaars te bezoeken. Dat ik daarom voordachtelyk aanroer, om dat 'er in die reis iets aanmerkens waardig voorviel. Te weten t'Antwerpen gekomen, ging hy dezen en genen Konstschilder, onder andere ook den vermaarden *Jordaans* bezoeken. Aan 't huis gekomen werd hy van een jongen ingelaten die hem in een zyvertrek liet gaan, daar veel Konst van brave Meesters aan den wand hing.

Hy, die op de komst van *Jordaans* stont te wachten, liet onderwyl zyn oog dan hier dan

daar overgaan, bleef zomwyle ook op 't geen hem best beviel wel wat staan, 't geen van *Jordaans* door een spleet van de Deur werd afgetuurt. Eindelyk binnen gekomen, en hem verwellekomt hebbende, zeide dat hy al bespeurt had dat hy een Schilder, voor 't minst een Konstkenner moest wezen, aangezien hy 't oog straks op 't waardigste, dat in zyn Konstvertrek hing, vestigde: vraagde voorts wie hy was, en van waar hy kwam. Na dat zy nu een geruimen tyd met malkander over en weder van de Konst gesproken hadden, en *Jordaans* aan hem ook zyn Konstwerk vertoont had, vraagde hy eindelyk, *en wat maakt gy?* Maas al wat verlegen, ziende dat zyn Konstlicht maar als een nachtkaars by de Konstfakkels die hem voorgestelt werden te vergelyken was antwoordde met een flaauwe stem, dat hy een Pourtretschilder was. Waar op *Jordaans* de handen 't zamen ley, en zeide, *Bruer ik heb deernis met ou, ben dy me van die Martelaren?* ziende op die verdrietige berispingen, en slaafse onderwerpinge van ieders geneigtheit, 't geen zulke Schilders niet zelden getroost moeten wezen. 't Geen hy ook al in zyn tyd ondervond. Zekere Mevrouw (wier naam ik niet melden wil) die op veere na de schoonste niet was, liet haar pourtret van hem schilderen, 't welk hy zoo even, als het was met al de pokputten en naden had nagebootst. Zy opgestaan zag zoo vies als zy wel mocht, zeggende tegens hem: *Wat Duivel,* Maas *hebje daar voor een monstereuze troony naar my gemaalt! ik begeer 't zoo niet gemaakt te hebben, de honden zouden 't wel nabassen, zoo 't over de straat gedragen wierd.* Maas, die toen haast bemerkte wat 'er voor hem te doen stondt, zeide: Mevrouw, 't en is

is noch niet voltooit, en verzocht haar andermaal te zitten: nam een Vispenceel en verdreef al die pokputten, zette een blos op de wangen en zeide, Mevrouw nu is het gedaan, u believe het nu eens te zien. Zy het gezien hebbende zeide: *Ja, zoo moest het wezen.* Zy nam daar genoegen in toen 't 'er niet geleek.

'T was al een klugtige schilderbaas, die, als hem diergelyk een voorwerp voorkwam om af te malen, 't zelve met een doek voor d'oogen schilderde: en gevraagt naar de rede waarom hy zulks deed, zeide:

'K maal d'Eygenliefde met een blindtdoek voor haar oogen,
Waarom? om dat 's altyd zich zelve eerst heeft bedrogen.

Vorder zeggen wy:

Dat een, die van Natuur met schoonheit is beschonken,
En ziet dat alle met verwond'ring haar belonken,
Daar groots op is, word noch gebillykt, of geduldt;
Maar dat een leelykbek, zwart, krepel en gebult,
Zig zelve schoon waant, zig verblint steeds kan behagen,
En wil dat elk zulks waant, is niet om te verdragen.

JOHAN HENRIK ROOS, geboren te Frankfoort, wiens beeltenis hier tegens over in de plaat K. boven aan te zien is, heeft de Konst geleert tot Amsterdam by *Barent Graat*, daar hy zig inzonderheit oeffende in 't schilderen van Schaapjes, Geitjes enz. waar in hy in korte jaren zoo toenam dat hy in den jare 1673 schilder wierd van Karel Ludowyk Keurvorst van de Palts, voor wien hy veele konstwerken die roem verdienen gemaakt heeft.

Naderhand is hy gaan wonen met zyn huisgezin te Frankfoort, daar hy menigte van pourtretten gemaakt heeft, waar in elk een goed bevallen had; aangezien hy in den agtergrond, of een fierlyk lantſchap, of Beesjes te pas bracht: gelyk hy ook dikwils verſcheiden pourtretten tot een Hiſtorie ſchikte, zoo uit den bybel als andere oudtydze geſchiedeniſſen, daar Beeſten en Lantſchappen by vereiſt werden, waar door hy niet alleen veel geld won, maar ook veel over ley; en dus door een levendig voorbeeld aan zyn Zonen (die hy alle in de Konſt opkweekte) liet zien, dat de oude ſpreuk: *Sparen is een goede ſchat*, waarheit zeit.

Egter droeg hy zig als een braaf Man betaamt, en had verkeering met de braafſte en aanzienlykſte luiden van die Stad. Maar (wie kan zyn noodlot ontwyken?) hy verloor alles wat hy geſpaart had op eenen ſtont door een fellen brand op 't laatſt van 't jaar 1685. Deze brand ontſtont door agteloosheit in de Stadts Pakhuizen, of wel eerſt in de Broodbakkery voor de Stadts Soldaten, welke agter zyn huis aankwam, en ſloeg van daar voort, en zette een groot deel van de Stadt in vlam. Hy die in dien nood noch wat van zyne goederen meende te bergen, vloog door de vlam, om weg te dragen, 't geen hy onbeſchadigt vond, onder andere een Porcelyne vlesje met een goud dekzel; maar alzoo hy daar mee nevens ander goed in alleryl kwam aantorſen, ontviel hem het flesje en brak. Hy in verbaastheit niet wetende wat hy deed, bukt naar het zelve om 't dekſeltje te krygen, maar word inmiddels door den ſtoom, en zwaren rook bevangen, en zygt neer. Sommigen dit ziende drongen daar op in, en ſleepten hem zoo zy beſt konden, doch tot zyn ongeluk

luk, met het hoofd om laag de trappen af uit den brand. Of nu dit ongemakkelyk torsen, of de schrik oorzaak van zyn dood geweest zy, weet men niet, maar hy stierf dien zelven morgen naarlatende 4 Zonen en een Dochter. Alle zynze brave Schilders geworden, maar niet een die zyn Vaders voetstappen in wyze van leven nagetreden heeft.

Van FILIP ROOS, van zyn Bentbroeders Merkurius genaamt, de tweede Zoon van Jan Henrik Roos, heb ik alleen berichten gekregen, zoo in opzicht van zyn brave penceelkonst, als van zyn levensgedrag, daar noch al iets in voorgevallen is, 't geen den Lezer, wiens hart bewogen om het droevig treurgeval van zyn Vader toevloot, nu stoffe geven zal tot lachen.

Deze geboren te Frankfoort in den jare 1655 was met een buitengemeenen Konstgeest van de Parnasgodinnen bezielt, waar door hy al by zyn Vaders leven, van den Lantgraaf van Hessenkassel aan 't Hof gelokt wierd, die groot bevallen in zyn Konst nam, gelyk hy hem ook naderhand (ziende zyn grooten geest doorstralen) een goede somme gelt gaf, om zig te Rome naar loffelyke voorbeelden voort te oefenen. Ondertusschen vleyde zig de Vorst dat hy hem eens wederom zoude zien, en zig verlustigen in de bespiegelinge van zyne Konstwerken: maar niet minder als dit. 'T ging met hem als de spreuk zeit: *weldaad word 't eerst vergeten.* Waar van wy de bewyzen voor het eynde zullen zien.

Hy was een welgemaakt schoon Jongeling, vlugtig van gedachten en vaardig met het penceel; zoodanig dat *Kristoffel le Blon* die hem te Rome heeft gekent, my verhaalt heeft, dat hy

in vaardigheid van ſchilderen nooit zyns gelyk gezien heeft, gelyk aan zommige ſtalen blyken zal, waarom zy hem ook in de Roomſche ſchilderbent met den naam van *Markurius* gedoopt hadden.

Le Blon, met zommige Nederlanders elk met hunne portefolien onder hun mantel waren by den * *Colloſe* om te teekenen, als onze Roos daar by geval mee kwam aanſtappen terwyl zy onder malkander redenwiſſelden over deze en gene geeſtige bouvalligheid. Onderwyl viel het oog van Roos ook op iets dat hem teekenagtig docht te wezen, waarom hy zeide: (alzo hy geen tekengereedſchap met zig had mee gebragt) tegen den jongſten van 't gezelſchap, dat hy hem een blad papier en zyn tekenpen eens zoude leenen, om die geeſtige brok af te ſchetzen, gelyk geſchiedde, en maakte een volkome teekening binnen de tyd van een half uur, zoo geeſtig en ſtout geteekent dat het te verwonderen was, en dee daar een prezent mee den genen die het papier en pen daar toe geleent had. Hoe konſtig deze teekening was blykt daar uit, dat, terwyl zy die over en weer ſtonden te bekyken, 'er gevallig een Romein, die Konſtliefdig was, voorby quam gaan, enze ter loops beſchouwende, een piſtool daar voor bood. Maar ze mocht niet vloten; want de ey-

* De ronde Schouburg, door Veſpaſianus gebout. Hier in ſtont een verwonderlyk groot *Coloſſus* beelt, van welk die plaats naderhant *Coloſſeum*, nu *Coliſeum* genaamt word. Dit was de pragtigſte Schouburg van Rome, waar van thans maar eenige overblyfzelen, bewyzen van des zelfs grootheit te zien zyn, welke klaar doen zien dat van zyn omkringen 850000 menſchen, (gelyk de Schryvers getuigen) de ſpelen hebben konnen beſchouwen.

eygenaar wilde dit ter gedachtenisse van hem, en ten staal van zyn vlugge hand behouden.

Onze Roos die als een vlugtige *Merkurius*, dan hier, dan daar, altyds iets ondernam of deed, stond op een tyd buiten Rome zommige beesjes naar 't leven te teekenen die daar in 't velt graasden. 't Geval wil dat de vermaarden Italiaanschen Historyschilder *Hiacynto Brandi* daar voor by kwam, zyn koedts deet stil houden en hem riep zeggende: *Laat my eens zien, wat gy maakt?* Hy vraagde vorder naar zyn naam, en wat lansman hy was. Welke vragen hy met veel beleeftheid beantwoorde.

Nu moet ik tusschen beide zeggen: dat de Italiaansche meesters voor gewoonte houden, wanneer zy den eenen of den anderen jongen Konstenaar, in een Kerk, Paleis, of by eenige Statue vinden teekenen, zy den zelven vergen het werk te zien, hun yver pryzen, de gebreken daar in aanwyzen, en de wyze hoe de zelve te verbeteren. Ook geven zy zomwyle wel een stuk gelt ten prezent, om hem aan te moedigen in zyn vlyt: een middel waar door zy zich by allen bemint en geacht maken.

Hiacynto Brandi (om weder ter zake te komen) had zulk goed bevallen in de teekenkonst van Roos, dat hy hem den toegang tot zyn huis, om zyn konst te zien, aanbood, waar in hy niet verzuymig was. Wat gebeurt 'er? deze *Brandi* had een Dochter die jong en bevallig was. Deze zag onze Roos eens in 't verschiet door 't huis waren en nam agt waar ontrent zy haar wyk nam. 'T gebeurde op een tyd dat hy aan 't huis kwam, wanneer *Brandi* belet was. Hy die nu al by de Huisgenooten bekend was, drong onder een schoon praatje door, tot in den Hof; voorgevende met

gedult daar wat te willen vertoeven tot 'er gelegentheit zouw wezen om *Brandi* te konnen ſpreken Aan dezen Hof paalde het vertrek van de Dochter, die hy, terwyl zyn oog in 't ront weidde voor de yzre tralien van haar vertrek zag ſtaan, beleeft groette, en zonder lang dralen bewyzen van zyne geneigtheit door teekenen (ſpreken dorſt hy niet wagen) gaf. Dit gebeurde meermalen, tot dat zy mede bewyzen van hare genegenheit tot hem te kennen gaf. Hoe geheim nu deze twee verliefden hunne ſtomme minnery waanden te wezen, was het egter afgetuurt, en den Vader overgeklikt die hem zyn huis en gunſt ontzeit, en kort daar op zyn Dochter in een Klooſter ſteekt, zeggende: *dat hy haar voor geen beeſteſchilder had opgewiegt.*

Hier door werd hem de gelegentheit ontnomen, van met zyn verliefde een tydelyk middel tot ontkomen te beramen. Nu was goede raad dier, en zyne *Merkuriale* geeſt werkte op allerhande hulpmiddelen in het *Laboratorium* van zyn herſenpan; want een jeugdig en ſchoon meisje, met veel gelt, was een popje dat hem in zyn kraam diende; des liet hy zig daar aan gelegen wezen; kroppende die verachtelyke benaming van Beeſteſchilder op.

Na lang overleg bedacht hy een fyne vond, die hem gelukte. Hy verſtoutte zig te gaan by den Kardinaal *Vicaris*, en bood zig aan, om een belyder van den Roomſchen Godsdienſt te willen worden, en zynen Godsdienſt te verzaken, ſmeekende met een den Kardinaal om zyn gunſt en hulp, in zeker geval, 't geen hy dan eyndelyk aan zyne *Eminentie* openbaarde. Of nu de Kardinaal, om dat 'er een zieltje by gewonnen wierd, tot zyn dienſt zig geneigt toonde, of dat hy den zelve door fluweele woorden en ſmeekingen tot zyn gunſt heeft weten te be-

beleezen, dat is my onverſchillig: maar het kwam zoo veer dat de Kardinaal *Vicaris*, dat is, Opperhoofd van de *Inquiſitie* zyn, Heiligheid Innocentius den 11 ging ſpreken, en hem die zaak voordroeg. De Paus vraagde daar op: *wie de Jongman was wie de Vader van de Dochter, en wat zy beyde deden.* En als hem gezeid wierd dat het beyde Konſtſchilders waren, zeyde hy: *dan is het ſoort by ſoort:* en gaf order dat de Dochter uit het Klooſter gehaalt, en met Roos getrout zou worden, het welk geſchiedde, moetende de Vader, hoe noode hy dit had, zulks om des Pauſen woord, getrooſt aanzien. Ook zou hy zekerlyk met den Vader in vrindſchap gekomen hebben, indien hy den dach na de trouw, dien miſſlag welke hem naderhand wel roude, niet bedreven had. Hoewel wy gelooven dat hy die zaak zoo erg niet gemeent heeft, als ze wel wierd opgenomen, en dat hy daar door maar alleen heeft willen te kennen geven, dat hy haar buiten eenig ander inzicht als uit liefde tot haar, getrout had, ook haar op zyn beeſteſchilderen, als in haar vorigen ſtaat, kon onderhouden.

Hy ſtont den eerſten morgen na het trouwen vroeg van zyn Bruid op, nam al zyn Bruids Juweelen, Kleederen, Kouzen, Schoenen, tot het hemd 't geen zy aan had in 't kluis, bondt het tot een bondel te zamen, en liet het aan haar Vader brengen, en daar by zeggen: *dat de Beeſteſchilder dit niet noodig had, dat hy zyn Dochter alleen naakt begeerde te hebben.* Dit nam *Brandi* zoo euvel op, en het ſmartte hem zoodanig dat hy zig daar over kwelde, en kort daar aan ſtierf, na dat hy al vorens haar onterft had van zyn nalatenſchap, die tot een groote ſom gelt begroot werd.

Terwyl nu alles tot de bekleedinge

op nieus moest gekogt en gemaakt worden, moest het jonge wyfje in het bed voor naakte waarheit spelen, welk, indien dit in de tyd der hervorming was voorgevallen, licht den snoeplustigen Jupiter wel zou hebben uitgelokt, om in een veranderde gedaante by haar onder te kruipen.

Dit overgeslagen, moet ik zeggen dat zy in haar getroude dagen al meer veranderingen, die zy niet gewoon was, ontmoet heeft, want behalve sukkelingen en armoede, was zy dikwils eenzaam en alleen, aangezien hy byzonder op jagen van wild, en op zyn Bendgezelschap verslingert was, zulks hy zomwyle weken en dagen buitens huis was, zonder dat zy van hem quam te hooren.

Hy bewoonde een huis, dat een groot bouvallig gevaart was te Tivoli buiten Rome, in welken ruwen opslag, hy allerhande soort van dieren groot en kleyn, (om 'er na te schilderen) Huisvesting gaf, en spyze; waarom zyne woning ook onder de Bent, de Ark van Noach genoemd werd. Van daar reed hy dikwils te paard verzelt met een knecht naar Rome zonder eenige Goude of Silvere munt by zig te hebben, en zette zig tot schilderen in de een of de andere Herberg daar hy dan in haast een of twee stukjes (alzoo hy by uitnementheit vaardig was) afmaakte, en zyn knecht zoo nat alsze quamen van den Ezel daar mede zond door Rome om de zelve te verkoopen,'t zy dan tot een hoogen of lagen prys, zoo als het dan uitviel, want 'er dan gelt moest wezen om zig zelve en zyn paard te lossen uit de herberg, aangezien hem niemant in Rome borgen wilde. *Le Blon*, en anderen hebben my verhaalt, dat wanneer zyne Bentbroeders hem maar van veere aanzagen komen, zy straks zien konden of hy geldig was of niet; want als hy ma-

ger

ger van geld was, en ymant van zyne kennis zag aankomen, droop hy door een anderen weg uit hun gezicht, maar als hy vettig was tradt hy als een paauw hem te gemoet, en liet niet af tot dat hy met hem in de naaste Herberg ging, om zyn gelt te helpen verteeren. Dus speelde hy de rol van *Licht gewonnen licht verteert.*

Aangezien hy nu vaardig schilderde, kwamender zoo vele stukken van zyn hand alom door Rome dat de prys van zyn Konst verminderde, daar zyn knegt die agterdenkender was dan hy, en veel ligt door zyn vrinden met gelt gestyftwert, zich van bediende. Want als de keelbeulen daar de waarde niet voor wilden geven, en hy met de stukken weder te rug kwam, en 'er evenwe geld wezen moest, hield hy zig als of hy de zelve hun ging brengen, maar bragt die op zyn kamer daar toe gehuurt, stapelde de zelve op, en bragt zyn Heer zoo veel geld als 'er voor geboden was. Daar de Knegt naderhand, wanneer hy buiten dienst van zyn Heer was, en de prys van zyn Konst hoog rees, duizenden aan gewonnen heeft.

Hy had een vleyend penceel, schilderde alle dieren inzonderheid, Osjes, Schaapjes en Bokjes natuurlyk en kwik, en hoe groot een menigte van stukken men van hem ziet, nochtans is de schikking der groepen verschillig, en elk heeft zyne verandering, zelf tot gronden en agterwerk inkluis, dat een bewys is van zyn ryk vernuft en geest, zynde hier in veel gelukkiger dan de beruchte *Bassan* die zig maar had gewent tot zeker getal van Beeltjes en Beesjes die hy in alle zyne Konstwerken te pas bracht.

Nu lust het ons noch (eer wy een eynde van 's mans levensbeschryvinge maken) een verwonder-

derlyk ſtaal van zyn vlug penceel aan te toonen.

De Keyzerlyke *Ambaſſadeur* de Graaf van *Martinitz*, en de Generaal Roos, een Zweed van geboorte en groot *Duelliſt*, waren met malkander in gezelſchap te Rome, en kwamen van de vaardigheit van onzen *Merkurius* te ſpreken. Den Generaal Roos ſcheen zulks te wonder en hy wilde 't niet geloven. Des ontſtont 'er tuſſchen hem en den Graaf *Martinitz* een wedding om zeker getal goude *Piſtolen*, dat hy hem zoude doen zien, dat de Konſtſchilder Roos een ſtukje ſchildery zou vaardig maken in dien tyd dat zy een zeker ſpel met de kaart ('t geen gemeenlyk een half uur duurd) uitſpeelden. Straks werd onze Schilder die niet veer van de hand was geroepen, en gevraagt: of hy zulks wilde onderneemen, en als hy antwoordde ja, werd hem belaſt te beginnen. Palet Verwen Ezel en een klein doekje, by de Romers * *Tela te Teſta* genaamt, wierd in de zaal gebragt; en Roos maakte aanvang met ſchilderen, de anderen met ſpeelen, maar het ſpel was noch niet ten eynde als onze vlugge *Merkurins* al opſtond en zyn ſtukje ten bewys dat hy 't gewonnen had, gemaakt vertoonde. In dit ſtukje waren 2 of 3 Schaapjes of Geitjes, een half beeldje, met hun voeglyk bywerk of lantſchap geſchildert, tot verwondering van den Zweedze Generaal die zyn wedding verloren gaf. *Martinitz* nam eenige *Piſtolen* tuſſchen zyne vingeren van den hoop af en gaf die aan Roos voor zyn genomen moeyte, die het ras gewonnen, ras verteerde.

Ook

* *Tela* te (*Teſta*) Een doekje zoo groot dat 'er een menſchen hoofd op geſchilderd kan worden.

Ook heeft my *le Blon* verhaalt dat hy een groot ſtuk, dat naar giſſing meer dan 40 voeten over 't kruis was, heeft gezien, waar in alle ſoort van dieren wel tot 600 in getal, en vele van die levensgrootte, als Paarden, Stieren, enz. op den voorgront, de reſt verminderende door hem geſchildert waren, in den tyd van 16 dagen, en dat zoo natuurlyk en kragtig, dat byna niet te gelooven is, hoe zulks heeft konnen geſchieden.

'T waar te vergeefs, zoo ik myn Nederlantſche Konſtgenooten een breed bericht gaf van zyn vloeijend penceel, natuurlyke en kragtige vermenginge zyner verwe, geeſtige koppelingen en vaſte teekening die in zyn werk beſpeurd word; aangezien de Konſtlievenden toegang hebben tot het berugte Konſtkabinet van den Heere *de la Court*, *vander Voort*, tot Leiden, daar een groot ſtuk van hem te zien is, dat van zelf ſpreekt, meer dan ik zeggen kan, waar in een woedende Stier verbeeld ſtaat, beſprongen van een deel honden, daar de weerga van hangt aan 't Huis van des gemelden Heeren Zoon, waar in zig een graaubonte Stier doet zien, die den aanval der honden met loopen zoekt t'ontkomen. De Konſtſchilder *Kriſtoffel le Blon* heeft hem die ſtukken (toen te Rome zynde) zien ſchilderen.

In den jare 1698 of 99 kwam de Lantgraaf van Heſſenkaſſel zyn eerſte patroon te Rome, en vernam naar onzen Roos of hy noch leefde, en naar zyn levensbedryf, en zeide, als hy hoorde dat hy van Godsdienſt veranderd was, *dat kan ik hem noch vergeven, maar dat hy my nooit een ſtukje van zyn Konſt ten bewys van dankbaarheit toegezonden heeft kan ik niet vergeten.* Hem werd aangedient dat de Lantgraaf te Rome was, maar in

in ſtee van hem te gaan verwelkome wiſt hy niet waar zig van ſchaamte te bergen. Egter door vele aanradinge ſprak hy den Lantgraaf, die hem verzocht wat voor hem te maken, met belofte van het zelve rykelyk te betalen, 't geen hy beloofde, maar niet nakwam; want zyne *Merkuriale* geeſten allengs vervliegende, werd hy 1705 al onder de dooden getelt. Beter verſtont zyn ongelukkige overleden Vader, hoe men behoorde te leven in de Waerelt; want die aan *B. Graat* zyn Leermeeſter tot erkentenis van zyn goed onderwys in de Konſt, van Frankfoort eenige boekjes, met Schaapjes en Geitjes, van hem zelf geeſtig in koper geëtſt nevens zyn pourtret van *Kiliaan* geſneden overzond, van het welke wy ons bedient hebben in de Plaat K.

Wy willen ook niet verzuimen te gedenken aan zynen Oom THEODOOR ROOS, Broeder van Jan Henrik Roos, daar wy even te voren af gemelt hebben, geboren te Wezel in 't jaar 1638 in Herfſtmaant. By gevolge zeven jaar jonger. Deze inzonderheit tot de Konſt geneigt werd met zyn twaalfde jaar beſtelt by Korn. de Bie, zeit Sandrart. Maar hier ontrent moet een vergiſſing of drukfeil zyn ingeſlopen, aangezien Kornelis de Bie geen ſchilder, maar Geheimſchryver te Lier geweeſt is, en die alleen ter liefde van de Konſt een Boek van 't leven der Brabantſche ſchilders in vaarzen uitgegeven heeft. Doch des zelfs Vader Adriaan de Bie was een braaf ſchilder, en kwam van Rome in 't jaar 1623, naar Brabant daar hy nog in 't jaar 1660 woonde; en by gevolge moetmen voor Kornelis, Adriaan lezen, by wien hy beſtelt werd om de Konſt te leeren.

Na

Na dat hy drie maanden geteekent had (bewys van ſnedige opmerking en groot vernuft, dat hem dus veer by zig zelven had doen vorderen) ſtelde hem zyn onderwyzer aan 't ſchilderen, waar in hy in twee jaren zoo veer vorderde dat hy met zyne Ouders 1653 naar huis toe keerden, daar hy de Konſt onder handleiding zyns Broeders voort oeffende, zoo veer dat hy eerſt te Ments, te gelyk met zyn Broeder voor de Kloosterlingen heeft geſchildert; daar na door de Lantgraaf van Heſſen ontboden, ſchilderden zy drie agter een volgende jaren te Ryntvelt, daar onze Theodoor inzonderheit zig naarſtig en onophoudelyk oeffende in de Konſt, zonder zig door de vermaaken van 't Hofleven te laten aftrekken van zyne oeffeningen.

Als nu zyn oudſte Broeder zig in den jare 1657 in den egten ſtaat begeven had, vertrok onze Roos in 't volgende jaar naar Manheim, daar hy de Colonellen van drie Borger Regimenten met hunne Hopmannen naar 't leven afmaalde; welk ſtuk aldaar op 't Raathuis noch te zien is.

De Keurvorſt van de Palts dit ſtuk gezien hebbende beſchonk onzen yveraar met 20 Ryksdaalders, welke gift zoodanigen luſt in hem wekte, dat hy alle ydele tydverdryven van de jeugt vaar wel zeide, en al zyne uure ten dienſt van de Konſt beſteedde. En wanneer de Keurvorſtin van de Palts troude met den Hartoog van Orleans, ſchilderde hy der zelver Beelteniſſen; het geen hunne Hoogheden zoo wel beviel, dat hy een goude keten met een penning waar op des Vorſten Beeltenis geſtempelt was te ſchenk kreeg. Straatsborg, 't Hof van Velde, van Birkenfelt, Bade, en Hanou, pronkt met zyn Konſt. Agt ſtukken maakte hy in zeven

maanden aan 't Hof te Wirtenburg, en werd boven zyn belooning vereert met den Tytel van Wirtenborger Hofſchilder.

Als Straatsborg aan de Franſchen overging was hy daar binnen, maar aangezien dat hy vele Beeleniſſen der Krygshoofden voorheen door 't penceel gemaalt had, en dus by de zelve bekent was, verſchoonden zy hem van den laſt der Soldaten, waar door de Borgers door der zelver inwoning geplaagt werden.

JURIAAN VAN STREEK hier op volgende is geboren in 't jaar 1632. Hy verkoos tot zyn voorwerpen allerhande ſoort van Stilleven; Gepluimde Helmetten, Boeken, Brieven, Speeltuigen en alles wat daar toe behoort; ook wel een Dootshooft of iet diergelyk om het ten zinnebeeld van de vergankelykheit des menſchen leven te doen ſtrekken. 'T welk hy met zulk een goed oordeel 't zamenſchikte, dat het een tegens het ander zyn behoorlyke werking deed. Zyn licht en bruin wiſt hy wonder wel waar te nemen, en had een ſtout penceel, waar door zyn penceelwerk in kracht tegen de natuur dorſt ter monſtering komen. Hy heeft ook zomwyl pourtretten geſchildert, die goed zyn, waar van ik 'er verſcheiden gezien heb inzonderheit van zyn Vrou; het welk wy door gebrek van geheugeniſſe op den naam van *Em. de Wit* hebben geſtelt in 't eerſte Deel pag. 283.

Zeker, wat de Tafereelen der beſpiegelingen van 's menſchen vergankelykheit aanbelangt, zy doen vry wat meerder nut dan de vertoonſelen van vuile minbedryven. Deze geven alleen aanritzelingen tot zonden, d'andere zyn ſpiegels die elk zyn zeker einde doet beſchouwen, en aanſpoort

tot

tot Deugt, en godvruchtig leven, op het voorbeeld der oude Egiptenaren, welke voor gewoonte hadden, dat zy op de Gaſtmalen vertoonden de beeltenis van een menſchen geraamte, 't welk zy omdragende aan elk der aanleggende Gaſten, den een naa den ander voorſtelden, daar by zeggende: *Ziet en beſchout wel wat dit is. Weeſt vrolyk: maar weet dat gy dus worden zult.* Waarom ook Saladyn Sultan (Grootheer) van Babilonie, en Damascus, Koning van Egipten, ſtervende in de Stadt Ascalon ten tyde van Philippus Auguſtus Koning van Vrankryk, gelaſtte, dat by zyn uitvaart, of Lykſtatie, door zyn Grootwaapendrager, zyn Hemd, of Doodkleed op een Lans geſteken, door alle de ſtraten der Stadt zoude worden omgedragen: en door een Herout voor uit gaande, worden uitgeroepen: *De Koning van 't geheel Ooſten is dood; en neemt van alle zyne ſchatten niet anders mee.*

Zeker op zulke voorwerpen zou zig 't penceel niet ten onnut afſlooven. Is deze keur voor een Konſtenaar wat te eng bepaalt, zie hier een derde, groots en woelig genoeg om een Tafereel te vullen, namentlyk: Dat oulinx te Konſtantinopolen (volgens het verhaal van Iſidorus) de gewoonte was, dat ten tyde van de Krooning der Keyzeren, een Metzelaar voor de zelve verſcheen vertoonende vierderhande ſoorten van ſteenen, zeggende: *Goede Heer, gelieft van deze te kiezen, welke uwe Hoogheit beſt gevalt, om uw Grafſtee daar van te bouwen.*

Zie dit zelve om de nutbaarheit ook aangetrokken in de *Deviſes Heroiques & Emblemes, de M. Clande Paradin.*

Onze JURIAAN VAN STREEK kwam te overlyden, tot Amſterdam in 't jaar 1678 op den 12 van Zomermaant. Hy liet een Zoon na HENDRIK VAN STREEK genaamt, hem tot Amſterdam geboren in 't jaar 1659 op den 11 van Grasmaant: welke eerſt van zyn Vader in de teekenkonſt onderwezen de Beelthouwerykonſt leerde by Wil. vander Hoeven, waar aan hy zig noch hout. Deze heeft echter altyd een zucht tot de Schilderkonſt gehad, als hier aan blykt: dat hy na het overlyden van zyn Vader 't penceel (op den raad van *Melchior de Hondekoeter*) aanvaardde, onder opzicht van *Emanuel de Wit*, dien hy tot dien einde eenige maanden in huis nam. Gelyk ik ook verſcheiden gezichten van Kerkjes van hem gezien heb, die geheel den aart van ſchilderen naar *Em. de Wit* hebben.

Zyn Vaders beeltenis, gevolgt naar 't geen hy zelf geſchildert heeft, zietmen in de Plaat K met een bonnet op 't hoofd onder dat van I. H. Roos.

KAREL EMANUEL BISET is geboren te Mechelen in 't jaar 1633. Hy maakte inzonderheit zyn werk van velerhanden Landaart in zyne gewone drachten onder malkander te verbeelden in 't kleen. Om zyne fraje vindingen en keurlyke penceelkonſt is hy aan 't Hof van Vrankryk gelokt, daar hy noch was als *de Bie* zyn boek van 't leven der Konſtſchilders eindigde. Dees zegt tot roem van zyn Konſt dat:

Zy overvloeit van geeſt, en toont van veer haar krachten,
Dicht by haar nettigheit, die waardig is te achten.

OT-

OTTOMAR ELGER de oude, wert geboren te Gottenburg in den jare 1633, den 18 van Herfst-maand. En gelyk doch yders natuurdrift, verschillig van anderen, voortgedreven werd, zoo vond hy zich geneigt tot het schilderen van Fruit en Bloemen, tot welken einde hy zig ook naar Antwerpen begaf by *Daniel Zegers*, om die wyze van behandeling die hem zoo veel roem gaf, af te zien. Ook gelukte hem dit. Want hy hier om aan 't Hof te Berlyn gelokt wierd in den jare 1666. Zedert werd hy ook aangehaalt van Frederik Wilhem, Grootvader van den jegenwoordigen Koning van Pruissen, ook byzonder om zyn geestige antwoorden en kwinkslagen, geacht, in wiens dienst hy ook gestorven is.

Zyn Vader die een Geneesheer was, en hem daar toe ook in oeffening der talen opbragt, zag hem niet graag de tekenpen gebruiken, gelyk ook zyn Moeder die in geenen deele wilde toestaan dat hy de Schilderkonst leeren zoude, tot dat zeker voorval haar het tegendeel deed besluiten.

'T gebeurde dat een vremdeling, een man die by uitnementheit in talen bedreven was, met zyn Vader verzocht te spreken. De boodschap was om een aalmoes te verzoeken. Zyn Moeder (gelyk de Vrouwen dog meest nieusgierig zyn om alles te weten) vraagde wat die man te zeggen had? 'T antwoort was, *dat het een groot taalgeleerde was, maar arm.* Waar op zy zeide: *Wel, zyn 'er onder de letterwyzen ook Bedelaars, laat dan onzen Zoon de Schilderkonst leeren.*

GERARD UILENBURG hier op volgende is geboren tot Amsterdam, zonder dat ik weet by wien hy de Konst geleert heeft maar wel is my bekent dat hy zich

tot het ſchilderen van Lantſchappen begaf, gelyk 'er thans noch tot Amſterdam in 't huis van den Heere van Kerkwyk een groote beſchilderde zaal van hem te zien is. Doch de vlerken van zyn vermogen groeiden zoo ſterk niet aan dat hy een hooge vlucht konde nemen. Des liet hy in tydts af van de konſt te oeffenen; wyl hy doch daar zoo heel breed niet by ſtont, en doelende op grooter voordeelen begaf zig t'eenemaal tot den Konſthandel, ſloeg verſcheiden brave ſchilders en jonge borſten aan, die anderzins niet konden te recht raken, en liet hen ſtukken van geachte meeſters, yder naar zyne bekwaamheit na ſchilderen, om de zelve met winſt uit te venten, en 'er zomwyl een onegt ſtuk onder den hoop doorſluipen. Wiert het niet gemerkt, hy liet het ook ongemerkt doorgaan.

Hy kreeg gelegentheit om een groote party van Konſtſtukken, zoo Italiaanſche als andere, aan 't Hof te *Berlyn* te leveren, daar de Vorſt hem voor uit 4000 gulden geſchoten had; maar deze ſom kon weynig helpen, aangezien hy zulk een groot getal alzins, (op voorwaarde van de zelve te betalen zoo haaſt die gelevert waren) by een geſchraapt had, dat hy daar voor een ſom van dertigduizent gulden van den Vorſt vorderde. Doch die handel werd geſtremt. De Vorſt liet eerſt *Ottomar Elliger* den ouden, die Hofſchilder was, roepen, die zyn oordeel in hield, met zeggen: dat, zoo het Bloemſtukken geweeſt hadden, hy daar over den Vorſt ten dienſt zyn oordeel zou gegeven hebben. Waar op de Vorſt den Konſtſchilder *Fromentjou*, die een Hiſtorie en Beeſteſchilder was, liet halen om van die ſtukken te oordeelen. Deze die voor henen *op de Galey* (gelykmen in Italien het ſchilderen voor de keelbeulen dus gewoon is te

noe-

noemen) *gezeeten*, en zelf voor UILENBURG geschilderd had, en dus den handel dier vosschen kende, doopte de zelve met den naam van kopyen, verzekerende den Vorst, dat hy de egte zoude in Hollant en elders konnen aanwyzen, en bekomen; waar door de Vorst van de zelve afzag, geen bod daar voor bood, maar beval de zelve weder wech te voeren, en schonk hem gemelde 4000 gulden, voor de kosten daar op geloopen door 't vervoeren. Gelukkig zynze, die, (daar het in 't gemeen dus toegaat) niet door een anders bril, maar uit eigen Konstkundige oogen zien kunnen, en uit een talloos tal de egte uit de met schyn gefernisste, en met logens vergulde stukken weeten te onderkennen. Zulke, daar de Heer N. A. Flink mee onder geteld word, konnen aan elk die hunne Konstkabinetten beschouwen, straks doen zien, dat zy goede Keurmeesters zyn.

Dit gaf (om voort te gaan) een grooten krak aan de waarde dier Konst, en bracht den bezitter in verlegentheit, zoo dat hy genootdrukt wierd ten ontyde, in 't Jaar 1673 op den 22 van Sprokkelmaant tot Amsterdam koopdag van de zelve te houden.

J. v. Vondel maake op zyn verkooping der Italiaansche schilderyen dit volgende gedicht.

Noch spant de Schilderkonst de kroon by brave Heeren,
En zwicht voor onverstant, noch geen grimmas van Nyt.
Zy wil de ruime Zaal van UILENBURG *stoffeeren*
Met Italiaansche kunst, in dezen droeven tyt:
Schoon Mars, in 't harrenas gewapent, ten bederve
Des volks, de landen zet in vuur en vlam uit wraak.
Dees tiende Konstgodin, verkoren by Minerve,

 Spreekt

Spreekt door haar ſchoone verf een ſtomme beelde-ſpraak.
Een yders hart verlangt naar prys in 't vrolyk loten.
De God Apollo komt, vol levens en vol geeſt
In dees vergadering. Hy groet de Konſtgenooten
En ſpeelt op zyne harp in 't midden van dit feeſt.
De miſt der laſtertong verſtomt door 's kenners klaarheit
De logentaal verdwynt voor 't helder licht der waarheit.

Of *Fromentjou* nu met waarheit dus tot veragting van die Konſtſtukken geſproken heeft; dan of hy Uilenburg dat voordeel niet gunde, of een ouden wrok op hem had, en hem dien dus betaalt zette, dat laat ik daar: maar uit het bovenſtaande vaars is duidelyk genoeg te beſpeuren dat 'er de wangunſt de tanden in gezet had, en teffens ook dat den Dichter hem een vrint was.

Vele hebben gemeent dat hy groote ſchade door die ontydige verkooping geleeden heeft, maar de brave Dichter J. Antonides geeft in den *Toezang* van zyn *Zege der Schilderkonſt* (by verzinning onder Vondels mengeldichten geplaatſt) het tegendeel niet duiſter te kennen, als hy zeit:

In Amſterdam trotzeert de kunſt
Van Italjaän en Nederlander
Den opgerechten Oorlogsſtander,
En wint by alle kenners gunſt.
Daar Uilenburg *zyn ſchilderyen,*
In ſpyt van alle razernyen,
Hoe elk ons dreigt te vier en zwaard,
Met winſt vertiert, bedankt van Heeren,
Dien 't luſt hun Zalen te ſtoffeeren
Met zulk een rykdom, lang vergaart.

Die

Dies hoe de krygselenden treffen,
De Schilderkunst mag 't hooft verheffen.

Het zy daar mee zoo 't wil, zyne agting hier door gekrenkt zynde, vertrok hy naar Engelant en hielp by wylen voor *Pieter Lely* (daar hy kennis aan had) kleeren en Lantschappen agter zyne pourtretten schilderen, en kwam met een aldaar te sterven.

Die beminnaars van Roomsche konst zyn, of Italie hebben doorreist, en de konst der groote meesters gezien, weten niet alleen met verwonderinge van de zelve te spreeken, maar ook boven menschelyke werken te roemen, en dus elk een groots denkbeelt daar van in te drukken. Dit doen ook inzonderheit zulke die daar handel mee dryven. Zoo haast en komt 'er dan geen konststuk van Italie tot ons, of van elders op een openbare verkooping, of straks, op 't spellen van een groot meesters naam, staat elk met verwondering de zelve te begapen, en door vooroordeelen ingenomen verwonderlyke schoonheit daar in te ontdekken, of ten minsten zulks, zig zelven, en anderen wys te maken. Dit doen zelf zulke *die daar even zoo veel af weten als 't Kalf van den Zondag*, en maar alleen napraten 't geen zy van anderen hooren zeggen, een bederf dat van langzamer hand ingekropen, onze brave Hollantsche konst kleynagting aandoet.

Het vooroordeel doet dikwils meer zien als zuivere bespiegelinge, en geeft het zelve genoegen. Tot bevestiging van dit gezeide dient dit eene staal. *Izak de Moucheron* uit Italien gekomen had onder een menigte van Modellen ook mee gebrocht een doek dien hy zelf beschildert had naar een

ſtuk van *Pouzyn*. De Poſtmeeſter van Zwol beluſt of hy niet iets meegebracht hadde dat zyn zinlykheit genoegen konde geven, ging hem bezoeken. Straks viel zyn oog op dit ſtuk, en hy kocht het zonder te vragen door wien het geſchildert was, voor een der beſte ſtukken van *Pouzyn*, en hielt het ook daar voor, ſchoon het egte ſtuk hier te lant kwam en daar nevens geſtelt wierd, en *Moucheron* gevraagt hoe het daar mee gelegen was, zig daar ontrent openhartig verklaarde.

Wy ſpreken den roem niet tegen die de egte Italiaanſche Konſt verdient: noch moet my niemant verdenken, om myn vryborſtig ſchryven, even als of ik met een vooroordeel tegen buitenlantſche konſt was ingenomen; geheel niet: ik bemin de grootſche gedachten en ſtoute behandelinge, ja kan met zoo veel vermaak de zelve beſchouwen, dat ik my zelf byna vergeet: maar ik kan niet dulden datmen nabootzels, en prullen den menſchen voor egte konſt in de vuiſt ſtopt, en dan nog wil dat elk zig over de ſchoonheit dier konſt verwondere.

Zyn 'er daar de beelden zoodanig in 't bruin zyn weg gedompelt datmen niet ziet waar de zelve beginnen of eyndigen, men geeft het den naam van een ongemeene behandeling. Zyn 'er daar de beelden op den voorgront als in helderen zonneſchyn gedaagt door het agterwerk (dat een donkeren nagt verbeelt) ſterk afſteken, men pryſt het kragtig ſchilderen.

Zyn 'er daar de beelden misvormt, en wanſtallig zyn, men ziet die miſſlagen over 't hooft, en pryſt het geen 'er fraay in is. Dit is een pryſſelyke wyze van doen om niet voor een ſpin geagt te worden; maar als men dan ook in de zelve pryſt,

'c

't geen men in de Nederlantsche schilderyen veragt, en uitvist, dat is ook zeker niet wel te verdragen.

Daar is geen goud zonder schuim zeit de spreuk, *nog ook geen schildery zoo slecht, of daar is wat in dat men roemen kan.* Dit zyn de twee hantvatzels die de Konst heeft, en 't scheelt heel veel by welk men de zelve aangrypt.

Gelukkig was de Konst in 't algemeen, en de levende Konstschilders in 't byzonder, indien hunne werken door onzydige oogen beschout, en zonder agt te geven op namen, volgens hunne waarde wierden geoordeelt; dan zouden vele het hooft noch boven steken, die nu in de veragting begraven, geen vrucht van hunnen arbeyd plukken. Ongelukkige, die onder de verdrukking zuchten, en in al hun levenstyd geen *Mecenassen* aantreffen, die hen in spyt der wangunst opbeuren.

In de stukken der uitlanders, en de Konstwerken der overledenen, worden de gebreken eerder over 't hooft gezien, dan in die der levendigen. Dezer werk diende wel volmaakt te wezen, zal 't voor gangbaar deurgaan; om dat het door bedilzugtigen naau gezift, getoetst, en ter monstering gebragt wordt.

Zyn 'er onder die in de bruinte wat twyffelagtig zyn, men zeit straks, 't is om de misslagen te bedekken.

Gebeurt het dat zommige hunne werken voor aan sterk en agter bruin maken, straks hoort men zeggen: dat de natuurlyke helderheit daar in niet is waargenomen, en dat het geen Konst is, wit tegen swart te doen afsteeken. En zoo 'er gebreken of fouten in zyn, de zelve worden luider als

de

de Hanekreet, die Petrus zyn misdryf indagtig maakte, uitgekraait.

Gelyk de eene ſchakel uit de ander volgt, zoo vloeit de eene redenvoering uit de andere, en dus zyn wy wat ter zyden ons doel geweken, welk was om eyndelyk door een ſtaal of twee aan te wyzen, hoe onzeker het is dat al die ſtukken, die men voor Italiaanſche Konſt aanpryſt, egt zouden wezen: of voor de beſte ſoort van der berugtſte meeſters Konſtwerken moeten aangezien worden.

'T is bekent dat de voornaamſte Konſtſtukken, waar door de Italianen zoo veel roem in de waerelt hebben behaalt, voor Kerken, Kloosters, en Paleyzen, der magtigſte geſlachten van Italien geſchildert, in vaſte handen zyn; gevolglyk dat het voor het meerder gedeelte uitſchot is, daar in andere landen Koophandel mee gedreven wort. Ik betwiſt niet dat 'er nu en dan wel een puik Konſtſtuk of ſtukken, aldaar opgekocht, ter ſluik vervoert, hier te lant komen, waar mee de ware Konſtkenners in hunne Konſtkabinetten pronken: maar dat die zoo gereed, en in zulken getal te bekomen zyn dat men 'er heele verkoopingen van kan oprechten, als geſchiet, geeft genoegzaam agterdocht dat 'er bedrog onder ſpeelt. Overzulks komt het my ook belachelyk voor wanneer de *Catalogen* ſtompen met de naam van *Rafael d'Urbyn*, even of die ſtukken zoo makkelyk te bekomen waren als een Boerekermisſtuk van *Droogſloot*, of Bloemſtukken van *Bartholomeus Aſtyn.*

Daar en boven is bekent dat 'er te Rome een verbod is tegen het uitvoeren der beſte of vermaardſte Konſtſtukken; gelyk ook opzichters tot dien einde geſtelt zyn, die recht hebben om de zelve aan te houden voor die waarde als dezel-

ve

ve worden aangegeven: of dien prys waar voor dezelve opgekogt zyn: en dat niet alleen in opzicht van Schilderyen maar ook van teekeningen.

Een bewys van myn gezegde is met den Konstschilder...... *Kloosterman* voorgevallen in het jaar 1700. Deze had te Rome een groot getal teekeningen opgekogt van de eerste Meesters voor ettelyke honderd *Schudy*.Maar zy werden door last van Paus Clemens den elfden aangehouden: en een gedeelte daar van op de kamer der *Academie*, en de Vaticaanse Zalen van *Rafael* beschildert ten dienst der Konstoeffening opgehangen.

Wat Rafael aanbelangt, de meeste zyner konstwerken in *Fresko* geschildert, en die, welke hy op doek of paneelen met Olyverf geschildert heeft, zyn wel in zulke vaste handen dat 'er geen uitbreken aan is; want die 'er bezitters van zyn hebben zoo veel agting voor de zelve, dat verscheiden van *Rafaels* konstwerken met een yzer staketsel afgeschut zyn, op dat de zelve door onvoorzigtigheit niet geschonden zouden worden. Zo dat de zelve als heiligdom geschat of geacht zyn. Zelf is 'er binnen Rome, behalve zyn groote werken in 't *Vaticaan*, en het hoog altaarstuk in St. Pieter op den Berg, weinig van hem te zien, als een kleen stukje in de slaapkamer van den Paus in 't *Vaticaan*, waar aan noch getwyfelt wort of het wel egt is, en of het niet door *Julio Romano* naar het groote stuk van *Rafael* in St. Pieter (dewyl het van gelyken inhoud is) na gebootst is in *Rafaels* leven, en hy zelf daar de laatste hand aan geleent heeft.Dergelyke achterdocht heeftmen ook van de stukken, welke de Kardinaal Barbarini heeft, en die van hem voor egte van Rafael worden gehouden. En zoo is het met die men in andere Paleyzen vint.

Nu

Nu reſt 'er noch te zeggen dat voor het gemelde ſtuk op den Berg, driemaal honderd duizent guldens geboden is, zoo het de Capucynen wilden afſtaan, en dat voor het beruchte ſtuk, de Heilige *Familie*, (thans noch in 't Kabinet des Konings van Vrankryk) aan *Rafael* zelf door Francois den eerſten 5000 Ryksdaalders of de waarde daar van betaalt is. Als mede de St. Jan Babtiſt, 't geen den Keurvorſt van de Palts tot een hoogen prys is aangerekent. Waar uit de Lezer dan licht beſluiten kan dat myn agterdenken gegront is, en gevolgelyk hy zig door geen wysmakery moet laten bedriegen.

Tot meerder bekrachtiging van 't geen ik boven verhaalt heb van 't geen *Klooſterman* wedervoer, is my ook voor waarheit verhaalt: dat het vermaarde Konſtkabinet van *Karel Murat* voor een groote ſom gelts van een Engels *Lord* gekocht dog verboden wierd uit Rome te vervoeren. Zelf wordt den bezitters der Konſtwerken van de beſte Meeſters, of die voor d'eerſte in Konſt gehouden worden, niet toegelaten dezelve te verkoopen om vervoert te worden. Dit gebeurde den Prins *Odeſchalki*. Dezen was by erve een derde deel van de Kabinetmeubelen en ſchilderyen van Koningin Kriſtina te beurt gevallen. *Aug. Terweſten* toen te Rome zynde kreeg orde om de zelve te koopen, en zou met den Prins den koop ook wel eens geworden zyn. Dog de zelve mochten niet vloten. 'T gebeurt egter wel dat 'er een enkel ſtuk van de beruchtſte Meeſters, 't geen elders verborgen hangt ſteelswyze uitgevoert wort, maar dan word het ook (als het ſpreekwoort zeit) *zoo wel gezouten, dat het de Kooper wel altyd kan bewaren.* Gevolgelyk zou het dwaasheit wezen te Rome

me (daar de braave Konſt in grooter waarde is dan hier te Lant) Konſt te koopen, om elders uit te venten.

Onder die welke in hun jeugt den Leertyd yverig en naarſtig waargenomen hebben, word ook geteltde konſtige pourtretſchilder JAN DE BAAN, geboren tot Haarlem op den 20 van Sprokkelmaant 1633.

Zyn Vader was en koopman in Linnen en Vlas: doch deze, en zyn Vrouw werden door de doodſeis afgemaait, als hy pas drie jaren oud was. Van welken tyd af zyn Oom *Piemans* Hopman en Veertiger tot Emden (die ook de Schilderkonſt oeffende, op de wyze van *Jan Breugel* gebynaamt den *Fluweelen*), hem in zyn huis nam, en onderwees in de beginſelen der Konſt. Hy maakte ook veel werk van hem, aangezien hy vernuftig was, en zyn handen tot alles wiſt te zetten, zelfs des Winters avonts tot naayen en breyen, en andere Vrouwelyke bezigheden, daar zyn Moey groot behagen in had, en hem tot haar gezelſchap ook liet voor haar lezen in de Boeken van Amadis van Gaulen. Doch hy had altyd meer zucht tot het leven der Schilders te lezen door Kar. van Mander beſchreven, waar toe zy hem nooit behoefde aan te manen.

In 't jaar 1645 kwam deze Oom te ſterven en werd DE BAAN het jaar daar aan volgende, zynde toen 13 jaren oud, tot Amſterdam beſtelt om de Konſt onder opzicht van den Konſtſchilder *Bakker* voort te leeren, daar hy de ganſche dagen, en voort de halve nachten aan zyn huis met vlyt de Konſt oeffende, zoo dat zyn opzichtſter, daar hy by woonde, dikwerf daar over gromde.

De

De noodwendigheit van zyn tyd vroeg en laat in acht te nemen ſcheen geen wichtige reden by haar te wezen, om hem zulks niet te beletten, of tegen te ſpreeken. Dus zocht hy zyn oogmerk door liſt te bereiken. Wat deed hy? Hy ſtapelde tafel en ſtoelen op malkander, en maakte zig een ſtelling in den Schoorſteen van zyn vertrek, op dat men het licht niet zoude ontwaar worden, wanneer men hem kwam beſpieden, en zat daar dikwils zoo lang, en zo laat in den nacht te teekenen, dat hy door de kouw welke door den Schoorſteen kwam, zyn Teekenpen door verkleumtheit niet langer kon voeren. (*Al wat men willig doet*, zeit de ſpreuk, *is geen laſt*) en dus genootzaakt werd om na zyn bed te gaan.

Door dezen yver nam hy zoodanig in 't ſchilderen en teekenen toe, dat zyn meedeleerlingen hem daar om nydig wierden, en hem allen ſmaat en hindernis aan deden, beſmeerende zomwyl zyn ſchilderwerk en gereedſchappen met drek en vuiligheit, 't welk hy alles opkropte, zonder daar over aan zyn Leermeeſter klagtig te vallen, tot dat die eens onverwacht in zyn ſchilder vertrek kwam, en hem krytende vont, 't welk hy wel zocht te verbergen, maar gevergt, zyn noot klaagde. Bakker dit ongelyk niet willende dulden, nam die kwaadaardige knapen hevig deur, en beſtrafte hen niet wynig, zeggende onder andere, dat zy nydige beeſten waren, en geen van hun alle zoo veer in de Konſt komen zoude, als die jonge borſt reeds was. *Bern. Vaillant* de *Crioneerder* was een van die knapen, *Bakker* nam het ſtukje van zyn Ezel, bracht het in zyn Kamer en ſprak hem een hart in 't lyf, zeggende: *Gy zyt*

reeds

reeds een meester in de Konst, en niemant zal u dat ('t was een vrouwe Borstbeeld) *verbeteren.* Hy hielt het te zyner gedachtenis, en vertoonde het tot een wonder aan alle Konstkenners, die hem kwamen bezoeken, die het zelve, vleezig, rond, en krachtig geschildert, prezen.

Na dien tyd nam *Bakker* hem mee als hy by gezelschap ging, en verzuimde niet zyn Konst, daar 't pas gaf, te pryzen, om hem bekent te maken, tot dat hy met zyn 18 Jaar zyn onderwyzer plichtig bedankte, om proef te nemen wat hy uit zig zelf zou konnen verrichten.

Nu moest hy zig een wyze van schilderen voorstellen die pryslelyk was om zig daar aan te houden. De penceelkonst van *Ant. van Dyk* was in groote agting, en die van *Rembrant* vond ook veel aanhangers. Op dezen tweesprong stont hy lang te dutten, niet wetende wat weg best in te slaan, doch verkoos de handeling van den eersten als van een duurzamer aart, tot zyn voorwerp.

In den Jare 1660 werd hy door een Konstlievend Heer van Amsterdam naar den Haag gelokt, die hem eens plots op den kruiwagen van zyn geluk beurde; want hy daar van eersten af zoo veel te doen kreeg onder luiden van den eersten rang als hy af konde maken. Onder deze waren de Graaf van Hoorn, de Prins van *Tarente*, en anderen, waar door de roem van zyn Konst zig verspreidde tot het nabuurig Engelant; zulks dat Koning Karel hem niet alleen liet ontbieden, maar ook door den *Lord Killegrey* met het Konings Zeejagt afhalen, om zyn en de Koningins pourtret te schilderen. By welke gelegentheit hy ook verscheiden anderen aan 't Hof schilderde, waar door

Pieter Lely niet weinig floes ſpon, als het ſpreekwoort zeit, en bly was als hy hem van achteren zag van daar vertrekken naar s'Gravenhage, daar hy welkom was, en ſtraks gelegentheit vond om de Beeltenis des Hartogs van Cel, nevens eenige ſchoone Hofdames, te ſchilderen, daar hy acht dagen over bezig was, en voor zyn Konſt met duizent Ongerſche Ducaten beſchonken werd. Ter zelver tyd ſchilderde hy ook het pourtret van den Groot Hartog van Toskanen, beſchonk ook den Hartog met zyn eigen afbeeltzel, daar de Hartog hem 100 Ducaten voor vereerde, welk borſtbeeld nu noch in de Vorſtelykc Konſtgalery, onder de Beelteniſſen der deftigſte Konſtſchilders te zien is. Ook ſchilderde hy ter zelver tyd de afbeeltzels der Heeren Joan, en Kornelis de Wit, en den Ruwaart in 't byzonder noch eens levensgroot ten voeten uit in een groot ſtuk, hebbende ten zetel een opgeſtapelden hoop Oorlogsgereedſchappen, en ruſtende met zyn eenen arm op den tromp van een ſwaar geſchut. In de bovenlucht van 't ſtuk zagmen eenige vliegende Kintjes die zyn heldenhoofd laurierden. Nevens de zelve de ſnel gewiekte Faam bazuinende zynen lof, en nevens hem ter linker zyde een Vrouwenbeeld en eenige Kindertjes, ſtortende een overvloetshoorn aan zyne voeten uit. Aan den anderen kant in 't verſchiet vertoonde zig de verovering van *Chattam*, en de Rivier, neffens het verbranden der Schepen, en Zeekaſteelen. Andere Schepen zag men daar de Hollantſche vlag op afwimpelde. Dit ſtuk konſtig en kragtig geſchildert, werd geplaatſt op het Raathuis te Dordrecht, tot gedenkteeken van die Heldendaat. Maar dit ſtak den Engelanders te byſter in 't oog,

waarom dit ook daar na onder de Redenen van Oorlog (onder voorgeven dat de Kroon van Engelant smaatheit aangedaan was met de zelve onder den voet van den verwinnaar te plaatzen) als een grieve geplaatst wert. Men zeit ook dat het in den beginne dus wel geschildert was, maar op het eerste gezicht van een Heer weder uitgevraagt wierd. Doch D. Vincentius, die met zyn Dochter getrout is, verklaart my in een Brief geschreven den 2 van Sprokkelmaand 1717, dat zulks nooit geschiet is, en hy ook zulks aan 't stuk niet heeft konnen ontdekken, 't zy aan den voet, of in de *Cornu Copiae*, die van eersten af wel met beeltenissen van Rykdom, maar niets met 't geen naar Kroon of Septer zweemde, bemaalt was, en by gevolge dit maar een uitstrooizel, en gezogte reden tot Oorlog is geweest. My kwam dit volgende vaars, zinspelende op het bovengemelde Konststuk in de hand, en heb het niet onvoeglyk gedagt hier te plaatzen.

Dus komt de Konst de WIT *te maalen,*
En 't Brittenlant rontom in Zee,
De Theems en Chattams kromme ree.
Zoo breektmen ketenen en paalen.
Hier raakt de Britze Vloot in brant,
En 't geen de vlam ontvlucht aan strant.

Nog een ander.

Dit is het waare beelt van Deugt en Dapperheit,
Den Borgerheer, op wiens verstant, en goet beleit

De Stadt, en Staat hun rust, en welvaart konnen vesten.*
De Faam verbreit zyn lof, van 't Oosten tot het westen:
En tuigt hoe Londen schrikt, en hoe dat Chattam beeft,
Door 't staal, en 't vuur benart, dat ons den Vrede geeft.

Nog een.

Die onder deze Faam, zoo blank in 't harnas zit,
Is eeuwig Dordregs roem, de Borgerheer DE WIT.

Hoe onvast de Staat der Grooten is, en hoe licht veranderlyk de begrypen van 't gemeene volk, daar van zyn menigte van voorbeelden die zulks bevestigen.

Die op 't geluk van 't los geval
Vertrouwen zet, in 's Waerelds dal;
Steunt op een Rietstok.
Want 's Waerels goet is enkel wint.

Dit begryp is niet nieu, de ouden hebben al gezeit: *Daar is geen zekerheit in de menschelyke zaken; alles is een geduurige verandering onderworpen.* Titus Vespasianus op een gastmaal genoo-

* Dordrecht] De Raadt dezer Stadt op de voorstellinge van den Heere Hugo Repelaar, Borgermeester van 's Heeren wegen, keurde eenstemmig goet, van dat Heldhaftig bedryf een Konst-tafereel te laten schilderen, om tot eeuwige gedachtenis op de groote zaal van het Raathuis op te hangen, tot welhe bestellinge *Gecomitteert* werden, gemelde Heer Hugo Repelaar neffens de Heeren Roelant de Carpentier, Samuel Trip, en Gerard Brandwyk, op den 30 van Hooimaant 1667.

noodigt zynde, daar men vrolyk was, ontslipte een zware zucht. Zyn vrienden hem vragende naar de Rede van zyn zuchten, gaf hy tot antwoort: *Ik kan my daar niet van onthouden, als ik gedenk dat myn eer, en grootheit hangt aan het believen van het wankelbaar geval: dat myn Staten zyn als in de macht van twee Scheitsmannen, en myn leven als in die der huurlingen.* Dit is (om geen breeder omtrek te maken) gebleken aan den Ruwaart, waar van wy de schets zyner verheffing hebben beschreven. Deze die daad te *Chattam* op den 21, 22 en 23 van Hooimaand 1667 verricht hebbende werd daar voor met een goude kop van den Staat beschonken, en hy van elk toegejuicht. Naderhant van de Haagsche Borgers, door Eygenbaat opgestookt, is hy nevens zyn Broeder vermoort, en door het verwoede graau deerlyk mishandelt op den 20 van Oogstmaant 1672. ja de verbittertheit was zoo groot tegen deze Heeren dat zy zelfs hunne beeltenissen trachtten te verscheuren. Tot verscheiden malen rotte de vergramde gemeente voor het huis van onzen Schilder, dreygende des zelfs huis om veer te halen indien hy haar de beeltenissen van de Heeren Jan en Kornelis de Wit niet over gaf; want dit was door een leerling van hem (die zig mee onder dien hoop mengde) verkraait: zoo dat de BAAN, om zig voor ongemak, en zyn huis voor schade te hoeden, zyn deur moest open zetten (die schilderyen eerst zeker zynde geborgen) en getroost aan zien dat zy zyn gansche huis, van onder tot boven, en kasten en kisten doorzochten.

Dit driftvuur tot Beeldeschennis sloeg voort tot Dordrecht, daar het graau dit pronkstuk van 's mans Konst geplaatst op 't Raathuis (daar wy even van

gemelt hebben) van een reet, en aan flarden ſcheurde, zoodanig dat ik naderhant (wanneer Romein de Hooge 't zelve in plaat zoude brengen) werk had, om uit vele ſtukken en brokken, (den beeldeſchenners in dien tyd ontfutzelt, of voor weinig gelt afgekocht) by een verzamelt, een ſchets van den zamenhang van dit ſtuk op te maken. Want in dien tyd was het eerſte model van dit ſtuk noch in een onbekenden hoek verduiſtert, 't geen thans te Dordrecht by den Konſtlievenden Heere Pompe, Heer van den Ooſtendam in een kas aan den wand te pronk hangt, en nu wel (die ſtormbuy over gewaait) ter eeuwiger gedachteniſſe in dat Stamhuis zal bewaart worden. 'T is ook by de Dogter van den Ruwaart, getrout geweeſt aan den Heer Simon Muis van Holy, Raadt der Stadt Dordregt.

Nog een opmerkelyk voorval is onzen DE BAAN ontmoet in het voorgemelde troubeljaar, wanneer de Franſe Haan met wyde ſchreden was genadert tot voor den Hollantſchen Leeuwentuin, het geen ons luſt aan te merken.

Wanneer de Koning van Vrankryk met zyn Krygsmacht tot Uitrecht was gekomen, kwam 'er een Brief aan onzen DE BAAN geteekent door den Hartoog van Luxenburgh, toen Gouverneur van Uitrecht, beneffens een vrye pas, geteekent door den Kommandeur Stoupa, ten einde hy op Seyſt buiten Uitregt wilde komen om des Konings Beeltenis te malen, met belofte van een grote ſomme gelts daar voor te zullen genieten, dat hem in den Haag betaalt zoude worden; waar voor twee Heeren borg bleven, als mede dat hy buiten eenig gevaar weder te rug zou geleid worden. DE BAAN vond zig hier door wel vereert,

eert, maar konde in opzicht van dien tyd, hier toe niet besluiten, overwegende het gevaar, van by 't gemeen, kwaad agterdenken te zullen geven. Zyn Vrouw riedt het hem ook sterk af, en niet zonder rede: want het konde hem gegaan hebben', als de fabel melt van den Vos en den Ezel. Deze ging naar 't Hof van den Leeu, daar hem de Vos tegen kwam, dien hy vraagde waar hy zoo schichtig na toe liep? *weet gy niet* (zeide de Vos) *dat de Koning der Dieren een gebod heeft laten uitgaan*, waar by alle gehoornde dieren zyn Hof (op lyfstraffe) ontzeit wort? wel Vosneef (zey de Ezel) gy hebt immers geen Hoornen, maar ooren. *Dat 's waar*, zeide de Vos: *maar als hy nu eens zeide dat uwyn ooren Horens waren, dan waar ik 'er immers mee gebruit?*

De bevinding had hem in dien tyd doen zien dat een kwade naam, of kwaad vermoeden alleen genoeg was om een man van kant te helpen; des ging hy te rade met verstandige luiden, onder andere met den Vorst van Waldeck, die hem wel verzekerde van goed onthaal, en betaling, maar gaf hem in bedenken, 't geen hier boven gemelt is, van hier door in kwaad vermoeden te zullen vallen by 't onbezonnen graau, in aanmerking van dien tyd. Te meer wyl hy Hopman van de Borgery in zyn wyk was. Hy liet dan den Hertog van Luxenburg bedanken, en bleef t'huis. Egter is hy naderhant by den Koning van Vrankryk in gedachtenis gebleven, als de voornaamste pourtretschilder in Nederlant; ja de Koning heeft naderhant gewilt dat zyn Ambassadeur *d'Avaux*, die order had om Konst voor hem te koopen, zich van zynen raad, en oordeel zoude bedienen.

Hy heeft ook veel eer en voordeel genoten van

den Keurvorſt van Brandenburg Frederik Wilhelm, wiens beeltenis hy verſcheiden malen heeft geſchildert, als ook vele Vorſtelyke Perzoonen.

Eyndelyk heeft gemelde Keurvorſt by een verzegelde *Acte* geteekent den 23 van Hooymaand 1676, hem verkozen tot zyn Opperhofſchilder en *Surintendant* van zyn Konſt, en Konſtacademie, en toe geleit een Jaar gelt van zes duizent guldens. Doch zyn Vrou, zedig en borgerlyk van aard, had geen geneigtheit om te Berlyn aan 't Hof te wonen; zulks hy zyn Keurvorſtelyke Doorluchtigheit moeſt bedanken, die dan verzocht een van zyn beſte Leerlingen, waar toe hy uitkeurde *Jan van Sweel* welke veer in de Konſt gevorderd was, en de handeling van zyn Oom na by kwam. Deze ging daar heen, en kreeg Jaarlyks twee duizent gulden, de vrye tafel, en een eygen paard op ſtal.

Vier of vyf malen heeft hy den Prins van Oranje (naderhant Koning van Engelant) op verſcheyden tyden, ook met zyn Princes, als ook den Hartog van Jork (als hy hier te land was) geſchildert, neffens een groot getal van minder Heeren, en Borgerlyke Perſoonen te lang om te verhalen. Waar onder het portret van myn Schoonvader Jakob Sasbout Souburg, *Operateur*, mee op de lyſt komt.

Onder zyn grooter penceelwerken, waar in hy inzonderheit zyn konſt getoont heeft, wort geteit, het ſtuk van de Regenten van 't Tugthuis t'Amſterdam. Tot Leyden op de Lakenhal de vier Staalmeeſters in een ſtuk, gejaarmerkt 1675. op den nieuwen Doele in den Haag, de Borgermeeſter, Schepenen, Geheimſchryver enz. waar voor hy duizent Ducatons heeft gehad. Nog tot Hoorn

twee

twee groote ſtukken, in 't eene waar in de Heeren Bewinthebbers van de Ooſtindiſche Maatſchappy, en in 't ander de Hopman, neffens de mindere beſtierders der Borgery geſchildert ſtaan. Maar 't geen waar aan hy zonderling zyn konſt getoont heeft, is de Beeltenis van Prins Maurits van Nasſou Ziegen, de welke zelf behagen nam zoo lang, en zoo dikwils te zitten als hy 't begeerde, die zig daar ook van bediende, en het ten uiterſten naar de Konſt uitgevoert heeft tot groot genoegen van den Vorſt en alle Konſtkenners. Dikwils heeft hy te Kleef, en elders den Vorſt tot gezelſchap geweeſt, welke veel werks van hem maakte. Ook maakte de Vorſt dit bovengemelde konſtig geſchilderde pourtret voor zyn overlyden weder aan hem, die het om die waardige gedachtenis, door 't dagelyks zien, te vernieuwen, als ook om dat dit het proefſtuk van zyn penceelkonſt was, 't zelve zoo lang hy leefde (hoe dikwils daar om aan gezocht) niet wilde verkoopen, en ook aan zyne Kinderen (op zyn ziekbed leggende) met nadruk belaſtte 't zelve niet te verkoopen, dan alleen aan 't Hof van Brandenburg, gelyk dit ſtuk dan ook eerſt in den jare 1702 (wanneer de Koning van Pruiſſen in den Haag was, DE BAAN dat zelve jaar geſtorven zynde) door zyn Dochter aan den Koning werd geprezenteert, en verkocht voor vier hondert Ryksdaalders.

Hy heeft in zyn tyd door de Konſtoeffening veel gelt gewonnen, maar heeft ook rykelyk daar van geleeft en al die hem kwamen bezoeken waren hem welkom. *Een nieuwen Hoed*, (dit was zyn ſpreuk) *en een Oxhoofd wyn op een jaar meer, daar maak ik veel goede vrinden mee.* Hy kreeg 'er ook vrinden door, maar wel meeſt panlikkers,

of tafelbezems, waar onder was de lantſchapſchilder *B. Appelman*, die weeken lang gewoon was op vreemde bodems te oorlogen.

Men leeſt by Livius, hoe *Menenius Agrippa* van den Roomſchen Raad tot de afgevallen Borgers gezonden, om hen tot wederkeeren te bewegen, deze Fabel, of gelykenis voorſtelde: *Dat de leden des menſchen lichaams op een tyd met malkander in twiſt raakten, en klaagden over de maag. Hoe de voeten 't geheele lichaam droegen. Hoe de handen arbeydden, en ſtreden. Hoe het hoofd altyd met bedenkingen en overleggingen bezig was, en dat al wat zy daar mee wonnen of verkregen, altemaal door de maag verteert wierd, die niet arbeydde.* Maar wy mogen wel zeggen (zinſpelende op de ſchuimloopers waar van wy even melden) dat onze DE BAAN veel magen had, die 't geen hy door zyn vernuft en handen gewonnen hadde, hielpen verteeren. Hier by had hy zes Kinderen en nog drie van zyn Zuſter, en vyf van zyn Vrouws Zuſter, zoo in als buitenshuis tot zyn laſt, die niet als de Steur, van den wind konden leven; dat hy aan zyn kas in later tyd beſt gewaar wierd; want zyn gelukſtar was al eenige jaren voor zyn ſterven onder gegaan.

Zyn Zoon JAKOBUS DE BAAN oeffende mee de Schilderkonſt, dog zyn levenslamp werd door de dood op zyn 27 Jaar gedompt, daar zyn Vader grooten rouw over droeg, in die twee jaren die hy na hem leefde. Wy zullen aan hem op zyn geboortejaar gedenken.

Nu heb ik noch een opmerkelyk en zeltzaam geval te verhalen, 't geen onzen Konſtenaar ontmoet is. Laat het u niet verdrieten Lezer zoo het

wat lang valt. Waren 't beuzelingen ik zou my ſchamen u dien laſt aan te doen.

Alle dingen (zeit het ſpreekwoort) ***hebben twee handvatzels.***

Dit ziet op de tweederhande of verſchillige opvattingen, waar door de voorkomende zaken op het gemoet der menſchen verſchillige aandoeningen ſchynen te bewerken.

Schynen te bewerken (zeg ik) om dat alle voorkomingen eenvoudig enkel beſpiegelend zyn, en de werkingen,die 't zelve veroorzaaken,van de geſtalte des gemoets afhangen, en de meerder, of minder aandoeningen, ten kwade of ten goede, van de goede of kwade geaartheit haar oorzaak hebben.

De gaven der Konſt zyn ongelyk gedeelt, en de eene ſteekt in hoogte uit boven de andere als een Ceder by het lage kruid. De hoogſte zyn de laagſte (op de Schilderkonſt toegepaſt) als het doel, waar naar elk mikt met den pyl van zyn gewiekt vernuft, en zal die, welke zig 't yverigſt daar in oeffent,'t wit digtſt by beſchieten. Dit veroorzaakt in de genen die in 't treffen te kort ſchieten (zoo de zelve een edelmoedigen geeſt bezitten) naayver en voelen zig geſpoort om in die oeffening niet op te houden. Dus moeten de Konſtoeffenaars zich ook onderling gedragen. Maar zoo haaſt 'er in dit opzicht afgunſt ryſt, is 't een bewys van 't kwaat gemoet, het welk in anderen benyd, 't geen het behoorde te pryzen.

Dit ontdekt zig meeſt in lafhartigen, en die een lagen geeſt bezitten, die liever aflaten van zich voort te oeffenen; om hun werk te maken van het doen der bovenſtrevers te verguyzen, en hun roem met ſcheef gezicht te begluuren.

'T

'T luſt ons door loflyke voorbeelden aan te wyzen hoe de Konſtſchilders zig onderling onder malkander behoorden te gedragen, om de Konſt aan te kweken, te bouwen, en haar agting op te beuren. Waar na wy de kwade gevolgen die uit afgunſt ſpruiten, (wanneer men die drift den toom los geeft) met een zwarte kool (ten ſpiegel) zullen afſchetzen.

De drie *Gratien* door *Rafael* van *Urbyn* geſchildert te Rome in 't Paleis *Petit*, of kleen *Gegy* genaamt zyn berugt voor een van zyne beſte werken, en verſieren het voorportaal van gemelde *Gegy*, of *Chiſi*. Nu verſpreydde het gerugt dat de Galathe, die hy in een der zaalen ſchilderde, noch ongelyk ſchooner en konſtiger zoude wezen. *Michiel Angelo* beluſt om het ſtuk te zien wyl het nog onderhanden was, dog geen gelegentheit daar toe hebbende, zoo om dat niemant toegang daar toe gelaten wierd, als om dat zy geen goede vrinden waren, bedacht hier toe een liſt; hy verkleedde zig in boeregewaat, en waarde om de deur, tot hy gelegentheit vont van een huisdienaar die de deur opende aan te treffen, dien hy dan op een boerſche wyze dus aanſprak: *Ik heb gehoort dat Rafael in een der zalen van dit Paleis een Zeegodin ſchildert, ik heb zulks nooit gezien, en over zulks verzoek ik dat eens te mogen zien*, daar by voegende: *Dan kan ik thuis komende aan myn Kinderen vertellen dat ik wat vreemts gezien heb.* De Dienaar wees hem af, dog door lang aanhouden, en hem wat in de vuiſt te ſtoppen, werd hy in gelaten, en de zaal aan gewezen. *Michiel Angelo* zig alleen in de zaal bevindende (want hy had dit waar genomen op dien tyd als *Rafael* met zyn leerlingen, die mee aan die zaal ſchilderden, mid-

dag-

dagmaalde) en alles besnuffelt hebbende, vind een houdskool, klimt op een stoel of bank, en teekent daar mee, in een ronde Nis boven de deur een menschen hoofd eens zoo groot als 't leven agter over in de verkorting te zien, en gaat uit de kamer stil zyn weg.

Rafael gespyst hebbende, en in de zaal gekomen om weer aan 't werk te gaan, krygt dit in 't oog, en vraagt aan elk wie 'er in zyn afwezen in het vertrek geweest was. De deurbewaarder zeide niemant, dan alleen een Boer, en dat die daar zoo lang om aangehouden had dat hy hem in liet, maar vorders niet wist wie hy was. *Dan zal ik het u wel zeggen* (zeide Rafael) *wie die Boer geweest is. 'T is Michiel Angelo geweest; want niemant anders kan zulks doen, als gy hier ziet, en wees op het geteekende opziende Hoofd*, en maakte voorts den Heer van 't huis bekent wat 'er gebeurt was.

Het werk van de zaal tot dus veer voltooit, zoo wilde de patroon dat dit vak ook beschildert zoude worden: maar *Rafael* weygerde zulks te doen, zeggende: *dat die omtrek zoo konstig was dat niemant de zelve zoude konnen verbeteren, dat hy de hant daar aan niet wilde leggen, maar dat zulks tot een waardig gedenkstuk van Konst, zoo blyven moest.* Gelyk 't heden nog zoo staat.

Op gelyke wyze wort verhaalt van den Konstschilder *Carats*, dat hy in de kleene Kerk van St. Gregorius by het *Colloze* een Altaarstuk had geschildert, en twee van zyne beste Leerlingen, *Dominicyn* en *Guidureni*, ook elk een stuk zoude maken, en dat de Paters bedongen hadden dat hy (deze twee stukken voltooit zynde) de laatste hand daar aan leggen moest, 't welk *Carats* hun had toege-

geſtaan. D'eerſt gemelde had de Geeſſeling, d'ander de Kruisdraging van St. Andreas verbeeld. Als nu deze ſtukken afgeſchildert waren en geplaatſt zouden worden, drongen de Kloosterlingen uit hoofde van hun verding *Carats* aan, om 't met zyn konſtig penceel daar 't gebrekkig was te verbeteren. Dog hy weigerde zulks, zeggende: *dat hy die ſtukken heerlyk naar de Konſt geſchildert vont, en dat die de zelve wilde verbeteren, een grooter Meeſter dan hy in de Konſt wezen moeſt.*

De groote *Rubbens* ook, wanneer de Kloosterlingen aan *van Dyk* de waarde van zyn Konſt niet wilden betalen (gelyk wy op zyn plaats breedwydig hebben aangemerkt) nam die naar zig en betaalde *van Dyk*; om de Konſt haar waarde te doen houden, en op te beuren. En zoo nam ook de Konſtſchilder *Bakker*, *Jan de Baan* (even te voren in deſſelfs levensbeſchryving vermelt) dezen zyn Leerling nog jong zynde, aldus in gezelſchap met hem, en prees des zelfs Penceelwerk boven zyn eigen; en hebben dus deze kunſtenaars voorbeelden nagelaten, hoe men de Konſt opbouwen, en de Konſtenaars opbeuren moet uit de verdrukking.

Zoo wy nu de welmeenenden, en de kwaad meenenden tegens elkander over in den evenaar ſtelden, de laatſte zonden de balans merkelyk overhalen.

Die de ſchaamte ontwaſſen zyn ſteken met hunnen nydigen angel dat men het ziet: De Konſtſchilder . . . . *Le Ceur* kreeg in zyn tyd order om voor de Koningin van Vrankryk een Koepel te ſchilderen, waar van hy een teekening maakte die hy de Koningin in handen gaf, daar zy groot genoegen in nam. Maar *C. le Brun* (aan wien zy die

die ſchets vertoonde) door wangunſt gedreven zeide alleen : *Dat dat geen werk was voor zoo een man*, en daar mee was de voortgang verydelt, en *le Ceur* van de hand gewezen. Zulke Hovelingen leeren dit van hunne Vorſten, *die* (naar 't zeggen van Saluſtius) *alles wat hun dienſtig is*, *en voordeel geven kan*, *eerlyk agten te wezen.* Maar die kwanſuis daar noch niet voor gaan willen, of zig daar voor bloot ſtellen, doen het zelve bedekt.

Dominikyn ſchilderde te Rome de Hiſtorie van den Heiligen Hieronimus voor de Paters van die order om boven 't groot Autaar van hun Kerk geplaatſt te worden: maar deze door Konſtbenyders bedektelyk opgeſtookt, zetten dat Konſtſtuk, als zulk een plaats niet waardig, elders in een hoek weg; niettegenſtaande dat de Schilder menigwerf daar om aanhielt dat het mocht geplaatſt worden daar elk het zien konde. Dit kwam een der Kardinalen, die byzonder Konſtminnende was, ter ooren: Des zond hy een onpartydig Schilder uit zyn naam by de Paters, om het ſtuk te zien, en de Deugt deſſelfs t'onderzoeken, die het zelve tot in den hoogſten graat prees; des zig de Kardinaal aan dees verongelyking tot drukking van Dominikyn liet gelegen zyn, en ontbood die kwaadſprekers (onderzocht hebbende wie zy waren) by zich, en dwong de zelve reden te geven waarom zy dit gemelde ſtuk misprezen hadden.

Als deze dan zich met ernſt gedwongen zagen opregt daar ontrent te biechten, beleden zy, dat, by aldien zy dit ſtuk naar zyn waarde prezen, de maker voor den grootſten Meeſter in Rome geroemt, en boven hen alle geprezen zou worden.

Zie wat de Nyd en Laſter niet al vermag. Nader-

derhand hielt, en houd men nu nog dit ſtuk voor een der konſtigſte geſchilderde Tafereelen die te Roome te zien zyn.

Ik heb 'er gekent, die, als hun eenig Konſtwerk van anderen wierd voorgeſtelt, om te konnen zeggen dat zy geen woort tot nadeel daar in geſproken hadden, de ſchouders (als hun over de waarde daar van gevraagt wierd) zoodanig wiſten op te trekken, en den bek te ploojen, dat de vergting daar uit duidelyk genoeg te verſtaan was. En zommigen die voor Konſtkwekers gegroet willen wezen, hebben mee een rol in 't Spel. Deze, als hun naar eenig Konſtwerk gevraagt wort, zwygen of ſpreken, na dat het voordeel hun dryft, aangezien zy de regelen van 't welleeven vergeten en alleen het Artykel van eigen voordeel onthouden hebben, en 't zelve behartigen. Van deze die zwegen, daar zy ſpreken moeſten, zeiden de Athenienſers. *Hy heeft den Os in de keel, of heeft den Uil gezien*; om dat in dien tyd hun gelt met de beeltenis van een Os, of Uil bezet was.

Ongelukkigen, die baatzuchtigen tot hun helpers aantreffen, dezen moeten de handen voor af gevoelig gekuſt worden, of zy moeten op 't end de winſt met hun deelen.

'T beurt elk niet een Kriſtoffel aan te treffen, die hem door de Wateren der verdrukking torſt: of een machtigen *Mecenas* die hem zoo hoog opbeurt, dat de nyd hem niet bereiken kan, om heur geſpitſte nagels in zyn huit te hegten.

De Werelt is bedorven, en de bewoonders voor 't grootſte deel verbaſtaart. De Spinnen groejen ſterk aan, en de Byen verminderen. Voorbeelden hebben ons doen zien, dat de een Konſtenaar des anders werken laſtert en ſchent.

Le

Le Ceur, een der braafste Konstschilders in zyn tyd te Rome, schilderde het leven van den Heiligen Bruno, voor de Paters van die order in een Gaandery van hun Klooster. De vervloekte Afgonst, die zulk een fraay konstwerk in haar kwaad gezigt niet dulden konde, noch ongeschonden laten, heeft de schoonste en konstigst geschilderde wezens met heur schenzieke nagels uit gekrabt. Ja wat de vertoeylyke Afgunst uitwerkt als zy zig den toom los geeft, zullen wy in een opmerkelyk voorval den Konstschilder *Jan de Baan* wedervaren, zien: 't welk wy van zyne levensbeschryving hebben afgeknepen, om het in deze redenvoering te pas te brengen.

De Baan berucht voor den besten pourtretschilder van Nederlant, en reeds vele Princen, en Vorsten met veel roem hebbende geschildert, werd ook ontboden aan 't Hof van Frieslant om den Prins en zyn Gemaalin te schilderen. Dit stak byster in 't oog van hem (wy zullen zyn naam niet melden) die lang als Schilder aan 't Hof gewoont had. Hy vatte daar over een haat tegens de *Baan* op, doch deed daar van niet het minste blyken, maar veinsde egter zyn vrint te wezen, 't geen ook van *de Baan*, die van een goeden inborst was, gelooft werd, waarom hy hem veel vrintschap bewees; doch deze kropte dien haat op tot dat dezelve eindelyk tot een vervloekt voornemen uitbarste, en toeleg maakte om hem te vermoorden. Hy kwam tot dien einde in den Haag, maar vond geen gelegenheit dit by avond of ontyde te verrichten, aangezien hy altyd met zyn Hont verzelt ging, daar hy zig op vertroude.

Deze moordlustige nam dan voor hem dit on-

der ſchyn van vrientſchap, in zyn eigen huis te doen, ging hem bezoeken, en verzocht zyn Konſt te mogen zien. *De Baan*, geen kwaad vreezende, ontfangt hem beleeft, en leit hem op zyn ruime Schilderzaal: want hy woonde toen in het Groothuis naaſt aan de Schevelingze Brugh in 't Noordende van den Haag.

Hier ſcheen de moorder de baan klaar te zien om zyn gruwelſtuk uit te voeren, nu hy zig met hem alleen bevont.

Terwyl nu *de Baan* 't eene ſtuk voor, en 't ander na voor dien ſchoft op den Ezel zette, op dat hy de zelve beſt zoude konnen zien, trekt de godvergete menſch zyn moortpriem, dien hy tot dien einde onder zyn rok verborgen had, uit de ſchee, om agter hem ſtaande, hem dien verraderlyk in de ribben te ſtooten. Wat gebeurt 'er? De Heer Bruyninks, een van de Baans vrinden, die hem dagelyks kwam bezoeken, en zonder te vragen maar ſtil de trappen op naar zyn Schilderkamer gewoon was te komen, komt juiſt in dat oogenblik, zonder gehoort te worden, den trap op tot op de *Bordes*, en ziende den moortpriem opgeheven, geeft een luiden ſchreeu, waar door het ganſche Huisgezin in bewegen raakte. De Verrader hier door verzet, en zyn toeleg verydelt vindende, neemt in allervl de vlucht, de Zaal af langs een anderen trap, ten huis uit, en 't Nachtegaals Pad op, agter de Kloofterkerk, heen. Zyne leerlingen en zommige Wagenaars die aan de Schevelingze Brug ſtonden, ſnelden hem wel na, maar hy was hun ontſnapt, en kwam ook naderhand niet te voorſchyn.

Nog eens is hy van Nydigaarts aangevallen, waar by hy den middelſten vinger van zyn regter hand verloor.

De

De Laster en Leugen speelden mee hun Rol, tot zyn nadeel. Zy strooiden uit aan verscheiden buitenlantsche Hoven dat *de Baan* niet meer schilderen kon, maar blind wierd. Zelf werd dit door den Haag alzins verspreit, 't welk de Prins van Anspach Brandenburg (wiens afbeeltzel hy voorheen geschildert had) niet konnende geloven, liet zyn Koets inspannen, reed naar hem toe, en liet zich andermaal schilderen tot schaamte van die Addertongen. Dit is geweest in 't jaar 1692. De Nyd bedient zig op alle wyze van snoode vonden.

Ik ben heel niet van dien aart dien de oude Tobias had, en ga niet graag ter begravenis: maar zoo de Nyd eens ter aarde gedragen wierd, zou ik vreugdig die Lykstatie volgen, en 't Graf helpen toedelven.

De Schilderkonstoeffenaars, inzonderheit de Leerjeugt, moeten yder groot Meester aanmerken als een * *Antenos* die door brandende liefde tot de Konst opgegroeyt, tot nayver verwekt, en aanspoort om mee groot te worden.

Diogenes, door den roem welke de Veelweters kroonde, wordende de geleertheit toen zo hoog geschat, als nu het gelt; werd door nayver geprikkelt; en deze nayver spoorde hem voort tot begeerte en wakkerheit aan. En wanneer de spreuk:

* *Antenos* was de Zoon van Venus. De gelegentheit of oorzaak dat deze van haar gebaard wierd verhaald Porfirio aldus: *Venus had Kupido gebaart, maar als die Jongen even kleen bleef en niet groeide, vraagd zy daar over raad aan het Orakel, dat haar antwoordde, zoo lang Kupido alleen was zou hy even kleen blyven. Antenos geboren groeyde op, en werd groot. Kupido dit ziende, dulde niet dat hy hem boven 't hooft groeide. Stapte Antenos hem voor, hy klapte zyn wieken en stapte hem kloekmoedig na, enz.*

'T beurt zelden dat een geest den hoek te boven raakt.
Die in zyn arremoe naar wetenschappen haakt ;

hem zyn toeleg scheen af te raden, greep hy egter moet, en zeide tot zig zelven : *de spreuk zeit niet nooit, maar zelden, en wie weet of ik niet een van die ben, welke de Goden die gunst bewyzen willen. Lucas van Leyden*, (als hem gezegt wierd dat Albert Duurer, door zyn Konst grooten opgang maakte en de zelve zeer hoog geroemt wierd) vraagde : *Of hy geen Mens was?* en als zy ja zeiden vervolgde hy : *Waarom zou ik hem dan door yver niet konnen inhalen*? Zulk zeggen is grootmoedig en pryslyk, en past een edle ziel. Maar laat nooit de Nyd in uw boezem huisvesten, maar elders begraven blyven.

De gelegentheit is een groot behulp voor de genen die zig tot de Schilderkonst of andere wetenschappen geneigt vinden. Waarom al van ouds deze spreuk : *Elk heeft het geluk niet van Korinten te mogen bezoeken* ; onder de Grieken in gebruik was. Velen welke Ouders hadden die zig des verstonden, werden de konsten en wetenschappen als met de pap (gelyk het spreekwoort zeit) ingegeven, en zy vonden de voetsporen daar toe gebaant, om met wyde schreden tot hun geluk en roem te stappen, 't geen anderen door akelige omwegen hebben moeten opzoeken. Dit geluk is den Fenix der Scheepschilderen,

WILLEM VANDEN VELDE, *Willemsz.* toegevallen. Hy werd geboren te Amsterdam in 't jaar 1633. en van der jeugt aan tot de Konst geneigt, werd daar in aangespoort, en met geneigtheit

heit onderwezen, tot dat zyn Vader in dienst van Koning Karel den tweeden met 'er woon naar Engelant vertrok, en hem onder opzicht van den konstigen Scheepschilder *Simon de Vlieger* tot Amsterdam liet, van welker levenswyze wy niets weten te zeggen, gelyk wy ook den tyd zyner geboorte, nog met verzekertheit zyne geboorteplaats niet hebben konnen te weten komen, en dus alleen van hem kunnen zeggen, dat hy een Haarlemmer of Amsterdammer van geboorte, en een geacht Mr. in zyn Konst geweest is. Inzonderheit word, om des zelfs natuurlyke en konstige behandelinge gepreзen, een stuk waar in het Haarlemmer Meir met allerhande Schepen, by een labberkoelte voorby en door malkander zwierende verbeelt is.

Hy had een Dochter *Kornelia de Vlieger* genaamt, die de Dichtkonst verstont. By gelegentheit van haar verjaring den 28 van Wiedemaant 1658 oud zynde 28 jaar, vind ik op den *Hemelzang* (zoo genoemt, door haar gemaakt) dit volgende Vaarsje toegepast:

Ha! Amstels pronksieraat,
Het droevig Wezop gaat
Met tranen in zyn oogen,
In zwarten rouw gekleed,
Om dat het tot zyn leet,
Moet dulden en gedogen;

Dat, Schoone! uw gezicht
Den Amstelstroom verlicht,
En 't Gein laat zonder luister:
Het doet niet dan het klaagt,
En noemt, hoe schoon het daagt,
Zig, zonder u, gansch duister.

Van haar Gedichten zietmen in *d'Amſtelſche Zang-Godin*, ook die op haar zyn toegepaſt, maar op haar Vader *S. de Vlieger* heb ik niet ontdekt als dit volgende Grafſchrift:

Hier ruſt de VLIEGER, *die wel eer door zyn penceelen,*
Om prys ſtreed met Natuur, op doeken en paneelen;
En door zyn yver en natuurdrift aangevoert,
De Laſterzieke Nyd, de lippen heeft geſnoert.
Deez' Sark houd wel zyn Lyk, maar niet zyn lof geſloten;
Die op de tongen zweeft van al de Konſtgenoten.

En Vondel elders:

De VLIEGER *nam in 't end de vlucht*
Uit dees benaauwde lucht.

Wanneer onze WILLEM VANDEN VELDE nu zoo veer in de Konſt van Scheepſchilderen gekomen was, dat zyne ſtukken nevens de beſte van die ſoort mochten ter monſtering komen, nam de oude *Willem* zyn ſlag waar, en wiſt zyn Zoon ook in de gonſt van Koning Karel te vlyen, die daar op naar Engelant trok, en veel heerlyke konſtwerken tot de Koninklyke vertrekken maakte, gelyk ook na des zelfs dood, voor Koning Jakobus; waarom ook zyn Beeltenis door *Godf. Kneller* in den jare 1680 geſchildert, en door Jan Smit 1707 in koper gebracht, ook dus met die eer pronkt:

GULJELMUS VANDEN VELDE, *Junior, Navium & proſpectuum marinorum Pictor: & ob ſingularem in illa Arte peritiam a Carolo II. & Jacobo II, Mag.*

Mag. Britanniæ Regibus annua mercede donatus.
Obiit 6 *Apr. Ann. Dom.* 1707. *Ætat suæ* 74.

De Engelanders hebbende grote agting voor zyn penceelkonst, zulks ook verdienende, hebben de zelve van tyd tot tyd, door Hollant, opgekocht, ons gezicht die aangename beschouwing onttrokken, en dezelve derwaards vervoert, zulks dat men niet veel van de zelve ziet. En het staat niet licht gezien te werden, dat ymant in dat deel der Konst zoo schoon zal opdagen, om de school van Pictura, door zyn konstlicht te beschynen.

Na hem volgt de brave Schilder FREDERIK DE MOUCHERON geboren te Embden, in 't jaar 1633. Deze van natuur van jongs af aan geneigt tot de Konst, en in de beginselen van de Teekenkonst onderwezen, verkoos, om de behandeling van 't Penceel te leeren, den beruchten *Jan Asselyn*, anders *Krabbetje.* By wien hy in korte jaren zodanig vorderde, dat hy ondernam op zyn Konst naar Vrankryk te reysen, daar hy verscheiden agtereenvolgende jaren bleef, oeffenende zig yverig naar 't leven, in alles dat hem in zyne verkiezing dienstig was, en naderhant tot voorraad konde strekken; waar na hy weder naar Nederlant kwam afzakken, en zette zig in de bloejende Amstel-Stadt ter neer, daar hy sedert veele zoo groote als kleine Konststukken, voor de Konstlievenden geschildert heeft, die het vernuft van hun maker melden.

De voorwerpen van zyne Tafereelen zyn doorgaans vremt, natuurlyk en konstig 't zamen geschikt. De verschieten schynen als door een graauwen mist of morgendau betrokken, daar en tegen de voorgronden helder en krachtig: de boomen

zyn los en dartel behandelt, en geven zomwyl een aangename ſpiegeling in de vlieten, die de Velden van een ſcheiden.

Vele van zyn voorname Konſtſtukjes zyn door *Adriaan vanden Velde*, met Beesjes, en Beeltjes geſiert: ook die hy in Vrankryk gemaakt heeft door den braven Konſtſchilder *Theodoor Helmbreker*, een Haarlemiet van geboorte, welke in dien tyd te Parys woonde, en in 't gemeen Italiaanſche Markten met Boertjes, Kwakzalvers, en andere Potſemakers ſchilderde. Deze was een groot vrient van *Abraham Genoels* gebentnaamt *Archimedes*, die ook in zyn Reisbeſchryving van hem gedenkt op 't jaar 1674.

De tydrol van Moucheron afgeloopen zynde, is hy geſtorven in zyn 53 jaar 1686. Hy heeft een Zoon nagelaten den Vader veer voorby in Konſt, waar van wy hier na zullen melden.

Na hem komt de brave Lantſchapſchilder, en die uit enkele zucht zonder toeleg op winſt de Konſt oeffende, PIETER GALLIS, geboren in 't jaar 1633 ten Tooneel. Deze eenige jaren tot Enkhuizen gewoont hebbende, trok 1682 met ter woon naar Hoorn daar hy 't beſtier van de Bank van Leening had, dog egter onder dien dagelykzen omſlag zyn buiten uuren naarſtig aan de Konſt beſteedde, waar door hy zodanig daar in vorderde, dat hy Lantſchappen, Bloemen, Fruit, en ander ſtilleven geeſtig wiſt te ſchilderen. Hy was een bemint Man, byzonder vrinthouwende, inzonderheit met Konſtſchilders en Konſtminnaars, en is overleden in 't jaar 1697.

GASPER VANDEN BOS is geboren tot Hoorn in 't jaar 1634. Zyn Vader was een Scheepstimmerman, en zyn Zoon in 't eerſt mee aan den

Scheeps-

scheepsbou; maar door een groote zucht tot de Konst gedreven, teekende hy Zeên, en stille wateren met allerhande soort van vaartuigen, zoo konstig, net en los van behandeling, als vast en vloejende met de punt van 't penceel gearceert, dat de Konstschilder *Bronkhorst* my verklaart heeft, nooit beter te hebben gezien; doch deze knaap stierf in 't prilste van zyn lenteleven; waarom het te verwonderen is dat hy noch zoo veel heeft konnen maken, als men van hem in zyn geboorteplaats ziet.

De Fortuin, welke door haren licht veranderlyken aart, zommigen in 't eerst tot een gelukkigen staat opbeurde, en naderhand het zeil van voorspoed swenkte, zonder naar dezelve meer om te zien, heeft grondt gegeven tot de Spaansche spreuk, welke zeit: *De Fortuin wort moede van altyd een zelfden man op den rugh te torschen.* Zy doet (op zyn Hollants gezeit) velen hun wittebrood voor af eeten. Het minste getal der menschen behout hare gunst van 't begin, tot het einde hunnes levens. Nochtans mogen wy met rede onder de gelukkigen

Onzen Konstschilder ANTOINE FRANCOIS VANDER MEULEN tellen. Deze geboren te Brussel in 't jaar 1634, had zyn afkomst uit een der braafste geslachten van die Stad, waar door hem geene middelen ontbroken hebben, om zig in wetenschappen te oeffenen, waar door de geesten geslepen, en bekwaam gemaakt worden tot verheve bezigheden; gelyk hy ook geneigt tot de Schilderkonst, en by een braaf meester bestelt, den zelven in korte jaren (schoon nog piep jong) overtrof; waar na hy zig daar in voort

oeffende door de leydingen van zyn vernuft.

Zyn neyging ſtrekte tot het ſchilderen van Geboomte, Lantſchappen, en Landbataljes, waar in hy inzonderheit deurſtak, zoo dat de zelve by de onzydige Konſtbeminnaars voor goed gekeurt wierden, en hy dus al vroeg zyn roem tot het nabuurig Vrankryk dede klinken.

Monſr.Colbert, voornaam begunſtiger dier Konſt, had ſtraks bevallen in zyne Konſtwerken, en deed hem eenige ſtukken ſchilderen, welke hy eerſt aan *C. le Brun* (die overtuigt was van des zelfs bekwaamheit, en dat hy in ſtaat was om door zyn penceelkonſt den Koning dienſt te konnen doen) vertoonde: zoo dat hy goedvond hem tot dien einde aan de Koning voor te dragen, gelyk geſchiedde: die daar op order gaf om hem van Bruſſel te Parys te ontbieden.

Vander Meulen, die nu zag dat de Fortuin hem van veere toeknikte, brak met der woon van Bruſſel op en begaf zig in dienſt van den Koning die hem jaarlyks toeley 2000 kroonen, en een vrye woning in *Gobelins*. Daar en boven betaalde hem de Koning zyne onkoſten, wanneer hy het Leger volgde. Hy is van de meeſte *Conquêtes*, of veroveringen der Steden, en andere byzondere voorvallen ooggetuige geweeſt, en heeft dus gelegentheit gehad; om de zelve naaukeurig, zoo wel de Steden met hare bolwerken, als de beſchanſingen daar tegens, met de ganſche toeruſtinge, en het aankleven van dien, in tafereelen te vertoonen. Deze ſtukken ſieren nu noch het Paleis van *Marly* en den opgang in het Kaſteel te *Verſailles*. Hy heeft ook de eer gehad dat Koning Lowys de XIV heeft voor Gevader geſtaan over een van zyne Dochters.

On-

Onderwyle kwam zyn eerste Huisvrou te sterven. Straks maakte een Nicht van *C. le Brun* toeleg om die plaats te vullen, en wist het zoo fyn en listig door voorstellingen van de *Brun* als anderen, by hem te doen, dat VANDER MEULEN geen uitvlucht bedenken konde om dien toeleg te ontgaan, zonder den haat van de *Brun* (dien hy vreesde) op zyn hals te halen. Des bewilligde hy (hoe noode) tot een tweede Huwlyk, om zig door dit verbant te vaster in de gunst van de *Brun*, die 't oor van den Koning had, te wikkelen. Doch deze nieuwe Vrouw (gelyk het gemeenlyk zoo gebeurt) wist zig by tyts van haar gelukkig lot te bedienen, en haar zelf te verryken by zyn leven; want van wat kostelykheit zy 's nachts droomde, die moest zy by daag hebben.

Hy is gestorven te *Gobelins* in 't jaar 1690, in den ouderdom van 65 jaren en begraven in de Kerk van St. Hipoplite.

Hy had een Broeder *Peeter vander Meulen* genaamt die een braaf Beeltsnyder was. Deze ging in 't jaar 1670 met zyn Vrouw in Engelant wonen, daar *Peeter van Bloemen* en *Laresilliere* hem kort volgden.

Zyn Beeltenis gaat uit in zwarte Konst, van *Laresilliere* geschildert, en van *Bekket* geschraapt.

In 't *Cabinet des singularitez d'Architecture, Peinture, Sculpture, & Graveure &c. par Florent le Comte &c.* I D. pag. 63. staat een *Catalogue* of Lyst, van de *Conquêtes*, of veroveringen des Konings van Vrankryk, en andere Konststukken, welke hy in des zelfs dienst zynde gemaakt heeft, en welke ook in plaat gebracht zyn, door *J. Hughtenburg*, *R. de Hooge*, *Nicol. Bernart*, *N. Cochin*, *Ch. Simonneau*, *Fr. Ertinger* &c.

In

In dit zelfde jaar leefde en was te Rome aan 't Hof van den Hartog *Brassano*, of *Brassiano*, JOAN GUILIAM BOUWER van Straatsborgh, een weergaloos konstig schilder van Gebouwen, Lantschappen en kleine figuurtjes op perkament in waterverf. Deze *Brassano* was in dien tyd een der grootste *Mecenassen* of begunstigers der vrye konsten, by den welken BOUWER verscheyden jaren zyn Konst geoeffent heeft, schilderende voor den zelven zyn Paleis op verscheyden wyzen in perspectyf, als ook de Galeryen, Lustprieelen, Fonteynen en marmere Beelden, nevens al het gewoel van Koetzen, Paarden, en Lyfwagten. Hy had de Konst by *Frederik Brendel* te Straatsborg, die een goed *Meniatuur* Schilder was, door welks vlyt veel werk is naar gebleven, geleert; en wort van hem getuigt dat hy op een stukje parkement van een kleenen omtrek had geschildert het Krygsleger van Koning David, en de plaats daar Absolon aan een boom hangende van Joab met een speer word doorstooten.

Van Rome trok hy naar Napels, daar hy veel gelt won, en wel langer zoude gebleven hebben maar om zekere reden (men zegt de liefde van zyn Matres) zig genootzaakt vont weder naar Rome te keeren in den Jare 1634.

Van hem gaan in print uit de Historien van Ovidius Herschepping, de *Pastor Fido* of getrouwe Harder, als ook de Passie, of 't lyden van Christus in 24 kwartplaten konstig door *Melchior Kuszel* van Augspurg geetst. Als ook verscheiden gezigten van Roomsche gebouwen, Paleyzen, Lusthoven en Springbronnen opgesiert door menigte van Beeltjes, die hoewel klein, elke onderscheyden in geslagt, door hun eygen dragten, of klee-

din-

dingen, bekent konden worden. Ja men kon zelf aan hunne wyze van ſtaan, en gaan, zien, welk een Turk, Parſiaan, Spanjaard, Fransman, Muskoviter of Duitsman was. Met zulk een naauw opmerken behandelde hy zyn Konſtwerk. Ook wort verhaalt, dat hy, ſchoon alleen by zig zelfs zynde, als hy bezig was, praatte, als of hy met de voorwerpen redenwiſſelde. Elk went zig zoo al iets aan, daar hy in zyn yver geen agt op geeft, of niet van weet; gelyk *Bamboots* geſtadig onder 't ſchilderen zyn knevels omkrulde. Eyndelyk begaf hy zig naar Weenen in Ooſtenryk, daar hy voor Ferdinant den III verſcheiden Konſtwerken maakte; en van een onverwagte ziekte overvallen, ſtierf in 't jaar 1640. *Du Piles* ſchryft dat hy te *Vienne* een Stadt aan den Donau, is geſtorven.

KORNELIS KIK geboren te Amſterdam in den jare 1635, heeft van der jeugt af aan zich by zyn Vader, die een fraay beeldſchilder was, geoeffent. Hy zelf ſchilderde ook Beelden en Pourtretten, waar onder gevonden worden die zoodanig zyn uitgevoert dat den erf van 't vel daar in na 't leven is waar genomen. Maar wanneer de geneigtheit der Konſtlievenden, tot het ſtilleven, en bloemſtukken, toenam, en *Jan de Heem* inzonderheit daar mee breed voorwind zeilde, liet hy zig raden het bloem- en fruitſchilderen ter hant te nemen, 't geen hem wel gelukte, en ook groot voordeel gegeven zoude hebben, indien hy niet zoo traag waar geweeſt. Zyn vrinden, die hem tot naarſtigheit aanmaanden, gaf hy tot antwoort: dat, als hy getrout waar, hy zyn doen meer beyveren zoude. Zyn oog viel op de Dochter van Spaaroog in de

Bank

Bank van Leening en hy kreegze door behulp van zyne vrinden tot zyn Vrouw. Straks kwam hem weer in 't hooft dat het beter, en gereeder voor hem wezen zoude, een Bloemhof by, of aan zyn woning, gereed om de zelve met meerder gemak naar 't leven te ſchilderen, aan de hand te hebben; des hy zig bediende van zyn Schoonvaders tuin, die buiten de St. Antonis Poort ſtont, en daar een bekwame woning by was. Maar deze moeſt hy ontruimen als de nieuwe uitlegging gemaakt wierd, en hy verplaatſte toen naar de Diemer Meer. *Jakob van Walskapel*, zyn leerling, die zoo veel voor de verandering niet was, wanneer hem in 't hoofd kwam om te Loenen te gaan wonen, ſcheidde van hem af. Dit was in 't jaar 1667. Deze bleef tot Amſterdam noch eenigen tyd de Konſt oeffenen, tot hy een ander beroep kreeg, dat hy nu noch waarneemt.

Kik uitgetobt kwam naderhand ook weder tot Amſterdam wonen, daar hy ook geſtorven is in den Jare 1675.

Wy hebben op het einde van onze laatſte tuſſchenreden, met het eindigen van ons eerſte Boekdeel den Lezer belofte gedaan, *dat wy in een andere Redenvoering zouden onderzoeken*, *of ten proef brengen wat de leyding vermag*, *omtrent zulke die een lagen geeſt bezitten*, *en of die door deftige voorbeelden aangeſpoort bekwaam gemaakt konnen worden tot groote onderneemingen in de Konſt.* Dit zal thans het doel wezen dat wy trachten zullen te beſchieten.

'T is van nootwendigheit, en ook in gebruik, dat de Jeugt door den toom der opvoeding geleid wort tot zoodanig een einde als haar Ouders of Opzichters oordeelen dat haar beſt en dienſtig wezen

zen zal. Doch hier in moet de voorzichtigheit maat houden, op dat zy door te lossen teugel niet verwildere, of door te engen breidel stugger worde, en uitspatte. Uit welk opzicht ik op het eerste lidt van ons voorstel zeggen kan : dat de voorzichtige opvoeding veel vermag. Dit heeft Lycurgus, wetgever van Lacedemon, zyn volk door een levendig voorbeelt willen te kennen geven. *Hy nam* (zeit Plutarchus in zyn Boek van *d'Opvoeding*) *twee jonge Honden uit een nest, voedde die op, den eenen tot de Jacht, den anderen tot de Keuken. Wanneer hy de Lacedemoniers aldus aansprak : ô Lacedemoniers! de zeedeleeringen en opvoedinge maken de deugt, en dit zal ik u aantoonen. Hier op liet hy een ring slaan op de markt, en zette in't midden van den zelven een pot met bry, en een levenden Haas, en beval beide die Honden in't perk te brengen. Elk keek met verwondering toe wat hier van komen zoude. Als nu die Honden in 't perk kwamen, liep de een straks naar den Haas, en de ander naar den Brypot, wyzende alzoo door een levendig voorbeeld hun hunnen plicht aan.*

Zeker zulke voorbeelden zyn de rechte spiegels die nut zyn. Egter gaan zy zoo algemeen zeker niet in hun gevolg ; of voorbeelden gegront op de spreuk : *Natuur, gaat boven 't leeren*, gaan zekerder. Doch om my van eerst af, zoo hard daar niet tegens te kanten wil ik den Lezer noch een staaltje aan de hand geven om aan te toonen dat de opvoeding veel vermag.

Ik heb te Dordrecht wonende een Jonge Juffrou gekent, welker Vader een groot beminnaar van de Schilderkonst was, en uit dien hoofde zig geneigt vont zyn Dochter in die oeffeninge te doen onderwyzen, 't geen zy (hoe ongaren) haar Vader

ten

ten gevalle deed. Zy kwam zoo veer in de Konst, dat wy reden vinden om haar nevens andere Konstenaressen op haar beurt ten tooneel te voeren. Maar gelyk van een waterleyding, door buizen uit een springbron afgeleit, zoo haast 'er (door verzuim van agtgeving of andersins) iets aan komt te ontbreken, straks de doorvloeying gestuit is, en ophout; zoo ging het ook met deze Juffrou. Zoo haast haar Vader, die haar altyd aandreef, kwam te sterven, hield haar Konstoeffening op.

Een Eetlustige vind zoo veel vermaak niet dat hy lekker gegeten heeft, als dat hy lekker eet. Even zoo heeft een rechtschapen Konstschilder meer vermaak dat hy schildert, dan dat hy geschildert heeft. Dit zynze die tot groote oeffeningen bekwaam zyn.

Seneca doodverwt ons een regtschapen schilder, omtrent met de zelve koleur. *Het valt den Konstenaar genoeglyker*, zeit hy, *te schilderen dan geschildert te hebben*; *de ernstige bekommernisse die hem omtrent het gansche beslag zynes werks bezig hout, vint een zonderlinge lust in de bezigheit zelve : de vreugt daar en tegen die hy na 't voltrekken van zyn werk heeft, is nergens na zoo groot ; hy geniet nu maar de vrucht zyner Konste, daar hy te vooren de Konst zelve genoot, zoo lange namentlyk als hy noch schilderde.*

Wy hebben in onze Levensbeschryving reeds velen ontmoet, die 't penceel verwisselden met andere oeffeningen die hun zekerder voordeelen schenen te beloven. Anderen weer die de Konst uit nootwendigheit oeffenden, tot hen een gelukkige Ervenis in den schoot viel, en zy toen straks de Konst vaar wel zongen. Maar dit moet ik 'er met een by zeggen : dat ik ondervonden heb dat

zulke

zulke wel voor 't meeste deel leerlingen van de laagste school zyn geweest, en geen hoogvliegers geworden zouden hebben; aangezien zy de Konst niet oeffenden uit enkele geneigtheit en liefde tot de zelve; maar ter liefde van hun zelf, en om het voordeel dat zy geeft. Ja ik maak my daar voor sterk: dat my weinig voorbeelden van groote mannen in de Konst zullen aangewezen worden; die, schoon zy gelt genoeg in de waerelt bezaten om altyd van te konnen leven, opgehouden hebben van schilderen voor het einden van hun leven.

Michael Angelo, had zulke zucht tot de Konst, dat, toen hy niet meer konde zien te werken, noch de schoone voorwerpen te Rome beschouwen, hy zig dikwils daar na toe liet leyden; om door 't voelen en betasten van de zelve zyn Konstlust vernoeging te geven.

Lukas van Leyden kon zig van de Konstoeffening tot het eynden van zyn leven niet ontslaan, men vond noch een half afgesneden plaatje by hem op zyn sterfbed.

Pet. Paul. Rubbens, wanneer hy eenige jaren voor zyn dood een wyze van beroertheit in zyn rechter arm kreeg, waar door hem niet doenlyk was groote werken meer te schilderen, liet daarom niet af van die oeffening; maar schilderde na dien tyd, Lantschappen en andere kleyne stukjes voor den Ezel, om dat dus kort by, zyn hand nog op den maalstok rustende, hy 't penceel ter naauwer nood voeren konde. Ook zouden wy een menigten van onze fraaiste Nederlandsche meesters konnen opnoemen, die niet opgehouden hebben van de Konst te oeffenen tot het einden van hun leven, schoon uit hunne nalatenschap genoegzaam

blykt dat zy 't niet uit nood, maar uit enkelen konstluft gedaan hebben.

Tot dus ver hebben wy gezien wat de opvoeding en leyding vermag, en uit voorbeelden, ook van die welke door natuurdrift aangezweept werden, betoogt dat de zelve al te onvaste voetsteun is om op te bouwen. Nu reft dat wy het tweede lit van de voorstelling in overweging brengen: om te zien *of zulke die een lagen geest bezitten, door deftige voorbeelden gespoort, bekwaam gemaakt konnen worden tot groote ondernemingen in de Konst.* Dit zal ons min moeite geven als het voorgaande; aangezien verscheiden vernuften hunne pennen over diergelyke stof voor my al hebben afgesloost.

Spreuken en bedryven van anderen (zeit Gratiaan) *zyn in een vruchtbaren geest, zaden van scherpzinnigheit, die vervolgens eenen overvloedigen oogst geven van fraje Redenen.* En op een andere plaats: *Wanneer de Rede de Natuur volgt, en de verkiezinge zig by de geneigtheit voegt, zoo verricht zy wonderen waar in het ook wezen mag. Maar zig tot eenige zaken te begeven, met een tegenstrydige drift, is te willen arbeyden om weinig te vorderen.*

Beide deze spreuken vooronderstellen een bekwaam onderwerp, te weten: zulk een dat een *vruchtbaren Geest*, en *Rede bezit*, en zegt. Dat in zulke de *voorbeelden en bedryven van anderen, zaden zyn van scherpzinnigheit, die eenen overvloedigen oogst beloven; en met natuurdrift en geneigtheit gepaart wonderen verrichten.* Door welke uitdrukkingen het tweede lit van ons voorstel krachtig beantwoort wort, met afwyzingen der zulken die een lagen geest bezitten, als onbekwaam gekeurt tot groote ondernemingen in de Konst.

Wy

Wy hebben aangemerkt dat al een groot deel der Konſtſchilders, welker levensloop en Konſtwerken wy beſchreven hebben, Italien bezocht, merkelyk hun Konſt verbetert, en weder te rug in hun Vaderlant gekeert, preuven van hun verbetering aan elk hebben doen zien.

'T is een groot behulp voor die zig in de Konſt willen oeffenen, ſchoone voorbeelden tot leyding te hebben, daar Rome vol van is. Maar de bevindinge heeft ons ook doen zien, dat 'er velen ook zoo wys van daan gekomen zyn, als zy 'er na toe waren gegaan, en daar alle die hulpmiddelen om verſtandig te worden, en een goed oordeel te bekomen: namelyk voorbeelden van brave mannen voor oogen te zien, en toegang tot de Hoogeſchool der konſten en wetenſchappen te hebben, geene veranderinge of verbeteringe hebben konnen aanbrengen.

De ſlypſteen kan het mes wel ſlypen: maar de ſnee daar aan niet geven als 'er geen ſtaal in is. De Lezer, al is hy geen Edipus, zal licht raden wat ik hier door te kennen wil geven.

Trage verſtanden (zeit Cicero) *vernoegen zig met lekende waterbeekjes, zonder naar de regte ſpringaders, die alles voortbrengen, eens om te zien.*

Een lage geeſt vernoegt zig met het geringſte in de Konſt te behandelen, en gevoelt geen prikkeling van den Roem, daar deftige mannen hunne krachten om hebben afgeſlooft, om boven anderen uit te ſteken. Hy verheft zig nooit uit die laagte, en hy bekreunt 't zig niet dat een ander meer weet dan hy. Waarom zulk een Ezels aard, niet kan bekwaam gemaakt worden tot groote bedryven. Men mach daar omtrent proef

nemen, zoo men wil; maar 't is ſtroo gedorſt. Dus met recht de ſpreuk:

Zend een Ezel na Romen,
Hy zal Ezel weerkomen,
op zulken mag toegepaſt worden.

Dus meen ik klaar genoeg dit voorſtel beantwoort te hebben, en beſluit met een ſpreuk uit voorgemelden Gratiaan aldus: *Natuurlyke geneigtheit, en volſtandige yver*, en ik voeg 'er by een goede leyding, *zyn de drie zekerſte wegen waar door men tot wetenſchap komt. Beletzelen mogen de zelve op den weg ophouden voor een wyl, de yver door geneigtheit geſpoort, haalt door wyde ſtappen het verlet weer in.*

Dit ſtemt ook Ariſtoteles toe daar hy zeit: *Dry dingen zyn 'er noodig om tot wetenſchap te komen; de natuur, onderwyzing, en oeffening: en ten zy dat de oeffening, zig by de natuur, en onderwyzing voegt, is 'er geen vrucht te wachten.*

Eyndelyk (baat het niet, 't kan ook niet ſchaden) moet ik de laffe geeſten tot den Ezel wyzen, en deze Rymregelen aldus hun toepaſſen.

De jeught, die domlings henen leeft;
En nimmer zugt tot wysheit heeft;
Noch voelt haar geeſt om hoog gedreven,
Om eed'ler geeſten na te ſtreven:
Beſchou haar Beeld in Schildery;
Op dat de ſchaamt haar prikkel zy.

'T is beter (was het zeggen van de Redenaar Antiſthenes) *dat'men tot het leeren ſpade komt, dan nimmermeer.* Want *het is ſchandelyk* (zeit * Joſeph Hal)

* In het voorbericht van zyne *Vliegende Bedenkingen.*

Hal) *voor een Mensch, dat hy onder zoo vele Leermeesters, zoo weinig Geleertheit heeft.*

Hier mee sluiten wy onze Redenvoering, alzoo de Gordyn van den Schouburg reeds opgehaalt wort, en een der Konstenaren ree staat ten Tooneel te komen.

Wy vinden reden om de Dichters van dien tyd te roemen; om dat hun pen, ons zomwyl aanleiding geeft tot het gedenken aan Konstenaars, die wy anders onder de menigte licht over 't hooft zouden zien. Als onder vele, den Konstschilder KORNELIS BRIZE. Deze schilderde byzonder Konstig en Natuurlyk Harnasschen, en allerhande Stilleven, inzonderheit brieven en papieren, ter *Trezorye*, op 't Raathuis tot Amsterdam te zien, daar de weergalooze J. v. Vondel dit volgende byschrift op gemaakt heeft:

Men riep, de Drukkunst en de Schryfkonst zal verwildren,
Nu Holland ons verbiedt 't gebruik van Fransch papier.
Ontsla u van dees zorg, sprak Amstels Trezorier:
BRIZE *bestelt papier, als hy zig zet tot schildren.*
Bezie dat Tafereel: wat ziet gy daar om hoog?
Papieren, Bul, en Brief: of schyn bedrieght ons oog.

Niet min konstig en natuurlyk, zyn die door elkander gevlogten Speeltuigen geschildert, daar het kleene Orgel in de Oude Kerk mee pronkt. Als mede het stilleven in twee groote stukken in 't Oudemanhuis tot Amsterdam, in welker eene verbeeld staat,

DE VERARMDE OUDERDOM, die, terwylze van de Nydt voortgetrokken werd, van 't Geluk ver-

laten wort enz. De Beelden zyn door A. DE GREBBER en de Harnaſſen en ander ſtilleven door K. BRIZE geſchildert, daar Jan Vos dit vaars op maakte:

Hier zietmen d'Ouderdom, door tegenſpoedt, verarmen:
Zy toont haar kracht vergeefs, nu haar 't geluk ontgaat.
Wie geen gehoor verkrygt is vruchteloos in 't karmen.
De Nydt, die 't al verſlint waar dat zyn Zeiſen ſlaat,
Poogt haar in 't diepe graf, het ryk der Doôn, te ſmooren.
Wie oudt in armoe raakt heeft alle hoop verlooren.

In 't ander daar de OUDERDOM komt by Amſterdam, die den Overvloet by zich heeft enz. door den zelven.

Hier komt men Amſterdam, uit nood, om byſtant ſmeeken:
Want elk bevint haar ſchoot bezorgt door d'overvloedt.
Wie 't Y zyn noodt ontdekt, zal haart, noch diſch ontbreeken.
Haar inborſt mildt van aard, die elk met hulp ontmoet,
Wort van den Hemel op het allermilſt bejeegent.
Wie Oude en' Armen helpt wort wêer van Godt gezeegent.

Hier volgt ....BLEKERS, Konſtig Beeldſchilder van Haarlem. De hoogvliegende Arent der Dichtkonſt J. v. Vondel gedenkt twee van zyne Konſtſtukken; de Triomferende Venus, voor zyne Hoogheit den Prins van Oranje: en zyne Danaë voor den Heere van Halteren, Baljuw van Kenne-

nemerlant, geschildert op welk laatste hy dus zeit:

Dees naakte kan een' Godt bekooren,
En 't godlyk gout haar hart en oogh.
Hoe vlamtze op 't gout, dat van om hoogh
Door 't kopren dak van 's Vaders tooren
Gedropen komt in haren schoot!
Wat mogen toch de blinde menschen
Zoo blint om schoone Kinders wenschen!
De schoonheit is in last en noot.
Wat sluit geen goude sleutel open?
De snoeplust vreest geen scherpe wacht,
Metale poort, noch diepe gracht.
Hy komt van boven ingeslopen,
Maar vint 'er niets dan verf en doek,
En zy een' schyn van roode schyven:
Zoo laet de Maaght den handel dryven,
Zoo valt de Kunst een' Godt te kloek.

Na hem volgt FRANS POST, tytgenoot van den braven Lantschapschilder Pieter Molyn mede een Haarlemmer van geboorte.

Zyn Vader Jan Post geboren 1614 hanteerde, het Glasschilderen tot den jare 1639.

FRANS had een Broeder die een berucht Boumeester was, door wien hy kennis kreeg aan Prins Maurits die naderhand het huis aan den Haagsen Vyverberg liet bouwen. Deze ziende zyne bekwaamheit lokte hem in den jare 1647 mee naar de West-Indien, daar hy verscheiden jaren bleef, zig oeffenende in die Lantgezichten naar 't leven af te teekenen, en te schilderen. Wedergekeert zynde met dien Prins heeft hy zig bedient van die aftekeningen, en verscheiden van de zelve in den jare 1688 op 't Huis Ryksdorp buiten Wassenaar

geſchildert. Behalven menigte van Weſt-Indiſche Lantgezichten die hy voor deze en gene met groote lof geſchildert heeft, is 'er ook als noch op 't Huis te Honſlaardyk een groot ſtuk van hem te zien. Hy is begraven tot Haarlem in de Groote Kerk op den 17 van Sprokkelmaant 1680.

Delf mee niet onvrugtbaar in 't voortteelen van Konſtenaars heeft ook voortgebragt uit Dirck Isnoutsze van Nes, en Katarina Verburch,

JOHAN VAN NES. Welke om zyn groote drift die hy tot de Konſt hadde, van zyn Ouders beſtelt werd by den beruchten *M. Mierevelt*, door wiens onderricht hy in korten tyd zoo veer kwam, dat hy in ſtaat was van op zyne Konſt te konnen reyzen: gelyk hy dan ook eenige jaren in Vrankryk en Italien geweeſt, en wederom in zyne geboorteſtadt gekomen; vele brave Pourtretten als ook ordonantien geſchildert heeft, en geſtorven is op den 26 van Grasmaand 1650.

Dit zelve jaar ſtorf ook de Konſtſchilder JAN VAN HOEGK geboren tot Antwerpen. Deze had de Konſt geleert by P. P. Rubbens, en de wyze van zyns Meeſters behandeling zoo wel afgezien, en zig daar aan gewent, dat hy in Italien zynde, by verſcheiden Kardinalen om zyn Konſt in groot aanzien was. Maar gelyk de Menſchen veeltyds tot verandering geneigt zyn, zoo trok hy van daar met voornemen om naar zyn Vaderlant te keeren: maar werd aan 't Hof te Weenen aangehouden, en van den Aardshertoog Leopoldus wel ontfangen, in wiens dienſt hy ook geſtorven is, in de lente van zyn leven.

In zyn tyd leefde ABRAHAM STAPHORTIUS, de Zoon van Do. Johannes Staphortius, een yverig deugzaam en godvrugtig Leeraar, die menigte

van

van jaren de Gereformeerde Kerk te Dordrecht met leer en voorbeelt heeft gesticht. Hy was een goet pourtretschilder, maar een losse bol, en die in zyn levensgedrag niet minder als naar zyn Vader aarde. 'T werd maar kortswyl by hem gerekent, als hy in de kroeg zittende, een stuk kryd nam, of een stuk houdskool en daar mee op den muur een Preekstoel teekende, en daar in een mannetje met een langen baard, en dan tot zyn kittebroers zeide; wilt gy myn Vaar eens zien? Ook leefde JAKOB VAN HASSEL in dien tyd, welke fraye Lantschappen en vervallen Roomsche Ruynen schilderden. Als mede BARENT BISBINK Disciepel van Jan Both, DIRK VAN DUIVELANT, en ABRAHAM VAN DYK, die moderne ordonantien schilderden, en zyn meesten levenstyd in Engeland heeft doorgebrocht. KRISTIAAN SIRIEP, die distels en kruiden op de wyze van Otto Marseus schilderde. En KORNELIS VAN SLINGERLANT anders *Zeehaan*, mede een Dortenaar. Hy kreeg deze Bentnaam uit hoofde dat hy tweemaal de reys naar Romen over zee gedaan had. Hy was beide Schilder en Kok, en woonde te Dordrecht by de Groothooftspoort, over 't Offenhooft daar hy ook gestorven is.

Op hem volgt PIETER FRITS, anders *Welgemoet*. Deze Bentnaam waar mee hy te Romen maar 17 jaren oud zynde, benoemt werd, ontsproot by gelegentheit van zeker zinnebeeldig toestel op zyn intrede, of inhulding in 't Konvent. Zyn Bentbroeders hadden (gelykze doorgaans gewoon zyn iets byzonders te vertoonen 't geen vremd, of potzig is,) gekleurd papier kokerwys 't zamen geplakt; voor aan wat wyder, en dus vernaauwende op 't end, zoo dat het tot een Cirkel gebogen naar een

Slang geleek, en d'Eeuwigheit volgens d'afbeelding der aloude Egiptenaren vertoonde. Deze papiere Slang natuurlyk gekoleurd en met zyn ſtreepen beſchildert, hadden zy van binnen met klapbuſſchen opgevult, die zy te gelyk door een ſnoer met buskruit beſtreken aanſtaken, naar dat zy hem in het midden van die Slangcirkel geſtelt hadden: en wyl hy zoo onverſchrokt en welgemoet, zonder daar van daan te vlugten, de ſlagen en vlam van 't buskruid uitſtond, doopten zy hem *Welgemoed.* Als nader blykt uit dit volgende Vaars, by d'inhuldiging met algemeen toeſtemmen, uitgeſproken:

Welkom, welkom, Konſtgenoot:
Nieulings in 't beruchte Romen
Dat de Konſt kweekt in zyn ſchoot
Uit uw Vaderlant gekomen;
En ten eerſte u aan de Bent
Aangeeft (welker roem zal ſteig'ren
Onbezwalkt tot 's Waerelts ent.)
't Konſtgenootſchap wil niet weyg'ren,
U 't ontfangen in der min.
Wil de Konſt dan helpen bouwen,
Tot gemeenen roem, en in
Onze Bend uw ruſtig houwen.
Gy hebt Welgemoed de plicht
Van het Bentrecht zonder vreeze
Doorgeſtaan: uit uw gezicht
Was in 't minſte niet te lezen
Dat naar eenig ſchrikken leek.
Daar uw groots gemoed uit bleek.
Dus van yder een geprezen,
En als Broeder thans begroet,
Met uw Bentnaam, die zal wezen
En ook blyven, Welgemoet.

Zyn

Zyne wyze van ſchilderen was, zoo wel als zyne verkiezingen, verſchillig van anderen: want ik heb Zeedeſtukken van hem gezien, ook Spoken, die geeſtig en vremd van vindinge waren. Hy onthielt zig, na dat hy van Rome was wedergekeert, meeſt te Delf, daar hy ook geſtorven is, en geneerde zich naderhand, en ondertuſſchen dat hy noch ſchilderde, met de Schildery- en Printhandel, daar hy byzonder toe bekwaam ſcheen, wyl hy in dat verſtant was, dat die handel zoo eerlyk niet als ander ſoort van koopmanſchappen moeſt gedreven worden.

Nu wy al een deel brave Konſtſchilders, die leden van de Roomſche Bent waren, van onzen Schouburg (hun rol geſpeelt hebbende) hebben zien vertrekken, en op nieus aan dit tegenwoordige ſtaal zien, hoe zy zich onder malkander, door geeſtige bedryven, en andere vrolykheden hebben weten te vermaken, luſt het ons van den ganſchen zwier van dit Bentleven een ſchets te malen.

De Bent (zeit S. v. Hoogſtraten) *is in onzer voorouderen tyd ingeſtelt, tot verkwikking der ſluimerende geeſten. Daar ontfangt men de groene aankomelingen met geeſtigen toeſtel, en vereert 'er met nieuwe namen van krachtigen zin. Daar ſpoelt men de zorg en laatdunkenden waan in zoeten Albaan af, en herwiegt men de genen, die nog niet wel gebakert zyn enz.*

De wyze van 't inhuldigen in de Bent, de potzige vertoonzelen, en 't Bentleven heeft Bonav. van Overbeek, door Askaan in verſcheiden ſtukken doen afſchilderen, die door M. Pool in plaat zyn gebracht. Daar uit kan men zien den gantſchen zwier van 't Roomſche Bentleven, en hoe

't

't ontrent de vertooningen, wanneer een nieuling ingewyd, de Benteed afgenomen werd, en op 't Bentmaal toegaat; wanneer zomwyl om de dampen van de maag en 't hooft meer lucht te geven, het gezelschap zig tot een omtocht of wandeling naar buiten begeeft, 't geen wy om ons tweede deel met een klucht te sluiten, in vaarzen hebben beschreven, zoodanig als de beteekenissen der Bentnamen ons stof en leyding daar toe aan de hant gaven: Waarom wy de namen ook niet naar het bedryf, maar het bedryf naar de namen hebben moeten schikken; op dat de zelve in hun natuurlyke zinduiding mochten geplaatst worden. Dus wy ook in 't zelve een spiegelgevegt moesten bedenken; om zommige namen niet uit hunne beteekenis te wringen, of in te voegen waar zy niet eigen zyn, of te pas komen.

Is zulks, als wy vertoonen zullen, niet op eene stont gebeurt, het is op verscheiden tyden voorgevallen, en wy hebben daar in het voorbeelt der Tooneeldichteren gevolgt, welke alle byzondere zaken die tot een zelve einde doelen, in een bedryf doen 't zamenloopen.

BLonde (1) *Febus* groots gehult,
Had den (2) *Horisont* vergult

En

(1) *Franciscus de Wit*, Hist. Schild. van Gent, dog wierd meest Apol genoemt; om dat hy ook een Dichter was, maar in beide slecht. Jan Vos (dat my in den zin schiet) maakte op een slecht stuk Schildery daar een kreupel rympje by geschreven was, dit volgende puntdicht:

Dit Rym en Schilderstuk zyn eveneens van aart:
De maalkonst deugt niet veel, en 't rym is ook niet waart.
Waarom of Jas het stuk niet voor het rym deed wyken?
Om dat het rym en 't stuk elkander zou gelyken.

(2) *Jan Francis van Bloemen* Lantf. Schild. van Antwerp.

En de Lucht met glans bestreken,
Spiegelde zig in de beken
  Bronne, en stroomend kristallyn
  Van den gryzen Tyberyn,
En zyn tintelende stralen
Koestert heuvelen en dalen:
  Doet de (3) *Tuberoos* vol roem
  Boter, (4) *Zon*, en (5) *Distelbloem*,
Met veel luister openluiken,
En de (6) *Lely* lief'lyk ruiken;
  Daar de (7) *Weyman* met zyn vrint
  (8) *Koridon* (9) *Vermaak* in vint
(10) *Snip*, *Patrys*, en *Goutvink* roeren
(Daar de *Vogelaars* op loeren)
  Hunne vlerkjes by 't gekweel,
  Wyl het gorgelend gestreel
Van den (11) *Lewerik* in 't zingen,
Schynt ten wolken in te dringen,
  Moedig op zyn zangstem. Maar
  (12) *Bontekraay*, en (13) *Ojevaar*,

En

(3) *Jakobus van Spyk* Hage, Pourtr. Sch. (4) *Pieter vander Hulst* Kruide Sch. van Dord. (5) *Karel de Vogel* Bloemsch. van Mastr. na hem *Andries Verhoeven* van Antw. (6) *F. Ziereels.* (7) *Jano* anders *Hansje Blondeau.* (8) *Adriaan vander Kabel.* (9) *Nicolaas le Grand* van Antw. (10) *Augustyn Terwesten* Hage, Histor. en Sold. Schild. (11) *Jaques Vaill'ant.* (12) *Daniel Mytens* braaf Schilder van 's Gravenhage. Korn. van Ryssen die te Rome op zyn Doopmaal geweest is, heeft dit Vaarsje daar op gemaakt.

Gevels sieren de gebouwen,
  Schoone Wimpels sieren 't Schip,
Hoofdsieraad vermooit de Vrouwen
  'T Rozeblosje siert de Lip,
En de Wangen, ook de Kleeren
  Worden door haar kleuren fraay;
Dus wort g' ook tot uwer eeren
  Onze bonte BONTEKRAAY.

Deze

En des (14) *Arents* knaſſerbekken,
Ruſter uit den ſlaap opwekken;
Die noch vaak'rig 't *Zoetgeluit*
Van de *Zakpyp*, en de *Fluit*,
Keurt voor (15) *Orpheus* goude ſnaren;
Die de dieren deed vergaren.
Wyl de meeſte Schilder (16) *Jeugt*,
'T nachjen over in *geneugt*
Kroezen zaten uit te veegen,
'T geen dat (17) *Welluſt* onder 't leegen
Ruim zoo ſmaaklyk in dien ſtant
(Als in 't ſchoon Luylekkerlant
(18) *Bryberg* (19) *Vlyt*, en *Gladbek*) ſmaakte.
Schrobber, die 't noch ſchap'lyk maakte,
Zat met (20) *Slempop*, *Sukkelaar*,
En de *Lichtmis*, paar by paar;
Daar zy ſlaap'rig uit de pullen
Zondergelt het (21) *Korpus* vullen.
(22) *Moet*, en *Wekker* ſtiet hun aan,
(23) *Ram'laar* ſprak mee van te gaan
Doen een wandeling naar buiten;
Onverdacht dat daar uit ſpruiten
Zou zulk ſchrikkelyk (24) *Tempeeſt*:

Waar

Deze heeft nog een Zoon dat een braaf Meeſter is, en woont te Stokholm in Zweeden.

(13) *Dyonizius Godyn* Beeldſch. van 's Gravenhag. (14) *Matteus Terweſten* Hage, Hiſt. en Sold. Sch. (15) *Filip van der Does.* (16) *Monnaville* Hiſt. Sch. van Antw. (17) *Paul* Zeeſchild. ook Maneſchyne. van Antw. (18) *Gillis du Mont.* (19) *Klaaſſens* Hiſt. Sch. van Antw. (20) *Theodoor Viſſer.* (21) *Arnoldus Quellinus*, welke de marmere beelden op 't Amſterdamſe Kapitool gemaakt heeft. (22) *Hans Martyn* Hoogduitſ. Hiſt. Schild. Dee. van *Carel Lotti* en Cavalier Daniel. (23) *David de Koning* Vogels, Bloem. en ander ſtilleven ſchild. van Antw. (24) *Pieter Molier* van Haarlem.

Waar toe *Kamphaan* wel het meeſt,
Door zyn Vechtluſt aan het branden,
Oorzak was. Hy ſloeg zyn handen
Eerſt aan (25) *Stilheit*, die verplet
Door dien oproer ſtont verzet.
(26) *Kaper*, kwanzuis mee verbolgen,
Wil met (27) *Mars* het vechtſpoor volgen.
(28) *Loſſenbruy* valt (29) *Standaart* aan.
Lichtmis derft den (30) *Ridder* ſlaan.
(31) *Jaſon* met zyn vuiſten ſtooten.
Zy ontzien noch kleen of grooten.
(32) *Mitridaat* woog veel te licht
Tegen (33) *Mars*, die met zyn ſchicht.
En zyn vreeſſelyke blikken,
(34) *Charon* zelf zou doen verſchrikken.
(35) *Cefalus*, en *d'Afrikaan*,
(36) *Vrome* en (37) *Archimedes* ſtaan
(Om wie met de vlag zal ſtryken)
'T ſpel met aandacht aan te kyken.
(38) *Gladiator* maakt gewelt
Zet zig ſchrap in 't worſtelvelt
Tegen (39) *Ryngraaf* en (40) *Janitzer*,
Schoon die pal ſtont als een Zwitzer,
Daar de wakk're (41) *Batavier*,

By-

(25) *Jan van Lint* Paard. ſch. (26) *Pieter de Zeelander* Zee en Scheepſcb. (27) Bloemſchild. uit Zweden Dee. van Diſtelbl. een vloeker, en die door dikwils vechten zyn een oog verloren had. (28) *Adriaan Honing* Lantſch. Schild. van Dort. (29) *Pieter van Bloemen* Batalje Sch. van Antw. (30) *Gomarus Wouters* Hiſt. Sch. van Antw. (31) *Jakob Torenvliet* van Leyden Geſelſ. Schil. (32) *N. van Haringe*. (33)—zie 27. (34) *Jan vander Hooge*. (35) *Nolbertus van Bloemen* Gezelſ. Sch. van Antw. (36) *F. Matheus* van Antw. (37) *Abraham Genoels* Lantſ. Sch. van Antw. (38) *Jokob de Baan* Pourt. Sch. van s'Gravenhagen. (39) *Abraham Breugel* Bloemſch. van Antw. (40) *Pieter Hofmans* Bataljeſch. van Antw. heeft lang met *Zantruiter* Lantſ. Sch. in Turkyen geweeſt. (41) *Samuel van*

Byſprong onder 't woeſt getier;
Om den Oorlogsbrant te ſtillen,
En te ſlechten de geſchillen.
„ Zou 't wel waar zyn dat men zeit:
„ Noach heeft de Meſt geleit
„ (Zoo van tamme als wilde Dieren
„ Die geen breydel kan beſtieren)
„ Om den wortel van den ſtam,
„ Waar van d'eerſte wyndruif kwam;
„ Waarom 's ook der menſchen geeſten,
„ Dikwils van den aard der Beeſten
„ Byzet; wanneer z' al te veel
„ Wynvogt golpen door hun keel:
„ Zelf die nuchter zyn als ſchapen,
„ Worden dronken Leeu of Apen.
'T helpt niet wat (42) *Merkuur* ook zeit.
(43) *Polidoor* of (44) *Eervrucht* pleit.
(45) *Diomeed* en (46) *Vrientſchap* vluchten,
Daar zy ſtoot noch ſlagen duchten.
(47) *Heremyt* en (48) *Snuffelaar*,
Maakten zulk een groot misbaar,
Dat elk toeliep om te ſcheiden.
(49) *Moedt* liep d' (50) *Eerſte* tuſſchen beiden.
Woede oploopenheit geſtuit,
Moeſt dit rot ter kamer uit,
(Hoe zy laſteren en raazen)
Tegens wil den aftocht blazen.
'T wyl dat d'een werd (51) *Bokkebaart*,
D'ander (52) *Aap* genoemt, niet waart
Dat

Hoogſtraten Hiſt. Sch. van Dordr. (42) *Filip Roos* Beeſteſch. (43) *Johannes Glauber* Lantſ. Sch. (44) *Momper* Lantſ. Sch. van Antw. (45) *Willem Doudyns* Hiſt. Sch. van s'Gravenhagen. (46) *Theodoor vander Schuur*. (47) *Herman Zwanevelt* Lantſ. Sch. van Woerden. (48) *Otto Marceus* Kruid en Slange Sch. (49) Zie 22. (50) *Guilhelmo van Ingen* Hiſt. Sch. (51) *Karel de Jardyn* Beeld. Lantſ. en Beeſteſch. (52) *Franſois Beeldema-*

Dat ze ooit in 't gezelschap kwamen
En zig zelve moesten schamen.
Met zoo kwam de nasleep aan
'T volkje van de *Bent.* (53) *Askaan*
Was als Bachus uitgestreken,
Zyne leeuwenhuidt een deeken
Ruig, omgordelt met een bant.
Aldus pronkte hy parmant
Onder schaduwe en den lommer,
Van zyn hoofdkrans buiten kommer;
Als de gever van den Wyn
Die den mensch vervrolykt. Zyn
Ryksstaf was een (54) *Brypotlepel* *
Die ook strekte tot een klepel
Als hy op zyn (55) *Keteltrom*
Maakt zoo luiden veltgedrom
Dat zelf d' (56) *Echo*, hoe verscholen;
Weergalmt uit verborgen hoolen.
Hy zat op een wagentroon,
Nevens hem de schoone (57) *Adoon*
Die voor Ariadne speelde
Om de Fabel te verbeelde.
Elk sprong om de Veltkoets heen
Als een (58) *Satyr* fluks ter been

ker Hage. (53) *Dominicus van Wynen* Hist. en gezelsch. Sch. (54) *Hans Jordaans.* * *Podepel.* Hist. Sch. van Delft. (55) *Jan Bunnik* Lantl. Sch. 56 *Klaudius Albertus Sevin* Hist. en Portr. Sc. van Bruss. (57) *Kornelis de Bruin*, wiens Reisbeschryving in druk uitgaat. (58) *Korn. van Ryssen*, Konstig Goudsmit, Steenzetter, en geestig puntdichter, welke een lidt van de Roomze Bent was en in den Jare 1667 en 1668 met de zelve veel omgang gehad heeft; die ook een lyst van de toen tegenwoordige Bentvogels gemaakt heeft, die wy overgenomen hier te pas gebragt hebben. Hy was byzonder potzig, dog niet min stekelig van aart overzulks zy hem dien Bentnaam niet zonder reden gegeven hebben.

Of als (59) *Pan*, daar hy de reyen
Voordanſt als zy ſpelemeyen.
(60) *Geeſtigheit* en (61) *Opgang* ſtak
(62) *Welgemoet* d' (63) *Olyvetak*
Op, ten (64) *Zinnebeelt* van vrede.
Dus deed (65) *Studie*, dus deed mede
(66) *d'Ordonantie*, en de (67) *Vlucht*
Op de blymaar van 't gerucht:
Strekkende tot vredebooden;
Om den Wyngod in te nooden.
Die zig toont van (68) *Goeden wil*,
En gebied zyn reiskoets ſtil
Te doen ſtaan, en zyn trawanten
Zynen Wynſtandaart te planten.
Die dit willig, moe getorſt,
Zonder (69) *Uitſtel* doen; want dorſt
Had hen op den weg bekropen.
Straks gaan alle keelen open,
Voor de volle Bent (70) *Bokaal*,
Ingeſchonken tot onthaal
Van de nieuwe aankomelingen.
(71) *Slempop*, die 't beſtel der dingen
Had, riep: Luſtig, drinkt en eet,
Ziet den diſch met koſt gereet,
Daar een dronk wel op zal ſmaken:
Luſtje Amandelen te kraken,

Luſtje

(59) *Jan Lis.* Hiſt. en gezelſ. Sch. van Oldenburg. (60) *Ary vander Kabel* van Ryswyk. (61) *Nicolaas Piemont.* (62) *Pieter Frits*, gezelſ. en ſpook Sch. van Delft. (63) *Verhulſt* Hiſt. Sch. van Antw. (64) *Adriaan Foly* Hiſt. Sch. van Koppenhagen. (65) *Francis vander Kappen* Hiſt. Sch. van Antw. naderhant aan *Hendrik van Lint* gegeven, die mee van Antw. en een fraije Lantſ. Sch. was. (66) *Izaak de Moucheron* fraay ſchilder van gebouwen, water en Lantgezichten van Amſt. (67) *F. Moens.* (68) *Theodoor Wilkens.* (69) *François de Meyer.* (70) *Bartolomeus Martens* konſtig Goudſmit van Antw. (71) *Theo-*

Luſtje Steur, of Kaviaart,
Zult, van velerhanden aart,
Of ook zoute Krakelingen,
Keur van veel verſnaperingen?
(72) *Meleager* vatte voort
'T wilde zwynshooft. Op myn woort
Sprak hy : dit is wis en zeker
'T lokaas voor een friſſen beker.
(73) *Volger* volgde op 't zelve ſpoor;
Diende (74) *Vlytig* elk wat voor.
Maar (75) *Sinceer* die zig beſchonken
(Na de Bentkelk was gedronken)
Voelde, kroop in eenen hoek.
(76) *Dapper* riep ſtraks, houje kloek;
Laat ons liefſt een pypje rooken
By (77) *Leander*, reeds aan 't ſmooken.
Ronduit mee 't getal vermeert,
Dien meer brein als ſpraak ontbeert,
Wil als wysgeer redeneren,
En verborgen dingen leeren:
Maar verdwaalt zelf daar hy ſtaat,
In den doolhof van zyn praat.
Wyn hervormt der Menſchen geeſten.

door Viſſer Lantſchapſch. *H. Mommers* van Haarlem. (72) *Jan Baptiſt Breugel.* (73) De naam van dezen is ons onbewuſt, alleen hebben wy dit onderſtaande vaarsje met zyn Bentnaam bekomen.

Gy die als Broeder van ons allen wort gegroet,
Volgt na des Bents gebruik in alles wat gy doet;
Zoo zal ons Broederſchap, u daar om altyd roemen:
En een Navolger van de Roomſe Bentwet noemen.
Zoo blyf uw naam en faam, voor altyd buiten ſchuld;
Mits gy NAVOLGER *zyt, en het ook blyven zult.*

(74) zie 19. (75) *Arent Teerling* van Alkmaar. (76) *Joans Vernero Tam.* fraay Bloemſch. (77) *Kriſtiaan Reuder.* Batalje-

Schoeit hun drift op vremde leeſten.
Maakt den wyzen tot een zot,
En ten doel van yders ſpot.
(78) *Studie* raakt geheel te ſuffen
En (79) *Ballon* verſtout te bluffen,
Dat hy uit d'aloude *Stam*
Der Trojaanſche Helden kwam,
Daar de ſchriften van gewagen,
Die zyn ſtamroem helpen ſchragen.
Daar (80) *Saturnus* tegen pleit
Op de wiſſe onzekerheit:
En dat al die zig beroemen,
En uit trots een (81) *Afdruk* noemen
Van (82) *Eneas* dwaasheit was,
En 't bewys zoo broos als glas:
En volſlagen zotheits teek'nen
Zyn, van (83) *Romulus* te reek'nen.
(84) *Exter* 't klappen mee gewent,
Zwetſt op 't vaſte (85) *Fondament*
Van zyn konſt, die zoo veer boven

An-

ſchild. (78) zie 65. (79) Deze bynaam is eerſt aan *Petit Jan* reysgezel van *Jan Toebak* (beide Hollanders) naderhant aan *Pieter Verbruggen* gegeven 'T is te zeggen *Windbul.* In Italien en Vrankryk worden zulke Windballen van een Ezelsvel toegenaait en met wind opgeblazen, gebruikt om mee te ſpelen. *Jak. Callot* heeft zulks (om 'er begrip van te geven) in een printje verbeeld, daar de wyze van daar mee te ſpelen en de hoegrootheit van de Windballen uit te zien is. (80) *Pieter van Sikkelers.* (81) *Jacomo de Heus* Lantſ. Sch. van Uitrecht. (82) *Steenvoorden.* (83) *Bonaventuur Overbeek*, die de Roomſche Ruynen naar 't leven geteekent, zelf geetſt, nevens een beſchryving in druk gebracht, aan de Brittanniſche Koningin Anna opgedragen heeft. (84) *Franſois Henrie.* (85) *Rouw* braaf Hiſt. Sch. uit Zwitzerlant, heeft voor den Lantgraaf van Heſſenkaſſel verſcheiden *Blafons*; Zolderſtukken gemaakt. In Italien zynde ſchilderde hy de Zaal van *Pet. de Courtone* in 't kleen na. Naderhant ging hy met *Gouds-*

And're in ſchoonheit was te loven,
Als de (86) *Vogel Fenix* by
And're vooglen. *Goethart* vry
Van dit malen als de gekken,
Had (geen Menſch ſprak van vertrekken)
Daar zyn (87) *Speculatie* in.
Dit ging (88) *Slempop* naar zyn zin,
Stoorde zig niet aan 't gekwezel,
Maar ſtont als een (89) *Gouden Ezel*
Pal, en op zyn kracht parmant,
Met de kelk ſteeds in zyn hant.
Wyl dat (90) *Hector* ſtont te roemen,
En bedryven op te noemen,
Van zyn ſchicht als (91) *Kupido*,
Daar hy was zoo dor als ſtroo.
Wis'ling melt de Wiſſelingen
Van den tyd, en 't lot der dingen:

bloem te Hamburg wonen. (86) *De Winter* Hiſt. Sch. van Antw. (87) *Jan Teyler.* (88) zie 71. (89) een Duiter. In de Bent hadden zy hem *Ezel* gedoopt, maar hier over te onvrede, zeide hy: dat hy dus gebynaamt niet in zyn lant zou durven komen, en prezenteerde aan de Bentvogels eenig gelt om voor te drinken; des zy hem eene andere benaminge zouden geven, 't geen zy aannamen en noemden hem uit potzery den *Gouden Ezel.* (90) *Barent Appelman.* (91) De naam van dezen is my onbekent. Korn v. Ryſſen te Rome zynde heeft hem (na 't my toeſchynt) helpen inhuldigen en dit daar op gemaakt:

In alles wat 'er leeft is altyd min van nooden,
Door min beſtaat het al, door min leeft alle ding,
Alleen niet op der aard, maar zelf ook by de Goden,
Ja zo 't de min niet deed, de Waerelt die verging.
Wy, die ons Roomſe Bent, volmaakt te wezen roemen,
En dachten dat de min ontbrak aan onze Bent,
U hier met d'eernaam van ons minnegootje noemen,
Of anders KUPIDO, *by kleen en groot bekent.*

Hoe de Konst geraakt in noot,
Moet gaan bedelen om (*) broot;
Om dat thans die Konst beminnen,
'T meest maar doen om gelt te winnen;
Zulks wanneer z' 'er bot na bien,
Twee kaptalen daar in zien.
Hoe dat Konst en Konstenaren,
Outyts in groote achting waren:
Dat het nu niet is als 't plag;
Datmen brave Schilders zag
Als een (92) *Gouden Septer* eeren.
Zoo, zoo kan de kans verkeeren.
Brave sprak van scheiden: dog
✠ *Stoppertje* begeerde noch
Eerst de (†) *Mantelpyp* te smooken,
Daar op riepenze allen: Rooken.
Dan alleen de *Nachtraaf* niet:
Die elk een tot blyven ried,
Zei: men moet'ze als prullen wraken,
Die geen (*) Jonas kunnen maken.
Reeds ontvonkte d'(93) *Avontstar*,
Aan 't gewelfsel, die van ver,
'T Zonnelicht in 't Westen dalen

Zag,

* Een spreekwoort datmen dikwils gebruikt als 'er weynig gelt voor een Konststuk kan bedongen worden. J. Vos (als Roel de Bakker schilderyen voor Brood kogt) vont 'er dit op:

Roel kocht veel Konst om broot; men raakt'er niet voor kunst aan.
Wiens Konst om broot gaat, Roel die laat zyn broot om kunst gaan.

(92) *David Beck.* Hoffch. van Kristina Koningin van Zweden.

✠ *La Tombe.* Deze Bentnaam werd hem gegeven, om dat zoo haast hy by zyne Lantsluiden kwam, straks sprak van een pyp toebak te stoppen.

† Een vond, om 't gezelschap wat langer by malkander te houden.

* Dit wil zeggen: Drie dagen, en drie nachten zonder slapen by 't gezelschap over te zitten. (93) *Daniel Seyter.*

Zag, met ingekrompen ſtralen;
Om te ſluiten de omloopkring.
Elk kon, nu 't op ſcheiden ging,
Als de (94) *Papegajen* klappen,
Of als marktdoctoren ſnappen.
Eindlyk raakt dit Rot aan 't gaan.
Slempop, die nog drank zag ſtaan,
Spalkt zyn keel op, en zyn lippen,
En liet 't resje binne ſlippen,
Of hy 't door een *Trechter* goot:
Maar gebolt door dezen ſtoot
Moeſt het (95) *Korpus* laten zinken
Op den gront neer. *Wellust* hinken
Ging, het euvel deed hem wee
Aan zyn hiel en groote tee.
Wie den Honing likt moet lyen
'T ſteken van de nyv're Byen.
Weelde is niet altyd van duur.
'T ſpreekwoort zeit: *na 't zoet komt 't zuur.*
(96) *Mengelaar* maakt vremde gieren,
Loſſe draaijingen en zwieren.
(97) *Yver* blyft zomwyl in 't gaan
Als een houte *Leeman* ſtaan
Styf, en roerloos zonder ſpreken,
Wat elk bidden mag of preken:
Of gelyk een (98) *Pyramyd*
Aan de graven toegewyd.
Dees gelyk een ſchim ontſluipen.
Genen als de (99) *Schildpad* kruipen.
And'ren als een (1) *Krab* op zy.

Hiſt. ſch. van Weenen. (94) *Marcell. Sibrechts.* (95) Zie 21. (96) *Maurits Bibe* van 's Hartogenboſch. (97) *Jacomo van Staverde* Bloem- en vrucht-ſchild. van Ameſfoort. (98) *Albert van Spiers.* (99) *Françoois Danks.* (1) *Jan*

(2) *Voordewint* zet alles by
Om zyn woning te bezeilen,
Dog hy ploft, vergist in 't peilen,
Als een (3) *Zantzak* op den gront.
Maar (4) *Fortuin* die zig verstont
'T zeil met voordeel te beheeren
En het lings, en rechts te keeren,
Op de streken van 't kompas,
'T eerst in veil'ge haven was.
En schoon (5) *Piktoors* en (6) *Lantaren*,
'T hunnen dienst tot Leidstar waren,
Stiet hun volgeladen Schip,
Dikwerf tegen zand, en klip:
Doch wyl zy geen rampen leden,
Na dees Benttocht (7) ***Wel te Vreden.***

Asselyn Amsterdammers. (2) *Gillis vander Meren.* (3) *Alberto Clovet.* (4) *Robbert du Val* Hagenaar. (5) *Kasper van Wittel* Miniatuur sch. van Amesfoort. (6) *Jan Baptist d'Assenie* Hist. sc. van Doornik. (7) *Dominicus Schaft*, eerst beelde en pourtretschild. naderhand Wayersch.; om dat zyn hand beroerd werd.

Vele myner Konstgenooten, welker Bentnamen hier ingeweeven zyn, noch in leven zynde, hebben deeze bywoningen voor een uitspanning in de dagen hunner jongelingschap gehouden, en naderhant zig zoo gedragen,dat alle brave luiden achting voor hun hebben. *ô Hoe gelukkig zynze* (zeit meergemelde Hoogstraten in zyn Schilderboek op pag. 207) *dien dit ten goede gedyt! en die als de verjongde Ram van Medea, uit den Bentketel springen, daar zoo menige Pelias in versmoort blyft: Ja overgelukkig zynze, die hun dwaasheden*

over-

overleven, en hunne zotheden nazien. Waarom hy ook de Schilderjeugt waarſchuwt, dat zulk gezelſchap *vol gevaar ſteekt, inzonderheit voor levende geeſten die lichtelyk verleid werden.*

Wie deze *Pelias* even gemelt was, en het onbezonnen bedryf van zyne Dochters enz. Kan de Lezer vinden in het 3 Hoofdeel van 't 7 Boek der Hervorm. van Nazo, dien wy ook eindigende bericht doen, dat het derde Deel van den Schouburg der Konſtſchilders, in veel korter tyd als het tweede Deel, ſtaat in 't licht te komen, aangezien het reeds zyn begin al genomen heeft; en het Tooneel zig openen zal met den vermaarden Konſtſchilder François van Mieris, en den potzigen Jan Steen.

E I N D E.

NAAMLYST
DER
Schilders en Schilderessen.

Jan

LYST

LYST der voornaamſte zaken en byzonderheden in dit tweede Deel van den *Schouburg der Konſtſchilders* beſchreven ; om alles op zyn plaats te konnen vinden.

NAAM-

NAAMROL

Van de Beeltenissen der

Konstschilders en Schilderessen.

In het II. Deel.

NABERICHT.

Aangezien het volgende, of derde Boekdeel al ter Drukpers is, waar in zig ook Beeltenissen van Konstschilders nog in leven zynde, zullen doen zien, voor hunne Levensbeschryving, waar toe wy een wyze van Schryven zullen gebruiken, die goedkeuring vinden zal: Zoo is ons verzoek, inzonderheit aan de outste myner Konstgenoten, die nog niet opgekomen zyn, dat zy my bericht omtrent hun geboortejaar, de plaats, by wat Meester de Konst geleert enz. en 't geen verder dienstig geoordeelt werd om te weten, gelieve te laten toekomen. Als ook of my hun afbeeltzel in 't kleen geteekent, of geschildert zal toegezonden werden; op dat ik de zelve by tyts naar orde van hun tydbeurt schikke. En alzoo verscheiden Konstschilders zig genegen vinden, en graag zagen dat hun Beeltenis een geheele Plaat besloeg; om dat zy dan met sommige afdrukken hun Vrinden prezent konde doen; zoo konnen zy die zulks genegen zyn, zig daar omtrent verklaren, en mondeling, of door Briefwisseling, daar over met my spreken.

DRUKFEILEN.

Pag. 49. regel 16 *Mathys.* lees Martynus.
Pag. 92. regel 28 *deede.* lees de rede.
Pag. 193, regel 2. 1672. lees 1627.
Pag. 133. in 't Kantschrift regel 8. *dat hy.* lees dat zy.
Pag. 110. regel 22. *de Ridder en Karel de Moor.* lees de Ridder en Konstschilder Karel de Moor.
Pag. 125. regel 17. *heldenbedry.* lees heldenbedryf.

